

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene

C 230

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 58

14 iulie 2015

Cuprins

I Rezoluții, recomandări și avize

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

A 503-a sesiune plenară a CESE, din 10 și 11 Decembrie 2014

2015/C 230/01	Avizul Comitetului Economic și Social European privind dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității ca instrument al politicii de coeziune pentru perioada 2014-2020, în vederea dezvoltării locale, rurale, urbane și periurbane (aviz exploratoriu, la solicitarea Președinției elene a Consiliului UE)	1
2015/C 230/02	Avizul Comitetului Economic și Social European privind strategia UE pentru regiunea Alpilor (aviz exploratoriu)	9
2015/C 230/03	Avizul Comitetului Economic și Social European privind capacitatea aeroportuară din UE (aviz exploratoriu la solicitarea Comisiei Europene)	17
2015/C 230/04	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Finalizarea uniunii economice și monetare – rolul politicii fiscale” (aviz din proprie inițiativă)	24
2015/C 230/05	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Mutații industriale în sectorul european al ambalajelor” (aviz din proprie inițiativă)	33
2015/C 230/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind contribuția sectorului prelucrării lemnului în bilanțul emisiilor de dioxid de carbon (aviz din proprie inițiativă)	39
2015/C 230/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind filmul european în era digitală (aviz din proprie inițiativă)	47
2015/C 230/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind societatea civilă din Rusia (aviz din proprie inițiativă)	52

RO

III Acte pregătitoare

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 503-a sesiune plenară a CESE, din 10 și 11 Decembrie 2014

2015/C 230/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Cercetarea și inovarea ca surse de reînnoire a creșterii” [COM(2014) 339 final – SWD(2014) 181 final]	59
2015/C 230/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor pe tema „Programul privind o reglementare adecvată și funcțională (REFIT) – Situația actuală și perspective” COM(2014) 368 final	66
2015/C 230/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European – Către un nou consens privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală: un plan de acțiune al UE [COM(2014) 392 final] . .	72
2015/C 230/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Cartea albă – Către un control mai eficace al concentrărilor economice în UE [COM(2014) 449 final]	77
2015/C 230/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor referitoare la un cadru strategic al UE privind sănătatea și siguranța la locul de muncă 2014-2020 [COM(2014) 332 final]	82
2015/C 230/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Oportunități de utilizare eficientă a resurselor în sectorul clădirilor [COM(2014) 445 final] și Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Spre o economie circulară: un program „deșeuri zero” pentru Europa [COM(2014) 398 final] și Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2008/98/CE privind deșeurile, a Directivei 94/62/CE privind ambalajele și deșeurile de ambalaje, a Directivei 1999/31/CE privind depozitele de deșeuri, a Directivei 2000/53/CE privind vehiculele scoase din uz, a Directivei 2006/66/CE privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori și a Directivei 2012/19/UE privind deșeurile de echipamente electrice și electronice [COM(2014) 397 final – 2014/0201 (COD)]	91
2015/C 230/15	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Plan de acțiune verde pentru IMM-uri: Permițând IMM-urilor să transforme provocările legate de mediu în oportunități de afaceri [COM(2014) 440 final] și Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Inițiativă privind locurile de muncă verzi: Exploatarea potențialului economiei verzi în materie de creare de locuri de muncă [COM(2014) 446 final]	99
2015/C 230/16	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – O mai bună cunoaștere a situației prin intermediul unei mai strânse cooperări între autoritățile care se ocupă de supravegherea maritimă: următoarele etape în cadrul mediului comun pentru schimbul de informații pentru domeniul maritim al UE [COM(2014) 451 final]	107
2015/C 230/17	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Strategia pentru protecția și punerea în aplicare a drepturilor de proprietate intelectuală în țări terțe (comunicare) [COM(2014) 389 final].	112
2015/C 230/18	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind importul în cadrul Uniunii al produselor agricole provenite din Turcia (text codificat) [COM(2014) 586 final – 2014/0272 (COD)]	117
2015/C 230/19	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de suspendare a anumitor concesiї privind importul în cadrul Uniunii al produselor agricole provenite din Turcia (text codificat) [COM(2014) 593 final – 2014/0275 (COD)].	118

2015/C 230/20	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind deschiderea și modul de gestionare a anumitor contingente tarifare ale Uniunii pentru carnea de vită și mânzat de calitate superioară, carnea de porc, carnea de pasăre, grâu, borceag și tărațe, brizuri și alte reziduuri (text codificat) [COM(2014) 594 final – 2014/0276 COD] .	119
2015/C 230/21	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui plan multianual pentru stocurile de cod, hering și șprot din Marea Baltică și pentru activitățile de pescuit care exploatează stocurile respective, de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2187/2005 al Consiliului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1098/2007 al Consiliului [COM(2014) 614 final – 2014/0285 COD] .	120
2015/C 230/22	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind măsurile de salvagardare prevăzute de Acordul dintre Comunitatea Economică Europeană și Republica Islanda (text codificat) [COM(2014) 308 final – 2014/0160 (COD)]	121
2015/C 230/23	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind regimul comun aplicabil exporturilor (text codificat) [COM(2014) 322 final – 2014/0167 (COD)].	122
2015/C 230/24	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind regimul comun aplicabil importurilor (text codificat) COM(2014) 321 final – 2014/0166 (COD) .	123
2015/C 230/25	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind regimul comun aplicabil importurilor din anumite țări terțe (reformare) [COM(2014) 323 final – 2014/0168 (COD)] .	124
2015/C 230/26	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind regimul comun aplicabil importurilor de produse textile din anumite țări terțe, care nu sunt reglementate de acorduri, protocoale sau alte înțelegeri bilaterale sau de alte regimuri specifice de import ale Uniunii (reformare) COM(2014) 345 final – 2014/0177 (COD) .	125
2015/C 230/27	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind adoptarea procedurilor Uniunii în domeniul politicii comerciale comune în vederea asigurării exercitării de către Uniune a drepturilor care îi sunt conferite de normele comerțului internațional, în special de cele instituite sub egida Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) (text codificat) COM(2014) 341 final – 2014/0174 (COD) .	126
2015/C 230/28	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind măsurile pe care Uniunea le poate lua ca urmare a unui raport adoptat de Organul de soluționare a litigiilor al OMC privind măsurile antidumping sau antisubvenții (text codificat) [COM(2014) 317 final – 2014/0163 (COD)].	127
2015/C 230/29	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind anumite proceduri de aplicare a Acordului de stabilizare și de asociere între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Muntenegru, pe de altă parte (text codificat)” [COM(2014) 374 final – 2014/0190 (COD)] .	128
2015/C 230/30	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția împotriva importurilor care fac obiectul unor subvenții din partea țărilor care nu sunt membre ale Uniunii Europene (versiune codificată) [COM(2014) 660 final – 2014/0305 (COD)].	129

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 503-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 10 ȘI 11 DECEMBRIE 2014

Avizul Comitetului Economic și Social European privind dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității ca instrument al politicii de coeziune pentru perioada 2014-2020, în vederea dezvoltării locale, rurale, urbane și periurbane

(aviz exploratoriu, la solicitarea Președinției elene a Consiliului UE)

(2015/C 230/01)

Raportor: dl Roman HAKEN

La 2 aprilie 2014, dl ambasador Theodoros N. Sotiropoulos, președintele Comitetului reprezentanților permanenți, a cerut Comitetului Economic și Social European, în numele Președinției elene a Consiliului UE, să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la

„Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității, ca instrument al politicii de coeziune pentru perioada 2014-2020, în vederea dezvoltării locale, rurale, urbane și periurbane”.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 noiembrie 2014.

În cea de-a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 11 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 133 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE constată că, de-a lungul ultimilor douăzeci de ani, abordarea LEADER și-a dovedit viabilitatea. Ea i-a ajutat pe actorii rurali să estimeze potențialul pe termen lung al regiunii lor și s-a dovedit un instrument eficient de punere în aplicare a politicilor de dezvoltare. Comisia Europeană a încurajat și ea această metodă de parteneriat pentru a finanța idei de proiect în cadrul inițiativelor UE URBAN, URBACT, EQUAL sau al Agendei locale 21, al inițiativei „Orașe în tranziție” și al pactelor teritoriale pentru ocuparea forței de muncă. Așa se explică apariția dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității (DLRC, cunoscută și sub denumirea de *Community-Led Local Development – CCLD*, în limba engleză), o actualizare a abordării LEADER, care constituie oarecum o modificare de tranziție.

1.2. Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității este un instrument specific, menit să fie utilizat la nivel subregional, complementar altor forme de sprijin pentru dezvoltare de la nivel local. DLRC poate mobiliza și implica comunitățile și organizațiile locale pentru ca ele să contribuie la creșterea inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Ea consolidează coeziunea teritorială și contribuie la îndeplinirea altor obiective politice specifice, inclusiv în cadrul relațiilor cu partenerii din țările terțe. Ea permite obținerea unei creșteri durabile mulțumită utilizării eficiente a fondurilor structurale și de investiții europene (fondurile ESI), pentru a crea noi locuri de muncă de calitate și întreprinderi prin încorporarea activităților desfășurate de actorii locali în domeniul schimbărilor climatice și al dezvoltării durabile, în conformitate cu strategia Europa 2020.

1.3. Este de dorit ca dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității să se transforme cât mai repede cu putință într-un instrument SMART, pentru a-i ajuta pe actorii locali să iasă din criza economică și socială și să recâștige încrederea în politica Uniunii Europene. Trebuie să se pună accent pe proiectele inovatoare, pe noi locuri de muncă de calitate și pe întreprinderi și să fie consolidate măsurile vizând controlarea schimbărilor climatice și stimularea dezvoltării durabile și a incluziunii sociale, conform noii strategii Europa 2020. Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității constituie un nou tip de parteneriat, care își propune să susțină crearea de inovații sociale.

1.4. Majoritatea statelor membre au adoptat-o în cadrul acordurilor lor de parteneriat, fapt ce dovedește importanța acordată în prezent dezvoltării locale ⁽¹⁾. Ar fi bine să fie extins acest mod de gestionare multilaterală la toate activităților finanțate prin fondurile ESI, stabilind eventual un nivel de utilizare obligatorie pentru toate fondurile (de minimum 5 %). CESE recomandă ca toate statele membre ale UE să utilizeze progresiv acest instrument, făcând apel la principiul parteneriatului și la schimbul de bune practici.

1.5. CESE salută faptul că președințiile elenă și italiană ale Consiliului, în 2014, acordă o importanță deosebită politicii de coeziune, care constituie un mijloc eficient de stimulare a creșterii durabile și de depășire a crizei economice care afectează în prezent Europa.

1.6. CESE preconizează că, la rândul său, prezentul aviz va servi drept punct de plecare pentru realizarea unor proiecte-pilot (finanțate, printre altele, cu fonduri ale Comisiei Europene), în vederea validării instrumentului dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității acolo unde nu este aplicat în prezent, și anume în condițiile unui mediu periurban și, mai ales, urban, extinzându-i astfel perspectivele de utilizare. CESE este de acord ca, pentru perioada 2014-2020 și acolo unde va exista un interes manifest pentru această metodă, ea să fie pusă în aplicare la toate fondurile și în spațiul rural și urban deopotrivă. Este vorba despre combinarea celor două democrații, reprezentativă și participativă. În concluzie, acesta este un instrument care permite reprezentanților administrațiilor publice să coopereze în parteneriat cu societatea civilă organizată și cu cetățenii.

1.7. În opinia CESE, este recomandabil să se permită actorilor locali, și anume cetățenilor, partenerilor economici și sociali, organizațiilor neguvernamentale (ONG) fără scop lucrativ și colectivităților locale, să participe, de exemplu, la strategia de dezvoltare locală acolo unde își duc viața de zi cu zi, cu ajutorul metodei de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității. Este de asemenea important ca, pe baza experiențelor dobândite în zonele rurale cu abordarea LEADER, să se dea un sens dezvoltării urbane locale plasate sub responsabilitatea comunității, astfel încât orașele și cetățenii să ia cunoștință despre măsurile care vor putea fi propuse în cadrul dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității în orașe.

1.8. CESE constată cu regret că, deseori, administrațiile publice nu prea apreciază metoda de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității, în pofida eficacității acesteia. Este absolut necesar să se lucreze la o strategie care să îi informeze și să îi orienteze pe actori în mod calificat și care să se adreseze cu predilecție autorităților publice cu scopul de a le încuraja să profite de această ocazie pentru a elabora și implementa strategii de dezvoltare locală. Chestiunea „proprietății asupra rezultatelor” în cadrul unor astfel de grupuri dobândește o importanță esențială pentru stabilitatea strategiilor de dezvoltare pe termen lung și pentru realizarea obiectivelor strategiei Europa 2020. Pentru a asigura succesul acestui instrument, este indispensabil ca el să beneficieze de sprijin politic la toate nivelurile (european, național, regional și local).

1.9. CESE subliniază că atât partenerii sociali și economici, cât și societatea civilă organizată trebuie să fie mai implicați în dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității și că o condiție necesară este consolidarea capacităților lor de a juca acest rol. Participarea directă a tuturor acestor parteneri la parteneriatul cu administrația publică reprezintă baza unei veritabile reprezentări a intereselor și nevoilor cetățenilor.

1.10. CESE este de părere că dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității constituie o inovare în domeniul politicii regionale și că nu este cunoscută ca atare în suficientă măsură la nivel local și nici la nivelul statelor membre sau în cadrul platformelor care reunesc actorii ce s-ar putea ocupa de acest demers. Pentru a ajuta la aplicarea acestui nou instrument de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității în contextul politicilor europene, se cuvine analizată în detaliu, din perspectiva evaluării, maniera în care îl abordează statul membru respectiv, cu formularea unor recomandări care să contribuie la eficiența acestui demers. În acest fel, am dispune și de un studiu care nu numai că prezintă exemple de bune practici, ci și descrie eșecurile de evitat pe viitor. CESE dorește să participe la elaborarea unui astfel de studiu alături de serviciile de resort din cadrul Comisiei Europene, al Parlamentului European, al Consiliului și al Comitetului Regiunilor. Studiul respectiv ar putea servi drept punct de plecare pentru înființarea unui intergrup privind dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității, care ar slui drept platformă interinstituțională.

⁽¹⁾ Regulamentul nr. 1303/2013 de stabilire a unor dispoziții comune stabilește pentru perioada 2014-2020 trei abordări integrate diferite. Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității este una dintre ele, celelalte fiind investițiile teritoriale integrate (ITI) și planurile comune de acțiune.

1.11. În ceea ce privește dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității, CESE este în favoarea:

- (a) **finanțării din diverse fonduri** – este vorba despre a urma și a consolida metoda de dezvoltare locală aplicată de actorii locali în cadrul unei finanțări din diverse fonduri care se aplică transversal în Europa și în cadrul programelor UE, și despre efortul de a lansa cât mai rapid cu putință următoarea perioadă de programare;
- (b) **unificării practicilor și abordărilor** – este vorba despre a promova, în cadrul UE, un nivel ridicat de calitate a dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității, despre a standardiza activitățile GAL (grupuri de acțiune locală) ⁽²⁾ și despre a face schimb de bune practici, despre a încuraja acoperirea zonelor albe de pe hartă, astfel încât abordarea LEADER să poată fi extinsă pe planurile teritorial și tematic, aceasta fiind condiția necesară pentru succesul funcționării abordării LEADER/al dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității în cadrul diferitelor programe ale UE;
- (c) **constituirii de rețele și a cooperării** – aceasta este o condiție fundamentală a bunei funcționări a metodei de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității; este vorba despre a duce la bun sfârșit proiecte de cooperare în rețelele existente, dar și despre a înființa rețele la nivel regional, național și european și de a scoate în evidență necesitatea eligibilității sarcinilor legate de crearea și funcționarea rețelor (inclusiv cele care constituie contribuțiile membrilor);
- (d) **extinderii abordării** – este vorba despre a susține aplicarea metodei de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității depășind cadrul teritoriului Uniunii și ajungând chiar în afara lui, de exemplu în contextul negocierilor de preaderare sau al politicii de dezvoltare;
- (e) **simplificării procesului** – este vorba despre a nu bloca aceste entități de dimensiuni reduse de la nivel local cu o sarcină administrativă exagerată și despre a reduce obligația de raportare la cel mai mic nivel cu putință, pretutindeni unde este posibil, fără ca ea să își piardă din credibilitate; de asemenea, este vorba despre a nu îngădui autorităților competente să modifice regulile pe parcursul procesului de punere în aplicare a fondurilor ESI și despre a lansa imediat, pretutindeni, programe de informare, seminare care să permită efectuarea unor schimburi de experiență pozitivă și care să îi sprijine pe actorii publici și privați;
- (f) **consolidării capacităților partenerilor sociali și economici, precum și ale actorilor societății civile**, astfel încât cât mai mulți parteneri să poată propune o abordare activă în materie de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității, înainte de încheierea perioadei prevăzute în acest scop (și anume, înainte de 31 decembrie 2017).

1.12. Metoda de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității se poate aplica perfect resurselor din fondurile ESI, dar și în scopul redistribuirii mijloacelor proprii (provenind de la nivel local, regional și național). De aceea, este importantă stabilirea unor strategii de dezvoltare, a unor proiecte specifice și a mijloacelor de punere în aplicare a acestora, nu în funcție de dotarea prevăzută de UE, ci astfel încât să reflecte nevoile reale în ceea ce privește schimbarea calității vieții comunității locale.

1.13. CESE consideră că este esențială respectarea strictă a principiilor fundamentale ale metodei de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității. Existența unui parteneriat echilibrat la care să participe comunitățile locale trebuie să constituie neapărat o condiție *ex ante* pentru obținerea fondurilor din subvenții. Pentru o dezvoltare locală eficace, este absolut necesar să nu fie tolerate demersurile pur formale, prin care organismele locale, pentru a obține subvenții, se mulțumesc să declare o abordare de parteneriat care nu s-a concretizat în niciun fel. Se impune elaborarea unui sistem eficace de control și supraveghere, pentru a combate situațiile de abatere de la principiul dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității.

1.14. CESE constată că acest demers prezintă trăsături caracteristice care nu sunt neglijabile, și aceasta nu doar într-o perioadă de criză economică: transparența fluxurilor financiare care provin de la bugetele publice, încrederea sporită dintre organele administrațiilor publice și locuitori și eficiența mijloacelor investite. ONU, OCDE, Banca Mondială și alte instituții pledează și ele în favoarea unor astfel de abordări de parteneriat. Este vorba despre o abordare extinsă, care sprijină recursul la metodele de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității și în afara Europei, de exemplu în cadrul negocierilor de preaderare în domeniul politicii de dezvoltare și al eforturilor depuse în vederea îndeplinirii obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU pentru 2015, și despre respectarea angajamentelor referitoare la schimbările climatice.

⁽²⁾ Este vorba așadar despre a cere și a garanta condiții egale în diferitele state membre ale UE pentru funcționarea instrumentului de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității, în conformitate cu principiile acestei abordări și în funcție de specificitățile naționale și regionale.

1.15. CESE identifică posibilele provocări pentru perioada următoare în ceea ce privește dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității, care constau în simplificarea și limitarea sarcinilor administrative. Acestea sunt:

- (a) susținerea creării și a dezvoltării unor sisteme (sau platforme) alternative și independente de arbitraj și/sau de conciliere alcătuite din experți, pentru a rezolva rapid și simplu problemele administrative și financiare ridicate de eventualele conflicte dintre instituțiile care gestionează programele operaționale și gestionarea de proiect a diferitelor parteneriate individuale (având un rol comparabil cu rolul auditorilor financiari, însă nu doar în domeniul finanțelor);
- (b) aplicarea concretă a principiului conform căruia organismele de punere în aplicare (printre care și controalele rapoartelor de monitorizare) se ocupă: a) de realizările concrete, de rezultatele, de beneficiile și de impactul proiectelor; b) de temeinicia sarcinilor; c) de respectarea termenelor, fără a se preocupa de detaliile care se pot ivi în drumul către aceste rezultate;
- (c) publicarea, pe teritoriul respectiv, printre altele, a unor invitații la prezentarea de „proiecte integrate” de către mai mulți candidați (urmând exemplul abordării EQUAL);
- (d) în domeniul financiar, modificarea definiției neregulilor care a fost aplicată până în prezent, precum și interpretarea noțiunii de încălcare a disciplinei bugetare, și anume:
 - să nu se recurgă la o interpretare de o rigoare exagerată în cazurile de importanță mai mică, în care este vorba de „câțiva euro”: să nu fie verificate și nici considerate drept întinate de neregularități cazurile în care au fost contabilizate greșit sau în care lipsesc sume mai mici decât, de exemplu, 10 (sau 40) EUR;
 - în același timp, dacă cuantumul daunelor este mai mic decât al sarcinilor care decurg din repararea lor (indiferent dacă este vorba de beneficiar sau de organismul de control), este de preferat să nu fie abordate, ci să fie doar înregistrate și cumulate cu alte daune minore.

1.16. CESE recomandă utilizarea unei terminologii distincte pentru a diferenția diversele tipuri de punere în aplicare a programului de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității, așa cum se întâmplă în cazul grupurilor de acțiune locală din mediul rural și al grupurilor de acțiune locală în sectorul pescuitului. În cazul GAL urbane, preconizăm, de exemplu, utilizarea denumirii de „parteneriat urban”, iar pentru dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității din spațiul urban – sigla DLRC-U. Astfel, s-ar putea evidenția mai bine care este tipul de spațiu în cauză și s-ar putea face distincție între fluxurile financiare și destinația lor. În același timp, recomandăm ca, urmând modelul pe care îl reprezintă în această privință programul LEADER, să fie luate în considerare și o nouă denumire, și un acronim atrăgător pentru dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității, pentru a spori șansele ca toți actorii să se ralieze la aceasta. Denumirea face parte integrantă din campania de promovare iar sintagma „dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității”, ca „titlu” al metodei, poate rămâne sub formă de notă de subsol.

2. Introducere: instrumentul de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității și crearea lui (programul LEADER) – istoric, consecințe și puncte de vedere ale instituțiilor europene

2.1. Principiile fundamentale ale abordării LEADER – valoarea lor adăugată și punerea lor în aplicare în cadrul metodei de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității:

2.1.1. O abordare teritorială

Pentru a asigura dezvoltarea de lungă durată a unui teritoriu considerat de mici dimensiuni, programul pune în valoare potențialul real al acestuia. De asemenea, ține cont de atuurile și carențele lui, iar strategia de dezvoltare elaborată răspunde nevoilor lui reale. Limitele teritoriului respectiv nu sunt definite doar prin frontiere administrative și sunt flexibile.

2.1.2. O abordare ascendentă

În procesul de stabilire și definire a priorităților unei strategii de dezvoltare, acordăm o importanță deosebită asocierii administrației teritoriului cu locuitorii lui. Accentul pus asupra celui mai de jos nivel constituie punctul cel mai important dintre cele șapte ale programului. Și totuși, programul nu își propune să elimine astfel nivelul național superior, ci, mai curând, să înlesnească schimburile dintre aceste două niveluri.

2.1.3. Grupuri de acțiune locală

Susținerea înființării de grupuri locale constituie un element important al programului. Grupurile locale trebuie să reunească partenerii din sectoarele public, privat și al voluntariatului și să conducă dialogul către orientarea dezvoltării teritoriului.

2.1.4. O abordare inovatoare

Programul susține inovarea. El se străduiește să creeze produse, procese, organizații și piețe noi. Inovarea poate fi stimulată acordând grupurilor locale maximă flexibilitate.

2.1.5. O abordare integrată și multisectorială

Demersul programului prevede ca accentul să cadă asupra integrării diferitelor sectoare. Abordarea depune eforturi pentru coordonarea domeniilor economic, social și cultural, a aspectelor de mediu, precum și pentru integrarea lor în proiecte de ansamblu.

2.1.6. Crearea de rețele

Programul susține crearea de rețele pentru ca participanții să facă schimb de experiență. Aceste rețele au fie un caracter instituțional, dacă sunt finanțate de Comisia Europeană, fie mai puțin oficial, dacă sunt instituite la nivelul național, teritorial și local.

2.1.7. Cooperarea

Schimbul de experiență în cadrul rețelelor nu constituie totuși etapa finală a cooperării prevăzute în program. Grupurile locale pot coopera direct în jurul unui proiect tematic.

2.1.8. Mobilizarea în teritoriu

Pentru a lucra într-adevăr cu locuitorii dintr-un anumit teritoriu, este necesar nu numai ca aceștia să fie informați, ci și să se creeze un mediu propice comunicării și să li se întărească încrederea în principiul că ideile lor vor fi evaluate cu obiectivitate și luate în considerare.

2.2. **Comitetul Regiunilor** „consideră că DLRC este un instrument-cheie pentru dezvoltarea armonioasă a zonelor urbane și rurale, care le consolidează capacitatea de a forma legături cu zonele periurbane și rurale înconjurătoare” ⁽³⁾.

2.3. **Comitetul Economic și Social European** a elaborat o serie de avize privind cooperarea și participarea în parteneriat, printre care și cele ale căror referințe se regăsesc mai jos, ca note de subsol ⁽⁴⁾.

2.4. Cu scopul de a pune în aplicare dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității, **Comisia Europeană** a publicat unele documente bazate pe experiența acumulată în contextul metodei LEADER și intitulate „Fondurile structurale și de investiții europene – orientări pentru statele membre și pentru autoritățile programelor – orientări pentru beneficiari – orientări privind dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității” ⁽⁵⁾ și „Orientări pentru dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității în cadrul fondurilor structurale și de investiții” ⁽⁶⁾.

2.5. Este de dorit ca aceste documente să fie diseminate în mod mai eficient, în cadrul unei strategii de informare care să fie cu adevărat proactivă. În același timp, este necesar să se prevadă un spațiu destinat reuniunilor comune ale actorilor din cadrul dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității și ale experților, care să ofere posibilitatea susținerii unor dezbateri și a comparării abordărilor derulate în diferitele regiuni ale UE. Infrastructura necesară pentru aceste activități ar putea, de exemplu, să fie pusă la dispoziție de CESE.

⁽³⁾ Avizul Comitetului Regiunilor privind „Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității”, JO C 17, 19.1.2013, p. 18.

⁽⁴⁾ Avizele CESE: „Guvernanță și parteneriat la nivel național și regional și o bază pentru proiectele din domeniul politicii regionale”, JO C 77, 31.3.2009, p. 143; „Strategiile și programele din domeniul politicii de coeziune pentru perioada de programare 2007-2013”, JO C 228, 22.9.2009, p. 141; „Parteneriate eficiente în cadrul politicii de coeziune”, JO C 44, 11.2.2011, p. 1; „Rolul și prioritățile politicii de coeziune în cadrul Strategiei UE 2020”, JO C 248, 25.8.2011, p. 1; „Politica regională și creșterea inteligentă”, JO C 318, 29.10.2011, p. 82; „LEADER ca instrument de dezvoltare locală”, JO C 376, 22.12.2011, p. 15; „Dispoziții comune privind fondurile structurale europene”, JO C 191, 29.6.2012, p. 30.

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_cldd_local_actors_fr.pdf

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_cldd_local_actors_fr.pdf

3. Grupurile de acțiune locală (GAL) în spațiul rural și susținerea acțiunii lor pe parcursul perioadei 2014-2020 din bugetele publice, sub control public

3.1. Grupul de acțiune locală este unitatea de bază a programului LEADER. Este vorba despre un parteneriat local, în cadrul căruia există o reprezentare proporțională atât a sectoarelor, cât și a domeniilor de intervenție. GAL are personalitate juridică și dispune de un ansamblu de proceduri de gestiune și de decizie. Numărul total al GAL din UE care sunt susținute prin programe de dezvoltare rurală și alte măsuri de tip LEADER se ridică la 2 402; ele acoperă 77 % din întregul teritoriu al UE ⁽⁷⁾, adică aproape 90 % din spațiul rural și peste 50 % din populația UE ⁽⁸⁾.

3.2. Abordarea LEADER s-a dovedit atât de eficientă, încât ar trebui extinsă, pe cât posibil, la întregul spațiu rural al UE. Totodată, trebuie să se vegheze la asigurarea compatibilității regulilor pe care se bazează cooperarea internațională dintre GAL-urile înființate în diferite state membre.

3.3. Printre prioritățile programului propuse pentru perioada 2014-2020 se numără, în special:

- (a) **tinerii din mediul rural** – este vorba despre aducerea tinerilor din centre către zonele rurale, prin utilizarea corespunzătoare a dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității, prin sporirea forței de atracție a zonelor rurale asupra tinerei generații, prin sprijinirea dezvoltării și a accesibilității tehnologiei informației, prin promovarea educației;
- (b) **economia locală** – este vorba despre a susține economia locală, micile întreprinderi ale actorilor din afara sectorului agricol (de exemplu, prin revitalizarea artizanatului și a microîntreprinderilor) și întreprinderile mici și mijlocii;
- (c) **antreprenoriatul social** – care trebuie consolidat la nivel local în sectoarele novatoare, care au o influență asupra creării de locuri de muncă și a dezvoltării durabile (precum turismul, sursele de energie regenerabilă sau activitățile culturale și sportive). Este esențial ca actorii locali, naționali și europeni, precum și ceilalți parteneri economici să recunoască economia socială drept factor crucial de dezvoltare economică și socială la nivel local. Este necesar ca instituțiile europene să elaboreze campanii vizând punerea în valoare a contribuției economiei sociale la dezvoltarea locală. În plus, este de dorit să se stabilească linii directoare generale pentru includerea întreprinderilor sociale în parteneriatele pentru dezvoltare locală. Pentru aceasta, CESE propune înființarea unor cooperative și a altor întreprinderi sociale, făcând apel la servicii publice și private de consiliere sprijinite de întreprinzătorii și de incubatoarele de afaceri de la nivel local. CESE susține promovarea unor parteneriate între întreprinderile sociale locale și administrațiile locale și regionale, pentru furnizarea serviciilor necesare (de exemplu, în materie de incluziune socială, educație etc.);
- (d) **producția de alimente sănătoase** și de produse regionale;
- (e) **dezvoltarea infrastructurilor tehnice** (precum stațiile de epurare a apelor reziduale, inclusiv prin epurare individuală și prin fitoepurare);
- (f) **tranziția către o societate durabilă, cu emisii scăzute de dioxid de carbon**. Acest aspect s-ar putea reflecta în indicatorii și obiectivele dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității în materie de dezvoltare durabilă, de emisii de dioxid de carbon, de reziliență și de realizare a obiectivelor UE în materie de dezvoltare durabilă și de schimbări climatice, precum și în obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU pentru 2015 și în angajamentele referitoare la schimbările climatice;
- (g) **utilizarea eficientă a rețelelor existente** (de exemplu, a Rețelelor rurale naționale).

4. Spațiul periurban și grupurile de acțiune locală în sectorul pescuitului – provocări specifice

4.1. Teritoriile în care orașul și mediul rural se învecinează nemijlocit constituie spațiul optim de punere eficientă în aplicare a dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității. Acest tip de instrument permite o reacție la evoluțiile în materie de comportament ale spațiului respectiv și, totodată, luarea în considerare a legăturilor funcționale din teritoriu. Există strânse legături între oraș și spațiul rural din jurul lui, acestea meritând să facă obiectul unei abordări specifice.

⁽⁷⁾ Rețeaua europeană de dezvoltare rurală (REDR), informare grafică privind LEADER.

⁽⁸⁾ A se vedea: Depoele, van L., „Local development strategies in the EU”, *The Case of LEADER in Rural Development*, (Strategiile de dezvoltare locală în UE, cazul LEADER în cadrul dezvoltării rurale), p. 4:
http://www.eurolocaldevelopment.org/wp-content/uploads/2013/03/local_development_strategies_in_the_eu-pdf

4.2. Spațiul periurban prezintă probleme (provocări) specifice, care pot fi rezolvate prin intermediul dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității. Principalele provocări sunt o mobilitate durabilă, construirea unei societăți bazate pe coeziune în plan social, stabilirea de priorități în ceea ce privește utilizarea terenurilor. Spațiul periurban înconjoară orașe de peste 25 000 de locuitori. Se cuvine menționat aici proiectul comun de cercetare „Rurban” al OCDE și CE, care vizează identificarea și evaluarea parteneriatelor oficiale și neoficiale între orașe și mediul rural, precum și a contribuției lor la dezvoltarea locală⁽⁹⁾.

4.3. De asemenea, abordarea de dezvoltare locală este utilizată din 2007 în cadrul Fondului european pentru pescuit, pentru susținerea dezvoltării durabile a comunităților de pescari prin intermediul grupurilor de acțiune locală în sectorul pescuitului (GALP).

5. Spațiul urban – mobilizarea populației și asigurarea finanțării dezvoltării locale

5.1. Nu există o definiție unică a spațiului urban; ne bazăm pe normele și practicile de la nivel național și local. În ceea ce privește spațiul rural, recurgem la criteriul dimensiunii maxime a orașelor, a căror populație trebuie să fie de maximum 25 000 de locuitori. Prin analogie, acest criteriu poate fi aplicat și la zonele urbane (stabilind pragul de minimum 10 000 de locuitori și plafonul de maximum 150 000 de locuitori). Administrația publică ar participa prin intermediul reprezentanților săi competenți pentru teritoriul vizat, care ar fi de dorit să provină atât din cadrul primăriei centrale a orașului, cât și din cadrul arondismentelor sau al altor subdiviziuni (de exemplu, dintr-un anumit cartier, dintr-o localitate aflată în situație de excluziune din punct de vedere social, din zone ale unui oraș care se confruntă cu un anumit tip de probleme etc.).

5.2. Experiența concretă a anumitor orașe, dobândită grație participării lor la programul operațional Urbact II, la platforma europeană de dezvoltare a cunoștințelor⁽¹⁰⁾ (și, pe termen scurt, la platforma de dezvoltare urbană) poate fi o sursă de inspirație⁽¹¹⁾. De asemenea, trebuie menționată și experiența „Orașelor în tranziție” și a comunităților de permacultură, în cadrul cărora mii de comunități locale din întreaga UE au promovat cu succes dezvoltarea durabilă plasată sub responsabilitatea comunității.

5.3. Cei douăzeci de ani de experiență în mediul rural înseamnă și că orașele se vor inspira de la țară, într-o primă etapă, de exemplu, pentru o perioadă de tranziție, care va face obiectul unei evaluări. Practic, profitând și de sprijinul unor experți și de o formă de mentorat, se va ajunge la un transfer fructuos al acestei abordări.

5.4. Odată cu perioada de programare 2007-2013, au fost instituite la nivelul orașelor organe consultative sub forma grupurilor de sprijin local Urbact, care erau asociate la procesul de elaborare a planurilor locale de acțiune. Însă, contrar prevederilor abordării LEADER și dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității, era vorba doar despre grupări consultative de experți, oarecum informale, în cadrul cărora nu se cerea să existe reprezentanți ai diferitelor sectoare. Componenta acestor grupuri depindea de orientarea tematică a proiectului respectiv. Programul operațional Urbact II nu susținea din punct de vedere financiar realizările grupurilor de sprijin local. Pentru ca principiul parteneriatului să funcționeze mai eficient și în mediul urban, este de dorit să se creeze parteneriate pe baza dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității. Aceste parteneriate trebuie să dispună de mijloacele financiare necesare pentru a le fi asigurată funcționarea. *„Este posibil, de asemenea, ca această abordare să fie aplicată în zonele urbane și în cele constituite din orașe de dimensiuni mici și medii, ale căror spații funcționale să funcționeze drept centre locale și subregionale”⁽¹²⁾.*

5.5. Ținând cont de problemele abordate în orașe, diverse programe operaționale constituie un instrument adecvat de finanțare a proiectelor-pilot prin intermediul dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității. De aceea, propunem utilizarea acestei abordări și a strategiilor pe care aceasta le generează în cadrul programelor-pilot, pentru finanțarea destinată teritoriului orașelor (de exemplu, în domeniul mediului, al protecției site-urilor și patrimoniului cultural etc.)⁽¹³⁾.

5.6. Ar fi util să se adune exemplele de bune practici provenind din diferitele state membre în ceea ce privește dezvoltarea orașelor datorită abordării de parteneriat, exemple care ar putea fi incluse în studiul menționat la punctul 1.10 de mai sus. De asemenea, codul de conduită intitulat „Principiul parteneriatului în implementarea fondurilor care fac obiectul cadrului strategic comun – elemente pentru un cod european de conduită în materie de parteneriat”⁽¹⁴⁾ poate servi la conducerea lucrărilor desfășurate în cadrul unui parteneriat.

⁽⁹⁾ <http://www.oecd.org/regional/rurbanrural-urbanpartnerships.htm>

⁽¹⁰⁾ www.eukn.org

⁽¹¹⁾ http://www.emi-network.eu/Sharing_knowledge/News_on_EU_policy/Cohesion_Policy_2014_2020_negotiations_about_the_urban_dimension

⁽¹²⁾ Asociația orașelor din Polonia, ianuarie 2014, <http://ldnet.eu/CLLD+in+urban+areas>

⁽¹³⁾ Alături de transpunerea în practică a dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității, investițiile teritoriale integrate (ITI) constituie și ele un instrument integrat relevant. Punerea în aplicare simultană a acestor instrumente va conduce la efecte sinergice.

⁽¹⁴⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/strategic_framework/swd_2012_106_fr.pdf

6. Cum se poate aplica cu succes, mai frecvent și pretutindeni, dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității?

6.1. Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității trebuie să îi ajute pe cetățeni să își dezvolte în manieră relevantă și perenă comunele și orașele. Datorită ei, cetățenii pot participa direct la îmbunătățirea calității vieții în sânul comunității lor; este vorba despre o adevărată creștere favorabilă incluziunii, ale cărei rezultate sunt vizibile la nivel local. În mod firesc, pentru a o pune în practică, este necesar să se aloce resurse pentru consolidarea capacităților, astfel încât toți partenerii să fie în măsură să își joace pe deplin rolul care le revine, și nu să rămână simpli observatori ai acestui proces și să poată participa plenar la parteneriatul orizontal, în spiritul guvernanței pe mai multe niveluri. În plus, trebuie susținute asistența și mentoratul oferite de actori și experți mai experimentați, și anume perfecționarea profesională și formarea. În același timp, propunerea actuală trebuie să analizeze și să explice cauzele eficienței și succesului abordării LEADER și să arate motivele pentru care este de dorit ca abordarea de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității să fie extinsă la ansamblul programelor finanțate din fonduri ESI pentru realizarea cu succes a politicii de coeziune.

6.2. Acolo unde această metodă nu a fost încă adoptată, trebuie să se recurgă la o evaluare pe termen mediu pentru lansarea acestui demers în cadrul fondurilor structurale și de investiții europene (fondurile ESI) pentru perioada 2014-2020.

6.3. În această privință, schimbul de cunoștințe specifice ale partenerilor sociali și economici, ale reprezentanților societății civile, ale colectivităților teritoriale și ale administrației de stat constituie un aspect esențial. Este de dorit ca numeroase părți să susțină acest schimb.

6.4. Elaborarea strategiilor de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității necesită un anumit interval de timp; este însă important ca, în perioada dată, să existe timp suficient pentru punerea lor în aplicare, precum și un buget suficient pentru finanțarea diferitelor măsuri din cadrul lor. Un termen de pregătire prea îndepărtat, în absența impactului în teritoriu (sub forma proiectelor realizate), precum și finanțarea accelerată a activităților (din cauza apropierii datei-limită de utilizare) pot suscita neîncredere față de acest instrument.

6.5. Celelalte probleme cărora trebuie să li se facă față în vederea unei utilizări corecte a dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității sunt birocrăția și piedicile administrative exagerate, rambursarea tardivă a plăților, prefinanțarea proiectelor pe resursele proprii ale beneficiarilor finali sau prin împrumuturi pe care aceștia trebuie să le contracteze și al căror dobânzi trebuie să le achite ei înșiși. În această privință, se pot concepe modele de finanțare participativă, o finanțare public-privat și o participare organizată a sectorului bancar, cu garanții din partea statului.

6.6. Deseori, statele membre introduc adesea, pe lângă reglementările impuse de Comisia Europeană, alte dispoziții, care nu sunt cerute și sunt proprii birocrăției „naționale”, dispoziții ce complică enorm recursul la subvenții și îi descurajează pe solicitanți prin complexitatea și posibilele lor consecințe. De asemenea, anumite autorități naționale fac eforturi pentru a reduce la minimum sarcinile legate de desfășurarea inițiativelor locale și de administrarea GAL-urilor de mici dimensiuni; acest demers ar putea însă să provoace o criză în funcționarea întregului sistem.

6.7. CESE solicită o pregătire a formatorilor: este bine să se asigure formarea actorilor naționali sau regionali în cadrul asistenței tehnice, în temeiul articolului 5 din Regulamentul de stabilire a unor dispoziții comune nr. 1303/2013. De asemenea, ar trebui create condițiile necesare instituirii și exploatării eficiente a rețelelor de la scară regională, națională și internațională, întrucât munca în rețea contribuie cu o valoare adăugată semnificativă.

6.8. Ar fi util să se adune exemplele de bune practici provenind din diferitele state membre, care ar putea fi incluse în studiul menționat la punctul 1.10 de mai sus.

Bruxelles, 11 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind strategia UE pentru regiunea Alpilor
(aviz exploratoriu)
(2015/C 230/02)

Raportor: dl Stefano PALMIERI

La 27 octombrie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a solicitat Comitetului Economic și Social European să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la

O strategie a UE pentru regiunea Alpilor (EUSALP).

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 noiembrie 2014.

În cea de a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 132 de voturi pentru și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) apreciază faptul că se acordă o atenție deosebită elaborării unei strategii a Uniunii Europene pentru regiunea Alpilor (EUSALP), care are scopul de a susține coeziunea și competitivitatea în contextul provocărilor ce nu pot fi rezolvate în mod satisfăcător de fiecare stat membru sau regiune în parte, cu mijloacele obișnuite.

1.2. CESE subliniază legătura strânsă dintre dinamica dezvoltării din regiunea Alpilor și masivul muntos, ținând cont și de elementele de identitate și recunoaștere. Acesta constituie o placă turnantă pentru toate teritoriile implicate în strategie, din punct de vedere economic, social și de mediu.

1.3. CESE evidențiază angajamentul politic ferm al statelor vizate de EUSALP, precum și nivelul înalt de conștientizare și participare, atât la nivelul guvernelor naționale, cât și la al celor regionale. Această conștientizare este rezultatul unui proces de cooperare inițiat în această zonă încă din anii '70.

1.4. CESE consideră că trăsăturile specifice ale regiunii Alpilor, precum prezența unora dintre cele mai competitive sisteme teritoriale din lume, dezechilibrele economice și sociale dintre „zonele rurale și montane” și „zonele urbane și orașe”, patrimoniul natural și cultural și marea concentrare a fluxurilor de transport, constituie elemente determinante, caracteristice acestei zone.

1.5. Pe de o parte, CESE împărtășește abordarea generală a strategiei, fiind de părere că obiectivele, pilonii și prioritățile corespund elementelor prezentate în documentul de discuție, însă, pe de altă parte consideră că ele trebuie să fie cuprinse în redactarea „planului de acțiune” și îmbunătățite.

1.6. CESE ia notă de faptul că spațiul teritorial în care va opera EUSALP se caracterizează prin niveluri de dezvoltare economică, durabilitate a mediului și coeziune socială net superioare mediei europene. În pofida acestor caracteristici, criza economică și financiară și transformările induse de globalizarea economiei și a piețelor ridică provocări importante și delicate pentru macroregiunea în cauză. Din aceste motive, CESE consideră că este extrem de important să fie îndeplinit obiectivul general al EUSALP, referitor la „garantarea faptului că această regiune rămâne una dintre zonele cele mai atrăgătoare din Europa, exploatându-și la maximum resursele și valorificând oportunitățile de dezvoltare durabilă și inovatoare ⁽¹⁾”, cu scopul de a sprijini competitivitatea economică și coeziunea socială în Europa.

1.7. CESE consideră că este esențială consolidarea abordării holistice a dezvoltării din EUSALP, prin definirea unor obiective noi, de mai bună calitate, după cum se precizează la punctul 4.4.

1.8. CESE recomandă ca, în contextul stabilirii „planului de acțiune” al EUSALP, să fie consolidată interdependența și coerența dintre prioritățile în materie de competitivitate (Pilonul 1) și cele orientate către durabilitate (Pilonul 3), asigurându-se astfel îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare, fără ca nevoile și oportunitățile generațiilor viitoare să fie puse în pericol.

⁽¹⁾ Comisia Europeană, documentul de consultare «O strategie a UE pentru regiunea Alpilor (EUSALP)».

1.9. Referitor la „primul pilon”, CESE consideră că este esențial să se asigure o creștere durabilă și să fie promovate ocuparea deplină a forței de muncă, inovarea, competitivitatea și coeziunea regiunii Alpilor, prin solidaritatea dintre zonele montane și cele urbane. În ceea ce privește prioritățile, a se vedea punctul 5.2.

1.10. Referitor la „al doilea pilon”, CESE susține promovarea unei dezvoltări teritoriale bazate pe cooperarea dintre sistemele teritoriale interne și cele externe, pe accesibilitatea serviciilor, pe mobilitatea durabilă și pe consolidarea transporturilor și a infrastructurilor de comunicare. În ceea ce privește prioritățile, a se vedea punctul 5.3.

1.11. Referitor la „al treilea pilon”, CESE consideră că este esențială consolidarea angajamentului în favoarea gestionării durabile și a protecției mediului, precum și a valorificării capitalurilor de care dispun teritoriile din această zonă. În ceea ce privește prioritățile, a se vedea punctul 5.4.

1.12. CESE este de părere că, în absența unei guvernante ferme și a resurselor financiare specifice care să sprijine activitatea de consolidare a capacităților (*capacity building*), EUSALP riscă să își piardă eficiența și caracterul strategic. Din această perspectivă, în conformitate cu concluziile Consiliului, CESE recomandă stabilirea unui plan de acțiune care să se bazeze pe complementaritatea dintre programele de finanțare, pe coordonarea instrumentelor instituționale și pe definirea unor noi proiecte în context macroregional⁽²⁾.

1.13. Făcând trimitere la concluziile avizului privind guvernanta strategiilor macroregionale⁽³⁾, CESE este de părere că definirea și punerea în aplicare a EUSALP necesită un sistem de guvernanta specific, bazat pe cooperare și pe coordonare. Astfel, pentru a garanta eficiența strategiei, CESE consideră că este necesar ca EUSALP să dispună de o reală guvernanta pe mai multe niveluri⁽⁴⁾ în măsură să pună în valoare dimensiunea orizontală (participarea societății civile) și care să integreze și să întărească dimensiunea verticală (participarea regiunilor și a autorităților locale), cu respectarea deplină a principiului subsidiarității și proporționalității⁽⁵⁾.

1.14. CESE recomandă ca societatea civilă organizată să se implice în activitățile de consolidare a capacităților și salută crearea unui „forum permanent” care să reprezinte și să sprijine partenerii sociali și economici din regiunea Alpilor.

1.15. CESE consideră că este esențial să se susțină ocuparea forței de muncă, acordându-se o atenție specială tinerilor și persoanelor afectate de șomajul de lungă durată, precum și acțiunilor orientate către susținerea investițiilor sociale și adaptarea sistemelor de protecție socială.

2. Strategia UE pentru regiunea Alpilor: observații generale

2.1. Prezentul aviz își propune să evalueze documentul de consultare publică privind „Strategia UE pentru regiunea Alpilor”⁽⁶⁾, denumită în continuare EUSALP, făcând referire și la avizele privind strategiile macroregionale, care au fost adoptate anterior de Comitet.

2.2. Regiunea Alpilor cuprinde cinci state membre (Italia, Franța, Austria, Germania și Slovenia) și două țări terțe (Elveția și Liechtenstein) și se întinde pe o suprafață de 450 000 km², pe care trăiesc 70 de milioane de persoane.

2.2.1. Sistemele teritoriale incluse în EUSALP sunt strâns legate de masivul Alpilor, care nu numai că devine un element de identitate și recunoaștere, ci constituie și o placă turnantă pentru toate teritoriile implicate în strategie, din punct de vedere economic, social și de mediu⁽⁷⁾.

2.3. În contextul politicii macroregionale promovate de UE începând din 2009, situarea geografică a EUSALP nu numai că dobândește o valoare strategică, din perspectiva „politicii europene de coeziune”, și de continuitate, în raport cu „Strategia pentru regiunea Mării Baltice – EUSBSR”⁽⁸⁾, cu „Strategia pentru regiunea Dunării – EUSDR”⁽⁹⁾ și cu „Strategia pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice – EUSAIR”⁽¹⁰⁾, ci reprezintă și un element de importanță fundamentală în susținerea expansiunii noțiunii de macroregionalitate către zona de vest a Mediteranei⁽¹¹⁾.

⁽²⁾ Concluziile Consiliului European, EUCO 23/1/11 REV 1, 23 și 24 iunie 2011.

⁽³⁾ JO C 12, 15.1.2015, p. 64.

⁽⁴⁾ Cartea albă privind guvernanta pe mai multe niveluri CONST-IV-020, 2009.

⁽⁵⁾ Comisia Europeană: Codul european de conduită referitor la parteneriat, în cadrul fondurilor structurale și de investiții europene, C (2013) 9651 final.

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/consultations/eusalp/

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/consultations/eusalp/

⁽⁸⁾ <http://www.balticsea-region-strategy.eu>

⁽⁹⁾ <http://www.danube-region.eu>

⁽¹⁰⁾ <http://www.ai-macroregion.eu>

⁽¹¹⁾ Avizul CESE: Către o strategie macroregională a UE de dezvoltare a coeziunii economice, sociale și teritoriale în zona mediteraneeană (JO C 170, 5.6.2014, p. 1).

2.4. Începând din anii '70, regiunile din zona Alpilor, depășind granițele naționale care le-au despărțit de-a lungul istoriei, au dezvoltat o conștiință comună în ceea ce privește necesitatea conceperii unui sistem teritorial alpin ca entitate unică, menită a fi conservată și pusă în valoare. Acestea sunt motivele pentru care au fost lansate o serie de inițiative de cooperare interregională, transnațională și transfrontalieră, ale căror obiective principale au inclus și promovarea înțelegerii reciproce dintre popoarele respective, ceea ce a permis depășirea deosebirilor lingvistice, socioeconomice și etnice, și încurajarea unei mai bune integrări la nivel european⁽¹²⁾.

2.5. Procesul de punere în aplicare a EUSALP, al cărei parcurs ar trebui să se încheie cu aprobarea de către Consiliu, prevăzută a fi obținută până la sfârșitul lui 2015⁽¹³⁾, a avut ca etape fundamentale „Conferința Alpilor de la Bad Ragaz” (iunie 2012) și „Conferința de la Grenoble” (octombrie 2013).

2.5.1. Cu ocazia „Conferinței de la Grenoble”⁽¹⁴⁾, prin intermediul „Rezoluției politice privind punerea în aplicare a Strategiei UE pentru regiunea Alpilor”, au fost identificate obiectivele, oportunitățile existente și provocările cărora trebuie să li se facă față, în contextul a trei teme principale: „Competitivitatea și inovarea, agricultura și silvicultura și turismul”, „Apa, energia, mediul și clima” și „Accesibilitatea, comunicațiile și transportul”.

3. Documentul de consultare: cadru general, scopuri și obiective

3.1. În strategia EUSALP, „masivul Alpilor” reprezintă elementul caracteristic al întregului spațiu de cooperare. Marea eterogenitate teritorială este una dintre trăsăturile caracteristice principale prin care regiunea Alpilor se deosebește de alte părți ale Europei: zonele montane și piemonturile din jurul lor, văile accesibile, dar și cele izolate, câmpiile joase și podișurile, zonele metropolitane și orașele.

3.1.1. Pentru a identifica mai bine domeniile asupra cărora vor trebui să se concentreze obiectivele și prioritățile EUSALP, sunt prezentate în continuare cele cinci tipuri de contexte teritoriale caracteristice pentru regiunea Alpilor: „metropole alpine”, „orașe alpine”, „zone rurale în creștere”, „zone rurale în declin”, „zone turistice”.

3.2. Regiunea Alpilor are multe trăsături specifice, care merită o atenție specială și prin care EUSALP se deosebește de alte strategii macrorregionale, precum a regiunii Mării Baltice, a regiunii Dunării și a regiunii Mării Adriatice și a Mării Ionice: prezența unora dintre cele mai dezvoltate regiuni din lume, cu economii competitive, niveluri ridicate de calitate a vieții, stabilitate socială și politică, prezența unor dezechilibre economice și sociale evidente între zonele rurale, câmpii și zonele urbane; un patrimoniu cultural ce reprezintă un element fundamental pentru coeziunea socială și pentru dezvoltarea regiunii Alpilor înseși; o concentrare a fluxurilor de trafic, care a devenit problematică în ceea ce privește congestiunea transporturilor și protecția mediului.

3.3. Obiectivul general al strategiei EUSALP este de a garanta faptul că această regiune rămâne una dintre zonele cele mai atrăgătoare din Europa, exploatându-și la maximum resursele și valorificând oportunitățile de dezvoltare durabilă și inovatoare.

3.3.1. Acest obiectiv va fi îndeplinit prin activități realizate în legătură cu trei „piloni tematici”: „Îmbunătățirea competitivității, prosperității și coeziunii”, „Garantarea accesibilității și conectivității pentru toți locuitorii” și „Garantarea durabilității”.

3.3.2. Primul pilon: îmbunătățirea competitivității, prosperității și coeziunii în regiunea Alpilor

3.3.2.1. Cu toate că regiunea Alpilor constituie cel mai mare centru economic și de producție european, cu un potențial ridicat de dezvoltare, lipsa coeziunii economice, sociale și teritoriale este încă o problemă. Munții reprezintă o provocare pentru dezvoltarea omogenă a zonei. EUSALP urmărește să susțină dezvoltarea economică inovatoare a regiunii prin definirea unui model mai echilibrat, care să țină cont în același timp de diversitatea și specificul teritoriilor. Este necesară susținerea unei economii competitive, în măsură să îmbine prosperitatea, eficiența energetică, calitatea vieții și valorile tradiționale caracteristice acestei zone.

⁽¹²⁾ Arge-Alp; Alpe-Adria; Alp-Med; Euregio Tirol-Alto Adige-Trentino; Convenția Alpilor; Programul „Spațiul alpin”; Cooperare transfrontalieră.

⁽¹³⁾ Consiliul European din 19 și 20 decembrie 2013, p. 25.

⁽¹⁴⁾ Conferința a avut loc la Grenoble, la 18 octombrie 2013, cu participarea reprezentanților guvernelor și a președinților regiunilor implicate în EUSALP.

3.3.3. Al doilea pilon: asigurarea accesibilității și conectivității pentru toți locuitorii din regiunea Alpilor

3.3.3.1. Este necesară susținerea unei dezvoltări teritoriale echilibrate prin intermediul unor modele de mobilitate ecocompatibile, al unor sisteme de transport sustenabile, al serviciilor de comunicare și al infrastructurilor. În cadrul transporturilor europene, regiunea Alpilor ocupă o poziție strategică, întrucât se va intersecta atât cu axa de legătură între nord și sud, cât și cu axa est-vest. În zonă sunt prezente cele mai importante noduri de transport din Europa și numeroase trecători care prezintă interes pentru sistemele teritoriale cu puncte slabe specifice în materie de mediu. Este fundamentală lansarea unei politici coordonate, care să răspundă exigențelor în materie de transport, bunăstare a populației și echilibru ecologic. În regiunea Alpilor, dată fiind eterogenitatea sa și aspectele de complexitate teritorială pe care le prezintă, conceptul de conectivitate trebuie extins inclusiv la infrastructuri și la serviciile de comunicații.

3.3.4. Al treilea pilon: garantarea durabilității în regiunea Alpilor

3.3.4.1. Conservarea patrimoniului alpin și promovarea unei utilizări durabile a resurselor naturale și culturale sunt elemente intrinsece ale acestei regiuni. Apa, resursele minerale, o varietate de peisaje de o mare biodiversitate și un patrimoniu cultural bogat și variat sunt trăsături specifice care trebuie protejate și puse în valoare. Dacă are loc în mod ecologic, exploatarea potențialului unor resurse precum apa și biomasa este fundamentală pentru sprijinirea competitivității și coeziunii în această zonă, întrucât poate susține îndeplinirea unor scopuri strategice ca, de exemplu, autonomia energetică și capacitatea de stocare a energiei la nivel regional.

4. Observații specifice privind dimensiunea macroregională a regiunii Alpilor

4.1. Strategia pentru regiunea Alpilor se bucură de un puternic angajament politic și de un înalt grad de conștientizare în țările participante și reprezintă nu doar o provocare, ci și o mare oportunitate pentru UE însăși. Misiunea EUSALP este de a dezvolta economia, de a face legătura între teritorii și de a proteja mediul într-o zonă extrem de importantă pentru competitivitatea economică și coeziunea socială din Europa.

4.2. Procesul de dezvoltare a EUSALP necesită un dialog structurat între diverșii actori implicați, astfel încât aceștia să identifice nevoile specifice și să se confrunte în mod solidar cu acestea. Trebuie luate atent în considerare caracteristicile de mediu, culturale, economice și sociale, ca și interdependența strânsă dintre zonele urbane și cele rurale. Trebuie inițiat așadar un dialog amplu și deschis între părțile interesate, pentru elaborarea unei strategii acceptate pe scară largă.

4.2.1. Este important ca politicile să fie coordonate în vederea încurajării coeziunii teritoriale. Unele aspecte privind inovarea economică, modurile de transport și mediul depind unele de celelalte și nu pot fi abordate separat la nivel local, necesitând o perspectivă mai amplă, pe care o poate oferi nivelul macroregional.

4.2.2. Făcând trimitere la comunicarea „Guvernanța strategiilor macroregionale” ⁽¹⁵⁾, trebuie menționat că se impune ca guvernanța pe mai multe niveluri a strategiei EUSALP să dispună de o veritabilă dimensiune orizontală (participarea societății civile), care să integreze și să întărească dimensiunea verticală (participarea regiunilor și a autorităților locale), cu respectarea deplină a principiilor subsidiarității și proporționalității.

4.3. CESE consideră că EUSALP este un instrument fundamental de sprijinire a acțiunilor întreprinse de regiunea Alpilor cu privire la teme precum globalizarea economică, schimbările climatice, societatea informațională, economia cunoașterii, schimbările demografice, mobilitatea mărfurilor și a persoanelor.

4.4. EUSALP va face posibilă intensificarea dezvoltării regiunii Alpilor, prin intermediul unei abordări holistice, care să dea un caracter funcțional și interdependent dimensiunilor economică, de mediu și socială. În această ordine de idei, pentru a reprezenta abordarea holistică prin scopuri specifice, CESE a identificat cinci obiective strategice care ar trebui cuprinse în planul de acțiune:

- încurajarea unui sistem dinamic de IMM-uri și a unui mediu antreprenorial prosper, în măsură să sprijine ocuparea forței de muncă;
- sprijinirea consolidării capacităților bazate pe tradiții și pe diversitatea socială;

⁽¹⁵⁾ „Guvernanța strategiilor macroregionale”, COM(2014) 284 final.

- promovarea echilibrului și a echității în ceea ce privește accesul la serviciile de interes general pretutindeni în regiunea Alpilor;
- susținerea responsabilității împărtășite și a cooperării în condiții de egalitate între teritoriile alpine;
- susținerea protecției și gestionării durabile a biodiversității, a peisajelor și a resurselor naturale.

4.4.1. **Încurajarea unui sistem dinamic de IMM-uri și a unui mediu antreprenorial prosper, în măsură să sprijine ocuparea forței de muncă.** EUSALP va trebui să sprijine capacitatea sistemelor teritoriale implicate de a concura în cadrul unei economii globale, susținând menținerea și crearea de noi locuri de muncă de calitate.

4.4.2. **Sprijinirea consolidării capacităților bazate pe tradiții și pe diversitatea socială.** EUSALP va trebui să susțină menținerea valorilor identitare ce caracterizează teritoriile implicate, promovând totodată capitalizarea cunoștințelor și a tradițiilor locale, drept pârghe de dezvoltare economică și incluziune socială.

4.4.3. **Promovarea echilibrului și a echității în ceea ce privește accesul la serviciile de interes general pretutindeni în regiunea Alpilor.** Prin intermediul EUSALP va fi susținută menținerea și adaptarea unui cadru de servicii de interes general, pentru a răspunde nevoilor locuitorilor din această zonă, fiind vizați în special cei din teritoriile cu „handicap geografic”.

4.4.4. **Susținerea responsabilității împărtășite și a cooperării în condiții de egalitate între teritoriile alpine.** Prin intermediul EUSALP va trebui să fie susținute noi abordări în materie de responsabilitate împărtășită și de cooperare în condiții de egalitate între teritoriile din regiunea Alpilor, ca, de exemplu, legăturile verticale ale metropolelor cu zonele rurale și turistice.

4.4.5. **Susținerea protecției și gestionării durabile a biodiversității, a peisajelor și a resurselor naturale.** Prin intermediul EUSALP va trebui susținută protecția și gestionarea durabilă a biodiversității, a peisajelor și a resurselor naturale, prin găsirea echilibrului corect dintre acțiunile care au drept scop conservarea și cele orientate către utilizarea rațională a serviciilor și produselor ecosistemice. De asemenea, trebuie promovată adoptarea unor modele ecocompatibile de gestiune în vederea unei distribuții mai echilibrate a avantajelor aferente utilizării produselor și serviciilor ecosistemice între diferitele dimensiuni teritoriale din regiunea Alpilor.

4.5. CESE consideră că este necesar ca EUSALP să se concretizeze, în conformitate cu concluziile Consiliului, în opinia căruia, pe de o parte, strategia macroregională nu ar trebui să solicite nici resurse, nici norme suplimentare, nici organe de gestionare (cei trei „nu”), însă, pe de altă parte, trebuie stabilit unui plan de acțiune care să se bazeze pe complementaritatea dintre programele de finanțare, pe coordonarea instrumentelor instituționale și pe definirea unor noi proiecte în context macroregional. Trebuie să se acorde o atenție specială activității de consolidare a capacităților.

4.5.1. CESE consideră esențială implicarea reprezentanților societății civile, în plus față de administrația publică, în activitățile de consolidare a capacităților. Aceste activități se pot realiza prin înființarea unui forum permanent al reprezentanților partenerilor sociali și economici.

4.5.2. CESE consideră că sumele considerabile alocate deja de UE programelor regionale, prin intermediul fondurilor structurale și de investiții europene 2014-2020 ⁽¹⁶⁾, reprezintă mijloace adecvate, care vor trebui utilizate în mod eficient pentru a pune în aplicare strategia, prin acțiuni mai bine coordonate, care fac obiectul unei abordări strategice unitare. În perioada de programare 2014-2020, vor fi disponibile noi posibilități de finanțare prin intermediul unor instrumente comunitare precum Orizont 2020 ⁽¹⁷⁾, COSME ⁽¹⁸⁾, CEF ⁽¹⁹⁾, EaSI ⁽²⁰⁾, Erasmus+ ⁽²¹⁾ și LIFE ⁽²²⁾.

5. Observații specifice privind cei trei piloni

5.1. Pentru a sprijini îndeplinirea obiectivelor strategice stabilite în documentul de consultare și a obiectivelor specifice menționate la punctul 4 din prezentul aviz, CESE consideră că este esențial să se stabilească priorități mai specifice, ținând cont de cei trei piloni ai EUSALP.

⁽¹⁶⁾ Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013.

⁽¹⁷⁾ Regulamentul (UE) nr. 1290/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013.

⁽¹⁸⁾ Regulamentul (UE) nr. 1287/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013.

⁽¹⁹⁾ Regulamentul (UE) nr. 1315/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013.

⁽²⁰⁾ Regulamentul (UE) nr. 1296/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013.

⁽²¹⁾ Regulamentul (UE) nr. 1288/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013.

⁽²²⁾ Regulamentul (UE) nr. 1293/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013.

5.1.1. Provocarea principală care va trebui abordată prin strategia pentru regiunea Alpilor constă în armonizarea și consolidarea echilibrului dintre obiectivele privind durabilitatea economică, a mediului și socială.

5.2. *Primul pilon: Dezvoltarea regiunii Alpilor – îmbunătățirea competitivității, prosperității și coeziunii în regiunea Alpilor*

5.2.1. CESE consideră că este esențial să se asigure o creștere durabilă și să fie promovată ocuparea deplină a forței de muncă, inovarea, competitivitatea și coeziunea regiunii Alpilor, prin consolidarea și diversificarea activităților economice specifice, în perspectiva unei solidarități reciproce a zonelor montane și a celor urbane.

5.2.2. *Priorități*

5.2.2.1. Susținerea inovării și a competitivității IMM-urilor prin îmbunătățirea sistemelor de „acces la credit”, consolidând capacitatea întreprinderilor de a profita de posibilitățile oferite prin programele comunitare 2014-2020 și de sistemul de „proceduri de achiziții publice pentru inovare” [procedurile de achiziții precomerciale, în special ⁽²³⁾].

5.2.2.2. Sprijinirea consolidării proceselor de dezvoltare legate de „economia verde”, inclusiv prin crearea de noi întreprinderi, pe baza trăsăturilor specifice de mediu ale regiunii Alpilor și a însemnatelor capacități de producție și inovare care caracterizează această zonă.

5.2.2.3. Promovarea produselor din regiunea Alpilor printr-o politică de sensibilizare cu privire la mărci sau prin mărci individuale, cu trimitere la originea produselor și la marketingul teritorial. Valorificarea „produselor și serviciilor ecosistemice” ⁽²⁴⁾ reprezintă o valoare adăugată suplimentară, care contribuie la competitivitatea zonei.

5.2.2.4. Strângerea legăturilor de colaborare dintre parcurile științifice și tehnologice, universități, centre de cercetare și IMM-uri și consolidarea capacităților infrastructurilor de cercetare și a legăturilor dintre acestea și instituțiile de vârf la nivel mondial. În cursul procesului de definire a planului de acțiune al EUSALP este de dorit să se identifice o prioritate transversală pentru susținerea activității de cercetare și inovare.

5.2.2.5. Elaborarea unei strategii comune pentru transformarea spațiului macroregional alpin în destinație turistică durabilă de nivel mondial, pe baza valorificării patrimoniului natural, cultural și istoric.

5.2.2.6. Susținerea locului central pe care îl ocupă în cadrul EUSALP prioritatea „muncă”, acordând o atenție specială tinerilor și persoanelor afectate de șomajul de lungă durată. Este fundamental să se acorde sprijin creării de noi locuri de muncă stabile și de calitate: s-ar răspunde astfel și problemei pe care o ridică ocuparea sezonieră a forței de muncă, problemă caracteristică mai ales zonelor turistice montane și rurale din regiunea Alpilor.

5.2.2.7. Susținerea inițiativelor care vizează crearea unui spațiu unic pentru muncă, mobilitatea lucrătorilor, organizarea unor perioade de ucenicie și stagii transnaționale, stabilirea unor parcursuri de formare și cariere internaționale, precum și deplina recunoaștere a diplomelor de studii și a calificărilor profesionale. Va trebui să se acorde o atenție specială calificării lucrătorilor din sectorul turistic, care se confruntă în mai mare măsură cu probleme legate de caracterul sezonier al muncii lor.

5.2.2.8. Sprijinirea cooperării dintre diversele dimensiuni teritoriale caracteristice regiunii Alpilor și consolidarea rolului zonelor metropolitane și al orașelor, ca vectori ai competitivității și coeziunii sociale.

5.2.2.9. Sprijinirea realizării unor acțiuni prin care să se susțină investițiile sociale și să fie adaptate sistemele de protecție socială, prin elaborarea unor politici în concordanță cu comunicarea Comisiei Europene privind investițiile sociale pentru promovarea creșterii și coeziunii ⁽²⁵⁾.

5.2.2.10. Susținerea acțiunilor întreprinse în favoarea incluziunii persoanelor cu handicap, precum și pentru prevenirea discriminărilor bazate pe origine rasială sau etnică, vârstă, orientare sexuală și gen.

5.3. *Al doilea pilon: Conectarea Alpilor – asigurarea accesibilității și conectivității pentru toți locuitorii din regiunea Alpilor*

5.3.1. CESE susține promovarea unei dezvoltări teritoriale bazate pe cooperarea dintre sistemele teritoriale interne și externe, pe accesibilitatea serviciilor, pe mobilitatea durabilă și pe consolidarea transporturilor și a infrastructurilor de comunicare.

⁽²³⁾ Articolul 131 din Regulamentul financiar al UE nr. 966/2012.

⁽²⁴⁾ Printre bunurile produse de ecosisteme se numără, de exemplu, alimentele, apa, carburanții și lemnul; printre servicii se numără aprovizionarea cu apă și filtrarea aerului, reciclarea deșeurilor pe cale naturală, formarea solului, polenizarea și multe alte mecanisme de reglare naturală.

⁽²⁵⁾ COM(2013) 83 final.

5.3.2. Priorități

5.3.2.1. Susținerea adoptării unor soluții inovatoare pentru a asigura serviciile de bază în zonele montane și rurale (educație, sănătate, servicii sociale și mobilitate), pentru eliminarea diferențelor de infrastructură digitală și pentru dezvoltarea serviciilor ultrarapide de bandă largă pretutindeni în aceste zone.

5.3.2.2. Extinderea utilizării tehnologiilor TIC în toate domeniile de interes general (administrație, servicii medicale, servicii de căutare a ofertelor de locuri de muncă, învățământ la distanță, comerț electronic cu produse alpine etc.) și asigurarea unui nivel adecvat de disponibilitate a serviciilor publice, care să corespundă nevoilor diferitelor sisteme teritoriale din regiunea Alpilor, valorificând echilibrul corect dintre densitatea și accesibilitatea acestor servicii.

5.3.2.3. Promovarea sistemelor de transport integrat prin susținerea schimburilor în interiorul diverselor sisteme teritoriale și îmbunătățirea gestionării transportului de mărfuri și călători, cu scopul de a atenua impactul asupra mediului și de a spori beneficiile pentru comunitățile locale. Printre elementele fundamentale care vin în sprijinul dezvoltării durabile a transporturilor în regiunea Alpilor se numără și transferul transportului de mărfuri dinspre rețeaua rutieră către calea ferată, ca și măsurile vizând restrângerea utilizării coridoarelor alpine secundare (de exemplu, aceleași taxe rutiere pentru toate coridoarele de tranzit din regiune).

5.3.2.4. Elaborarea unor planuri de interoperabilitate logistică la nivel macroregional și consolidarea legăturilor multimodale ale nodurilor din infrastructură (porturi, aeroporturi și terminale de mărfuri) cu rețeaua globală și cu racordurile către căile navigabile interioare.

5.3.2.5. Promovarea rețelilor tematice transnaționale pe aspecte care țin de dezvoltarea alpină, precum, de exemplu, gestionarea riscurilor, turismul, sportul, silvicultura, agricultura, energia și serviciile tehnologice.

5.3.2.6. Consolidarea guvernancei alpine printr-o participare mai activă a societății civile, susținând totodată sensibilizarea și îmbunătățirea cunoștințelor cetățenilor pe teme principale care prezintă interes pentru regiunea Alpilor.

5.4. Al treilea pilon: Protecția regiunii Alpilor – garantarea durabilității în regiunea Alpilor

5.4.1. CESE consideră că este esențială consolidarea angajamentului în favoarea gestionării durabile și a protecției mediului, precum și a valorificării capitalurilor de care dispun teritoriile din această zonă.

5.4.2. Priorități

5.4.2.1. Adaptarea acțiunilor întreprinse pentru susținerea dezvoltării economice a regiunii Alpilor la angajamentele asumate în ceea ce privește combaterea schimbărilor climatice, cu disocierea creșterii și competitivității sistemelor teritoriale care fac obiectul EUSALP de consumul de resurse naturale și de materii prime.

5.4.2.2. Creșterea gradului de sensibilizare a comunităților locale din regiunea Alpilor cu privire la valoarea serviciilor ecosistemice și la gestionarea echitabilă și durabilă a capitalurilor naturale. Alpii constituie cea mai importantă zonă de aprovizionare cu apă din Europa: ca atare, este esențială intensificarea acțiunilor de îmbunătățire a gestionării rezervelor de apă și a bazinelor hidrografice din regiunea Alpilor.

5.4.2.3. Susținerea inițiativelor care au scopul de a contribui la armonizarea acțiunilor de conservare a biodiversității și a peisajelor din regiunea Alpilor și cu cele care urmăresc utilizarea acestora în mod ecologic.

5.4.2.4. Elaborarea unor instrumente și proceduri transnaționale pentru prevenirea și reducerea riscurilor (aluviuni, alunecări de teren, avalanșe, incendii de pădure etc.), precum și gestionarea integrată a pădurilor (atât în ceea ce privește valoarea ecologică și naturală, cât și ca resursă economică) și a problemelor aferente utilizării terenurilor (tasarea solului și expansiunea urbană).

5.4.2.5. Sprijinirea trecerii la un sistem energetic fără emisii de carbon cu ajutorul inițiativelor vizând promovarea eficienței energetice, realizarea unor rețele de distribuție descentralizată bazate pe resurse regenerabile și valorificarea modelelor de așezări umane și transport public bazate pe conceptul de economisire a energiei.

5.4.2.6. Elaborarea și instituirea unor sisteme de mobilitate integrată cu scopul de a reduce dependența de automobil și de utilizarea lui, cu susținerea transportului public ca serviciu de interes general, și, acolo unde este posibil, a unor forme de mobilitate care utilizează energie regenerabilă.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind capacitatea aeroportuară din UE**(aviz exploratoriu la solicitarea Comisiei Europene)**

(2015/C 230/03)

Raportor: dl KRAWCZYK

La 4 septembrie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Capacitatea aeroportuară din UE (aviz exploratoriu)

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 noiembrie 2014.

În cea de a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 117 voturi pentru, 0 voturi împotriva și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Pentru a soluționa deficitul de capacitate, facilitățile aeroportuare existente din UE trebuie folosite mai eficient. Un nivel mai ridicat de intermodalitate, o mai bună conectivitate, o folosire mai eficientă a nodurilor secundare și a aeroporturilor mici, avioane mai mari și optimizarea proceselor s-ar putea număra printre soluțiile adecvate, la fel ca și adoptarea pachetului aeroportuar și implementarea Cerului unic european (SES) și a SESAR. Capacitatea aeroportuară trebuie să devină un pilon efectiv al SES.

1.2. Pe termen lung, va trebui construită capacitate aeroportuară, constând în infrastructură precum terminaluri și piste. Principalul obiectiv al extinderii aeroporturilor trebuie să fie cel de îmbunătățire a legăturilor pe o bază economică sustenabilă. Nodurile aeroportuare din UE trebuie dotate cu posibilități efective de a face față cererii crescânde, ceea ce include scurtarea proceselor de planificare pentru a se putea răspunde rapid oricărei solicitări apărute.

1.3. Extinderile aeroporturilor – acolo unde ele se justifică – ar trebui să facă parte dintr-o abordare echilibrată. Mai întâi, aeroporturile au un impact economic pozitiv asupra zonelor învecinate. CESE consideră că este clar că acest impact pozitiv trebuie menținut. În al doilea rând, chestiunile de mediu trebuie evaluate de manieră transparentă. În al treilea rând, extinderile aeroporturilor au o dimensiune publică. Acest lucru necesită un dialog public printre ai cărui interlocutori să se numere controlul traficului aerian, autoritățile aeroportuare, companiile aeriene, partenerii regionali, locuitorii de la nivel local, autoritățile etc.

1.4. CESE nutrește convingerea că este deosebit de important ca statele membre să ia fără întârziere măsuri privind planificarea și gestionarea utilizării terenurilor. În caz contrar, dezvoltarea aeroporturilor se va confrunta cu multe obstacole neprevăzute și inutile, iar în unele situații va fi în pericol și capacitatea aeroportuară existentă.

1.5. Aeroporturile regionale existente ar trebui dezvoltate numai atunci când există o cerere clară pentru un volum mai mare de trafic. Guvernele statelor membre ar trebui să identifice provocările de capacitate și să definească strategii pentru a le face față. Cu excepția situațiilor în care există o obligație publică, UE ar trebui să sisteze finanțarea dezvoltării unor noi capacități la nivel regional pe terenuri încă neurbanizate, fără a aduce atingere prevederilor articolului 107 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

1.6. CESE consideră că noile orientări UE privind ajutoarele de stat pentru aeroporturi și companii aeriene sunt deosebit de valoroase, deoarece acestea furnizează securitate juridică. Existența prelungită a aeroporturilor neviabile de la nivel regional va fi în sfârșit verificată pe baza unor criterii comune.

1.7. Pentru ca aeroporturile să abordeze cu încredere problema deficitului de capacitate, este esențială coerența și claritatea tratamentului normativ pentru a le furniza acestora stimulentele necesare ca să asigure o investiție în infrastructură pe termen lung.

1.8. Capacitatea aeroportuară are și o dimensiune politică. CESE este ferm convins că UE, împreună cu statele membre și părțile interesate, inclusiv partenerii sociali, trebuie să ia o decizie strategică generală, selectând acele aeroporturi considerate a fi importante pentru sistem și care ar trebui încurajate în anii următori. Pentru a menține competitivitatea aviației din UE pe piețele globalizate, este nevoie urgent de o strategie europeană integrată în domeniul aviației, care să țină seama de aspecte economice, de mediu și sociale, precum și de crearea de locuri de muncă.

1.9. Trebuie să fie evaluate proiectele de infrastructură aeroportuară cofinanțate de UE în ultimii ani. CESE salută angajamentul Curții de Conturi Europene de a desfășura această operațiune importantă. Concluziile și recomandările acestei lucrări vor trebui să facă obiectul unei dezbateri publice.

1.10. CESE consideră că Comisia Europeană (CE) ar trebui să simplifice și să armonizeze structurile care gestionează aviația și în special aeroporturile din UE. Comisia are nevoie de date și informații fiabile și complete privind operațiunile aeroporturilor din UE. În prezent, aceste date nu sunt disponibile. CESE solicită furnizarea acestora de către managementul aeroporturilor și autoritățile publice.

2. Introducere

2.1. Aeroporturile din UE au o mare valoare, însă mai multe dintre principalele aeroporturi vor suferi tot mai mult din pricina aglomerației în anii următori, în timp ce multe altele vor rămâne prea puțin folosite. Se poate susține că există capacitate suficientă în UE, însă întrebarea este dacă aceasta este sau nu bine situată.

2.2. În ultimii ani, dezbateră publică privind capacitatea aeroportuară a fost purtată în principal în două contexte: pierderea de capacitate a nodurilor aeroportuare centrale în fața concurenților din afara UE/a Europei, cum ar fi Turcia și țările din Golf; și „sindromul Ryanair”, al liniilor aeriene low-cost care stimulează creșterea rapidă a capacității aeroporturilor regionale mai mici, dar care nu sunt utilizatori stabili pe termen lung. Problema are însă rădăcini mult mai adânci de atât.

2.3. În 2007, CE și-a publicat Comunicarea „Un plan de acțiune pentru capacitatea, eficacitatea și siguranța aeroporturilor din Europa”, în care identifica un decalaj tot mai mare între capacitate și cerere în cazul mai multor noduri aeroportuare din UE⁽¹⁾ și propunea mai multe măsuri vizând o mai bună utilizare a capacității existente. În 2007, Parlamentul European (PE) a adoptat un raport din proprie inițiativă ca reacție la Planul de acțiune al Comisiei, în care saluta Comunicarea CE și făcea referire la importanța problemei privind capacitatea aeroportuară.

2.4. În 2011, CE a publicat o altă comunicare⁽²⁾ pe tema capacității, în cadrul așa-numitului „Pachet de măsuri pentru îmbunătățirea aeroporturilor”, în care capacitatea și calitatea erau identificate drept principalele provocări pentru aeroporturile europene.

2.5. În 2004, Eurocontrol a elaborat studiul „Provocările creșterii”, pe care l-a actualizat în 2008 și 2013, prevăzând o insuficiență a capacității în următorii 20 de ani.

2.6. Acest nivel de activitate dovedește că problema capacității este una urgentă. Industria aviației a obținut deja rezultate semnificative. În toate domeniile de acțiune a avut loc o optimizare a capacității și a eficienței. Printre îmbunătățiri se numără:

- conexiunile intermodale mai multe și mai bune spre și dinspre anumite aeroporturi;
- reorganizarea proceselor interne în întregul sistem aviatic, inclusiv procese de consolidare; și
- implementarea procesului decizional în colaborare specific aeroporturilor (A-CDM) într-un număr tot mai mare de aeroporturi.

⁽¹⁾ COM(2006) 819 final, p. 2.

⁽²⁾ COM(2011) 823 final.

2.6.1. Din 2004, Inițiativa Cerul unic european (SES) a desfășurat eforturi către o mai bună utilizare a spațiului aerian european, combătând consecințele negative ale fragmentării spațiului aerian european. Aeroporturile implicate în SES contribuie, de asemenea, la obiectivele acestei inițiative în cadrul programului de cercetare a gestionării traficului aerian din cadrul cerului unic european (SESAR). În lipsa capacității la sol, succesul SES este în pericol.

2.7. Comisia lucrează în prezent la detalierea ideilor pentru o viitoare strategie aeroportuară, în colaborare cu părțile interesate din cadrul Observatorului european pentru capacitatea aeroportuară. Misiunea Observatorului are trei componente:

- a. de sprijinire a Comisiei în efortul de a rezolva provocarea capacității și a calității aeroporturilor;
- b. de promovare a schimbului de experiențe și bune practici înăuntrul și în afara Europei; și
- c. de obținere a unei mai bune perspective asupra problemei, a impactului acesteia și a posibilelor soluții – inclusiv la nivel de politici.

CESE salută crearea Observatorului și îndeamnă la continuarea activității acestuia, a cărei calitate a fost deja dovedită.

3. Dezvoltarea aeroporturilor europene în ultimul deceniu

3.1. În Europa sunt peste 450 de aeroporturi, și cu toate acestea ne confruntăm cu o problemă iminentă de capacitate.

3.2. Consiliul Internațional al Aeroporturilor (ACI) Europa grupează aeroporturile după cum urmează:

Grupa ACI	Dimensiunile aeroportului (milioane de pasageri pe an)	Numărul aeroporturilor europene
1	> 25	14
2	10-25	23
3	5-10	34
4	< 5	390

O proporție mare a traficului este suportată de un număr relativ redus de aeroporturi. Explicația rezidă în diferența dintre modelele de aeroport. Aeroporturile din grupele 3 și 4 sunt mai degrabă mici, oferind legături de la A la B, precum și transferând trafic către aeroporturile mai mari și garantând serviciile publice. Aceasta înseamnă că multe aeroporturi mari depind de aeroporturile mici.

Un aeroport cu rol de platformă multidirecțională este „un aeroport unic pe care una sau mai multe companii aeriene oferă o rețea integrată de servicii de legătură către o gamă largă de destinații, cu o frecvență ridicată” (AEA, *Aeroporturile europene*, Bruxelles, 1995, p. 23).

3.2.1. Într-un sistem de la A la B, pasagerii călătoresc direct de la plecare la destinație, fără să schimbe cursa.

3.2.2. Cele două sisteme sunt complementare, au doar obiective diferite: sistemul de tip platformă multidirecțională vizează realizarea unui maximum de conectivitate, în timp ce sistemul de la A la B are ca scop realizarea celui mai mare nivel de mobilitate și flexibilitate posibil.

3.3. UE a finanțat un număr excepțional de mare de proiecte de infrastructură legate de aeroporturi. CESE consideră că nu sunt disponibile publicului suficiente informații cu privire la aceste investiții și la eficiența lor în a furniza conectivitate și eficacitate pentru public.

3.4. CESE consideră că noile orientări ale UE ⁽³⁾ privind ajutoarele de stat pentru aeroporturi și companii aeriene sunt deosebit de valoroase, deoarece acestea furnizează securitate juridică. În plus, orientările diferențiază între aeroporturi

⁽³⁾ JO C 451, 16.12.2014, p. 123.

considerate necesare, de exemplu, pentru servicii publice, și aeroporturi redundante, adică cele care nici nu-și pot acoperi costurile de operare, nici nu sunt necesare pentru a garanta furnizarea de servicii publice.

4. Așteptările în materie de creștere viitoare

4.1. Piețele aviatice ale viitorului vor fi situate în regiunea Asia-Pacific, în America latină, Africa și Orientul Mijlociu. Creșterea medie anuală a fluxurilor de pasageri în aceste regiuni va ajunge la între 6 și 7 % până în 2032. Rata medie de creștere în Europa și America de Nord se va situa în jur de 3 %.

În plus, în afara UE se construiesc capacități uriașe. China a construit aproape 80 de aeroporturi. Turcia, Dubai și Singapore construiesc în prezent platforme gigant care vor putea primi până la 160 de milioane de pasageri – considerabil mai mult decât cel mai mare aeroport din lume la momentul actual, care este Atlanta, cu 96 de milioane de pasageri.

4.2. În ultimul său raport din seria Provocările creșterii, ediția 2013, Eurocontrol a identificat o potențială problemă de capacitate în următorii 20 de ani. În scenariul cel mai plauzibil, 1,9 milioane de zboruri nu vor putea fi operate în 2035 din pricina capacității limitate. Aceasta echivalează cu 12 % din cererea totală. 20 de aeroporturi din Europa vor fi foarte aglomerate timp de peste șase ore pe zi, ceea ce în prezent se întâmplă numai în cazul a trei aeroporturi.

4.2.1. Creșterea de capacitate care are loc efectiv nu va fi distribuită egal între aeroporturile europene. Cea mai mare creștere va avea loc în Europa de Est, în timp ce traficul intraeuropean și proporția de trafic a Europei de Nord-Vest va scădea. CESE ia notă de această evoluție și consideră că aeroporturile din Europa trebuie să facă față acestor provocări.

5. Provocările creșterii

5.1. CESE consideră că este esențial să fie ridicat nivelul de competitivitate și atractivitatea Europei ca destinație pentru investițiile în sectorul aviatic. În acest context este deosebit de importantă capacitatea la sol.

5.2. CESE este convins că implementarea SES trebuia să aibă loc demult și că ea este necesară pentru a face față provocării deficitului de capacitate. Deja simpla reducere a întârzierilor ar avea un efect imediat asupra capacității sistemului și a aeroporturilor din cadrul acestuia. CESE este de acord cu ACI că un pilon veritabil al SES ar trebui să-l constituie capacitatea la sol și că obiectivele privind capacitatea la sol ar trebui să fie coerente cu cele ale SES.

5.3. Studiul „Provocările creșterii” al Eurocontrol propune șase măsuri care, în combinație, ar putea reduce cu 42 % cuantumul de cerere nesatisfăcută în 2035. Aceasta constituie echivalentul a 800 000 de zboruri suplimentare care ar putea fi operate, sau 50 de milioane de pasageri. Printre soluțiile posibile se numără:

- aeronave mai mari;
- suplimentarea numărului de trenuri de mare viteză;
- soluții alternative locale: companiile aeriene ar trebui să crească acolo unde este disponibilă capacitate;
- o mai bună utilizare a aeroporturilor mai mici;
- implementarea SESAR; și
- consolidarea planurilor de zbor.

5.3.1. CESE înțelege că aceste măsuri trebuie implementate pentru a reduce proporția de cerere nesatisfăcută, însă consideră că s-ar putea ca ele să nu fie suficiente pentru a satisface toată cererea viitoare. În plus, nu toate aceste măsuri sunt aplicabile fiecărui aeroport din UE.

5.4. CESE consideră, de asemenea, că adoptarea Pachetului privind aeroporturile, în formula propusă de CE, ar contribui, de asemenea, la o mai bună utilizare a facilităților aeroportuare existente. CESE solicită ca lucrările în curs ale Parlamentului și ale Consiliului să ajungă la rezultate ambițioase, conforme propunerilor CESE din avizul său privind Pachetul aeroportuar⁽⁴⁾.

⁽⁴⁾ JO C 181, 21.6.2012, p. 173-178.

5.5. În final, se pare că soluția la problema deficitului de capacitate aeroportuară constă în construirea unor capacități suplimentare simultan cu optimizarea utilizării capacității existente. Acest lucru este dificil, deoarece multe aeroporturi nu își mai pot permite investiții în capacitate suplimentară. În ediția din 2013 a raportului său „Provocările creșterii”, Eurocontrol afirmă că „lipsa veniturilor, dificultatea de a obține finanțare și rezistența tot mai mare față de proiectele de infrastructură de transport” au făcut ca unele dintre aeroporturi să-și reconsidere planurile de extindere.

5.6. CESE recomandă cu tărie desfășurarea unei evaluări a valorii adăugate a investițiilor UE în infrastructura aferentă aeroporturilor de până în prezent. CESE salută anunțul Curții de Conturi a UE că lucrează pe această temă, și recomandă utilizarea unui eșantion de control amplu.

6. Obstacole în calea extinderii infrastructurii aeroportuare

6.1. Aeroporturile se confruntă cu mai multe provocări atunci când intenționează să-și extindă infrastructura. Aceste provocări sau obstacole pot fi grupate după cum urmează:

- provocări financiare și economice;
- cerințe de reglementare, inclusiv factori de mediu;
- greutăți publice, de exemplu o rezistență tot mai mare din partea populației; și
- considerente politice.

6.1.1. Aeroporturile tind să fie foarte precaute în materie de investiții din pricina recente crize economice. Pe de o parte, veniturile au înregistrat o tendință de scădere. Pe de altă parte, aeroporturile se confruntă cu cheltuieli tot mai mari pentru securitate și siguranță (costuri de operare). Recentele decizii îmbunătățite privind ajutoarele de stat și noile orientări în acest sens fac ca pentru aeroporturile mai mici să fie mai dificil să rămână viabile. Asigurarea finanțării necesare pentru proiecte de infrastructură a devenit o provocare dificilă pentru aeroporturi.

6.1.2. Din punctul de vedere al reglementării, aeroporturile trebuie să satisfacă o multitudine de cerințe. Procedurile administrative sunt extrem de complexe, mai ales în ceea ce privește chestiunile de securitate și de mediu. CESE nu neagă în niciun caz importanța cerințelor de mediu. Aceste chestiuni trebuie însă abordate în mod echilibrat. Comisia Europeană a făcut deja progrese apreciabile, de exemplu prin Regulamentul (UE) nr. 598/2014 de stabilire a normelor și a procedurilor cu privire la introducerea restricțiilor de operare referitoare la zgomot pe aeroporturile din Uniune în cadrul unei abordări echilibrate. Sectorul european al aviației este un sector industrial cu un bun potențial de „creștere ecologică”. CESE avertizează Comisia Europeană în special cu privire la implementarea de soluții neintegrate pentru soluționarea problemelor de mediu. Comitetul subliniază importanța unor soluții integrate și globale. Ținând seama de acest aspect, un prim pas util ar fi ca Comisia Europeană să comande un proiect pe scară largă vizând trecerea în revistă și documentarea restricțiilor de mediu existente care au un impact asupra capacității aeroporturilor europene.

6.1.3. O problemă relativ nouă constă în provocările publice tot mai intense, care îmbracă forma unei rezistențe crescute din partea populației la proiectele de infrastructură. Proiecte importante de extindere a nodurilor aeroportuare din UE au fost întrerupte, unele de mai bine de un deceniu – printre exemple se numără un posibil al treilea aeroport lângă Paris, piste suplimentare la Frankfurt și la München și dezbaterile din Regatul Unit/Londra privind cea mai bună modalitate de extindere a capacității într-un mediu metropolitan multimodal.

6.1.4. Rezistența publicului, ca urmare, printre altele, a poluării fonice, este tot mai mare. Pe de altă parte, aeroporturile cheltuiesc sume uriașe pe măsuri care să reducă zgomotul. De exemplu, aeroportul din Viena a lansat o schemă de protecție împotriva zgomotului care cuprinde 12 000 de locuințe. Costul total estimat se va ridica la cca 51 de milioane EUR, din care 37 de milioane vor fi investiți direct de Flughafen Wien AG. Bugetul aeroportului Liège și al aeroportului Charleroi pentru reechiziționarea sau izolarea fonică a 20 816 locuințe se ridică la 444 milioane EUR. Heathrow a cheltuit 37 de milioane EUR pentru măsuri de reducere a zgomotului în perioada 2007-2011.

6.1.5. Guvernele statelor membre ar trebui să identifice provocările de capacitate și să definească strategii pentru a le face față. În acest context, există o nevoie clară de simț de conducere puternic la nivel european pentru a coordona aceste strategii naționale privind capacitatea și pentru a furniza orientare și sprijin financiar, după caz. Ar trebui să existe criterii foarte stricte pentru finanțarea UE a construirii de facilități aeroportuare pe terenuri noi. UE ar trebui să limiteze finanțarea acestor proiecte la seria celor financiar viabile sau care întrunesc criteriile de serviciu public obligatoriu.

6.1.6. CESE dorește să observe că discuția privind capacitatea are și o dimensiune politică. CESE este ferm convins că UE, împreună cu statele membre și părțile interesate, inclusiv partenerii sociali, trebuie să ia o decizie strategică generală privind acele aeroporturi care vor fi importante pentru sistem și care ar trebui încurajate în anii următori. Ar trebui analizat și, dacă este necesar, revizuit echilibrul priorităților UE în ce privește sistemul de tip platformă și sistemul de la A la B. Este nevoie mai mult decât oricând de o politică europeană integrată, care să țină seama de aspectele economice, de mediu și sociale, precum și de crearea de locuri de muncă.

6.1.7. În plus, diverse DG-uri din cadrul Comisiei desfășoară activități pe teme conexe: DG Mobilitate și Transporturi, DG Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune, DG Concurență, DG Justiție și Consumatori etc. Mandatul lor depinde de domeniul politic precis, existând multe legături cu domenii diferite, precum relațiile internaționale, ajutoarele de stat, cerul unic european și multimodalitatea. Acest lucru nu s-a dovedit eficient pentru efortul de a găsi o abordare integrată, a întregului lanț valoric al aviației din UE, ceea ce în momentul de față se impune. Este o urgență ca activitățile Comisiei în domeniul aviației, și în special cele legate de aeroporturi, să fie integrate mai bine.

6.2. Ca orice proces de producție, capacitatea fizică a unui aeroport depinde de anumite constrângeri, adică factori care limitează capacitatea efectivă. În cazul capacității în materie de piste, printre acești factori se numără:

— operarea (mixul de tipuri de aeronave);

— condițiile meteorologice; și

— facilitățile existente.

6.2.1. Pe lângă acești factori, toate condițiile capacității aeroportuare sunt afectate de obicei de procedurile și regulamentele de operare, de exemplu proceduri speciale pentru apropiere și plecare sau cerințe privind amenajarea spațiului aerian pentru a răspunde considerațiilor de zgomot. Capacitatea efectivă a unui aeroport este de obicei mult mai scăzută decât capacitatea lui fizică. „Abordarea echilibrată” a Organizației Aviației Civile Internaționale (OACI) oferă cea mai eficientă metodă de a aborda problema zgomotului de pe aeroporturi și din jurul lor, de manieră respectuoasă față de mediu și responsabilă din punct de vedere economic.

6.2.2. Comisia Europeană tinde să țină seama numai de capacitatea din perspectiva numărului de piste în documentul său privind capacitatea aeroportuară. Astfel cum am arătat anterior, această abordare este incompletă, iar CESE încurajează Comisia Europeană să țină seama în activitatea pe această temă și de alte condiționări ale capacității aeroportuare, precum capacitatea aeroporturilor din împrejurimi. Interacțiunea dintre aeroporturi și spațiul aerian (sau furnizorii de servicii de navigație aeriană) este esențială pentru soluționarea deficitului de capacitate aeroportuară. Însă modul în care este gestionată această interacțiune diferă considerabil în Uniunea Europeană și chiar în interiorul unora dintre statele membre.

6.2.3. Este deosebit de important ca statele membre să ia măsuri privind planificarea și gestionarea utilizării terenurilor. Aceste atribuții revin adesea autorităților locale sau regionale, care ar trebui să aprecieze rolul aeroporturilor în rețelele naționale și europene, în special în zonele nodurilor centrale, unde presiunea pentru utilizarea terenurilor în alte scopuri este mare. UE trebuie să se pună de acord asupra unor principii comune în acest sens și să asigure un cadru juridic și de planificare coerent pentru a optimiza deciziile privind capacitatea suplimentară.

6.3. Trebuie să apară o piață comună consolidată în aviația civilă din UE. Cu toate acestea, CESE avertizează că nodurile aeroportuare nu ar trebui să fie favorizate în detrimentul aeroporturilor regionale. Cele două tipuri sunt complementare și ar trebui să rămână parte integrantă a conceptelor definite în politica TEN-T drept rețeaua centrală și rețeaua extinsă. Rezultatul este uneori că aglomerarea și creșterea au loc simultan.

6.4. CESE încurajează Comisia să analizeze problema capacității spațiului aerian european atât din perspectiva competitivității internaționale – esențiale, desigur – cât și din perspectiva funcționării fără obstacole a pieței interne. O funcționare mai bună și mai rațională a capacității regionale ar putea contribui la reducerea presiunii asupra nodurilor

aglomerate. Testele în curs de desfășurare privind turnurile de control al traficului aerian la distanță (de exemplu în Suedia) sunt interesante în acest context ca instrument pentru reducerea costurilor de operare ale aeroporturilor regionale, cu menținerea celor mai înalte niveluri de siguranță.

6.5. Rolul Comisiei este determinant. Acesta nu a fost încă proiectat în detaliu: pentru a putea face mai mult decât să monitorizeze și să impulsioneze toți actorii către o mai mare eficiență, Comisia ar trebui mai întâi să dispună de date și informații complete și fiabile privind operațiunile aeroporturilor din UE. Aceste date nu sunt în prezent disponibile, așa cum lipsesc și criteriile privind „eficiența” unui aeroport, sau cifrele privind nivelul de finanțare publică din partea UE pentru aeroporturi.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Finalizarea uniunii economice și monetare – rolul politicii fiscale”

(aviz din proprie inițiativă)

(2015/C 230/04)

Raportor: dl Carlos TRIAS PINTÓ

Coraportor: dl Petru Sorin DANDEA

La 27 februarie 2014, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Finalizarea uniunii economice și monetare – rolul politicii fiscale”.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 18 noiembrie 2014.

În cea de a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 164 de voturi pentru, 53 de voturi împotriva și 11 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Faptul că, în Europa, redresarea are loc într-un ritm mai lent decât în celelalte părți ale lumii indică prezența unei disfuncționalități serioase, care trebuie remediată prin aprofundarea uniunii economice și monetare. Prezentul aviz se declară în favoarea acestui proces, în special în zona euro, din perspectiva rolului impozitării. Progresele sub aspectul coordonării impozitării directe au fost și sunt în continuare greu de realizat, deoarece domeniul rămâne de competența statelor membre și este intim legat de modul în care țara respectivă a ales de-a lungul vremii să își finanțeze cheltuielile guvernamentale pe care le consideră necesare. Orice modificare legată de impozitare va trebui să ducă la un regim fiscal mai competitiv la nivel global și mai durabil.

1.2. Pentru ca uniunea economică și monetară să poată funcționa așa cum se cuvine, va trebui ca noua legislatură să pună bazele unei tranziții treptate către o uniune bugetară capabilă să depășească marea diversitate de reglementări naționale, care îngreunează integrarea reală și realizarea unei piețe unice, și chiar către un buget comun mai consolidat al zonei euro.

1.3. Pe lângă pilonul monetar reprezentat de BCE, va trebui creat, pe termen mediu, și un „pilon bugetar comun” care să asigure stabilizarea macroeconomică în cadrul UEM, mai ales în cazul unor șocuri asimetrice.

1.4. Eliminarea deficiențelor și a lacunelor din politica fiscală presupune realizarea unor progrese mai ambițioase în zona euro, cu scopul de a reduce și omogeniza impozitele, de a extinde bazele de impozitare și de a apropia ratele de impozitare, de a consolida instrumentele de cooperare și schimb de informații pentru combaterea fraudei și a evaziunii.

1.5. Noua legislatură va trebui să coopereze îndeaproape cu OCDE și cu G20 pentru găsirea rapidă a unei soluții la problema mondială ridicată de erodarea bazei impozabile și transferul profiturilor (BEPS). OCDE a făcut progrese considerabile în ceea ce privește instituirea unui model global de impozitare a societăților care urmărește să perceapă impozitul acolo unde este localizată substanța economică. Acesta ar urma să constituie baza impozitului pe profit în UE.

1.6. Pentru a înainta pe calea unei uniuni bugetare mai aprofundate, este esențial ca supravegherea bugetară să continue în conformitate cu „Pachetul de două măsuri” (*Two Pack*) și să se introducă un fond de resurse proprii în zona euro, vizând corectarea dezechilibrelor macroeconomice⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Sistemul este însă excesiv de rigid și de greoi, incapabil să asigure rapid flexibilitatea pe care o presupune abordarea circumstanțelor economice imediate și să furnizeze un mix de politici pentru zona euro, în condițiile în care statele membre nu mai dispun de o libertate de mișcare suficientă pentru a lansa planuri de redresare a economiilor lor. În consecință, o gravă instabilitate financiară își face apariția.

1.7. Comitetul sprijină pe deplin continuarea semestrului european, care ar trebui revizuit pentru a i se putea garanta eficiența. Recomandările specifice fiecărei țări ar putea constitui o modalitate de găsire a unui teren comun.

1.8. Este necesar să se depășească minusculul buget comun, de abia 1 % din PIB-ul UE, în special în zona euro. În orientările politice prezentate de președintele Comisiei, domnul Juncker, sub titlul „Un nou început pentru Europa” se solicită ca bugetul să fie orientat în direcția creării de locuri de muncă, a creșterii și a competitivității. CESE susține această abordare și subliniază necesitatea utilizării oportunității reprezentate de revizuirea cadrului financiar multianual, la sfârșitul lui 2016, pentru a pune bazele creșterii bugetului, astfel încât să se asigure funcționarea adecvată a uniunii monetare.

1.9. Comisia ar trebui să dea urmare Comunicării sale intitulate „Către o Uniune economică și monetară profundă și veritabilă”⁽²⁾, din martie 2013, și să introducă un instrument de convergență și competitivitate privind înțelegerile contractuale prin care statele membre s-ar angaja să pună în aplicare reforme de interes național și european pentru corectarea dezechilibrelor, reforme care nu ar putea fi întreprinse fără sprijin financiar. Acest fond ar trebui să se transforme într-un sistem dotat cu resurse proprii, menit să creeze capacitate fiscală și capabil să acorde sprijin ocazional în combaterea șocurilor regionale⁽³⁾.

1.10. Bugetul zonei euro ar trebui să contribuie la mai buna funcționare a uniunii monetare, să sprijine fiscal realizarea unei uniuni bancare depline și să compenseze șocurile asimetrice. Aceste funcții au lipsit când s-a declanșat criza economică, ducând la adâncirea dramatică a disparităților, ceea ce necesită adoptarea unor măsuri fiscale.

1.11. Conștient fiind de complexitatea chestiunii, CESE propune o serie de măsuri, care trebuie adoptate treptat, în conformitate cu obiectivele formulate în tratatele europene⁽⁴⁾:

Pe termen scurt (între 6 și 18 luni):

- crearea în UE a unei „baze fiscale consolidate comune a societăților”⁽⁵⁾, în conformitate cu luările de poziție anterioare ale Comitetului⁽⁶⁾ și printr-o stabilire a parametrilor mai corectă decât în propunerea actuală a Comisiei⁽⁷⁾. Va trebui de asemenea să se țină seama și de progresele realizate de OCDE;
- găsirea unei soluții în raport cu evoluțiile globale de la nivelul OCDE și G20 în privința erodării bazei impozabile și a transferului profiturilor, pentru a se garanta că sistemele de impozitare sunt transparente și nu acordă înlesniri fiscale inechitabile, precum și eliminarea imediată de către statele membre a practicii de a acorda privilegii fiscale speciale unor mari întreprinderi anume alese;
- obținerea în zona euro a unor angajamente eficiente pentru extinderea preconizatei taxe pe tranzacțiile financiare în afara celor unsprezece state membre care o susțin;
- implicarea cetățenilor în lupta împotriva economiei subterane, a evaziunii fiscale și a fraudei fiscale, prin stimularea sectorului privat în vederea consolidării unor instrumente precum bonurile pentru servicii, utilizarea formelor de plată electronice care lasă urme și colaborarea cu autoritățile pentru îndeplinirea acestor obiective;
- îmbunătățirea cooperării administrative, dincolo de rețeaua și de baza de date privind TVA existente, recurgând la o cooperare consolidată în patru domenii:

- (i) consolidarea actualei platforme Eurofisc⁽⁸⁾, astfel încât să devină nucleul unei agenții europene de compensare a TVA-ului și de combatere a fraudei fiscale, care să înceapă să funcționeze în zona euro pentru completarea sistemului de raportare al fiecărui buget național, punând astfel capăt fraudei de tip carusel⁽⁹⁾;

⁽²⁾ COM(2013) 165 final.

⁽³⁾ A se vedea Avizul CESE pe tema „ICC/Reforme majore ale politicilor economice” (JO C 271, 19.9.2013, p. 45).

⁽⁴⁾ A se vedea în special articolele 113 și 115 din TFUE.

⁽⁵⁾ A se vedea *ECO-relevant highlights from the Political Guidelines for the next European Commission* (Orientările politice pentru viitoarea Comisie Europeană – aspecte relevante pentru Secțiunea ECO), document prezentat de Jean-Claude Juncker în Parlamentul European. A se vedea și Juncker: *Un nou început pentru Europa: Agenda mea (...)*, p. 6.

⁽⁶⁾ A se vedea Avizul CESE pe tema „CCCTB” (JO C 24, 28.1.2012, p. 63).

⁽⁷⁾ COM(2011) 121 final.

⁽⁸⁾ www.eurofisc.eu

⁽⁹⁾ Vânzări fictive în statul membru de destinație care antrenează pierderi enorme pentru finanțele publice.

- (ii) consolidarea Directivei privind cooperarea administrativă din 2011 ⁽¹⁰⁾ ca temei juridic în întreaga UE, la nevoie conferind anumitor conținuturi statut de regulament;
- (iii) Comitetul îndeamnă Comisia să pună în practică propunerea care figurează în planul de acțiune privind lupta împotriva fraudei și a evaziunii fiscale, de introducere pe lista neagră a jurisdicțiilor care operează ca paradisuri fiscale, nerespectând buna guvernare în domeniul fiscal, și solicită stabilirea de criterii comune la nivelul UE, în vederea identificării acestor jurisdicții, pentru a evita o abordare neuniformă. Comitetul invită DG Concurență să analizeze amănunțit orice acord fiscal inechitabil încheiat între un stat membru și o întreprindere. În plus, utilizarea și localizarea întreprinderilor în aceste teritorii ar trebui să fie explicată în rapoartele privind responsabilitatea socială a întreprinderilor cotate la bursă;
- (iv) crearea unui organism european de simplificare a impozitelor pe baza experienței anterioare a statelor membre.

Pe termen mediu (între 18 luni și 5 ani):

- în ce privește impozitul pe profit: după modelul „șarpelui monetar” din anii '80 și pregătind terenul pentru o modificare a tratatului, crearea în zona euro a unui „șarpe fiscal” al ratelor de impozitare minime și maxime efective, în scopul unei armonizări treptate a acestora;
- dobândirea unei capacități bugetare specifice în zona euro ⁽¹¹⁾ prin intermediul veniturilor obținute pe baza impozitului pe tranzacțiile financiare menționat anterior și a altor patru impozite: pe consumul de energie din surse neregenerabile (limitat la cele care au înregistrat scăderi de prețuri în ultimii ani), o prelevare temporară din excedentul balanței de plăți care depășește 6 % din PIB ⁽¹²⁾, emiterea de obligațiuni garantate în comun și participarea la veniturile de senioraj obținute din emisiuni monetare;
- crearea în zona euro a unei autorități fiscale care să coordoneze activitatea statelor membre de colectare a acestor cinci impozite, dar și de control, inspecție și distribuire a veniturilor;
- instituirea, pe această cale, a unui buget federal suplimentar în zona euro, care să permită adoptarea unei asigurări comune de șomaj, realizarea politicilor de coeziune și a unor investiții durabile asociate economiei verzi;
- modificarea, în zona euro, a modelului actual de adoptare a deciziilor în materie de buget, prin instituirea unui sistem de majoritate calificată. Comitetul recunoaște că aceasta ar necesita o modificare a tratatului care riscă să stârnească controverse.

2. UEM și cadrul său bugetar și fiscal

2.1. Cadrul

2.1.1. Cele 28 de state membre ale UE au pornit pe drumul integrării, cu angajamente și obligații majore în zona euro în ceea ce privește realizarea uniunii monetare, completată în prezent de o uniune bancară în dezvoltare și de Tratatul interguvernamental privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul Uniunii Economice și Monetare.

2.1.2. Politica fiscală reunește în prezent mai mult de 600 de impozite distincte. Acestea furnizează cea mai mare parte a veniturilor – echivalentul per total (impozite și contribuții la sistemul de asigurări sociale) a 39,4 % din PIB-ul statelor membre ⁽¹³⁾ și a 40,4 % în zona euro. Este nevoie de o mai mare coordonare a politicilor fiscale ale statelor membre din zona euro, care să vină în completarea politicii monetare unice a BCE.

2.1.3. Înaintarea pe calea uniunii fiscale, în cazul zonei euro, ar oferi posibilitatea de a depinde de propriile resurse și de a trece la sprijinirea efectivă a reformelor structurale importante pentru economiile aflate în dificultate, precum și de a activa politicile de solidaritate și de redistribuire, indispensabile în vederea absorbției șocurilor asimetrice.

⁽¹⁰⁾ Directiva 2011/16/UE.

⁽¹¹⁾ A se vedea avizele CESE pe temele „Politica bugetară: creștere economică și consolidare bugetară” (JO C 248, 25.8.2011, p. 8), și „Finalizarea UEM – viitoarea legislație europeană”, precum și Comunicarea Comisiei „Proiect pentru o uniune economică și monetară profundă și veritabilă”, COM(2012) 777 final/2, punctul 3.

⁽¹²⁾ A se vedea Avizul CESE pe tema „Finalizarea UEM – viitoarea legislație europeană” (JO C 451, 16.12.2014, p. 10).

⁽¹³⁾ Date din 2012 publicate de Eurostat (92/2014) la 16 iunie 2014.

2.1.4. În comparație cu alte economii avansate, UE și, în special, zona euro înregistrează o rată de creștere (a PIB) și de ocupare a forței de muncă mai scăzută. Majoritatea teoriilor privind integrarea economică propun modele care includ atât uniunea monetară, cât și cea fiscală. TFUE impune însă luarea de decizii în unanimitate în domeniul impozitării, ceea ce creează mari dificultăți în adoptarea actelor legislative.

2.1.5. Lipsa de eficiență macroeconomică în zona euro poate fi pusă parțial pe seama discrepanței dintre politica fiscală, care este foarte descentralizată, fiind de competența statelor membre, și politica monetară, care, în statele din zona euro, este din ce în ce mai centralizată, sub autoritatea BCE.

2.1.6. Competențele limitate ale BCE o împiedică pe aceasta să finanțeze deficitele bugetare prin crearea de bani. Acest lucru poate fi pozitiv pentru stabilitatea prețurilor și valoarea monedei, dar nu și pentru creștere, ocuparea forței de muncă și alte obiective. De la crearea uniunii monetare, s-au realizat în UE puține progrese către o uniune fiscală. Acest fapt îngreunează mobilitatea forței de muncă și a capitalului și răspunsul la criză și la șocuri asimetrice.

2.2. *Tendențe și probleme legate de venituri și cheltuieli*

2.2.1. Coordonarea de tip minimalist a politicii fiscale aplicate până în prezent abia reușește să prevină denaturarea concurenței dintre statele membre și uniformizarea concurențială la nivel inferior, care afectează în special ratele nominale și efective ale impozitelor pe profitul societăților și pe venitul persoanelor fizice, fapt de apreciat dacă ar fi rezultatul unei acțiuni concertate a statelor membre. Din păcate, pentru moment, acesta este un joc cu sumă negativă, în care câștigătorii sunt profitul pe capital și forța de muncă extrem de mobilă, marea majoritate fiind constituită din perdanți.

2.2.2. Deși integrarea fiscală necesită un sistem de transferuri și o autoritate, bugetul UE se limitează la 1 % din PIB. Transferurile nete reprezintă doar o parte minimă a acestor resurse, în ciuda obiectivelor de coeziune și de dezvoltare durabilă ale **Strategiei Europa 2020** și ale **Proiectului Europa 2030**.

2.2.3. Foaia de parcurs către o uniune economică și monetară profundă și veritabilă, elaborată în 2012 ⁽¹⁴⁾, propune înaintarea (pe termen mediu) pe calea uniunii economice, monetare și fiscale, printre altele prin intermediul unor inițiative mai concrete, în vreme ce, pe termen scurt, se preconizează consolidarea guvernanței fiscale și economice („Pachetul de șase măsuri”, Pactul bugetar și „Pachetul de două măsuri”), a semestrului european și a recomandărilor sale și, în sfârșit, a Tratatului interguvernamental privind stabilitatea, coordonarea și guvernanța în cadrul UEM, semnat de 25 de țări, în afara TFUE. Sistemul este însă unidirecțional, rigid și greoi, incapabil să ofere flexibilitatea de care este nevoie pentru a aborda circumstanțele economice imediate într-o situație de criză și să instituie un mix de politici pentru zona euro.

2.2.4. Într-adevăr, este de remarcat că, până în prezent, au fost adoptate doar măsuri legate de aspectul cheltuielilor, fiind complet ignorat aspectul veniturilor într-o uniune fiscală.

2.2.5. Pe lângă faptul că a lipsit o autoritate de supraveghere fiscală, troica a acționat într-o manieră controversată și a impus politici de austeritate țărilor care au necesitat ajutor, atrăgându-și criticile Parlamentului European ⁽¹⁵⁾ și ale CESE pentru lipsa de eficiență și transparență a acestor politici.

2.2.6. CESE susține orientările politice ale președintelui Comisiei, domnul Juncker, prezentate sub titlul „Un nou început pentru Europa” și în care se solicită ca UE să înlocuiască „troica” cu o structură cu mai mare legitimitate democratică și mai responsabilă, care să aibă la bază instituțiile europene și un control parlamentar sporit, atât la nivel european, cât și la nivel național.

⁽¹⁴⁾ COM(2012) 777 final/2.

⁽¹⁵⁾ Alejandro Cercas, Raport: PE528.091v02-00.

2.2.7. Între timp, politicile de devalorizare fiscală implementate în unele din țările cele mai vulnerabile ale zonei euro mai degrabă au dăunat modelului social european ⁽¹⁶⁾ decât au îmbunătățit competitivitatea, întrucât reducerea presiunii fiscale asupra muncii ca factor de producție a avut un impact nesemnificativ în ceea ce privește creșterea economică, ocuparea forței de muncă și datoria, implicând în cele din urmă o pierdere inutilă de venituri fiscale. În unele state membre, însă, corectarea anumitor dezechilibre pare să înceapă să dea roade.

3. Observații

3.1. Relevanța impozitării serviciilor financiare și digitale

3.1.1. Dificultatea realizării unor progrese pe calea integrării în domeniul impozitării a devenit evidentă în două domenii: tranzacțiile financiare și tranzacțiile din economia digitală; Comisia trebuie să răspundă rapid la evoluțiile rapide din ultimul domeniu (care se datorează în special companiilor transnaționale neeuropene), ținând seama de anchetele realizate de DG Concurență și de recomandările Grupului de experți privind impozitarea economiei digitale ⁽¹⁷⁾, precum și de propunerile inițiale ale OCDE ⁽¹⁸⁾ privind o abordare internațională coordonată în domeniul combaterii evaziunii fiscale a întreprinderilor multinaționale, în contextul proiectului OCDE și al G20 referitor la erodarea bazei impozabile și transferul profiturilor (menit să instituie un set unic de norme internaționale de impozitare, pentru a pune capăt erodării bazei impozabile și transferului artificial al profiturilor către anumite jurisdicții, pentru a evita plata impozitelor).

3.1.2. Întrucât progresele legate de preconizata taxă asupra tranzacțiilor financiare care să se aplice în întreaga UE se limitează la Directiva din februarie 2013 privind cooperarea consolidată, care implică doar 11 țări din zona euro ⁽¹⁹⁾, solicită extinderea punerii sale în aplicare cel puțin în zona euro (pentru a contrabalansa lipsa progreselor din ultimele luni).

3.1.3. CESE salută propunerea de modificare a Directivei privind impozitarea economiilor ⁽²⁰⁾, pentru îmbunătățirea calității informației și a prevenirii evaziunii fiscale.

3.2. Structuri fiscale: baze, rate de impozitare și scutiri

3.2.1. UE pierde în fiecare an mai multe venituri fiscale decât SUA și alte state în care economia subterană, fraudă fiscală sau în materie de ocupare a forței de muncă și evaziunea fiscală sunt mai reduse ⁽²¹⁾. Pentru a preveni disfuncționalități precum paradisurile fiscale este necesar să se simplifice, să se armonizeze și să se asigure o mai mare omogenitate a structurilor fiscale extinse și complexe ale diferitelor state membre. Procesul respectiv ar trebui demarat în zona euro, sub coordonarea Comisiei și a Eurogrupului, de către un birou european de simplificare, așa cum există deja în anumite țări ⁽²²⁾.

3.2.2. În mod similar, CESE consideră oportun să se acorde prioritate convergenței politicilor fiscale în cadrul semestrului european (profitându-se de anumite recomandări specifice fiecărei țări), întrucât acesta constituie spațiul de coordonare a eforturilor de politică economică între statele membre, inclusiv în vederea îndeplinirii obiectivelor Strategiei Europa 2020, cu ajutorul celorlalte politici.

3.2.3. CESE solicită un sistem mai eficient și mai echitabil, care să direcționeze reforma și armonizarea fiscală către transparență, extinderea bazei de impozitare și prevenirea evaziunii fiscale agresive, permițând astfel scăderea ratelor și redistribuirea poverii.

⁽¹⁶⁾ <http://www.eurofound.europa.eu/publications/annual-report/2014/eurofound-yearbook-2013-living-and-working-in-europe>

⁽¹⁷⁾ Recomandările Grupului de experți privind impozitarea economiei digitale. La 22 octombrie 2013, Comisia a adoptat o decizie privind înființarea unui grup de experți, care, în același an, și-a definit domeniul de activitate și foaia de parcurs. Avizul său a fost publicat la 28 mai 2014.

⁽¹⁸⁾ <http://www.oecd.org/tax/beps-2014-deliverables.htm>

⁽¹⁹⁾ COM(2013) 71 final, 2013/0045 (CNS): Belgia, Germania, Estonia, Grecia, Spania, Franța, Italia, Austria, Portugalia, Slovenia și Slovacia.

⁽²⁰⁾ Directiva privind impozitarea economiilor – Comisia Europeană.

⁽²¹⁾ Friedrich Schneider, *Shadow Economies and Corruption all over the World: Empirical Results for 1999 to 2003*, în ediția specială a *International Journal of Social Economics* (IJSE), seria 1, vol. 35, numărul 9, 2008.

⁽²²⁾ Cum ar fi *The Office of Tax Simplification* (Biroul de simplificare fiscală) din cadrul *HM Treasury* (Ministerul Finanțelor), care este un organism al guvernului Marii Britanii.

3.2.4. CESE recomandă limitarea sistemului de scutiri, în funcție de natura fiecărui impozit, prin intermediul unor analize riguroase ale costurilor și beneficiilor economice și sociale, conform doctrinei internaționale a cheltuielilor fiscale (*tax expenditures*), consolidată din 1968 și având în vedere că, în conformitate cu studiile Comisiei ⁽²³⁾, în ultimii cinci ani de criză, sistemele de înlesniri fiscale au fost în măsură să limiteze considerabil creșterea inegalității pe piață în majoritatea statelor membre.

3.2.5. CESE îndeamnă Uniunea să participe, în mod mai activ, prin intermediul reprezentanților zonei euro, la dezbaterile vizând coordonarea activității sale de armonizare și de simplificare cu OCDE ⁽²⁴⁾, FMI ⁽²⁵⁾ și G20 ⁽²⁶⁾, începând cu prețurile transferurilor, mergând până la fraudă și economia subterană și, înainte de toate, la problemele echității în distribuirea poverii impozitării.

3.2.6. CESE consideră că planul de acțiune BEPS (*Base Erosion and Profit Shifting*) ⁽²⁷⁾ va fi esențial pentru a se face față evaziunii fiscale și planificării fiscale agresive la nivel mondial, motiv pentru care îndeamnă G20, OCDE și toate statele europene să îl extindă, creând nucleul unei agenții europene de compensare a TVA-ului și de combatere a fraudei fiscale, pentru eliminarea problemei ridicate de fraudă de tip carusel ⁽²⁸⁾ în tranzacțiile intracomunitare, aceasta fiind mai dăunătoare decât însăși economia subterană.

3.2.7. În final, dat fiind că conduc la rate efective mult inferioare celor nominale, scutirile și avantajele fiscale ar trebui coordonate cu obiectivele europene privind ocuparea forței de muncă, investiția productivă, competitivitatea, incluziunea socială, precum și cu politicile Uniunii care configurează modelul social european.

3.3. Impozitarea societăților

3.3.1. CESE susține că trebuie să se acorde prioritate armonizării impozitului pe profit pentru a se evolua către o uniune bugetară și **fiscală** coerentă ⁽²⁹⁾, astfel încât să se evite riscul ca IMM-urile să plătească ratele efective cele mai ridicate. În afară de aceasta, CESE consideră abuzive practicile unor state membre care constau în a le acorda câtorva întreprinderi multinaționale anume alese degrevări fiscale speciale, fără a face public acest lucru; în acest context, solicită Comisiei Europene să facă tot ce îi stă în putință pentru a elimina astfel de practici. Această situație duce la o denaturare a concurenței care este incompatibilă cu spiritul pieței unice.

3.3.1.1. Una din acțiunile principale și prioritare ar trebui să se axeze pe crearea unei „baze fiscale consolidate comune”. Această poziție a fost exprimată oficial de Comitet în 2006 ⁽³⁰⁾ și confirmată ulterior ⁽³¹⁾. Încă din 1992, **raportul Ruding** semnală necesitatea de a dispune de norme comune pentru definirea bazei de impozitare **pornind de la ratele minime și maxime**.

3.3.1.2. După modelul „șarpelui monetar” proiectat pentru combaterea fluctuațiilor monetare înainte de introducerea monedei euro, Comitetul sugerează ca autoritățile competente să fie încurajate să coopereze la stabilirea de limite maxime și minime ale impozitului pe profit. De asemenea, trebuie eliminate în mod coordonat scutirile care sunt mai puțin susceptibile să conducă la creșterea ocupării forței de muncă și a productivității.

3.3.2. CESE întâmpină cu satisfacție propunerea de directivă privind societățile-mamă și filialele din diferite state membre, care se numără printre cele 34 de măsuri incluse în *Planul de acțiune pentru consolidarea luptei împotriva fraudei și evaziunii fiscale* ⁽³²⁾, prezentat de Comisie la sfârșitul anului 2012, dar ar prefera să fie pusă în aplicare prin intermediul unui regulament.

⁽²³⁾ Nota de cercetare a Comisiei Europene 02/2013, *The effect of tax-benefit changes on income distribution in EU countries since the beginning of the economic crisis* (Efectele modificărilor în materie de înlesniri fiscale asupra distribuției veniturilor în statele membre ale UE de la începutul crizei economice).

⁽²⁴⁾ Proiectul OCDE privind erodarea bazei fiscale și transferul profiturilor (*Base Erosion and Profit Shifting* – BEPS).

⁽²⁵⁾ Rolul FMI în impozitarea internațională.

⁽²⁶⁾ https://www.g20.org/sites/default/files/g20_resources/library/Saint_Petersburg_Declaration_ENG.pdf

⁽²⁷⁾ Centrul pentru politica și administrarea fiscală – OCDE.

⁽²⁸⁾ Vânzări fictive în statul membru de destinație care antrenează pierderi enorme pentru finanțele publice.

⁽²⁹⁾ A se vedea declarația CESE „Un plan de acțiune pentru Europa”, adoptată în sesiunea plenară din 29 și 30 aprilie 2014. A se vedea și Avizul CESE pe tema „Strategiile inteligente de consolidare a politicii bugetare – miza identificării motoarelor de creștere economică pentru Europa” (JO C 248, 25.8.2011, p. 8).

⁽³⁰⁾ A se vedea Avizul CESE pe tema „Crearea unei baze comune consolidate pentru impozitarea societăților în UE” (JO C 88, 11.4.2006, p. 48).

⁽³¹⁾ A se vedea Avizul CESE pe tema „O bază fiscală consolidată comună a societăților” (JO C 24, 28.1.2012, p. 63).

⁽³²⁾ COM(2012) 722 final.

3.3.3. În ceea ce privește comerțul intracomunitar cu bunuri și servicii, s-au înregistrat progrese cu privire la armonizarea TVA; în acest domeniu, armonizarea bazelor de impozitare s-a îmbunătățit, dar există încă diferențe majore în ce privește ratele de impozitare.

3.3.4. În fine, având în vedere caracterul strategic al acestora, CESE recomandă să se acorde prioritate stimulentele fiscale pentru cercetare și dezvoltare ⁽³³⁾.

3.3.5. În cazul tuturor măsurilor planificate trebuie să se asigure faptul că acestea nu afectează competitivitatea întreprinderilor europene.

3.4. Impozitarea persoanelor și a gospodăriilor

3.4.1. Persoanele fizice sunt supuse atât impozitării directe, cât și celei indirecte. Trebuie să se țină seama de faptul că impozitele indirecte, dar mai ales armonizarea ascendentă la nivelul impozitării indirecte au un caracter regresiv și pot afecta dramatic categoriile de populație cu cele mai mici venituri, dacă nu sunt oferite în compensație venituri suplimentare.

3.4.2. Armonizarea impozitării directe a persoanelor fizice este limitată la cazuri specifice, iar sarcina fiscală a încetat să mai convergă.

3.4.3. Cel puțin în zona euro, numărul reglementărilor din legislația privind impozitul pe venit datorat de persoanele fizice și costurile contribuțiilor la sistemele de asigurări sociale ar trebui revizuite, pentru a preveni dumpingul social și a uniformiza în mai mare măsură „sarcina fiscală” asupra forței de muncă, facilitând astfel mobilitatea acestora ⁽³⁴⁾. Progresivitatea impozitării care grevează acest factor trebuie extinsă la profitul pe capital și la bogățiile din care provine, revigorând impozitele pe avere, pe succesiune și pe donații, ca instrument de control. În plus, efectul de reducere a cererii pe care îl produc aceste tipuri de impozite este mai mic decât în cazul impozitării muncii.

3.4.4. Nevoia de a pune un accent sporit pe investiții mai degrabă decât pe consum presupune armonizarea și crearea de „șerpi de convergență”, în special în domeniul impozitării veniturilor din economii ⁽³⁵⁾ și a celor din dividende încasate de persoane fizice, precum și al impozitării pensiilor transfrontaliere.

3.4.5. CESE susține eforturile Comisiei de găsire a unor modalități de a conferi structurilor fiscale un caracter mai favorabil creșterii, precum și de analizare a rolului pe care impozitarea îl poate juca în îndeplinirea cerințelor de consolidare, în contextul lărgirii bazei de impozitare, ca în cazul impozitului imobiliar. Prin urmare, Comisia Europeană a recomandat statelor membre, în cadrul semestrului european, să utilizeze într-o măsură mai mare impozitele periodice pe proprietate, în vederea consolidării sau în contextul redirecționării impozitelor dinspre zona muncii ⁽³⁶⁾.

3.4.6. De asemenea, CESE propune adoptarea unor măsuri suplimentare pentru armonizarea taxelor de mediu, pe baza documentului Comisiei intitulat „Cadrul pentru 2030 pentru politici în domeniul climei și al energiei”.

3.4.7. Publicul va ajuta la combaterea problemei grave a fraudei fiscale și a fraudei în domeniul ocupării forței de muncă, dacă există stimulente în acest sens. Este necesară consolidarea instrumentelor respective, precum bonurile de servicii sau scutirile și avantajele fiscale destinate altor servicii de sprijinire a persoanelor, deoarece unifică obiectivele de bunăstare socială cu scoaterea la lumină a economiei subterane.

3.4.8. Pentru a combate economia informală, CESE propune introducerea unor stimulente fiscale pentru utilizarea unor forme de plată care lasă urme, promovând incluziunea financiară și digitală, precum cardurile sau telefoanele mobile, prin intermediul unor avantaje sau scutiri fiscale armonizate acordate persoanelor și întreprinderilor care utilizează în tot mai mică măsură numerarul.

3.4.9. De asemenea, colaborarea cetățenilor se poate consolida prin intermediul unor stimulente economice pentru eventuala detectare a unor operațiuni frauduloase, după modelul unei practici curențe în SUA.

⁽³³⁾ Punerea impozitării în serviciul cercetării și al dezvoltării.

⁽³⁴⁾ Declarația Eurogrupului din 8 iulie 2014: *Structural reform agenda – Thematic discussions on growth and jobs – Reduction of the tax wedge* (Agenda reformelor structurale – Dezbateri tematice privind creșterea economică și locurile de muncă – Reducerea sarcinii fiscale).

⁽³⁵⁾ http://europa.eu/legislation_summaries/taxation/l31050_ro.htm

⁽³⁶⁾ Comisia Europeană (2014), *Tax reforms in EU Member States* (Reformele fiscale în statele membre), p. 112.

3.5. Impozitarea teritorială (regiuni, state și UE)

3.5.1. Marea diversitate a impozitării încurajează fraudă, corupția și economia subterană. CESE solicită statelor membre din zona euro să își asume competențe sporite în cele patru mari domenii ale impozitării: impozitarea directă a persoanelor fizice și juridice (inclusiv impozitarea veniturilor din capital și a proprietății, precum și alte impozite pe avere) și impozitarea indirectă sub forma TVA și a impozitelor speciale.

3.5.2. Realizarea de progrese în legătură cu guvernanta fiscală presupune în mod inevitabil o cedare progresivă de suveranitate din partea statelor membre. Colectarea impozitelor ar putea rămâne în principal de competența statelor, în timp ce controalele, inspecțiile și distribuția veniturilor ar putea fi gestionate și de Uniune, și de statele membre. Din acest motiv, CESE propune crearea unei autorități fiscale în UE, începând cu zona euro.

3.5.3. În conformitate cu principiul subsidiarității, este necesar să se respecte impozitele locale, însă CESE recomandă inițierea unei activități de simplificare, reducând, grupând și omogenizând multe din impozitele existente.

3.6. Dimensiunea externă și legătura cu politicile publice

3.6.1. O politică fiscală supranațională⁽³⁷⁾ ar fi un instrument eficient pentru îndeplinirea obiectivelor tratatelor, în special ale politicilor de coeziune și de durabilitate.

3.6.2. CESE solicită stabilirea unui buget federal suplimentar, cel puțin în zona euro, care să permită colectarea impozitelor și finanțarea treptată a acelor politici care pot fi mai bine puse în aplicare în comun: cele în materie de asigurări de șomaj (care sunt legate de politicile active în domeniul pieței forței de muncă)⁽³⁸⁾, de cercetare și dezvoltare, de apărare, un mecanism comun de compensare a poverii dobânzilor datoriei⁽³⁹⁾ etc.

3.6.3. În fine, CESE sprijină ferm inițiativele OCDE și ale G20 în materie de cooperare internațională în domeniul fiscal și de luptă împotriva fraudei fiscale și pledează pentru transformarea în standard internațional a schimbului automat de informații fiscale.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽³⁷⁾ Stefan Collignon, *Taking European integration seriously*.

⁽³⁸⁾ A se vedea avizele CESE pe teme „Finalizarea UEM – viitoarea legislatură europeană” și „Pentru o dimensiune socială a uniunii economice și monetare” (JO C 271, 19.9.2013, p. 1).

⁽³⁹⁾ A se vedea Avizul CESE pe tema „Relansarea creșterii” (JO C 143, 22.5.2012, p. 10).

ANEXĂ

la avizul Comitetului Economic și Social European

Următorul amendament, care a obținut cel puțin o pătrime din voturile exprimate, a fost respins în cursul dezbaterilor [conform articolului 54 alineatul (3) din Regulamentul de procedură]:

Punctul 1.4**Se modifică după cum urmează:**

„Eliminarea deficiențelor și a lacunelor din politica fiscală presupune realizarea unor progrese mai ambițioase în zona euro, cu scopul de a reduce și omogeniza impozitele, de a extinde bazele de impozitare și de a apropia ratele de impozitare, de a consolida instrumentele de cooperare și schimb de informații pentru combaterea fraudei și a evaziunii. În acest context, trebuie să se aibă în vedere ca sarcina fiscală totală în zona euro să nu depășească sarcina fiscală din țările vecine.”

Expunere de motive

Având în vedere că în aviz se propune introducerea unor noi impozite, este important ca sarcina fiscală totală în zona euro să nu depășească sarcina fiscală din țările vecine. Altfel, sarcina fiscală ridicată poate avea efecte negative asupra zonei euro și poate avea ca efect delocalizarea întreprinderilor și migrația forței de muncă.

Rezultatul votului:

Voturi pentru:	80
Voturi împotriva:	129
Abțineri:	17

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Mutații industriale în sectorul european al ambalajelor”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2015/C 230/05)

Raportor: dl Gonçalo LOBO XAVIER**Coraportor: dl Nicola KONSTANTINOU**

La 22 ianuarie 2014, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Mutații industriale în sectorul european al ambalajelor”

Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI), însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 13 noiembrie 2014.

În cea de a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 119 voturi pentru, 1 vot împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Sectorul european al ambalajelor se confruntă cu mai multe provocări. Dat fiind rolul său esențial pentru o serie de sectoare, el deține o poziție centrală în ceea ce privește competitivitatea economiei europene. Europa trebuie să își păstreze rolul conducător în acest sector și să mențină tendințele referitoare la durabilitatea ecologică, la siguranță și la aspectele de *branding* din cadrul său. CESE este de părere că acest rol conducător trebuie să se bazeze pe patru piloni principali: utilizarea eficientă a resurselor; cercetare, dezvoltare și inovare; dialogul social; durabilitate și adaptare.

1.1.1. Utilizarea eficientă a resurselor

Datorită faptului că produsele sale sunt utilizate la păstrarea, protejarea și conservarea altor consumabile, pentru ca, după aceea, să fie adesea aruncate, sectorul ambalajelor are de jucat un rol crucial în majorarea ratei de reciclare din statele membre ale UE. Pentru aceasta, însă, întreprinderile au încă nevoie de sprijin, iar CESE consideră că Comisia Europeană ar putea furniza asistență pe această temă, oferind mai multe informații despre cele mai bune practici și despre modul optim de utilizare a resurselor disponibile. La atingerea acestui obiectiv poate contribui și sprijinul acordat pentru respectarea cerințelor în materie de mediu de către toate părțile interesate, inclusiv de cele care își desfășoară activitatea în afara Europei. Utilizarea eficientă a resurselor este un element de o importanță crucială în procesul de ambalare și, totodată, un motiv de îngrijorare din punct de vedere ecologic. CESE consideră că Comisia Europeană ar putea să elaboreze un cadru politic menit să susțină tranziția necesară pentru atingerea obiectivelor Strategiei Europa 2020 și să reinnoiască și să mențină un sector al ambalajelor responsabil din punct de vedere ecologic.

1.1.2. Provocări

CESE este conștient de faptul că sectorul are de suferit de pe urma creșterii prețurilor la energie, în ceea ce privește rezultatele activității de zi cu zi, dar și procesul de reciclare. CESE dorește să sublinieze că procesul de reciclare – crucial pentru sectorul ambalajelor – este organizat atât în interiorul, cât și în afara Uniunii Europene. CESE consideră că, având în vedere acest sector specific, tema unui preț echilibrat al energiei ar trebui să constituie pentru UE o prioritate politică.

Pentru a contribui la îndeplinirea obiectivelor fixate de Comisie în materie de emisii de dioxid de carbon, fiecare sector ar trebui să stabilească ținte realiste privind reciclarea, în concordanță cu cele prevăzute de legislația UE (Directiva privind ambalajele și deșeurile de ambalaje și Directiva-cadru privind deșeurile) și de Strategia Europa 2020 și după aceea să furnizeze situații anuale pentru măsurarea progreselor. În ciuda eforturilor depuse de fiecare stat membru pentru a furniza date (publicate anual de Eurostat), persistă o lacună în materie de evaluare a datelor. CESE consideră că obiceiul de a folosi mai multe materiale de ambalaj decât este necesar duce la risipă, trebuind să fie pus în discuție de către sector și, totodată, conștientizat de către consumatori. O campanie de sensibilizare a opiniei publice ar putea constitui o soluție de promovare a cerințelor privind utilizarea excesivă a ambalajelor esențiale, cerințe formulate în Directiva privind ambalajele și deșeurile. Pentru a da un exemplu, Comisia ar trebui să stabilească un calendar precis în cazul solicitării interzicerii complete a utilizării pungilor de unică folosință din plastic și înlocuirea lor cu pungi reutilizabile sau biodegradabile. Un astfel de calendar ar trebui să prevadă faze de consultare cu partenerii sociali și măsuri de îndrumare a procesului de transformare a sectorului.

1.1.3. Cercetare, dezvoltare și inovare

Din cercetările întreprinse pentru elaborarea acestui aviz și din discuțiile cu părțile interesate și cu Comisia reiese clar că nu dispunem de date suficiente cu privire la o serie de aspecte esențiale. Ar fi bine-venit, așadar, sprijinul din partea Comisiei pentru a pune la punct o metodologie mai bună de culegere a datelor referitoare la acest sector, astfel încât să se pună la dispoziția partenerilor sociali informații relevante, asigurând pe această cale viabilitatea pe termen lung a sectorului. CESE consideră că, printre provocările cele mai importante cu care se confruntă sectorul ambalajelor în materie de cercetare-dezvoltare se numără transportul eficient al bunurilor, eficiența sistemelor de trasabilitate, reducerea costurilor și aspectele de reglementare și siguranță, alături de proiectarea ecologică și de performanța sectorului în ceea ce privește ciclul de viață. CESE consideră că, având în vedere acest tip de abordare și nevoile sale specifice, este foarte important ca fondurile aferente inovării din cadrul programului Orizont 2020 să constituie o prioritate și o oportunitate pentru sectorul ambalajelor. Capacitatea de a face parte din consorții europene în vederea stimulării activităților de inovare trebuie încurajată de asociațiile din sector și de celelalte părți interesate.

CESE consideră că este esențial să se investească în permanență, pentru a răspunde tuturor provocărilor actuale. Pentru supraviețuirea pe termen lung a sectorului, este deosebit de important să se realizeze investiții de capital combinate cu investiții în forța de muncă din cadrul lui. Pentru aceasta sunt necesare o planificare adecvată și un dialog corespunzător între lucrători, guverne, instituțiile europene și părțile interesate din societate, printre care și infrastructurile din cadrul sistemului național de învățământ.

Este limpede că industria ambalajelor evoluează sub presiunea unor noi tendințe, precum comerțul electronic. Dezvoltarea comerțului electronic a fost demonstrată de rezultatele sondajului Eurobarometru din 2013, care arată că aproape jumătate din cetățenii europeni au făcut cumpărături online în ultimele șase luni ⁽¹⁾. În opinia Comisiei, comerțul electronic constituie un important motor de dezvoltare, având un potențial de contribuție la creșterea economică și la ocuparea forței de muncă estimat la peste 10 % pe an între 2013 și 2016 ⁽²⁾. Această evoluție poate constitui un stimulent pentru implementarea de noi soluții destinate reducerii deșeurilor, precum cele din carton și din plastic, iar activitățile de cercetare și dezvoltare trebuie să aibă în vedere această tendință.

Inovarea în sectorul ambalajelor s-a dovedit, totodată, o oportunitate din perspectiva ocupării forței de muncă în rândul tinerilor. Specialiștii în design industrial, inginerii din sectorul materialelor și profesioniștii din alte domenii noi pot găsi o întreagă gamă de posibilități în oferta viitoarei piețe. CESE consideră că există oportunități de inovare, în termeni de durabilitate și design, în sectoarele în care se utilizează ambalaje în mod extensiv.

1.1.4. Angajare civică, dialog social cu participarea forței de muncă, durabilitate și adaptare

CESE consideră că provocările majore cărora trebuie să le facă față angajatorii și lucrătorii din sectorul european al ambalajelor constau în garantarea faptului că acesta își menține avantajul concurențial, utilizează pe deplin inovațiile tehnologice și produce bunuri durabile și de calitate superioară. De asemenea, CESE consideră că părțile interesate trebuie să identifice noile competențe necesare sistemului în viitor, pentru a adapta sistemele de învățământ la această provocare de importanță vitală. Noile tendințe, precum vânzările online, creează provocări care necesită o examinare aprofundată, precum și evaluarea influenței și a impactului lor.

CESE conchide că majoritatea întreprinderilor din sectorul ambalajelor și forța de muncă din cadrul lor sunt dornice să se adapteze schimbărilor, dar sunt necesare mai multe informații pentru ca părțile să adopte deciziile corecte din punctul de vedere al sectorului, dar și al ocupării forței de muncă. Adaptarea la schimbările de pe piață trebuie să aibă în vedere respectarea lucrătorilor, dar și să țină seama de amenințarea pe care o reprezintă schimbările rapide și relocarea.

În opinia CESE, discuția pe tema durabilității sectorului poate avea loc prin intermediul societății civile și al dialogului social la nivel național și european. O bună ocazie în acest sens ar putea fi înființarea unui Comitet pentru dialog social sectorial (CDSS) pentru sectorul ambalajelor.

2. Introducere

Obiectivul principal al acestui document este de a informa instituțiile europene cu privire la o serie de recomandări pe care CESE/CCMI le consideră esențiale pentru stimularea economiei europene și a sectorului ambalajelor în particular. Europa trebuie să preia rolul conducător și să facă apel la respectarea legislației care sprijină în mod real economia, punerea în aplicare în mod durabil, în vederea promovării pieței interne: nu protecția, ci încrederea și respectarea cerințelor legale ar trebui să constituie cuvintele de ordine.

⁽¹⁾ Eurobarometru 398, Piața internă (octombrie 2013).

⁽²⁾ MEMO-13-1151, Comisia Europeană, în Comunicarea Comisiei „O foaie de parcurs pentru realizarea pieței unice în domeniul livrării de colete – Consolidarea încrederii în serviciile de livrare și încurajarea vânzărilor online” [COM(2013) 886 final].

2.1. Sectorul ambalajelor răspunde unei game largi de nevoi în viața noastră de zi cu zi, cum ar fi: **protecția** produselor (prevenirea riscurilor de rupere, deteriorare și contaminare, prelungirea perioadei de valabilitate), **promovarea** (ingrediente, caracteristici, mesaje promoționale și informații referitoare la marcă), **informarea** (identificarea produselor, pregătirea și utilizarea, date privind proprietățile nutritive și depozitarea, avertismente de securitate, date de contact, instrucțiuni de deschidere, gestionarea sfârșitului ciclului de viață), **aspectele practice** (pregătirea produsului, servirea, depozitarea și porționarea), **utilizarea** (informații pentru consumatori, departament de vânzare cu amănuntul și transport), **manipularea** (transportul de la producător la distribuitor și expunerea la punctele de vânzare) și **reducerea cantității de deșeuri** (prelucrarea, reutilizarea subproduselor, stocarea și consumul de energie pentru transport).

2.2. Dată fiind imensa diversitate din cadrul acestui sector, industria de ambalare reclamă cu necesitate o abordare amplă și variată. Fiind vorba despre un sector important, trebuie adoptată o atitudine prudentă, care să țină seama de diversitate, de necesitatea respectării normelor și a legislației și, desigur, de competitivitatea lui.

2.3. Deși există o serie de probleme majore, împărtășite de majoritatea sectoarelor, fiecare subsector în parte se confruntă, de bună seamă, cu o serie de probleme specifice. Aceasta, din cauză că anumite produse fac obiectul unor cerințe diferite, în special în materie de standarde și certificări.

2.4. Utilizarea ambalajului pentru a comunica pe teme de inovare și calitate reprezintă o oportunitate pentru Europa. În acest scop, mai multe măsuri vizează identificarea cu precizie a nivelului de calitate și inovare al produselor dintr-un anumit ambalaj. Aceasta este o provocare permanentă, esențială pentru a deosebi produsele din UE de cele provenite din alte părți ale lumii.

2.5. CESE este de părere că există încă două aspecte esențiale pentru această discuție: aspectul logistic al sectorului ambalajelor și accesul la materiile prime utilizate.

În contextul acestor două aspecte, este ușor de înțeles de ce provocările cu care se confruntă sectorul european al ambalajelor sunt uriașe.

Obiectivul principal al acestui document este de a informa instituțiile europene cu privire la o serie de recomandări pe care CESE/CCMI le consideră esențiale pentru stimularea economiei europene în general și a sectorului ambalajelor în particular. Ca și în alte domenii, Europa trebuie să preia încă o dată rolul conducător și să facă apel la respectarea normelor și a legislației care sprijină în mod real economia, punerea în aplicare în mod durabil, în vederea promovării pieței interne: nu protecția, ci încrederea și respectarea cerințelor legale ar trebui să constituie cuvintele de ordine.

2.6. Cazul particular al materialelor utilizate constituie un subiect critic, ce necesită o analiză amănunțită pentru a respecta piața deschisă și pentru a asigura condiții de concurență echitabile pentru toți actorii de pe piață.

2.7. CESE consideră că prin stabilirea unui dialog coordonat și favorabil incluziunii cu părțile interesate din sector se va asigura în continuare durabilitatea acestuia și se vor pune la dispoziție locuri de muncă decente pe termen lung, iar sectorul va fi mai în măsură să facă față schimbărilor și să se adapteze la nevoile consumatorilor și la exigențele mai ample ale societății. În această privință, potențialul dialogului social de a consolida sectorul ambalajelor nu este încă pe deplin exploatat, iar acest aspect trebuie abordat de urgență.

2.8. Pentru ca sectorul să se adapteze la schimbări și să se transforme astfel încât să răspundă cerințelor pieței, singura cale de a-i asigura durabilitatea și de a găsi soluții echitabile este o abordare bazată pe canale multiple a angajamentului părților interesate. Comisia ar trebui să încurajeze un dialog social structurat și organizat corespunzător, cu scopul de a aborda chestiunile legate de acest sector, de structura, de competitivitatea sa și de aspectele aferente, precum ocuparea forței de muncă, competențele, adaptarea și viabilitatea sa în viitor, ca și forța sa de muncă. În plus, trebuie creat un canal bidirecțional de comunicare între diverșii actori și instituții, pentru a pune la dispoziție o platformă pe care să își poată exprima interesul un public mai larg (de exemplu, societatea și consumatorii, lucrătorii, angajatorii, guvernele etc.). Astfel, toate părțile interesate pot fi implicate în acest sector și în rolul său mai amplu, prin care ocupă o poziție centrală în societate.

3. Analiză/cadru

3.1. Sectorul european al ambalajelor cuprinde o gamă largă de activități și, cu toate că se confruntă cu probleme asemănătoare celor din alte sectoare, trebuie să facă față unei serii de provocări aparte, semnificative, în prezent și pe termen scurt și mediu. În sectorul ambalajelor își desfășoară activitatea întreprinderi de ambalaje din sticlă, metal, plastic, lemn și hârtie, al căror număr total de angajați în Europa se ridică la peste 6,5 milioane ⁽³⁾ (Eurostat).

3.2. Sectorul ambalajelor presupune nu doar o gamă amplă de produse, ci și procese variate și distincte, utilizate la crearea unor produse destinate unor piețe specifice și anumitor întrebuințări, fiecare dintre acestea necesitând medii diferite și generând diverse provocări și caracteristici.

De exemplu, consumul energetic este un factor major de cost pentru întreprinderile de ambalaje din sticlă. În plus, dat fiind că 80 % din ambalajele din deșeuri de sticlă sunt reciclate, reciclarea sticlei are o contribuție semnificativă la obiectivele UE de reciclare și de reducere a amprentei de carbon.

3.3. Un aspect important îl constituie și legătura dintre materialele utilizate la ambalat; astfel, creșterea costurilor de transport în cazul unor asemenea materiale, precum cartonul ondulat și tuburile utilizate la ambalat, a avut un efect negativ asupra sectorului respectiv. Ca urmare, impactul costurilor energetice de-a lungul lanțului de aprovizionare din sector – este de remarcat distanța pe care o parcurg produsele, cum ar fi materialele imprimate, înainte de a fi utilizate de întreprinderile din sector – a fost transferat asupra sectorului ambalajelor.

3.4. Metalul poate fi reciclat în repetate rânduri fără diminuarea calității, fapt care generează valoare adăugată în ceea ce privește contribuția sectorului la obiectivele UE în materie de reciclare.

3.5. Sticla pentru recipiente este reutilizată la fabricarea sticlelor și borcanelor și a altor produse din sticlă pentru ambalat, acesta fiind cel mai mare sector din industria europeană a sticlei, ce reprezintă aproximativ 60 % din producția totală de sticlă și are 90 000 de angajați în UE (Eurostat). Rata de ocupare a forței de muncă în sectorul sticlei a scăzut ca urmare a automatizării sporite, a consolidării sectorului și a concurenței produselor cu costuri reduse. Importurile din afara UE duc la o concurență sporită și a crescut numărul firmelor producătoare din țările aflate în apropierea sau la granița UE care au cheltuieli cu forța de muncă mai scăzute și reglementări mai laxe; acest lucru creează o capacitate excedentară pe termen scurt și exercită presiune asupra prețurilor.

Franța, Germania și Italia sunt cei mai mari producători din UE. Sticla este un material eficient din punctul de vedere al utilizării resurselor, putând fi reciclat de nenumărate ori. De exemplu, consumul energetic este un factor major de cost pentru întreprinderile de ambalaje din sticlă, într-o măsură mult mai mare decât pentru alte sectoare. Dat fiind că 80 % din ambalajele din deșeuri de sticlă sunt reciclate, reciclarea sticlei are o contribuție semnificativă la obiectivele UE de reciclare și de reducere a amprentei de carbon. Cu toate acestea, având în vedere materialele pe care le utilizează și produsele rezultate, alte segmente ale sectorului se vor baza într-o măsură mai mică pe energie.

3.6. Dacă luăm în considerare utilizarea hârtiei sau a unor materiale similare, lanțul de aprovizionare din acest sector este complicat și din cauza faptului că întreprinderile care se ocupă de prelucrarea ambalajelor din hârtie și carton – pentru produse precum cartonul, cartonul ondulat, cartonul pentru cutii și cartonul ondulat pentru ambalaje – au tendința de a produce ele însele hârtie, făcând parte dintr-un proces circular care implică defibrarea și descarnelizarea materialelor utilizate, precum și folosirea produselor brute din lemn.

3.7. Pe de altă parte, ambalajele din plastic au propriile caracteristici: nu toate subsectoarele producției de ambalaje sunt reprezentate de mai multe organisme din acest sector. Cu ambalaje din plastic se aprovizionează alte piețe decât cele susmenționate, utilizatorii finali fiind producătorii de autovehicule, întreprinderile producătoare de cosmetice, de produse pentru sănătate și de recipiente pentru alimentele preambalate. Pentru acest subsector există însă o singură asociație de profil. Ambalajele din plastic au legătură și cu anumite aspecte de mediu, precum producția de punji de plastic pentru cumpărături și dificultățile pe care le implică eliminarea și descompunerea lor în elementele componente.

3.8. În acest context, diversitatea proceselor de producție a dus la înființarea unei multitudini de organisme reprezentative ale întreprinderilor, lucru care, în sine, ridică piedici în calea cooperării întreprinderilor cu reprezentanții lucrătorilor pe teme semnificative, precum durabilitatea ecologică și gestionarea schimbărilor. Caracterul fragmentar al subsectoarelor ambalajelor, ca – de exemplu – ambalajele din metal, este demonstrat de numărul ridicat al organizațiilor sindicale. De exemplu, deseori producătorii de aluminiu sunt aceleași întreprinderi care produc și ambalaje din aluminiu, având o organizație comercială proprie (Asociația Europeană a Aluminiului). Cu toate acestea, întreprinderile specializate în ambalaje din metal care produc cutii pentru băuturi (din oțel și aluminiu) își au propria organizație, iar în cazul întreprinderilor specializate în produse din oțel există o altă asociație comercială.

⁽³⁾ Din care 700 000 de locuri de muncă directe.

3.9. Dată fiind importanța acestui sector, atât în privința contribuției sale la PIB, cât și a ocupării forței de muncă, problemele sale specifice necesită o atenție specială. Fiind totuși atât de fragmentat, sectorul ambalajelor satisface cerințele întreprinderilor din amonte, la nivelul tuturor economiilor, depășindu-l cu mult pe cel al piețelor tradiționale.

3.10. Sectorul ambalajelor răspunde unei serii de nevoi, acoperind aspecte precum protecția produselor (prevenirea riscurilor de rupere, deteriorare sau contaminare), informațiile promoționale (identificarea produselor, informațiile referitoare la marcă, pregătire, utilizare, informațiile privind proprietățile nutritive și siguranța produselor), informațiile privind manipularea (transportul și expunerea la punctele de vânzare), reducerea deșeurilor (prelucrarea, stocarea și consumul de energie pentru transport) și – aspect important în contextul eforturilor depuse pentru reducerea emisiilor de carbon – designul ambalajelor este un aspect important în ceea ce privește maximizarea spațiului disponibil pentru transportul mărfurilor. Rolul deținut de sectorul ambalajelor în reducerea deșeurilor a devenit relevant în condițiile în care societăți online precum Amazon au ajuns să utilizeze ambalaje în foarte mare măsură, fiind necesar să fie abordată problema „părții responsabile”.

Amazon, de exemplu, utilizează sisteme de ambalaje care se deschid cu ușurință. Prin eliminarea, începând din 2008, a plasticului și a benzilor de legătură, Amazon și-a schimbat radical abordarea pentru 200 000 de produse din 2 000 de fabrici, reducând astfel consumul de carton cu 5,4 milioane de metri pătrați, materialele generice cu 11 203,7 tone și volumul total de cutii cu 410 000 de metri cubi. În realitate, în ultimă instanță, consumatorului îi revine răspunderea pentru deșeurile de ambalaje, însă și producătorul sau utilizatorul intermediar trebuie să manifeste interes pentru cantitatea de ambalaje care se transformă în cele din urmă în deșeuri.

3.11. Aspectele de mai jos necesită o examinare amănunțită, care să ducă la o înțelegere globală a situației actuale și la găsirea unor posibile soluții, pentru a avea certitudinea faptului că sectorul european al ambalajelor rămâne competitiv și durabil din punctul de vedere al mediului, furnizând locuri de muncă decente pentru miile de lucrători care depind de el.

3.12. Orice schimbare în ceea ce privește disponibilitatea materiilor prime va influența atât prețul, cât și disponibilitatea produselor finite de ambalare, riscând să afecteze grav buna desfășurare a activităților sectorului. Prin urmare, ar trebui efectuată o analiză a tendințelor și a factorilor determinanți ai acestora în ceea ce privește materiile prime, astfel încât sectorul să poată anticipa schimbările viitoare, evitând posibilele perturbări aferente. Asupra sectorului ambalajelor din metal se exercită, de exemplu, o presiune aparte din cauza creșterii semnificative a costurilor materiilor prime, dar și a prețurilor la energie.

3.13. În 2012, Comisia a lansat Parteneriatul european pentru inovare privind materiile prime, care are scopul de a aborda provocările aferente aprovizionării cu materii prime minerale și pe bază de lemn.

3.14. Cererea, cu precădere din Asia, a dus la majorarea prețurilor materiilor prime secundare pentru ambalajele din hârtie, producătorii acestora neputând să transfere, pur și simplu, aceste costuri suplimentare asupra clienților lor. Cererea din partea Chinei a avut o mare contribuție la majorarea prețului materialelor reciclate pentru ambalajele din hârtie (din 2006, prețul hârtiei recuperate aproape că s-a dublat și, în același interval de timp, a crescut cu aproape 50 % prețul hârtiei reciclate). Este posibil ca această tendință de creștere să se manifeste și în viitorul apropiat.

4. Cerințe și tendințe în sectorul ambalajelor

4.1. Conform Eurostat, subsectorul ambalajelor din metal (printre care și cele din oțel și aluminiu) utilizate în acest sector cuprinde în jur de 60 000 de angajați în Europa, dintr-un număr total de 355 000 de lucrători din industria siderurgică europeană, iar *Metal Packaging for Europe* estimează că 80 000 de persoane sunt angajate în industria aluminiului, număr care, în cadrul întregului lanț valoric al industriei aluminiului, se ridică la 255 000. Sectorul a avut însă de suferit de pe urma disponibilizărilor, din cauza consolidării sale ori a concurenței la nivel mondial ⁽⁴⁾.

4.2. Provocările cărora trebuie să le facă față angajatorii și lucrătorii din acest sector al industriei din Europa constau în garantarea faptului că acesta își menține avantajul concurențial, utilizează pe deplin inovațiile tehnologice și produce bunuri durabile din punctul de vedere al mediului și de calitate superioară.

⁽⁴⁾ Cifrele Eurostat pentru ultimul deceniu arată o reducere constantă a locurilor de muncă în sectorul fabricării ambalajelor din carton ondulat, plastic, metal, sticlă și lemn. Totalul locurilor de muncă în aceste subsectoare ale producției de ambalaje a scăzut cu 1,2 milioane începând din 2003.

4.3. Concurența externă exercită în continuare presiuni asupra condițiilor de muncă ale angajaților din acest sector, pe care ne bazăm în ceea ce privește crearea de bogăție, utilizarea tehnologiilor inovatoare și – aspect fundamental – menținerea acestui sector în activitate și a unui viitor durabil pentru generațiile viitoare.

4.4. Sectorul european al ambalajelor suferă în continuare de pe urma supracapacității care, în combinație cu impactul concurenței externe, are repercusiuni asupra salariilor și condițiilor de muncă. Tendința descendentă a ocupării forței de muncă din acest sector reflectă impactul concurenței și, totodată, al supracapacității.

4.5. Sectorul ambalajelor este capabil să ofere mai mult economiilor europene, datorită capacității sale de reciclare a materialelor. Tot mai multe ambalaje sunt reciclate ori sunt produse tot din materiale reciclate, provenite de la alte sectoare de prelucrare. Avantajele reciclării în materie de mediu sunt destul de clare, fiind menționate cu regularitate în documentele Comisiei. Cu toate acestea, sectorul ambalajelor este în măsură să îmbunătățească rata reciclării din statele membre. În același timp, el poate închide bucla economiei circulare, împiedicând exportul deșeurilor dubioase și interzicând accesul pe piețele europene al importatorilor de ambalaje care nu respectă cele mai bune practici în materie de mediu⁽⁵⁾. Întreprinderile producătoare de ambalaje din metal și aluminiu, ale căror produse reprezintă 16 % din volumul total de produse din aluminiu din Europa, se bazează atât pe extracția de materie primă (bauxită), cât și pe reciclarea deșeurilor din metal.

4.6. Un alt aspect semnificativ și important al sectorului european al ambalajelor este protecția consumatorilor, prin furnizarea unor informații esențiale cu privire la produs sau a recomandărilor de utilizare a acestuia. Consumatorii contează pe ambalaj, pe bună dreptate, pentru protecția bunurilor achiziționate și, în cazul alimentelor sau băuturilor, pentru a preveni riscurile pentru sănătate pe care le pot antrena produsele alimentare contaminate. Distribuitorii au așteptări similare dar, în plus, ar dori ca ambalajele produselor pe care le oferă spre vânzare să asigure, pe cât posibil, prelungirea termenului de valabilitate a acestora.

4.7. Profilul și structura acestui sector în viitor depind, într-o măsură mai mare sau mai mică, de inovare și de investițiile în tehnologie: imprimarea în 3D, de exemplu, este o oportunitate pentru sector și consumatori, dar introducerea și funcționarea ei cu succes vor depinde în mare măsură de cooperarea din cadrul sectorului și de așteptările consumatorilor. Sectorul trebuie să valorifice tehnologiile existente și să se adapteze la acestea printr-un dialog adecvat.

4.8. Bunele practici, menite să contribuie la transformarea acestui sector și la adaptarea lui la schimbări, se dezvoltă neîncetat, însă necesită asistență din partea instituțiilor europene pentru exploatarea la maximum a potențialului său. UE poate să ofere asistență sub formă de sprijin financiar sau prin crearea unui forum pe care partenerii social să poarte discuții, iar sectorul trebuie să se implice, alături de UE, în acest proces.

4.9. Nu pot fi găsite soluții durabile și funcționale decât dacă cele două componente ale sectorului conlucrează și dacă dialogul social la nivel național și european favorizează această colaborare. Prin urmare, pentru a începe abordarea unor probleme puse în evidență în prezentul document, este esențial să se creeze un comitet de dialog social sectorial pentru sectorul ambalajelor.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ Deși există o legislație vizând respectarea standardelor de mediu de către materialele pentru ambalat, întreprinderile europene din sectorul ambalajelor trebuie să urmeze și o serie de orientări privind reducerea emisiilor și promovarea celor mai bune practici în materie de mediu. Deși au obligația de a respecta legislația europeană, concurenții din afara Europei ar putea să nu se conformeze acestor coduri voluntare sau standardelor urmate de întreprinderile europene.

**Avizul Comitetului Economic și Social European privind contribuția sectorului prelucrării lemnului
în bilanțul emisiilor de dioxid de carbon**

(aviz din proprie inițiativă)

(2015/C 230/06)

Raportor: dl Ludvik JÍROVEC

Coraportor: dl Patrizio PESCI

La 27 februarie 2014, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la:

„Contribuția sectorului prelucrării lemnului în bilanțul emisiilor de dioxid de carbon”

Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI), însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 13 noiembrie 2014.

În cea de a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 119 voturi pentru, 1 vot împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Pentru a obține un maximum de beneficii de pe urma produselor din lemn în bilanțul emisiilor de dioxid de carbon și pentru a spori competitivitatea industriei europene a prelucrării lemnului⁽¹⁾ și capacitatea ei de a impulsiona inovarea, Comitetul Economic și Social European a elaborat următoarele recomandări.

1.2. CESE recunoaște că legislația europeană și cea națională au un impact substanțial asupra industriei de prelucrare a lemnului. De aceea, CESE invită statele membre să exploreze toate oportunitățile legate de utilizarea lemnului ca material respectuos față de mediu, pentru a încuraja competitivitatea sectorului, a promova ocuparea forței de muncă și a sprijini investițiile în cercetare și inovare.

1.3. CESE solicită Comisiei Europene să elaboreze, în consultare cu părțile interesate, linii directoare europene privind resursele de lemn, pentru a spori disponibilitatea acestora și a promova utilizarea durabilă a surselor de lemn. Ar trebui incluse principii privind eficiența utilizării resurselor. Recomandările cuprinse în „Good practice guidance on the sustainable mobilisation of wood in Europe (2010)” (Liniile directoare privind bunele practici în mobilizarea durabilă a materialului lemnos în Europa) ar trebui luate în considerare și, eventual, extinse.

1.4. CESE reamintește importanța excluderii paleților și a lemnului recuperat post consum din definiția „biomasei terțiare”.

1.5. Așa cum s-a arătat în avizul CESE pe tema „Oportunități și provocări pentru creșterea competitivității sectorului european al prelucrării lemnului și al mobilei”⁽²⁾, adoptat în octombrie 2011, și în conformitate cu principiile enunțate în recenta Comunicare a UE pe tema „Către o economie circulară: un program de reducere la zero a deșeurilor pentru Europa”, CESE subliniază că principiul „utilizării în cascadă” (utilizare, reutilizare, reciclare, recuperare energetică) – acolo unde este fezabil economic și tehnic, în conformitate cu caracteristicile naționale și regionale specifice – reprezintă metoda optimă de a extinde la maximum o utilizare a lemnului eficientă din punctul de vedere al resurselor. CESE își exprimă satisfacția că, în urma solicitării sale de recunoaștere a importanței principiului utilizării în cascadă a lemnului, acest principiu a fost transpus în mai multe documente ale UE, precum „Pentru o renaștere industrială europeană”, „O nouă strategie a UE pentru păduri și sectorul forestier”, documentul de lucru al serviciilor Comisiei „Proiect pentru industriile forestiere ale UE

⁽¹⁾ CESE urmează definiția sectorului prelucrării lemnului furnizată de nomenclatorul statistic al activităților economice (NACE) în codul nr. C16: Prelucrarea lemnului și fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din nuiele și împletituri. Tăierea și rindeluirea lemnului. Fabricarea produselor din lemn, plută, nuiele și împletituri. Fabricarea de furnire și a panourilor din lemn. Fabricarea parchetului asamblat în panouri. Fabricarea altor elemente de dulgherie și tâmplărie, pentru construcții. Fabricarea ambalajelor din lemn. Fabricarea altor produse din lemn, plută, paie și alte materiale pentru împletituri.

⁽²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Oportunități și provocări pentru creșterea competitivității sectorului european al prelucrării lemnului și al mobilei” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 24, 28.1.2012, p. 18).

(industria de prelucrare a lemnului, de fabricare a mobilei, de fabricare și transformare a celulozei și a hârtiei și industria tipografică)” care însoțește Comunicarea Comisiei „O nouă strategie a UE pentru păduri și sectorul forestier”. Cu toate acestea, Comitetul nu poate sprijini noțiunea de norme obligatorii din punct de vedere juridic și sprijină o abordare bazată pe o piață deschisă și libertatea participanților la piață.

1.6. Printre opțiunile disponibile pentru gestionarea materialelor de construcție ar trebui să se numere măsuri de evitare a depozitării la groapa de gunoi a materialelor reciclabile precum lemnul. CESE face apel la Comisie și la părțile interesate să stabilească orientări și recomandări privind colectarea deșeurilor de lemn și soluții pentru tratarea lemnului după consum.

1.7. CESE solicită Comisiei Europene să introducă o normă care să reflecte în mod corespunzător caracteristicile acustice ale spațiilor închise, având în vedere că lemnul poate juca un rol esențial în izolarea acustică. Lemnul are capacitatea de a izola acustic încăperile față de zgomotele exterioare și de a reduce timpul de reverberare. Ar trebui explorate oportunitățile legate de utilizările lemnului.

1.8. CESE face apel la statele membre și la părțile interesate să definească planuri naționale de acțiune menite să sporească gradul de utilizare a lemnului în clădiri și în infrastructurile ecologice. Autoritățile locale ar trebui implicate direct în implementarea acestor planuri de acțiune.

1.9. Recunoscând că lemnul nu se bucură de același grad de familiaritate în rândul constructorilor și al arhitecților ca alte materiale, CESE invită statele membre să conceapă inițiative pentru a promova o cultură a lemnului. În plus, reprezentanții industriilor europene de prelucrare a lemnului și partenerii sociali europeni ar trebui să demareze campanii de informare coordonate pentru a îmbunătăți imaginea sectorului.

2. Descrierea sectorului european al prelucrării lemnului: Provocări și oportunități și impactul posibil al legislației UE asupra competitivității sectorului.

2.1. Industriile de prelucrare a lemnului din Europa generează o cifră de afaceri anuală de cca 122 de miliarde EUR, cu o valoare de producție de peste 115 miliarde EUR. Conform Eurostat, industria prelucrătoare a lemnului era alcătuită în 2012 din peste 311 000 de întreprinderi. De asemenea, cca 126 000 de întreprinderi activau în domeniul producției de mobilă. În industria prelucrătoare a mobilei în sens strict, întreprinderile de tăiere erau în număr de cca 40 000, în vreme ce celelalte subsectoare de prelucrare a lemnului se compuneau din cca 145 000 de întreprinderi. În pofida anumitor îmbunătățiri, este posibil ca aceste cifre să nu reflecte situația efectivă, deoarece întreprinderile mici nu sunt luate neapărat în calcul, în funcție de raportarea din fiecare stat membru. În sectoarele mobilei și elementelor de construcție, numărul întreprinderilor mici este considerabil. De aceea, numărul real al firmelor ar putea fi estimat la peste 375 000 de întreprinderi.

2.2. La nivelul UE, sectorul prelucrării lemnului a suferit o reducere abruptă a numărului locurilor de muncă în 2012. În medie, această scădere a atins 4,4 %, însă cifrele s-au situat între – 3,2 % în Germania și – 13,7 % în Spania. Croația și Danemarca au înregistrat cele mai mari creșteri ale numărului de locuri de muncă, în timp ce Spania (– 13,7 %), Cipru (– 13,1 %) și Slovacia (– 11,5 %) au avut parte de reducerile cele mai drastice în 2012.

Politicile europene și cele naționale au un impact puternic asupra competitivității sectorului prelucrării lemnului. Așa cum se evidențiază în Raportul UE privind competitivitatea pe 2014, costurile de producție, cheltuielile cu forța de muncă și cu materiile prime sunt în general mult mai ridicate în Europa decât în multe alte regiuni, ceea ce generează un risc ridicat de delocalizare pentru mari porțiuni din sector. De aceea, Europa ar trebui să solicite ca produsele care intră în UE să corespundă aceluiași standarde sociale, de mediu și de siguranță ca cele produse în Europa. În plus, CESE subliniază că sectorul prelucrării lemnului din Europa se confruntă în continuare cu creșteri semnificative ale costurilor de producție, în special în ceea ce privește rășinile și energia. Costurile energetice din Europa sunt de trei ori mai ridicate decât în SUA.

2.3. Dezvoltarea energiei din surse regenerabile și subvențiile aferente reduc gradul de disponibilitate al materiei prime lemnoase și ridică prețul acesteia. În 2012, se estimează că cca 15 % sau 182 de milioane de metri cubi din totalul lemnului recoltat în regiunea ECE a fost combustibil lemnos. Din cea mai recentă anchetă comună privind lemnul ca sursă de energie a ECE/FAO (JWEE 2011) reiese că energia pe baza lemnului reprezintă principala componentă a energiei din surse regenerabile, cu o proporție de 38,4 % din ansamblul surselor regenerabile de energie. Conform studiului recent elaborat de

Indufor la solicitarea Comisiei Europene, „Studiu privind cererea și oferta de materie primă lemnoasă pentru industriile prelucrătoare din UE”⁽³⁾, „cantitatea de lemn folosită în scopuri energetice în UE ar trebui să fie echivalentă cu totalul recoltei de lemn din prezent dacă ar fi să se atingă obiectivele în domeniul energiei din surse regenerabile până în 2020. Până în 2016, se va înregistra deja un deficit de resurse lemnoase de 63 Mm³ în raport cu necesitățile preconizate de statele membre UE în planurile lor de acțiune de la nivel național privind energia din surse regenerabile.”

2.4. Având în vedere noua Comunicare a Comisiei privind „Cadrul pentru 2030 în materie de climă și energie” și cererea de ridicare a cotei energiei din surse regenerabile la cel puțin 27 % din mix până în 2030, CESE consideră că este esențial să se aibă în vedere diverse moduri de a îmbunătăți mobilizarea materialului lemnos în UE – de exemplu luând în considerare recomandările din liniile directe privind bunele practici în mobilizarea durabilă a materialului lemnos în Europa, care au fost publicate în 2010 – și să se identifice soluții pentru evitarea denaturării concurenței între diverșii utilizatori de resurse de biomasă.

2.5. Ținând seama de acest lucru, CESE invită statele membre să evalueze ce cantități de biomasă lemnoasă sunt disponibile în mod clar pentru utilizarea ca energie în țara și regiunea respectivă și volumul utilizat deja ca materie primă în cadrul industriei prelucrătoare a lemnului.

2.6. Totodată, CESE regretă faptul că în mai multe state membre există în continuare prevederi care limitează proporția de utilizare a lemnului în clădirile cu mai multe etaje, precum și norme de prevenire a incendiilor cu caracter discriminator. În multe țări, normele de prevenire a incendiilor constituie principalul obstacol în calea folosirii lemnului în construcții. Au fost stabilite standarde europene pentru prevenirea incendiilor în clădiri, însă siguranța în domeniu rămâne o competență națională. Aceste norme ar trebui eliminate de urgență, deoarece constituie în mod clar obstacole de piață în calea extinderii utilizării lemnului în construcții⁽⁴⁾.

2.7. În sfârșit, CESE regretă că sectoarele europene ale panourilor din masă lemnoasă și cherestelei au fost excluse de pe lista sectoarelor vulnerabile în raport cu fenomenul delocalizării emisiilor de dioxid de carbon. Eliminarea de pe listă a acestor sectoare va intensifica, cel mai probabil, delocalizarea deja în curs a acestor sectoare prelucrătoare către țări din afara UE. Menținerea acestora pe listă este esențială pentru limitarea impactului negativ al presiunii concurențiale pe care o suferă toate întreprinderile din pricina creșterii uriașe a masei lemnoase, cauzată de concurența cu sectorul energiei din biomasă. Între 2008 și 2013, numai sectorul european al panourilor din lemn a închis 51 de fabrici, ceea ce a avut ca rezultat o pierdere de capacitate de 10 386 Mm³. Unele din aceste linii de producție închise au fost dezmembrate și reasamblate în afara frontierelor Uniunii Europene. Păstrarea industriilor producătoare în interiorul frontierelor europene trebuie să constituie o prioritate pentru toți factorii de decizie politică și în special pentru Comisia Europeană. De aceea, direcțiile relevante ale Comisiei Europene sunt îndemnate să ia măsuri pentru a garanta competitivitatea industriilor europene și pentru a se evita delocalizarea sectorului manufacturier.

2.8. O măsură eficientă pentru asigurarea competitivității industriei europene și preîntâmpinarea delocalizării producției ar putea consta dintr-o nouă taxă privind energia/emisiile de CO₂, care ar opri discriminarea producătorilor europeni.

⁽³⁾ Indufor este un grup de consultanță internațional independent, cu sedii în Finlanda și Noua Zeelandă. El oferă servicii de consultanță atât pentru clienți publici, cât și privați. Abordarea sa cuprinde toate aspectele dezvoltării durabile – economic, social și de mediu. Printre domeniile tratate de Indufor se numără gestionarea pădurilor, investițiile pentru întreținerea și plantarea lemnului pentru exploatare, evaluarea pădurilor și diligența necesară, industria lemnului și a fibrelor, evaluarea și cartografierea resurselor forestiere, schimbările climatice și serviciile ecosistemice în ariile forestiere, studii privind politica și strategia în domeniul forestier, precum și consultanță privind durabilitatea și dezvoltarea în ce privește gestionarea durabilă a pădurilor și utilizarea terenurilor.

⁽⁴⁾ În multe țări, normele naționale în materie de construcții au tins să restrângă utilizarea cadrelor de lemn pentru construcția clădirilor cu mai multe etaje. Motivul pentru care multe țări s-au abținut de la utilizarea de materiale inflamabile este insecuritatea în caz de incendii în clădiri. Cu toate acestea, s-a dovedit pe baza unei mari acumulări de date din cercetare și dezvoltare că sunt preferabile normele de construcții neutre din punctul de vedere al specificării materialelor, astfel încât de peste un deceniu sunt uzuale în multe țări normele bazate pe funcționalitate. Lemnul arde, însă de manieră controlată, fiind posibil să se aprecieze ce porțiuni din secțiune va rămâne neafectată de foc după o oră de ardere. Lemnul rezistă foarte bine la foc – atunci când arde, se formează un strat carbonizat, care contribuie la menținerea solidității și a integrității structurale a lemnului din interior, reducând riscul prăbușirii totale.

3. Sporirea utilizării produselor din lemn pentru reducerea emisiilor de CO₂ în vederea combaterii schimbărilor climatice

3.1. Încălzirea globală constituie o preocupare politică majoră. Aceasta are, într-adevăr, un impact serios asupra sănătății umane și a resurselor naturale. Alegerile pe care le facem în ceea ce privește materialele folosite pot avea un efect semnificativ asupra emisiilor de dioxid de carbon, care constituie una din cauzele principale ale încălzirii globale. În rândul producătorilor și al consumatorilor se încetănește treptat terminologia produselor „verzi” sau „ecologice”. În același timp se stabilesc politici la nivel național și european pentru încurajarea acestor produse. CESE consideră că ECV ⁽⁵⁾ (evaluarea ciclului de viață) reprezintă instrumentul adecvat pentru gestionarea mediului pe viitor.

3.2. Europa poate reduce drastic emisiile de CO₂ prin sporirea capacității de absorbție a dioxidului de carbon a pădurilor ei (cu ajutorul optimizării gestionării acestora) și prin sporirea utilizării produselor din lemn fabricate în mod sustenabil. Este dovedit științific că utilizarea produselor din lemn în construcții și în viața de zi cu zi are un efect pozitiv asupra climei. Cantitatea de dioxid de carbon înmagazinată în copaci și în produsele din lemn depinde de speciile de copaci, de condițiile de creștere (mediu), de vârsta unui copac și de densitatea copacilor din împrejurimi. Cu toate acestea, s-a dovedit că substituirea altor materiale de construcție cu un metru cub de lemn duce la o semnificativă reducere medie de 0,75 până la 1 t de CO₂. În plus, 1 m³ de lemn înmagazinează 0,9 t de CO₂.

3.3. Un studiu recent coordonat de Universitatea Yale, intitulat „Carbonul, combustibili fosili și gestionarea biodiversității cu lemn și păduri” ⁽⁶⁾ a descoperit că utilizarea unei mai mari proporții de lemn în construcția clădirilor și a podurilor ar reduce substanțial emisiile globale de dioxid de carbon și consumul de combustibili fosili. Cercetătorii consideră că o creștere a utilizării produselor din lemn până la echivalentul a 34 % ar putea avea efecte profunde și pozitive. S-ar putea evita între 14 și 31 % din emisiile globale de CO₂ prin stocarea acestuia în celuloza și lignina produselor din lemn.

3.4. CESE îndeamnă Comisia să sprijine statele membre și sectorul european al silviculturii în sensul identificării și aplicării unor măsuri și, eventual, stimulente pentru utilizarea produselor din lemn cu cicluri de viață lungi ⁽⁷⁾. Cu cât lemnul este folosit și refolosit mai mult timp, cu atât mai îndelung păstrează dioxidul de carbon în el. Reziduurile de material lemnos (*stricto sensu*) pot fi reduse la minimum în principal pentru că toate părțile lemnului pot fi folosite și refolosite eficient, în ultimă instanță putând fi arse pentru recuperarea energiei ⁽⁸⁾. Dacă Europa dorește să abordeze în mod eficient problema schimbărilor climatice, statele membre și instituțiile europene ar trebui să încurajeze utilizarea produselor din lemn și să creeze un context politic favorabil în care ciclul de viață al lemnului să fie maxim.

4. Lemnul în construcții

4.1. Construcția și utilizarea clădirilor aduce beneficii semnificative mediului. La nivel global, clădirile sunt răspunzătoare pentru 20 % din consumul de apă, 25 până la 40 % din consumul de energie și 30 până la 40 % din emisiile de gaze cu efect de seră. Alegerea produselor folosite pentru construcții sau renovări are un impact serios asupra mediului. De aceea, CESE recunoaște că lemnul joacă un rol important în dezvoltarea unor clădiri sustenabile și respectuoase față de mediu. Oportunitățile legate de folosirea lemnului în construcții nu sunt exploatate pe deplin și acest lucru afectează competitivitatea industriei de prelucrarea lemnului. CESE dorește să analizeze modalitățile de îmbunătățire a acestei situații fără a se crea efecte negative pentru alte materiale.

⁽⁵⁾ ECV reprezintă un instrument de identificare a emisiilor în mediul înconjurător și a impactului pe care-l generează un proces, un produs sau o activitate. Aceasta este un instrument util pentru industrie, în efortul său de a găsi modele de decizie practice și ușor de utilizat pentru elaborarea de produse sănătoase din punctul de vedere al impactului de mediu.

⁽⁶⁾ *Journal of Sustainable Forestry (Revista de silvicultură durabilă)* 33, 2014, p. 248-275.

⁽⁷⁾ Așa cum se recunoaște în Decizia europeană COM(2012) 93 final privind normele de contabilizare și planurile de acțiune referitoare la emisiile și absorbțiile de gaze cu efect de seră care rezultă din activitățile legate de exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultură și privind informațiile referitoare la acțiunile aferente activităților respective, creșterea utilizării durabile a produselor din lemn poate limita substanțial emisiile de gaze cu efect de seră în atmosferă și poate spori absorbția acestora.

⁽⁸⁾ . Datele colectate în studiul italian recent „*Analysis of the Life Cycle Assessment (LCA) and comparison between the use of post-consumer wood for the production of chipboard wood panels and for renewable energy use*” au arătat că, din perspectiva impactului asupra schimbărilor climatice, utilizarea materiei prime lemnoase reciclate în producția de panouri este mai avantajoasă decât activitatea de ardere într-o centrală electrică pe bază de biomasă. Studiul a fost desfășurat de institutul italian de cercetare eAmbiente, c/o Parco Scientifico Tecnologico VEGA. Acest studiu a fost prezentat în cadrul audierii CESE privind contribuția sectorului prelucrării lemnului la bilanțul dioxidului de carbon, care a avut loc la Mestre (Italia) la 19 septembrie 2014.

4.2. Lemnul este recunoscut de mult timp ca fiind un material ecologic pentru o largă varietate de produse. Studii de evaluare a ciclului de viață întreprinse în întreaga lume au dovedit că produsele din lemn oferă mari avantaje de mediu. Lemnul reprezintă unul din puținele materiale de construcție 100 % regenerabile, înmagazinează CO₂ și este izolant în mod natural datorită aerului prins în structura sa celulară. Este un material sigur, solid și fiabil – chiar și în condiții de presiune substanțială, cum ar fi uraganele și cutremurele, precum și în caz de incendiu.

4.3. Printre opțiunile disponibile pentru încheierea ciclului de viață ca material de construcție se numără reutilizarea, reciclarea și recuperarea. Situația actuală arată că o mare parte a deșeurilor din construcții sfârșește la gropile de gunoi, sporind gradul de încărcare și de operare a acestora. Materialele precum lemnul pot fi reciclate direct în același produs sau pot fi reasamblate pentru a genera alte produse utilizabile. CESE arată că reciclarea presupune o reprocesare care, de obicei, nu este fezabilă din punct de vedere economic, cu excepția cazului în care se organizează o colectare eficientă în apropierea sursei de material. De aceea, CESE face apel la Comisie și la părțile implicate să adune toate bunele practici existente la nivel național pentru a stabili orientări și recomandări privind colectarea deșeurilor de lemn și soluții pentru tratarea lemnului după consum. Reducerea și reciclarea deșeurilor de materiale provenite din construcții și demolări ar putea reduce și cheltuielile de construcție și de eliminare a deșeurilor în general.

4.4. Sectorul construcțiilor este cel mai mare consumator de produse din lemn. Într-o țară cum este Finlanda, cca 70-80 % din produsele din lemn sunt folosite în construcții. Construcțiile pe schelet din lemn au început să intre mai mult pe piață în ultima perioadă în mai multe țări europene, meritând menționate Regatul Unit, Irlanda și Franța. Cu toate acestea, CESE recunoaște că utilizarea masei lemnoase poate contribui la dezvoltarea unei economii ecologice și de aceea ar trebui consolidată.

4.5. CESE recunoaște că cunoștințele privind avantajele utilizării lemnului în construcții sunt destul de limitate. Această problemă nu se limitează doar la arhitecți; foarte frecvent, utilizatorii finali nu știu suficient despre proprietățile lemnului. Această cunoaștere limitată duce adesea la folosirea limitată a lemnului și, în consecință, la probleme care afectează negativ imaginea lemnului. Totodată, lipsa lucrătorilor calificați specializați în construcția caselor pe schelet de lemn reduce dezvoltarea acestei metode de construcție în multe țări europene.

4.6. CESE face apel la industriile europene de prelucrare a lemnului și la partenerii sociali asociați acestora să demareze campanii de informare coordonate pentru a îmbunătăți imaginea sectorului. Tinerii ar trebui încurajați să aleagă cursuri de educație și formare care să-i pregătească în mod adecvat pentru o carieră în industria prelucrării lemnului.

5. Aspecte sociale legate de sporirea utilizării materialelor lemnoase și de consolidarea rolului pe care îl joacă în economie industria prelucrării lemnului ⁽⁹⁾

5.1. CESE subliniază că majoritatea lucrătorilor în domeniul prelucrării lemnului sunt formați la locul de muncă, preluând competențe în mod informal de la lucrătorii cu experiență. Majoritatea lucrătorilor în acest domeniu învață funcționarea de bază a instalațiilor și sarcinile de lucru în câteva luni, dar a deveni un lucrător competent în sectorul lemnului necesită adesea doi sau mai mulți ani. Ocuparea forței de muncă se asigură și prin dotarea lucrătorilor cu o formare și o educație adaptate la nevoile și cerințele pieței de muncă. În plus, CESE reiterează că programele de cercetare și inovare vor stimula apariția locurilor de muncă și a creșterii în UE. Din acest motiv, sectorul prelucrării lemnului este încurajat să exploateze oportunitățile disponibile în cadrul Orizont 2020.

5.2. Recenta Comunicare a UE pe tema „Utilizarea eficientă a resurselor în sectorul construcțiilor” ar trebui implementată în mod ambițios de către statele membre, pentru a se asigura investițiile în renovarea clădirilor și pentru a se crea locuri de muncă.

⁽⁹⁾ CESE consideră că aspectele sociale și observațiile prezentate în Avizul CESE pe tema „Oportunități și provocări pentru creșterea competitivității sectorului european al prelucrării lemnului și al mobilei” sunt în continuare valide.

5.3. CESE recunoaște faptul că poluarea fonică în zonele publice are un impact grav asupra sănătății umane⁽¹⁰⁾. Lemnul nu este numai un material ecologic important, dar, folosit ca material izolator, acesta ar putea genera diverse beneficii sociale și în materie de sănătate. Lemnul poate juca un rol esențial în izolarea acustică și ca material de absorbție. Lemnul are capacitatea de a izola acustic încăperile față de zgomotele exterioare și de a reduce timpul de reverberare. CESE solicită Comisiei Europene să introducă o normă care să reflecte în mod corespunzător caracteristicile acustice ale spațiilor închise. Având în vedere că lemnul poate genera sunete (prin lovirea directă) și poate amplifica sau absorbi undele sonore generate de alte surse, ar trebui explorate oportunitățile create de aplicațiile din lemn. De asemenea, lemnul are efecte pozitive dovedite științific asupra calității/confortului aerului din încăperi.

5.4. La nivel național, există mai multe inițiative de educare a societății cu privire la oportunitățile pe care le prezintă folosirea lemnului ca material respectuos față de mediu, însă lipsește o coordonare reală. Creșterea consumului de produse din lemn este legată în mod clar de campaniile de informare, care ar trebui desfășurate la nivel național. Obiectivul principal al campaniilor de educare privind lemnul este acela de a crea atitudini pozitive – tehnice și culturale – în favoarea utilizării lemnului.

5.5. Ca exemplu interesant de bune practici, CESE ar dori să reamintească inițiativa „WOODDAYS”. Manifestarea⁽¹¹⁾ a fost lansată la Milano, la 21 martie 2014. A fost un program de zece zile, concentrat pe orașele în curs de creștere și pe densificarea urbană inteligentă și eficientă din punctul de vedere al resurselor cu ajutorul lemnului. Manifestarea a fost organizată pentru a evidenția lemnul ca material de construcție cu un potențial încă nerecunoscut, într-un context în care construcțiile din lemn vor juca un rol major în viitor – chiar în centrul orașelor noastre. Această manifestare va fi reluată în alte orașe europene: Bratislava, Ljubljana și Bruxelles.

5.6. CESE observă că marile programe care vizează construcțiile ecologice au o abordare oarecum variată a utilizării produselor din lemn. În timp ce unele dintre acestea se concentrează în principal pe performanță și nu pe materialul folosit, alte programe impun „restricții” cu privire la lemn, acesta nefiind considerat pe deplin acceptabil (fără să existe astfel de „cerințe” și pentru alte materiale de construcții). O utilizare mai intensă a lemnului ar avea, de asemenea, o varietate de efecte pozitive asupra economiei UE. În consecință, CESE recomandă ca pentru utilizarea acestuia în construcții să se stabilească obiective obligatorii, urmând exemplul Franței.

6. Mobilizarea materialului lemnos

6.1. Folosirea sporită a lemnului în construcții și în viața de toate zilele necesită soluții și măsuri pentru a intensifica mobilizarea masei lemnoase (inclusiv soluții pentru recuperarea unei cantități mai mari de lemn, de produse din lemn și de reziduuri din deșeurile industriale și de consum, în scopul reciclării și reutilizării) și pentru a extinde ciclul de viață al produselor din lemn.

6.2. O sursă durabilă și constantă de materie primă lemnoasă este esențială pentru menținerea unei industrii competitive a produselor din lemn. Recomandările cuprinse în liniile directoare privind bunele practici în mobilizarea durabilă a materialului lemnos în Europa (2010) ar trebui luate în considerare și, eventual, extinse.

6.3. În ultimii ani, oferta de lemn a suferit presiuni, în principal din pricina măsurilor luate la nivel național și european pentru promovarea utilizării surselor regenerabile de energie, care au dus parțial la arderea lemnului. CESE reamintește importanța excluderii paleților și a lemnului recuperat post consum din definiția „biomasei terțiare”. Aceste materiale reprezintă o parte importantă a materiei prime folosite la fabricarea unora dintre produsele industriei panourilor din lemn și, în unele cazuri, pot reprezenta până la 95 % din materia primă utilizată⁽¹²⁾.

⁽¹⁰⁾ „Efectele zgomotului asupra sănătății sunt consecințe în domeniul sănătății pe care le are un nivel sonor ridicat. Nivelul ridicat de zgomot la locul de muncă sau în alte circumstanțe poate cauza deficiențe de auz, hipertensiune, afecțiuni ischemice ale inimii, enervare și probleme de somn. Au putut fi puse pe seama expunerii la zgomot modificări ale sistemului imunitar și malformații congenitale.” [cf Passchier-Vermeer W – Passchier W.F. (2000), „Expunerea la zgomot și sănătatea publică”, *Environmental Health Perspectives*, 108, Suppl 1: 123–31, doi:10.2307/3454637. JSTOR 3454637. PMC 1637786. PMID 10698728.]

⁽¹¹⁾ Evenimentul „WOODDAYS” este o inițiativă a pro-Holz Austria, în colaborare cu Departamentul pentru construcții din lemn de la Universitatea tehnică München și cu sprijinul Organizației europene a industriei de tăiere a lemnului (EOS) și al Federației europene a fabricanților de panouri (EPF).

⁽¹²⁾ Grupul italian Saviola – cunoscut pentru sloganul „Ajutați-ne să salvăm copacii” – este cea mai mare întreprindere de procesare a deșeurilor din lemn din lume, cu o capacitate de reciclare de 1,5 milioane de tone de lemn recuperat pe an. Filosofia lor de producție se bazează pe recuperarea și re folosirea materiilor prime secundare care pot fi reinventate și reutilizate fără a se tăia copaci noi, printr-un proces sustenabil și economic, și ecologic. Tipurile de lemn colectate de grup includ paleți, lădițe de fructe, containere de transport.

6.4. CESE dorește să sublinieze aici că principiul „utilizării în cascadă” (utilizare, reutilizare, reciclare, recuperare energetică) – acolo unde este fezabil economic și tehnic, în conformitate cu caracteristicile naționale și regionale specifice și cu echilibrul dintre cererea și oferta de material lemnos – va reprezenta metoda optimă de a extinde la maximum utilizarea eficientă din punctul de vedere al resurselor a lemnului ca materie primă naturală. Cu toate acestea, Comitetul nu poate sprijini noțiunea de norme obligatorii din punct de vedere juridic și sprijină o abordare bazată pe o piață deschisă și libertatea participanților la piață. Folosirea lemnului în „cascadă” asigură nu doar o exploatare economic optimă a materiei prime, ci generează și beneficii climatice substanțiale, prin stocarea continuă a dioxidului de carbon și efectul de substituție, în etapele premergătoare utilizării lemnului ca sursă de energie.

Bruxelles, 10 decembrie 2014

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

ANEXA

la avizul CCMI

Următorul text al avizului CCMI a fost respins în ședința CCMI în favoarea unui amendament, dar a întrunit cel puțin o pătrime din voturile exprimate:

Punctul 6.4

6.4. CESE dorește să sublinieze aici că principiul „utilizării în cascadă” (utilizare, reutilizare, reciclare, recuperare energetică) – acolo unde este fezabil economic și tehnic, în conformitate cu caracteristicile regionale specifice – va reprezenta metoda optimă de a extinde la maximum utilizarea eficientă din punctul de vedere al resurselor a lemnului ca materie primă naturală. Tipurile de lemn adecvate ar trebui folosite fizic în loc să slujească doar drept combustibil. Folosirea lemnului în „cascadă” asigură nu doar o exploatare economic optimă a materiei prime, ci generează și beneficii climatice substanțiale, prin stocarea continuă a dioxidului de carbon și efectul de substituție, în etapele premergătoare utilizării lemnului ca sursă de energie.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind filmul european în era digitală
(aviz din proprie inițiativă)
(2015/C 230/07)

Raportor: dna Anna Maria DARMANIN

La 6 noiembrie 2014, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Filmul european în era digitală.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 noiembrie 2014.

În cea de a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2007), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 190 voturi pentru, 9 voturi împotriva și 1 abținere.

1. Recomandări

1.1. CESE salută Comunicarea Comisiei intitulată „Filmul european în era digitală – Crearea unei legături între diversitatea culturală și competitivitate” [COM(2014) 272 final], care propune, pe bună dreptate, câteva chestiuni spre dezbateră și reflecție privind acest sector european foarte important.

1.2. CESE subliniază că este necesar să existe un echilibru adecvat între valorile comerciale și economice ale sectorului audiovizual și valoarea sa pentru Europa din perspectiva patrimoniului cultural. În mod intrinsec, aceste două aspecte nu pot fi disociate.

1.3. Este momentul să fie discutate în mod deschis unul sau mai multe modele de afaceri inovatoare, pentru a valorifica șansele oferite de mediul digital. Prin urmare, CESE încurajează acest sector, Comisia, precum și guvernele naționale să manifeste o atitudine deschisă în direcția dezbaterii și promovării acestui tip de modele de afaceri.

1.4. Un domeniu care ar trebui analizat este finanțarea; competitivitatea trebuie să constituie un obiectiv, însă nu în detrimentul dimensiunii culturale a filmului european. Finanțarea este în principal o prerogativă a statelor membre. Cu toate acestea, ar fi bine-venită o dezbateră privind metodologiile de asigurare a unei finanțări cât mai mari, precum și a unor metode alternative de finanțare. Aceasta include finanțarea din surse publice, pentru a atrage finanțare privată; o utilizare mai rațională a resurselor publice și complementaritatea finanțărilor de către UE și statele membre; finanțare privată de către actori noi cum ar fi furnizorii de internet și societățile de telecomunicații.

1.5. O altă prioritate esențială a sectorului ar trebui să fie consolidarea mediului de creație. Această abordare ar trebui inclusă în comunicarea Comisiei și ar trebui să cuprindă mediul educațional, condițiile de lucru ale celor care muncesc în acest sector, dezvoltarea talentului creator, exprimarea creatoare, valoarea adăugată, alfabetizarea în domeniul limbajului cinematografic european.

1.6. CESE sprijină ideea că publicul ar trebui să se afle în centrul discuțiilor privind sectorul audiovizual, nu numai în calitate de beneficiar, ci și în calitate sa de formator de tendințe, contribuind astfel la evoluția domeniului.

1.7. CESE crede că, pentru înțelegerea acestei industrii, ar trebui pus mai mare accent pe colectarea datelor la nivel european.

1.8. CESE atrage atenția asupra faptului că comunicarea Comisiei ar trebui să sublinieze drept una dintre provocări situația actuală a condițiilor de lucru din acest sector, inclusiv lucrătorii, lucrătorii independenți și IMM-urile, unii dintre aceștia fiind confrunțați în prezent, într-o formă sau alta, cu condiții de muncă precare, ce sunt, în parte, rezultatul particularităților acestei industrii, dar și consecința unei lipse de competitivitate, prin aceea că se încearcă să se facă economii în detrimentul plății forței de muncă.

1.9. Alfabetizarea în domeniul limbajului cinematografic este considerată de CESE drept un aspect important în procesul de atragere a cât mai mulți spectatori europeni, care să aprecieze și să caute filme europene. De aceea CESE recomandă ca promovarea acestui tip de alfabetizare să fie preluată la nivel european, precum și la nivel național.

1.10. Accesibilitatea este și ea un aspect pentru care ar trebui depuse mai multe eforturi, în opinia CESE, prin urmare cercetarea și inovarea ar trebui să se concentreze către eliminarea unor barierele precum limba și dizabilitățile.

1.11. Forumul filmului european, propus de Comisia Europeană, ar trebui să cuprindă toate părțile interesate din sectorul audiovizual și reprezintă un instrument important care să aducă laolaltă toți actorii din acest sector, astfel încât să poată aborda problemele principale cu care el se confruntă. CESE sprijină acest forum de consultare, îndelung așteptat, și subliniază că este esențial ca toate părțile interesate din sector să fie implicate în mod egal, inclusiv grupurile mai mici de părți interesate, cum sunt reprezentanții consumatorilor și ai angajaților.

1.12. Acest forum ar trebui să se concentreze pe șansele și problemele esențiale din era digitală, direcționând politicile și strategia astfel încât ele să ducă la rezultate palpabile în acest sector.

1.13. În plus, CESE subliniază că, deși se schimbă cu repeziciune și ar putea fi percepută ca o provocare pentru sector, lumea digitală (inclusiv perspectiva comunicațiilor prin satelit, conform planurilor UE pentru 2020) oferă totuși numeroase oportunități pentru industria filmului.

2. Sinteza comunicării Comisiei

2.1. Industria europeană a filmului, unul dintre instrumentele diversității noastre culturale, este nu numai foarte originală, ci și foarte prolifică. Ea reprezintă un element solid al moștenirii culturale europene, fiind totuși o industrie amenințată semnificativ, ca urmare a unor dificultăți.

2.2. În trecut, Comisia a publicat un număr de directive referitoare la domenii specifice ale industriei filmului, cum este proprietatea intelectuală. Comunicarea examinată este ultima din ultimul timp care se concentrează asupra întregii industrii.

2.3. Documentul Comisiei pune în evidență caracteristicile sectorului filmului european, și anume:

- audiența filmului european, în condițiile în care puține filme europene ajung să fie prezentate în cinematografele sau la televiziunile din altă țară din afara UE;
- modificările apărute în modelele de consum, în condițiile în care vizionarea de filme rămâne constantă, deși mijloacele de vizionare se schimbă. tot mai puține persoane merg la cinema și tot mai multe vizionează filme la televizor sau prin sistemul „video la cerere” (VoD, video on demand);
- abordarea defectuoasă a accesului pe piața globală, inclusiv fragmentarea finanțării și șansele limitate de internaționalizare.

2.4. Prin urmare, documentul Comisiei își propune să identifice și să abordeze aceste aspecte, ca punct de pornire a discuției. Domeniile sunt următoarele:

- finanțarea;
- modelul de afaceri din acest sector;
- impulsionearea sectorului creației;
- accesul la public.

3. Observații generale

3.1. CESE salută inițiativa Comisiei de a stabili o bază de discuție cu toate părțile interesate și alți actori din sectorul audiovizual din Europa. Acest dialog este absolut necesar de mult timp, nu doar pentru a putea profita de beneficiile oferite de lumea digitală în schimbare și de noile tehnologii, ci și pentru a consolida pe mai departe această industrie diversă și complexă.

3.2. CESE împărtășește punctul de vedere al Comisiei cu privire la provocările existente, care au fost evidențiate în document. Cu toate acestea, CESE ar dori să adauge un aspect care a fost omis din document, și anume condițiile de muncă actuale cu care se confruntă lucrătorii, lucrătorii independenți și întreprinzătorii din sector.

3.3. În ceea ce privește domeniile care trebuie abordate, CESE este de acord cu cele prezentate în document. Totuși, CESE ar dori să adauge următoarele domenii care ar trebui discutate:

- mediul educațional, care nu trebuie limitat doar la competențele de afaceri din cadrul sistemului de învățământ;
- condițiile de muncă și mediul;
- relația dintre teatru și cinema;
- colectarea datelor, care ar trebui să fie mai cuprinzătoare, și prezentarea celor mai bune practici;
- piața internă și legătura dintre drepturile de proprietate intelectuală, dreptul de autor și industrie.

3.4. În plus, CESE subliniază că, deși se schimbă cu repeziciune și ar putea fi percepută drept o provocare pentru sector, lumea digitală oferă totuși numeroase oportunități pentru industria filmului. Între acestea se numără perspectiva comunicațiilor prin satelit, conform planurilor UE în materie de infrastructură satelitară pentru 2020, și utilizarea sateliților pentru distribuirea filmelor în cinematografe într-un mod mai flexibil, mai ecologic și mai rentabil.

4. Observații specifice

Mediul de finanțare a sectorului audiovizual

4.1. CESE sprijină ideea că finanțarea acestui sector din surse publice nu trebuie neapărat să crească, ci să fie optimizată pentru a ridica valoarea adăugată a acestei industrii. Finanțarea publică este o prerogativă a statelor membre, iar finanțarea din surse UE ar trebui să contribuie în continuare la creșterea eficacității finanțării locale. Această finanțare din surse publice ar trebui utilizată pentru a atrage o finanțare mai mare din surse private.

4.2. Modelul de finanțare pentru industria audiovizuală trebuie să se bazeze pe sprijinul acordat diferitelor tipuri de produse și pe o combinație de granturi directe și finanțare de tip pârghie, care să faciliteze intrarea investitorilor privați pe această piață. Rolul de pârghie al finanțării din surse publice este esențial pentru a se ajunge la utilizarea mai rațională a resurselor publice și pentru concentrarea eforturilor asupra produselor culturale.

4.3. CESE subliniază că echilibrul dintre competitivitate și exprimarea creatoare este delicat; finanțarea publică nu ar trebui îndreptată către realizarea uneia sau a alteia, ci ar trebui acordată în mod echilibrat și adecvat.

4.4. În plus față de chestiunile ridicate de Comisie în contextul finanțării publice ca punct de pornire a dezbaterii, CESE ar dori să adauge următoarele:

4.4.1. La nivel supranațional, ar trebui să se aibă în vedere crearea unui brand de filme „Europa”. Etichetarea națională este importantă și ar trebui să fie întotdeauna o componentă esențială a genericului unui film, însă este necesară dezvoltarea pe mai departe a unui brand european, atât la nivel global, cât și la nivel european.

4.4.2. Programele fondurilor de garantare și stimulentele fiscale reprezintă principalele instrumente care pot fi utilizate în domeniu; fondurile de garantare – în special dacă sunt în conformitate cu Convenția de la Basel – încurajează creditele acordate de bănci, în timp ce stimulentele fiscale încurajează investițiile de capital sau de cvasicapital. Aceste instrumente financiare trebuie structurate în așa fel încât să fie complementare instrumentelor europene, în special inițiativei financiare „Europa creativă”, fondurilor de garantare pentru IMM-uri și fondurilor structurale europene.

4.4.3. Nu doar programul-cadru „Europa creativă”, ci și alte instrumente de finanțare – cum ar fi programele Orizont 2020 și Erasmus+ – ar trebui utilizate în acest sector și direcționate către el, păstrându-se echilibrul adecvat.

4.5. Comunicarea Comisiei se referă la investițiile private ca mijloc de finanțare a acestui sector. CESE recomandă ca noii actori din sectorul digital să contribuie la finanțarea industriei, acești actori fiind, de exemplu, societățile de telecomunicații și furnizorii de conținut.

4.6. Inițiativele solitare nu sunt suficiente; guvernele și UE trebuie să creeze o structură financiară pentru industria audiovizuală, cu scopul de a pune în aplicare și a încuraja unele servicii financiare și nefinanciare – inclusiv servicii de consolidare a capacităților –, dedicate întregului lanț de producție al industriei: creație, producție, distribuție.

Crearea unui mediu comercial inovator

4.7. CESE a participat la dezbaterile privind drepturile de proprietate intelectuală, piața unică digitală și Directiva privind serviciile mass-media audiovizuale (DSMAV). Totuși, CESE este în favoarea explorării unor modele de afaceri inedite, care să fie valabile în contextul schimbărilor de tehnologie din epoca digitală. De asemenea, CESE subliniază că este necesar să se armonizeze mai bine toate politicile existente în prezent în acest sector.

4.8. Trebuie explorate noi modele de afaceri, iar tenacitatea în luarea de decizii îndrăznețe ar trebui sprijinită. Cu toate acestea, CESE subliniază că, pentru realizarea acestui lucru, este nevoie ca toate părțile interesate să fie implicate în mod deschis și în număr cât mai mare la dezbaterile care ar duce la schimbarea modelelor de afaceri. În plus, o astfel de dezbatere ar trebui să fie condusă chiar de reprezentanții acestei industrii.

4.9. CESE este convins că acest aspect este esențial pentru succesul industriei audiovizuale și, prin urmare, face apel la toate părțile interesate să manifeste deschidere spre aceste noi modele de afaceri, nu doar pentru a profita pe deplin de avantajele pe care le oferă era digitală, ci și pentru a se adapta la modelele de comportament al consumatorilor, aflate într-o rapidă schimbare.

4.10. Se simte nevoia unei schimbări culturale în mentalitatea producătorilor și difuzorilor: în viitor, produsele create pentru cinema și televiziune vor exista în paralel cu produsele provenite din multimedia mixte: producătorii și difuzorii trebuie să creeze modele de afaceri diferite în funcție de natura diferită a produselor, trebuie să aibă în vedere bugete diferite, strategii de lansare diferite, în funcție de natura și potențialul comercial al produselor respective. În același timp, guvernele trebuie să reproiecteze modelul de finanțare publică, pentru a obține o combinație de surse mai echilibrată.

4.11. CESE ar manifesta prudență în ceea ce privește o simplă ajustare a modelelor de afaceri utilizate în prezent, fără analizarea practicilor actuale dintr-o perspectivă complet inovatoare. De exemplu, este posibil ca stabilirea doar a unor perioade de lansare mai flexibile să nu reprezinte soluția de afaceri de care este nevoie în epoca digitală.

Consolidarea mediului creativ

4.12. CESE susține că, pentru dezvoltarea pe mai departe a sectorului, colaborarea dintre școlile de cinema este esențială. Mai mult decât atât, CESE subliniază că și această componentă a industriei filmului, și anume școlile de cinema, ar trebui implicată în dezbaterile la care participă la nivel european părțile interesate.

4.13. Din această perspectivă, un element real care merită să fie dezbătut îl reprezintă dificultățile specifice cu care se confruntă școlile de cinema, și anume faptul că tehnologia se schimbă cu o repeziciune atât de mare, încât, deseori, școlile de cinema folosesc în formarea studenților tehnologii care sunt deja depășite. Rezultatul este că, de multe ori, școlile produc profesioniști care ulterior nu sunt pregătiți pentru mediul tehnologic căruia trebuie să-i facă față chiar în cadrul industriei audiovizuale.

Accesibilitate și extinderea publicului

4.14. CESE sprijină ideea că publicul ar trebui să fie principala forță motrice a acestui sector. Din acest motiv, CESE subliniază din nou cerința existenței unor date adecvate la nivel european, precum și necesitatea ca organizațiile de consumatori – cum este, de exemplu, Forumul filmului european – să participe la dezbaterile părților implicate.

Colectarea și analizarea datelor

4.15. CESE crede că, pentru înțelegerea acestei industrii, ar trebui pus mai mare accent pe colectarea datelor la nivel european. Aceste date ar trebui să cuprindă nu numai elementele referitoare la publicul filmelor, ci și pe cele privind utilizarea finanțării la diverse nivele, competitivitatea sectorului, precum și condițiile și mediul de lucru.

4.16. CESE recunoaște totodată că este necesar să se creeze o sursă de date la nivel național și al UE, care să cuprindă date utilizate de intermediarii financiari în evaluarea și gestionarea riscului investițiilor.

Condițiile de muncă și mediul de lucru

4.17. CESE susține cu convingere că subiectul condițiilor de muncă și al mediului de lucru din acest sector ar trebui să reprezinte un subiect de discuție și de atenție. În prezent, sectorul prezintă o diversitate atât de mare, încât, adeseori, absența datelor despre condițiile de muncă duce la nediscutarea acestui aspect.

4.18. Condițiile precare de muncă devin, din păcate, din ce în ce mai răspândite în acest sector, o parte a lor fiind consecința caracteristicilor industriei înseși (de exemplu, producția unui film are loc într-o perioadă scurtă de timp), dar și consecința unei lipse de competitivitate, prin aceea că se încearcă să se facă economii în detrimentul plății forței de muncă.

4.19. De aceea, CESE invită Comisia să includă acest aspect dificil între punctele principale ale comunicării sale și să discute subiectul în cadrul dezbaterilor. Părțile interesate care reprezintă lucrătorii din industria filmului, precum și Forumul filmului european trebuie să ia parte la discuțiile din domeniu.

Forumul filmului european

4.20. CESE sprijină inițiativa Comisiei de a crea Forumul filmului european. Era așteptat de mult timp ca reprezentanții sectorului să se întâlnească pentru a discuta aspectele considerate relevante pentru competitivitatea industriei în contextul erei digitale actuale.

4.21. CESE accentuează că este esențial ca toate părțile interesate din acest sector să fie implicate în mod egal, deci să fie incluse și grupurile mai mici, cei „mai puțin puternici”, precum și reprezentanții consumatorilor și ai lucrătorilor.

4.22. Cu toate că televiziunea nu este afectată de era digitală la fel de mult ca industria filmului, este important să fie inclusă și ea în dezbaterile mai largă, întrucât și televiziunea reprezintă o componentă importantă a sectorului audiovizual.

Promovarea alfabetizării în domeniul limbajului cinematografic la nivel european

4.23. Alfabetizarea în domeniul limbajului cinematografic este considerată de CESE drept un aspect important în procesul de atragere a cât mai mulți spectatori europeni, care să aprecieze și să caute filme europene. De aceea CESE recomandă ca promovarea acestui tip de alfabetizare să fie preluată la nivel european, precum și la nivel național. Acest fapt ar fi nu doar în beneficiul industriei înseși, ci și ar pune în evidență un element important în manifestarea diversității culturale europene. Deși este posibil ca acest model de promovare a filmelor în școală să nu funcționeze, CESE consideră că ar trebui create modele și campanii de promovare care să pună în evidență succesul, frumusețea și aspectele artistice ale sectorului filmului european.

Accesibilitatea

4.24. Limba ar putea fi considerată ca fiind unul dintre obstacolele în calea difuzării filmelor europene în alte țări din Europa și de pe continentul american. Limba este o barieră fizică, însă face parte din diversitatea culturală. Mai mult, filmul reprezintă un instrument puternic care influențează decizia de a învăța limbi străine. Cu toate acestea, CESE consideră că fondurile din cadrul programului Orizont 2020 ar trebui direcționate și către o abordare inovatoare a dublării filmelor într-o manieră eficientă economic, prin utilizarea tehnologiilor de vârf existente și a celor viitoare.

4.25. În plus, CESE încurajează cu tărie sectorul audiovizual să folosească instrumentele aflate la dispoziția sa pentru a permite ca de produsele sale să se bucure și persoane cu vedere limitată și/sau auz limitat sau cu acest tip de dizabilități. De asemenea, cercetarea ar trebui să se aplece și asupra căilor prin care aceste instrumente de accesibilitate să devină mai abordabile financiar.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind societatea civilă din Rusia**(aviz din proprie inițiativă)**

(2015/C 230/08)

Raportor: dna Mall HELLAM

La sesiunea plenară din 22 ianuarie 2014, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Societatea civilă din Rusia

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 noiembrie 2014.

În cea de a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 118 de voturi pentru, 6 de voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Recomandări generale

1.1. Consolidarea încrederii reciproce și asigurarea interacțiunii libere dintre Rusia și societatea civilă din UE, precum și garantarea unui sprijin cât mai mare pentru organizațiile independente ale societății civile ruse (OSC) nu au fost niciodată mai importante.

1.2. Cadrul privind drepturile omului și democrația ar trebui să fie promovat mai activ, iar rolul politic al Reprezentantului Special al UE pentru drepturile omului ar trebui intensificat. Chestiunile legate de drepturile omului și de societatea civilă ar trebui să facă parte din toate dialogurile bilaterale și multilaterale cu Rusia. Dialogul pe tema drepturilor omului ar trebui continuat, iar actorii societății civile cu expertiză relevantă ar trebui incluși în discuție ori de câte ori este posibil. Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate ar trebui să se întâlnească cu societatea civilă și organizațiile societății civile (OSC) ori de câte ori vizitează Rusia.

1.3. UE ar trebui să se coordoneze și să vorbească cu o singură voce, abordând chestiunea provocărilor politice și a reprimării organizațiilor neguvernamentale (ONG-uri) și a mass-mediei ruse. CESE încurajează UE să monitorizeze îndeaproape și să facă periodic observații cu privire la diferite aspecte legate de situația societății civile în Rusia.

1.4. Totuși, nu ar trebui subestimat potențialul abordării bilaterale de a asigura realizarea unor progrese în negocierile cu Rusia. UE ar trebui să își mențină o poziție clară referitoare la sancțiuni și la răspunderea pentru reprimarea societății civile. Totuși, va fi necesar un grad ridicat de flexibilitate pentru a depăși această perioadă de deteriorare a relațiilor dintre UE și Rusia. O abordare bilaterală ar putea fi o modalitate eficientă de relansare a relațiilor.

1.5. O investiție strategică de valoare s-ar putea dovedi și percepția asupra cooperării societății civile ca posibilă componentă a viitorului acord de parteneriat și cooperare (APC) ⁽¹⁾, ca și asigurarea unei linii separate de finanțare pentru platforma independentă de dialog dintre societatea civilă din UE și din Rusia. În ciuda circumstanțelor politice extraordinare, UE ar trebui să facă uz în continuare de puterea sa de influență, cu discreție și în mod inteligent ⁽²⁾, în vederea normalizării situației și pentru a împiedica deriva Rusiei spre (auto)izolare. În acest sens, ar putea fi consultate

⁽¹⁾ De mai mulți ani, UE și Rusia negociază adoptarea unui nou acord de parteneriat și cooperare (APC), un document-cheie care să stabilească baza juridică și instituțională a relațiilor între cele două părți. APC anterior, cu o durată de 10 ani, a intrat în vigoare în 1997, iar după expirare a fost prelungit automat o dată la 12 luni. În mod evident, acordul nu mai corespunde nevoilor relației UE-Rusia.

⁽²⁾ Această noțiune a fost introdusă în domeniul relațiilor internaționale (IR) de profesorul Joseph Nye de la Universitatea Harvard. În viziunea sa, atât puterea coercitivă (militară), cât și puterea necoercitivă (toate formele de diplomație) sunt utilizate pentru a spori eficiența relațiilor internaționale.

recomandările formulate de CESE în avizele sale anterioare privind Dimensiunea nordică⁽³⁾ [inclusiv politica pentru regiunea arctică⁽⁴⁾], Strategia pentru regiunea Mării Baltice⁽⁵⁾, Sinergia Mării Negre⁽⁶⁾, Parteneriatul estic⁽⁷⁾ și Strategia pentru regiunea Dunării.

1.6. UE ar trebui să țină evidența exactă a proceselor democratice și ale provocărilor cu care se confruntă participanții la dialog. Trebuie recunoscută și remediată acum deteriorarea rapidă a situației din jurul drepturilor și libertăților, care se observă în Rusia în ultimii doi ani. Instituțiile UE și statele membre, în special cele care nu s-au implicat până acum, ar trebui să investească și să sprijine programele de schimb, programele de cooperare ale societății civile cu Rusia și asistența acordată ONG-urilor cu orientare democratică și tematice din Rusia, cum ar fi apărătorii drepturilor omului, activiștii pentru protecția mediului, asociațiile de consumatori, diferiți parteneri sociali, precum și alte organizații de interes profesional independente etc. Ar trebui să se ia măsuri corespunzătoare pentru facilitarea și liberalizarea vizelor pe baza anumitor condiții.

1.7. Diversitatea este cheia pentru o societate civilă europeană sănătoasă; UE ar trebui să colaboreze cu o gamă largă de părți interesate ale societății civile – reprezentante ale regiunilor și ale anumitor teme – în ciuda și mai ales în contextul monopolizării și izolării din ce în ce mai pronunțate a Rusiei prin adoptarea unor moduri de comportament autoritare. CESE pledează pentru intensificarea contactelor directe între persoane și, în special, pentru consolidarea schimburilor pe scară largă în domeniul educației și al dialogului intercultural, ca instrument de îmbunătățire a înțelegerii și încrederii reciproce. Ar trebui să crească numărul de platforme și formate noi ale cooperării organizațiilor societății civile din UE și din Rusia. Forumul societății civile UE-Rusia (similar cu Forumul societății civile din cadrul Parteneriatului estic) ar putea fi considerat drept una dintre platformele existente adecvate acestui scop. Ar trebui să se acorde atenție și implicării partenerilor sociali în cadrul acestei platforme sau al uneia similară.

1.8. UE ar trebui să revizuiască procedurile privind ajutorul financiar acordat ONG-urilor prin intermediul Instrumentului european pentru democrație și drepturile omului (IEDDO). Având în vedere campania continuă de reprimare și persecuție, o cotă relativ ridicată de cofinanțare ar reprezenta o povară enormă pentru multe dintre ONG-urile ruse și partenerii acestora. Prin urmare, este important să se prevadă mai multe oportunități de finanțare și să se garanteze o cale sigură de accesare a acestora de către ONG-urile ruse sau coalițiile de ONG-uri. De exemplu, se recomandă IEDDO să mărească bugetul pentru Federația Rusă (creșterea sugerată: de la 3 milioane EUR la 9 milioane EUR pe an). Pentru a facilita flexibilitatea și accesibilitatea mecanismelor de sprijin, ar putea fi luate în considerare formatul subgranturilor.

1.9. Deschiderea Instrumentului european de vecinătate (IEV) către participanți din Rusia, în cadrul programelor transfrontaliere și multilaterale cu omologii din UE și țările Parteneriatului estic, ar putea fi o altă oportunitate valoroasă. De asemenea, CESE recomandă extinderea Instrumentului de parteneriat (IP), care, în prezent, alocă 10 milioane EUR pe an pentru cooperarea cu Rusia, pentru a permite depunerea solicitărilor și de către instituții ale societății civile. În sfârșit, mandatul Fondului european pentru democrație poate fi extins astfel încât să includă și Rusia. Programele de cooperare transfrontalieră și regională relevante ar trebui să acorde mai mult sprijin societății civile.

1.10. Politicile actuale de finanțare ale UE nu ar trebui să fie orientate exclusiv spre proiecte de acordare de ajutoare. Sprijinul instituțional și modernizarea profesională sunt esențiale pentru garantarea sustenabilității societății civile în economiile în tranziție precum Rusia. Dezvoltarea capacității organizațiilor societății civile, inclusiv a partenerilor sociali, sprijinirea dezvoltării competențelor tehnice/informatică și manageriale în cadrul comunității ONG-urilor, precum și promovarea cooperării cu omologii din UE sunt importante pentru ca societatea civilă din Rusia să progreseze.

1.11. CESE solicită crearea unui sistem de acțiune urgentă/de alertă pentru grupurile și persoanele care se află în pericol sau într-o situație de criză. Acesta ar trebui să includă, de exemplu, un acces mai facil la azil, acordarea de vize și prelungirea acestora, burse de cercetare etc. De asemenea, este extrem de important să se acorde sprijin și asistență activiștilor societății civile care au fost deja obligați să părăsească Rusia din motive politice.

⁽³⁾ Viitorul Dimensiunii nordice 5.7.2006 (raportor: dl Filip Hamro-Drotz) (JO C 309, 16.12.2006, p. 91-95).

⁽⁴⁾ Politica UE privind regiunea arctică/A se vedea și http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins/arctic_ocean/index_en.htm

⁽⁵⁾ Regiunea Mării Baltice: rolul societății civile organizate în îmbunătățirea cooperării regionale și în identificarea unei strategii regionale, 13.5.2009 (raportor dna Marja-Liisa Peltola) (JO C 277, 17.11.2009, p. 42-48).

⁽⁶⁾ Crearea de rețele ale organizațiilor societății civile în regiunea Mării Negre, 9.7.2008 (raportori: dl Mihai Manoliu și dl Vesselin Mitov) (JO C 27, 3.2.2009, p. 144-151).

⁽⁷⁾ Implicarea societății civile în Parteneriatul estic 13.5.2009 (raportor: dl Ivan Voleš) (JO C 277, 17.11.2009, p. 30-36).

1.12. CESE solicită intensificarea schimburilor și a legăturilor dintre societatea civilă din Rusia și actorii societății civile ucrainene sub îndrumarea și cu sprijinul UE. CESE recomandă să se caute posibilități de a implica partenerii ruși în proiecte regionale de mare anvergură cu țările din Parteneriatul estic, mai ales în domeniul democrației, mediului, sănătății publice, transportului, eficienței energetice etc.

1.13. UE ar trebui să urmărească o implicare mai structurată a reprezentanților societății civile independente în dialogul guvernamental UE-Rusia, inclusiv cu privire la subiecte reciproc importante, cum ar fi migrația, relațiile interculturale, schimbările climatice, securitatea datelor, securitatea informației etc. De asemenea, UE ar trebui să elaboreze noi formate interactive și transparente ale participării cetățenilor în Europa și în Rusia. Un pas către realizarea acestui obiectiv ar putea consta într-o reuniune a Înalțului Reprezentant al UE cu actorii societății civile care își desfășoară activitatea în afara UE.

2. Rolul CESE

2.1. CESE și organizațiile independente ale societății civile ruse ar trebui să analizeze modalitățile de îmbogățire a dialogului dintre UE și Rusia pe tema drepturilor omului și de găsire a unor noi căi pentru continuarea dialogului.

2.2. În vederea consolidării interacțiunii dintre societatea civilă europeană și cea rusă, ar trebui efectuați următorii pași:

2.2.1. să se aibă în vedere extinderea Comitetului de monitorizare CESE-Rusia cu scopul de a crea oportunități pentru ca mai mulți membri să participe la contactele cu partenerii din Rusia;

2.2.2. să se consolideze cooperarea dintre CESE și Forumul societății civile UE-Rusia în vederea monitorizării evoluțiilor din societatea civilă din Rusia și a explorării modalităților de încurajare a dialogului dintre UE și organizațiile independente ale societății civile ruse (inclusiv a organizațiilor de protecție a mediului, de protecție a consumatorilor, din domeniul agricol, social și a altor organizații profesionale și tematice etc.);

2.2.3. să se stabilească și să se dezvolte contacte cu o gamă largă de parteneri sociali independenți (de exemplu, asociațiile patronale și sindicatele) din Rusia;

2.2.4. să se sprijine, să se extindă și să se acorde prioritate eforturilor de angajament menite să încurajeze cooperarea și societatea civilă din Rusia și Ucraina și din restul spațiului inclus în Parteneriatul estic, incluzând relațiile de muncă; să se aibă în vedere un rol special pentru CESE în organizarea cooperării dintre Rusia și Ucraina la nivelul societății civile;

2.2.5. ținând seama de situația politică, CESE a suspendat atelierele comune cu Camera civică a Federației Ruse (CCFR). Totuși, Comitetul menține contactele tematice cu Camera civică a Federației Ruse și va stabili, de asemenea, contacte cu Ombudsmanul rus și cu alte instituții și profesioniști relevanți.

3. Observații introductive

3.1. La începutul lunii martie 2014, Federația Rusă a luat măsuri active pentru anexarea Republicii Autonome Crimeea, Ucraina. Se estimează că, din aprilie 2014, Rusia poartă un război prin procură în estul Ucrainei prin sprijinul tot mai mare acordat separatistilor pro-ruși în Republica Populară Donețk și în Republica Populară Luhansk și prin invazia directă pe teritoriul Ucrainei. Acesta este un test pentru sistemul european de securitate actual, care este în vigoare de decenii, și pentru acordurile internaționale mai extinse de după Al Doilea Război Mondial. Începând cu vara anului 2014, UE și SUA au impus o serie de sancțiuni pentru persoanele fizice și întreprinderile ruse ca reacție la anexarea Crimeei și a crizei din estul Ucrainei. La 21 septembrie 2014, la Moscova și în alte orașe mari s-au desfășurat probabil cele mai mari proteste împotriva războiului de mulți ani (estimările variază de la 25 la 50 de mii de participanți).

3.2. Președintele Vladimir Putin și guvernul rus au petrecut 2013 și 2014 consolidându-și controlul asupra puterii și marginalizând astfel orice eventuală opoziție. În ultimii ani, guvernul rus a pus în aplicare o serie de legi aspre ca răspuns la protestele masive din perioada decembrie 2011-jumătatea anului 2012. Printre alte restricții, legislația prevede intensificarea controalelor asupra ONG-urilor și a internetului, precum și creșterea semnificativă a amenziilor pentru participarea la proteste de stradă neautorizate și extinde definiția conceptului de trădare.

3.3. Situația în ceea ce privește drepturile omului și societatea civilă din Federația Rusă se deteriorează în permanență. Modificările la legea privind organizațiile necomerciale (cunoscută și sub denumirea de legea privind „agenții străini”), în combinație cu alte noutăți legislative, sancționează activitățile de promovare a drepturilor omului, demonizează ONG-urile în ochii publicului și, prin urmare, împiedică dezvoltarea societății civile. Creșterea recentă a numărului de procese împotriva organizațiilor societății civile este îngrijorătoare. Climatul social și politic general este din ce în ce mai ostil față de ONG-uri și de vocile independente.

3.4. Alte legi restrictive, precum interdicția propagandei în favoarea „relațiilor sexuale netradiționale” în rândul minorilor, generează stigmatizări și sporesc discriminarea și violența homofobă. De asemenea, o serie de acțiuni legislative și administrative recente au dus la reprimarea presei independente din Rusia.

3.5. În concluziile sale din 16 iulie 2014, Consiliul European „invită Comisia să reevalueze programele de cooperare UE-Rusia, în vederea luării unei decizii, de la caz la caz, cu privire la suspendarea punerii în aplicare a programelor de cooperare bilaterale și regionale ale Uniunii. Cu toate acestea, proiectele care se referă exclusiv la cooperarea transfrontalieră și societatea civilă vor fi menținute”. În condițiile date, este necesar să se analizeze modul în care instituțiile UE și societatea civilă din UE pot contribui la îmbunătățirea condițiilor pentru grupurile societății civile din Rusia și la consolidarea unui dialog social și civil veritabil.

4. Situația societății civile în ansamblu

4.1. În ultimii ani, mai mulți actori internaționali majori – din cadrul ONU, al UE, al Parlamentului European, al Consiliului Europei, al OSCE – au împărtășit îngrijorarea cu privire la reducerea spațiului de acțiune pentru societatea civilă din Rusia.

4.2. Societatea civilă din Rusia – în sensul larg, inclusiv toate tipurile de asociații fără scop lucrativ – a avut o evoluție impresionantă încă de la începutul anilor '90. Recent, ONG-urilor li s-au alăturat coaliții și grupuri de cetățeni organizate informal, reuniți în scopul realizării unor proiecte caritabile în domeniul educației privind „dreptul la alfabetizare” etc., deși, în comparație cu perioada de formare în urmă cu aproximativ 20 de ani, comunitatea societății civile contemporane din Rusia trebuie să facă față unui climat ostil pentru inițiative individuale și activism social.

4.3. De la revenirea lui Vladimir Putin la Kremlin, în mai 2012, au fost adoptate o serie de legi represive, iar autoritățile au dobândit competențe foarte extinse pentru restricționarea libertăților fundamentale. Pentru a menționa doar câteva, modificarea de către Rusia a conceptului de trădare permite sancționarea promovării internaționale a drepturilor omului. S-au aplicat amenzi uriașe pentru participarea la manifestări „neautorizate”. Legea privind interzicerea „propagandei în favoarea homosexualității” discriminează pe scară largă persoanele LGBT. Președinții ONG-urilor răspund penal personal pentru nerespectarea noilor prevederi din legea privind ONG-urile.

4.4. În esență, societatea civilă din Rusia se confruntă cu o dilemă existențială⁽⁸⁾. Unii observatori în domeniul drepturilor omului consideră că amploarea acestei reprimări a societății civile este un fenomen „fără precedent în istoria post-sovietică a țării”, care chiar „s-a intensificat odată cu criza din Ucraina”⁽⁹⁾. În același timp, statul a pus fonduri considerabile la dispoziția așa-numitelor „grupuri cu orientare socială”, adăugând această linie de diviziune în interiorul comunității ONG-urilor.

4.5. Activiștii sunt persecutați pe motive politice, iar tratamentul dur aplicat opozanților și criticilor clasei conducătoare este neconținut. Este demn de remarcat faptul că mai mulți deținuți politici au fost amnistiați și eliberați înainte de Jocurile Olimpice de la Soci din 2014 (inclusiv Mihail Hodorkovski și membre ale grupului punk Pussy Riot). Totuși, în aceeași perioadă, zeci de participanți la protestul din Piața Bolotnaia din Moscova, de la 6 mai 2012, au fost trimiși în judecată și acuzați de „organizarea unor revolte în masă” și recurgerea la violență împotriva poliției⁽¹⁰⁾. Proporționalitatea și relevanța acuzațiilor au fost contestate în permanență de instituțiile locale și internaționale din domeniul drepturilor omului.

⁽⁸⁾ Anna Sevortian. Buletinul european de promovare a drepturilor omului, iarna 2013.

<http://ehracmos.memo.ru/files/WinterBulletin2013ENGWEB.pdf>

⁽⁹⁾ <http://www.hrw.org/news/2013/04/24/russia-worst-human-rights-climate-post-soviet-era>

⁽¹⁰⁾ Unul dintre acuzați a primit o pedeapsă cu suspendare și i s-au impus restricții de călătorie, altul a fost condamnat la o perioadă nedeterminată de izolare forțată într-o instituție psihiatrică, iar restul au primit pedepse cu închisoarea de la doi ani și jumătate la patru ani și jumătate. Alte patru persoane sunt în prezent judecate pentru acuzații de agitare a maselor și violență împotriva poliției.

4.6. Modificările la actuala lege privind ONG-urile (cunoscută sub denumirea de legea privind „agenții străini”), adoptate în noiembrie 2012 ⁽¹¹⁾, reprezintă unul dintre principalele acte de reprimare a societății civile din Rusia și au marcat începutul unei campanii de marginalizare a ONG-urilor ruse.

4.7. În mod îngrijorător, legea privind „agenții străini” și multe alte legi represive ulterioare din Rusia stabilesc direcția greșită pentru dezvoltarea societății civile în regiune ⁽¹²⁾. Însăși noțiunea de „agent străin” a readus imediat retorica foarte încărcată și ostilă a epocii sovietice și o conotație clară pentru ONG-uri drept „spioni” („agenți”).

4.8. Inițial, noua lege obliga toate ONG-urile care primesc finanțare din străinătate și se angajează în așa-numite „activități politice” (sau, în limba engleză, de „advocacy”) să se înregistreze la autorități ca „agenți străini”. Nerespectarea acestei obligații este pasibilă de suspendarea activităților organizației, fără hotărâre judecătorească. Punerea în aplicare a legii începând din februarie 2013 a demarat cu o campanie la nivel național de inspecție a peste 1 000 de ONG-uri ⁽¹³⁾ (comentând ulterior criticile, Vladimir Putin a recunoscut unele „excese” în aplicarea legii).

4.9. Peste 60 de grupuri de apărare a drepturilor omului și ale societății civile – multe dintre ele fiind foarte cunoscute – au fost acuzate de „infrațiuni administrative” și au făcut recurs împotriva acuzațiilor și a amenzilor impuse în urma inspecțiilor (cu diferite grade de succes). ONG-ul din Moscova *Golos*, grupul de monitorizare a alegerilor cu cel mai deschis discurs, a fost suspendat împreună cu alte câteva ONG-uri. 13 ONG-uri care au acțiuni în justiție în curs au depus o plângere la Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Niciun ONG nu s-a înregistrat independent ⁽¹⁴⁾.

4.10. În iunie 2014, legea a fost modificată din nou, iar Ministerul Justiției a fost autorizat să înregistreze ONG-urile la discreție ca „agenți străini”, fără să recurgă la vreo acțiune judiciară. Primele șase grupuri au apărut pe site-ul web al ministerului aproape imediat după intrarea în vigoare a legii ⁽¹⁵⁾. Începând cu 1 octombrie 2014, au fost incluse pe listă 15 ONG-uri, dintre care multe se ocupă de litigiile strategice și oferă asistență juridică ⁽¹⁶⁾.

4.11. În Rusia există foarte puține instituții de stat care tratează chestiuni legate de societatea civilă și drepturile omului: Ombudsmanul, Consiliul prezidențial pentru societatea civilă și – într-o anumită măsură – Camera civică ⁽¹⁷⁾. Aceasta din urmă a fost organizația-parteneră a CESE pentru contactele oficiale cu partea rusă ⁽¹⁸⁾. Cu toate acestea, capacitatea acestor instituții este insuficientă pentru a aborda cele mai recente evoluții negative din jurul ONG-urilor și al grupurilor societății civile din Rusia.

5. Dialogul social

5.1. Comitetul tripartit este organismul oficial al Rusiei pentru tratarea chestiunilor legate de muncă și relații industriale (pe baza conceptului OIM). Comitetul este alcătuit din 30 de reprezentanți ai celor trei părți: sindicatele din întreaga Rusie, guvernul rus și asociațiile angajatorilor. În prezent, Comitetul acționează în baza Acordului general pentru perioada 2014-2016 ⁽¹⁹⁾. Contractele colective sunt negociate și semnate la nivelul unei anumite entități.

⁽¹¹⁾ Legea a fost confirmată prin Decizia Curții Constituționale din 2014.

⁽¹²⁾ În septembrie 2013, o inițiativă similară privind „agenții străini” a fost introdusă în Parlamentul din Kârgâzstan, idei similare au fost discutate în Kazahstan etc.

⁽¹³⁾ Pentru majoritatea ONG-urilor aceste „controale” nu au avut loc o singură dată. Activitatea multora a fost perturbată de inspecții, care, de obicei, se prezentau ca o echipă reprezentând Parchetul, autoritățile de înregistrare, autoritățile pentru migrație sau fiscale, poliția, pompierii și chiar o echipă de televiziune. În iunie 2013, în cadrul Dumei a fost demarat un nou proiect de lege care extinde lista de motive pentru inspecțiile aleatorii efectuate la ONG-uri fără notificare prealabilă.

⁽¹⁴⁾ <http://www.hrw.org/reports/2013/04/24/laws-attrition>

⁽¹⁵⁾ Acestea sunt: asociația „Golos” (Moscova), „Golos” regional (Moscova), Centrul pentru politică socială și studii de gen (Saratov), Femeile din Don (Novocherkassk) și Centrul pentru susținerea inițiativelor publice (Kostroma).

⁽¹⁶⁾ A se vedea lista pe pagina de internet a Ministerului de Justiție: <http://unro.minjust.ru/NKOForeignAgent.aspx>

⁽¹⁷⁾ Camera civică a fost creată în 2005 ca instituție de stat cu competențe consultative, care ar trebui să monitorizeze și să sprijine inițiativele Parlamentului și politicile de stat. Ea este formată din 126 de membri, aleși pe o perioadă de doi ani. Pentru prima convocare a Camerei, președintele Putin a numit o treime din membri. Activitatea Camerei este controversată. După ultimele alegeri, Camera are un nou director, Alexandr Brechalov, președintele *Opora Rossii*, o organizație publică a întreprinderilor mici și mijlocii din întreaga Rusie. Pentru mai mult informații: www.oprf.ru/en

⁽¹⁸⁾ Pe baza memorandumului de înțelegere, 2008.

⁽¹⁹⁾ <http://www.unionstoday.ru/news/social/2013/12/25/18878>

5.2. Atât angajatorii, cât și sindicatele sunt reprezentați de asociații mari în cadrul comitetului. Uniunea industriștilor și antreprenorilor din Rusia (RSPP) ⁽²⁰⁾ este o asociație importantă, alcătuită din 361 de angajatori din industriile majore. La reuniunile Comitetului tripartit, reprezentanții RSPP participă din partea angajatorilor. RSPP le oferă membrilor săi mediere în caz de litigii și promovează cooperarea întreprinderilor cu întreprinderi din UE. În total, membrii RSPP au aproximativ 6 milioane de angajați; Uniunea a semnat Carta socială a întreprinderilor ruse și este parte la Pactul mondial și la Inițiativa de raportare generală (GRI). Printre alianțele mai mici ale antreprenorilor se numără Camera de Comerț și Industrie ⁽²¹⁾, *Opora Rossii* (întreprinderi mijlocii și mici) etc.

5.3. Mișcarea sindicală din Rusia de astăzi nu a avut niciodată o voce independentă puternică; totuși, sunt câteva exemple promițătoare în acest sector – adesea în industria automobilelor.

5.4. Un actor dominant este Federația sindicatelor independente din Rusia (FNPR), succesor al unui model similar de „uniune a sindicatelor” care a existat în perioada sovietică (VTsSPS). FNPR a încercat să fie o punte între sindicate și autorități. În același timp, a fost criticată pentru poziția sa clar pro-guvernamentală și pentru lipsa generală a participării la greve și acțiuni stradale etc. O altă alianță importantă a sindicatelor este Confederația muncii din Rusia (KTR) ⁽²²⁾. Există și uniuni mai mici, ca, de exemplu, *Sotsprof*, Uniunea sindicatelor din Rusia (SPR) etc.

5.5. Deși Rusia este semnatară a tuturor principalelor convenții ale OIM, respectarea drepturilor socioeconomice și ale lucrătorilor în această țară rămâne un motiv de îngrijorare, împărtășit și de CESE.

5.6. Libertatea de întrunire ca drept al lucrătorilor este un domeniu extrem de problematic; conform activiștilor, este aproape imposibil să se intre în grevă fără a încălca legea ⁽²³⁾. În același timp, din legislația rusă lipsește o definiție clară a conceptului de discriminare; prin urmare, angajatorii ar putea să discrimineze cu ușurință potențiali și actuali angajați pe criterii de gen, vârstă și apartenență la un sindicat. Grupurile de angajați neprivilegiate, cum ar fi deținuții sau minoritățile, sunt deosebit de vulnerabile, iar sindicaliștii nu beneficiază de protecție juridică eficientă în caz de presiune și persecuție ⁽²⁴⁾.

5.7. Centrul pentru drepturile sociale și ale lucrătorilor, singurul grup de reflecție tematic din Rusia, a raportat 1 395 de cazuri de proteste legate de muncă în perioada 2007-2013, iar numărul lor crește în fiecare an ⁽²⁵⁾.

6. Mass-media și libertatea de exprimare

6.1. În Rusia, libertatea de informare și libertatea presei fac obiectul atacurilor repetate. În urma reintroducerii calomniei în domeniul penal, în 2014 s-au adoptat o serie de noi legi care vizează restricționarea presei și a internetului. Mai multe centre independente mass-media – presa scrisă, radio, presa on-line – au fost închise sau obligate să își schimbe conducerea, personalul și politica editorială. Aceste măsuri recente vin indiscutabil în contradicție cu litera și spiritul obligațiilor internaționale ale Rusiei.

6.2. Legea privind informarea și tehnologia informației (modificată în februarie 2014) permite în prezent blocarea site-urilor web la cererea procurorului general, dacă acestea sunt acuzate că au un conținut „extremist” sau că incită la revolte în masă sau la adunări neautorizate.

6.3. Legislația împotriva terorismului a fost modificată în mai, cu noi reglementări pentru bloggerii cu peste 3 000 de vizite pe zi. În prezent, acești bloggeri trebuie să se înregistreze la Roskomnadzor, după care blogurile lor trebuie să respecte legislația rusă privind mass-media (inclusiv restricțiile în timpul alegerilor etc.). De asemenea, ei pot fi obligați să-și dezvăluie numele real și alte informații și pot fi trași la răspundere pentru observațiile terților referitoare la mesajele lor. Neînregistrarea este pasibilă de amendă.

⁽²⁰⁾ RSPP are contacte oficiale cu BusinessEurope și este membră a IOE/OIM.

⁽²¹⁾ Camera de comerț și industrie a Federației Ruse este membră a Eurochambers.

⁽²²⁾ FNPR și KTR sunt membre ale Confederației Internaționale a Sindicatelor (ITUC) și ale structurii sale regionale pentru Europa – Consiliul regional paneuropean (PERC).

⁽²³⁾ <http://www.unionstoday.ru/news/actual-18/2013/09/26/18592>

⁽²⁴⁾ Consiliul prezidențial pentru drepturile omului a dezbătut această chestiune recent, la 18 aprilie 2014.

⁽²⁵⁾ <http://trudprava.ru/expert/analytics/protestanalyt/1047>

6.4. UE și comunitatea internațională sunt profund îngrijorate în legătură cu o nouă inițiativă legislativă, prin care se propune limitarea investițiilor străine în societățile mass-media din Rusia la 20 % începând din ianuarie 2016.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

III

*(Acte pregătitoare)***COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN****A 503-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 10 ȘI 11 DECEMBRIE 2014**

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Cercetarea și inovarea ca surse de reînnoire a creșterii”

*[COM(2014) 339 final – SWD(2014) 181 final]**(2015/C 230/09)***Raportor: dl Gerd WOLF**

La 10 iunie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Cercetarea și inovarea ca surse de reînnoire a creșterii”

COM(2014) 339 final – SWD (2014) 181 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 19 noiembrie 2014.

În cea de-a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 11 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz în unanimitate.

1. Sinteză și recomandări

1.1. CESE sprijină cu fermitate obiectivul Comisiei, precum și măsurile propuse în vederea realizării acestuia. Cu toate acestea, punerea sa în aplicare este în primul rând de competența și responsabilitatea statelor membre.

1.2. Având în vedere efectul de pârghie insuficient al Comisiei în acest domeniu de politică al statelor membre, Comitetul face apel la bunăvoința, atitudinea constructivă și puterea de decizie a tuturor actorilor implicați să acorde prioritate acestei sarcini urgente și dificile și să asigure îndeplinirea ei cu perseverență și fără mecanisme birocratice suplimentare.

1.3. CESE consideră că următoarele sarcini sunt prioritare:

— crearea și consolidarea unor capacități excelente de cercetare și dezvoltare și a unor centre de inovare, după modelul celor mai de succes de până acum; adaptarea învățământului universitar, a dotării și participării universităților la acest obiectiv;

- promovarea suficientă și durabilă a cercetării fundamentale ca piatră de temelie pentru viitoarele inovații;
- încurajarea unui climat social care să promoveze, să accepte și să recompenseze inovarea; identificarea, evaluarea și, după caz, atenuarea sau chiar eliminarea barierelor administrative, economice și sociale;
- promovarea și protejarea IMM-urilor, a întreprinderilor nou înființate și a întreprinderilor din economia socială ca piloni principali ai unei politici de inovare eficiente;
- finalizarea Spațiului european de cercetare și inovare;
- crearea unei piețe europene a forței de muncă atractive și stabile pentru cercetători și eliminarea efectivă a dezavantajelor sociale specifice.

1.4. Pentru o explicație detaliată, Comitetul face trimitere la următoarele capitole.

2. Sinteza Comunicării Comisiei (scurt rezumat)

2.1. Comunicarea reprezintă o încercare de a spori în mod semnificativ potențialul de cercetare și inovare (C & I) – motorul indispensabil pentru relansarea creșterii. Acest lucru se va realiza printr-o calitate îmbunătățită a investițiilor necesare pentru consolidarea fiscală, care trebuie realizate în cadrul strategiilor de stimulare a creșterii economice din statele membre.

2.2. În acest scop, Comisia propune:

- (i) În conformitate cu conceptul de consolidare fiscală favorabilă creșterii, statele membre trebuie să acorde prioritate cheltuielilor care favorizează creșterea, în special cu privire la cercetare și inovare.
- ii) Aceste investiții trebuie să fie însoțite de reforme vizând creșterea calității, eficienței și impactului cheltuielilor publice pentru cercetare și inovare și sporirea investițiilor corporative în respectivul sector.
- iii) În acest context, statele membre trebuie să se concentreze pe trei axe de reformă importante:
 - calitatea dezvoltării de strategii și a procesului de elaborare de politici;
 - calitatea programelor și a mecanismelor de finanțare;
 - calitatea centrelor de cercetare și inovare.

2.3. Comisia va sprijini statele membre și va valorifica experiențele dobândite în cadrul inițiativei emblematice ⁽¹⁾ „O Uniune a inovării” și ale Spațiului european de cercetare.

2.4. În plus, este indispensabilă consolidarea ecosistemului inovării în cel mai larg sens și crearea de condiții-cadru adecvate pentru întreprinderile europene.

2.5. De la lansarea inițiativei emblematice „O Uniune a inovării” au fost realizate progrese semnificative. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi suplimentare în vederea

- aprofundării pieței unice;
- facilitării și diversificării accesului la finanțare;
- consolidării capacității de inovare a sectorului public;
- creării de locuri de muncă solide în domenii care implică un grad ridicat de cunoștințe;
- dezvoltării unui capital de resurse umane cu competențe inovatoare;
- promovării cercetării exploratorii;

⁽¹⁾ COM(2010) 546 final.

- consolidării dimensiunii externe a politicii de cercetare și inovare, și
- ancorării mai ferme a științei și inovării în societate.

2.6. Comisia invită Consiliul să aibă în vedere acest aspect în sensul comunicării și propunerilor sale.

3. Observații generale ale Comitetului

3.1. În strânsă legătură cu procesul istoric al Iluminismului ⁽²⁾, cercetarea și inovarea au adus omenirii, într-o perioadă scurtă de timp, cea mai mare creștere realizată vreodată în ce privește baza de cunoștințe în domeniul sănătății, al competențelor tehnice și a prosperității; aceste realizări reprezintă motorul pentru continuarea creșterii economice și progresului social.

3.2. Acest lucru a fost recunoscut și de țările din afara Europei. În consecință, se amplifică tot mai mult competiția globală în domeniul cunoașterii și inovării. Între timp, în special în Asia se creează importante centre pentru știință și tehnologie și se consolidează în continuare într-un ritm susținut rezultatele cercetărilor și capacitățile de inovare.

3.3. Comitetul sprijină cu fermitate obiectivul Comisiei prezentat în comunicare, precum și măsurile propuse în vederea realizării acestuia; acestea corespund recomandărilor sale formulate în mod repetat ⁽³⁾.

3.4. Cu atât mai important este, prin urmare, aspectul legat de punerea în aplicare a măsurilor propuse și resursele disponibile pentru aceasta. Astfel cum a arătat Comisia, problemele relevante și sarcinile care urmează să fie soluționate sunt, în principal, de competența statelor membre.

3.5. Resursele programului **ORIZONT 2020** sunt principalele instrumente de care dispune Comisia pentru a îndruma finanțarea și orientarea politicii de cercetare și inovare a statelor membre. Așa cum Comitetul a afirmat în mod repetat, aceste fonduri pot avea doar un efect de levier limitat.

3.6. Prin urmare, Comitetul face apel la bunăvoința, la abordarea constructivă și la puterea de decizie a tuturor actorilor implicați pentru a acorda prioritate acestei sarcini urgente, pe care să o îndeplinească treptat, sistematic și fără mecanisme birocratice suplimentare.

3.7. Pentru aceasta este nevoie ca toate statele membre din Europa să fie ajutate să progreseze. În principal se urmărește ca în toate statele membre să se creeze și să se consolideze excelente capacități de cercetare și dezvoltare moderne, în special în domeniile mai puțin avansate, precum și să se adapteze la acest obiectiv învățământul universitar și echipamentele din dotarea universităților. Europa are nevoie de universități de talie mondială. De aceea, trebuie sprijinite în special universitățile și centrele de cercetare care constituie surse de persoane și idei inovatoare.

3.8. Acest lucru presupune, în primul rând, ca în aceste centre să aibă loc reforme structurale adecvate (inclusiv evaluarea calității la nivel internațional), iar în acest scop să se aloce și să se utilizeze în mod orientat resursele din cadrul **fondurilor structurale și de coeziune ale UE**; Comisia trebuie să solicite și să monitorizeze acest lucru. Astfel se vor crea sinergii și se va reduce decalajul în domeniul inovării în Europa.

3.9. În cazul în care nu există deja un sistem modern care să integreze știința și cercetarea, trebuie creat unul pe baza schimburilor de experiență și printr-un proces de învățare a celor mai bune practici. În acest scop, trebuie făcut apel la prestatori excelenți și cu experiență, cărora să li se asigure autonomie și spațiu de manevră și să li se pună la dispoziție finanțare suficientă și sigură. În acest context, conceptul de parteneriat „**Înfrățire în vederea excelenței**” joacă un rol pozitiv; clusterelor de excelență deja existente preiau rolul de partener.

3.9.1. Comitetul avertizează totuși cu privire la uniformizarea excesivă și pierderile asociate în materie de concurență sistemică, care constituie mediul propice pentru viitoarele inovări. În consecință, avertizează și cu privire la formulare unor criterii de evaluare prea formale. Pe de altă parte, evaluarea internațională inter pares este cel mai bun instrument disponibil și indispensabil pentru a evalua și a asigura calitatea necesară a cercetării și dezvoltării în întreaga Europă, în ciuda posibilelor neajunsuri la evaluarea unor idei mai revoluționare.

⁽²⁾ *Science as Public Culture* (Știința ca o cultură publică) – Jan Golinski, Cambridge University Press.

⁽³⁾ De exemplu JO C 132, 3.5.2011, p. 39, JO C 181, 21.6.2012, p. 111, JO C 44, 15.2.2013, p. 88, JO C 76, 14.3.2013, p. 31, JO C 76, 14.3.2013, p. 43, JO C 341, 21.11.2013, p. 35, JO C 67, 6.3.2014, p. 132.

3.10. Cu toate acestea, perioada de la realizarea investițiilor în cercetare și dezvoltare până la succesul inovațiilor este uneori extrem de lungă, și, prin urmare, este deosebit de dificil de prevăzut și de evaluat legătura de cauzalitate.

3.11. Cu toate acestea, s-a dovedit cu mult timp în urmă că performanța economică și prosperitatea unui stat, în măsura în care nu se bazează în primul rând pe disponibilitatea resurselor de materii prime, sunt corelate în special cu investițiile statului în cercetare și inovare și cu capacitatea de inovare generată de acestea.

3.12. În acest context, Europa are nevoie de un spațiu de cercetare comun eficient, deschis și atractiv pentru cei mai talentați cercetători din întreaga lume, de o politică în domeniul imigrației orientată în acest sens și în care sistemele de cercetare naționale, pe care se sprijină, cooperează mai eficient la nivel european și sunt conectate în rețele solide cu institutele cele mai de succes pe plan internațional.

3.13. De asemenea, Europa are nevoie de eforturi pe plan politic și de o atitudine societală orientată către promovarea, acceptarea și recompensarea inovațiilor, care să creeze condițiile pentru un antreprenoriat puternic. Acest lucru presupune, printre altele, identificarea, evaluarea și, după caz, reducerea sau înlăturarea barierelor administrative, economice și sociale, pentru a îmbunătăți și consolida astfel ecosistemul inovării.

3.14. Acest lucru necesită o politică de cercetare și inovare a statelor membre ale UE, care să coreleze activitățile de la nivel național cu inițiative la nivel european și internațional și care să ducă la colaborarea dintre politică, știință, economie și societatea civilă și la nivel european, dar care să fie legată și de inițiativele locale sau regionale.

3.15. Pe lângă cercetarea și inovarea finanțate din fonduri publice, acele întreprinderi care investesc în mod semnificativ în cercetare și dezvoltare sunt cele care au succes pe piață cu noi produse, servicii și procese. Aceste întreprinderi, inclusiv cele din economia socială, joacă un rol esențial în asigurarea poziției Europei pe piețele mondiale prin inovare și în crearea, respectiv menținerea locurilor de muncă în Europa.

3.16. Acest lucru nu se aplică, din păcate, tuturor companiilor mari. Cauza poate fi o aversiune sistemică a managementului față de așa-numitele „tehnologii disruptive” (*disruptive technologies*) legate de riscul de piață⁽⁴⁾. Avionul nu a fost inventat și dezvoltat de industria navală, nici de cea feroviară, iar inovațiile dezvoltate de Microsoft și Apple nu au fost realizate de concernele în domeniul electronic care au dominat piața anterior.

3.17. De aceea, noile idei provin deseori de la antreprenori și echipe interdisciplinare sau chiar de la outsiders sau sunt introduse pe piață de aceștia. Prin urmare, IMM-urile, întreprinderile nou înființate și întreprinderile din economia socială au un rol deosebit de important. Promovarea și protejarea acestora trebuie, prin urmare, să fie unul dintre pilonii principali ai unei politici eficace în domeniul inovării.

3.18. După cum s-a explicat deja în detaliu în Avizul privind „O Uniune a inovării”⁽⁵⁾, există un mare potențial pentru inovații în întregul spectru al relațiilor interumane și al organizațiilor, inclusiv în întreprinderile din sectorul economiei sociale. Acestea acoperă întregul domeniu al activității științifice, economice și sociale, astfel cum se prezintă în următoarele capitole. Inovațiile nu sunt neapărat produsul cercetării și dezvoltării sistematice, ci pot fi generate de munca pe teren și de experiența dobândită. Acestea pot avea în vedere:

— locuri de muncă inovatoare;

— cooperarea dintre partenerii sociali și reprezentanții societății civile;

— inovațiile sociale care răspund acelor necesități de care nu se ține seama în mod corespunzător din partea pieței sau a sectorului public;

⁽⁴⁾ A se vedea, de exemplu, Clayton M. Christensen, *The Innovator's Dilemma* („Dilema inovatorului”), Harper Business.

⁽⁵⁾ JO C 132, 3.5.2011, p. 39.

— rolul salariaților ca sursă de cunoștințe și de idei.

Comitetul salută din nou ⁽⁶⁾ obiectivul Comisiei Europene de a promova astfel de inovații pe scară largă.

4. Observații specifice ale Comitetului

4.1. Comitetul reiterează faptul că deși cercetarea și inovarea sunt interdependente în mare măsură, ele au caracteristici diferite și se desfășoară în condiții de muncă ⁽⁷⁾ diferite. Este esențial ca aceste condiții de muncă diferite să fie recunoscute în specificitatea lor, dar, în același timp, să fie corelate pe cât posibil.

4.2. În ceea ce privește utilizarea fondurilor publice – adică a resurselor financiare provenite din impozitul pe venit al cetățenilor sau al întreprinderilor – Comitetul a clarificat recent ⁽⁸⁾ că orice sprijin din partea Comisiei (care provine din fonduri publice) trebuie să se concentreze asupra acelor sarcini care nu sunt eligibile pentru finanțare din fonduri private. Motivele pot fi următoarele:

- există un risc de dezvoltare ridicat, asociat însă cu beneficii însemnate în cazul unui succes;
- costurile sunt foarte mari și nu pot fi suportate decât colectiv, din mai multe surse publice;
- este nevoie de prea mult timp până la apariția unui avantaj valorificabil;
- sunt implicate tehnologii transversale sau tehnologii-cheie (de exemplu, materiale noi);
- rezultatul nu este imediat comercializabil, însă răspunde unei nevoi sociale generale sau unei cerințe ecologice.

4.3. În ceea ce privește promovarea cercetării și dezvoltării, Comitetul ia poziție după cum urmează. Aceasta ar trebui:

- să sprijine în mod suficient cercetarea fundamentală, atât pentru a lărgi și adânci cunoștințele despre natură, cât și ca teren fertil pentru idei noi și inovații fundamentale. Acest sprijin nu trebuie limitat la partea din Programul Orizont 2020 gestionată de către Consiliul European pentru Cercetare (CEC), ci trebuie să aibă o pondere semnificativă și în toate celelalte părți;
- să respecte și să protejeze libertatea științei și a cercetării;
- să aplice, ca până acum, excelența ca criteriu de evaluare la atribuirea mandatelor de cercetare;
- să coopereze la nivel transnațional și să utilizeze în comun capacitățile;
- să creeze o piață europeană a forței de muncă deschisă și atractivă pentru cercetători; să elimine efectiv sau să compenseze dezavantajele sociale cauzate de prea multe contracte temporare și de mobilitatea transnațională;
- să orienteze condițiile-cadru și normele administrative în funcție de necesitățile unei baze științifice solide;
- să asigure optimizarea schimbului, accesului și transferului de cunoștințe științifice ⁽⁹⁾;
- să consolideze dimensiunea internațională a Spațiului european de cercetare.

4.3.1. Comitetul își reiterează solicitarea ⁽¹⁰⁾ de a elimina în mod eficient riscurile și dezavantajele sociale pentru cercetători, determinate de mobilitatea transfrontalieră necesară și dorită, precum și de lipsa de locuri de muncă stabile. În consecință, salută inițiativa recentă a Comisiei (RESAVER) ⁽¹¹⁾, care urmărește să înlesnească mobilitatea cercetătorilor în Europa printr-un nou sistem de pensii paneuropene. Această inițiativă va oferi cercetătorilor posibilitatea de a se muta în alt stat membru, fără a fi preocupați de păstrarea drepturilor la pensie. Comitetul consideră acest lucru ca fiind un prim pas în direcția cea bună, fără a putea însă evalua deja adecvarea abordării alese.

⁽⁶⁾ A se vedea nota de subsol 3.

⁽⁷⁾ JO C 218, 11.9.2009, p. 8.

⁽⁸⁾ JO C 67, 6.3.2014, p. 132.

⁽⁹⁾ A se vedea JO C 218, 11.9.2009, p. 8.

⁽¹⁰⁾ A se vedea JO C 110, 30.4.2004, p. 3 și din nou JO C 76, 14.3.2013, p. 31.

⁽¹¹⁾ Comunicatul de presă al Comisiei din 1 octombrie 2014.

4.3.2. În acest aviz, Comitetul nu abordează temele de cercetare specifice întrucât acestea au fost tratate în detaliu în Avizul său privind Programul ORIZONT 2020. Comitetul reiterează că și în acest caz este nevoie de un efect de levier suficient de puternic asupra obiectivelor programului în statele membre.

4.4. În ce ceea ce privește promovarea inovărilor, Comitetul ia poziție după cum urmează. În general, inovarea ia naștere:

- pentru a aborda nevoile și provocările societale sau pentru a remedia deficiențele, indiferent dacă sunt de natură tehnică sau socială;
- în urma procesului de dezvoltare sau de îmbunătățire a unui produs cu scopul de a îmbunătăți calitatea sau cifra de afaceri;
- din cunoștințe noi în cadrul cercetării fundamentale, pentru a putea soluționa mai eficient problemele deja cunoscute;
- ca rezultat al unor idei noi, cu scopul de a crea oportunități cu totul noi, de exemplu în materie de deplasare (avion), navigație (GPS) sau comunicații și simplificare a muncii (internet);
- pentru a satisface nevoi neidentificate până atunci;
- ca instrument sau ca produs secundar în domeniul cercetării. Poate fi vorba de noi tehnologii esențiale. Un exemplu semnificativ în acest sens este internetul (*world-wide-web*) dezvoltat de CERN⁽¹²⁾, un „far” al cercetării europene și al inițiativelor de cercetare, cu scopul de a asigura accesul la datele de cercetare al universităților și institutelor de cercetare care cooperează cu centrul de la Geneva și de a stabili legături cu programul de cercetare. Potențialul economic și societal enorm nu a fost recunoscut și valorificat suficient de rapid în Europa. Valoarea sa nu poate fi apreciată complet nici în prezent.

4.5. Aceste idei pot fi transpuse în inovare și produse inovatoare adesea numai prin constituirea de noi societăți. Prin urmare, una dintre cele mai importante măsuri de politică pentru a promova inovarea este sprijinirea și facilitarea creării de noi întreprinderi și a existenței lor în primii 5-10 ani mai critici.

4.6. Deși inovarea a fost dintotdeauna în folosul comunității, contribuind astfel în mod decisiv la prosperitate și competitivitate, aceasta se confruntă adesea cu obstacole majore pe plan social și economic. Elementul nou este adesea perceput ca o amenințare în economie, comerț, societate și politică.

4.7. Într-adevăr, inovările pot duce la transformări economice sau sociale, la dislocarea anumitor sectoare și întreprinderi, la desființarea – într-un prim pas – a unor locuri de muncă sau la slăbirea anumitor categorii sociale dominante, a căror potențial util și productiv poate fi valorificat de comunitate abia pe termen mai lung. Astfel de exemple ar fi războiul de țesut mecanic, introducerea parteneriatului social, ingineria genetică, GOOGLE, AMAZON sau introducerea tehnicilor de utilizare a energiei din resurse regenerabile. În plus, capacitatea de adaptare a societății și a economiei (cicluri de amortizare) poate fi suprasolicitată de transformările prea rapide, determinate de inovare.

4.8. Preocupările anumitor grupuri sociale în acest sens a determinat Comisia să introducă conceptul de „responsabilitate în cercetare și inovare”⁽¹³⁾⁽¹⁴⁾. Având în vedere rezultatele decisive în domeniul cercetării și inovării ca o forță motrice și bază pentru standardele de viață și ale științei de astăzi, precum și un mediu esențial al procesului istoric al Iluminismului, în urma căruia au luat naștere principalele cugetări și idei privind drepturile omului și separarea puterilor în stat, Comitetul consideră că acest concept induce în eroare și este limitat. Din acest motiv, Comitetul recomandă să se revizuiască impactul asupra valorii pe care o atribuie societatea cercetării și inovării.

⁽¹²⁾ <http://home.web.cern.ch/topics/birth-web>.

⁽¹³⁾ COM: Către o cercetare și inovare responsabile în tehnologiile informației și comunicațiilor și tehnologiile de securitate-ISBN 978-92-79-20404-3.

⁽¹⁴⁾ De exemplu, www.consider-project.eu

4.8.1. Desigur, cercetarea și inovarea trebuie să respecte legislația în vigoare și principiile etice acceptate.

4.8.2. Solicitarea formulată anterior este valabilă în toate celelalte domenii ale activităților sociale, fie că este vorba de medicină, economie, jurnalism, legislație, politică sau jurisprudență. Prin urmare, Comitetul consideră oportună definirea exclusivă și explicită a conceptului de acțiune responsabilă în domeniul cercetării și inovării.

4.9. Pe lângă aceste obstacole de principiu, trebuie menționată mai ales reglementarea – atât de fragmentată la nivel european – pe care întreprinderile sunt obligate să o respecte, ca o sursă de dificultăți pentru cei care înființează azi întreprinderi inovatoare.

4.9.1. Prin urmare, Comitetul își reiterează recomandarea⁽¹⁵⁾ ca întreprinderile nou înființate, sub rezerva unei dimensiuni critice, să dispună, un timp rezonabil, de o perioadă de așteptare și de spațiu de manevră. Acest lucru ar putea fi pus în practică printr-o clauză de exceptare prin care aceste societăți să fie absolvite de majoritatea sarcinilor administrative și dispozițiilor tipice uzuale, pentru a putea demonstra mai întâi șansele de reușită pe plan economic și tehnic.

4.10. După cum a accentuat în mai multe avize anterioare și făcând trimitere explicită la alte recomandări detaliate – de exemplu privind inovarea socială –, Comitetul sprijină cu fermitate obiectivul Comisiei „de a consolida ecosistemul inovării în sensul larg și de a crea condiții-cadru adecvate ca stimulent pentru inovare”. Acest lucru presupune, în special, recunoașterea și eliminarea obstacolelor în calea inovării.

4.10.1. Reglementările tehnice prea detaliate și restricțiile se pot dovedi a fi un corset constrângător și un obstacol în calea inovării. Acest lucru ar trebui avut în vedere și în cazul dispozițiilor foarte detaliate din cadrul inițiativei Comisiei privind eficiența energetică.

4.10.2. Aceste eforturi trebuie să servească scopului de a garanta și în viitor, cât mai bine cu putință și în mod durabil, bunăstarea, sănătatea și securitatea cetățenilor și a consumatorilor.

4.10.3. De asemenea, pe baza exemplelor din trecut trebuie verificat dacă implementarea prea strictă a principiului precauției, de exemplu în domeniul protecției consumatorilor sau la elaborarea unor noi proceduri medicale, poate îngreuna curajul de a adopta soluții noi și eficiente.

4.11. După părerea Comitetului, acest lucru necesită – în ciuda succesului incontestabil la nivel european în domeniul cercetării și dezvoltării, precum și în multe sectoare economice – nu numai realizarea pieței interne și a Spațiului european de cercetare, ci și o analiză a cauzelor profunde pentru care în Europa, în comparație cu, de exemplu, Statele Unite sau unele state asiatice, prevalează o atitudine mai puțin favorabilă inovării. De ce nu sunt Google, Facebook, Microsoft sau Monsanto întreprinderi europene? Sau chiar un Google sau Monsanto „mai bun”, în sensul unor întreprinderi care să reflecte mai bine preocupările cetățenilor și care să se fi dezvoltat în sfera de influență a politicii europene?

4.12. Este vorba deci de o atitudine a societății care nu privește inovațiile ca un risc sau chiar o amenințare, ci ca o oportunitate pentru noi progrese, pentru noi locuri de muncă, pentru puterea economică și competitivitatea europeană, pentru realizarea modelului social european. Avem nevoie de un echilibru nou, mai bun între precauție și cutezanță, între mici riscuri și pericole mari, între reglementare și spațiu de manevră.

Bruxelles, 11 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽¹⁵⁾ JO C 132, 3.5.2011, p. 39.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor pe tema „Programul privind o reglementare adecvată și funcțională (REFIT) – Situația actuală și perspective”

COM(2014) 368 final

(2015/C 230/10)

Raportor: dl Denis MEYNENT

La 1 octombrie 2014, în conformitate cu articolul 340 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor – Programul privind o reglementare adecvată și funcțională (REFIT) – Situația actuală și perspective

COM(2014) 368 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 19 noiembrie 2014.

În cea de-a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 136 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE ia notă de stadiul executării programului REFIT stabilit de Comisie. El își exprimă satisfacția cu privire la faptul că Comisia face eforturi să îmbunătățească acest proces și instrumentele sale. În baza principiului, amintește avizele sale anterioare ⁽¹⁾.

1.2. CESE este de acord cu reducerea sarcinilor care împovărează microîntreprinderile și întreprinderile mici și mijlocii (testul IMM), precum și cetățenii, în condițiile în care există posibilitatea realizării mai simple a obiectivului și finalității pentru care au fost stabilite reglementări. El amintește totuși necesitatea ca, pentru o bună guvernare publică, să se dispună de date și informații pertinente și esențiale pentru punerea în aplicare, controlul și evaluarea politicilor.

1.3. CESE amintește că principiul „a gândi mai întâi la scară mică” (Think Small First) nu urmărește și nu poate urmări scutirea microîntreprinderilor și a IMM-urilor de aplicarea legislației. Dimpotrivă, scopul este ca, în cadrul procesului de elaborare a legislației, să se asigure faptul că aceasta se va aplica și unor structuri mici, fără să fie afectată realizarea obiectivului acestei legislații.

1.3.1. CESE subliniază că aplicarea acestui principiu nu trebuie să intre în conflict cu interesul general, ceea ce înseamnă, în special, ca cetățenii, lucrătorii și consumatorii să fie protejați de riscurile care îi amenință.

1.4. CESE se declară extrem de preocupat de constatările făcute cu privire la lacunele existente în evaluările impactului social și ale impactului asupra mediului, precum și de modul cum sunt luate în considerare rezultatele consultărilor. El solicită Comisiei să dea dovadă de mai multă transparență și să justifice motivele care ar face ca o anumită dispoziție sau propunere de dispoziție să fie supusă sau nu unei evaluări a impactului și/sau unei evaluări ex post.

1.5. CESE solicită Comisiei să asigure analiza integrată și echilibrată a dimensiunilor economică, socială și de mediu. El consideră că obiectivele vizate de Comisie nu vor fi atinse decât dacă se iau în considerare toate aceste dimensiuni, precum și preocupările tuturor părților interesate.

1.6. În opinia CESE, o reglementare inteligentă nu scutește de respectarea reglementărilor privind protecția cetățenilor, a consumatorilor și a lucrătorilor, normele în materie de egalitate între femei și bărbați sau normele de mediu și nu poate avea ca efect împiedicarea îmbunătățirii acestor norme.

1.7. CESE consideră că o legislație inteligentă trebuie să respecte dimensiunea socială a pieței interne, așa cum prevede tratatul, în special în ceea ce privește transpunerea acordurilor negociate în cadrul dialogului social european.

⁽¹⁾ JO C 48, 15.2.2011, p. 107, JO C 248, 25.8.2011, p. 87 și JO C 327, 12.11.2013, p. 33.

1.8. CESE solicită Comisiei să ia în considerare într-o mai mare măsură punctele de vedere emise în cadrul consultărilor și să justifice modul în care s-a ținut sau nu cont de acestea. În mare, el propune Comisiei să-și structureze mai bine consultările pe o bază instituțională și reprezentativă, valorificând resursele organelor consultative reprezentative sau ale organelor echivalente deja existente la fața locului, atât la nivel european, cât și în statele membre și regiuni.

1.9. CESE înțelege să răspundă pozitiv la apelul general de colaborare între partenerii sociali și societatea civilă, lansat de Comisie. El este gata să se implice mai activ în program, fără a aduce atingere altor forme de dialog social european.

1.10. CESE poate subscrie la realizarea evaluărilor ex post propuse de Comisie, dacă acestea sunt realizate la o anumită distanță în timp. În caz contrar, REFIT ar fi o sursă de instabilitate și de insecuritate juridică permanentă pentru cetățeni și întreprinderi.

1.11. CESE consideră că Comisia a dobândit, în interiorul său, expertiza necesară pentru îmbunătățirea procesului. El nu subscrie la propunerea Comisiei vizând crearea unui nou grup la nivel înalt care să însoțească lucrările viitoare, decât dacă activitatea acestuia aduce o reală valoare adăugată.

2. Conținutul esențial al documentului Comisiei – Programul privind o reglementare adecvată și funcțională: situația actuală și perspective

2.1. În conformitate cu comunicările sale anterioare⁽²⁾ privind REFIT, cu comunicările sale privind o mai bună legiferare⁽³⁾ și reglementarea inteligentă, Comisia Europeană amintește că reglementările Uniunii Europene joacă un rol esențial în favoarea creșterii și ocupării forței de muncă.

2.2. Ea subliniază că acest lucru suscită numeroase așteptări, atât din partea întreprinderilor (reguli echitabile și încurajarea competitivității), cât și a cetățenilor (protecția intereselor acestora, în special în ceea ce privește sănătatea și securitatea, calitatea mediului și dreptul la respectarea vieții private).

2.3. Provocarea constă în găsirea de soluții pentru ca această legislație să rămână simplă. Este bine să nu se depășească ceea ce este strict necesar pentru atingerea obiectivelor strategice și să se evite suprapunerile în materie de reglementare.

3. Observații generale

3.1. În ceea ce privește obiectivele generale ale programului REFIT, dezvoltat de Comisie, CESE face trimitere, printre altele, la avizele sale⁽⁴⁾ privind programul pentru o mai bună legiferare și reglementarea inteligentă, inclusiv reacțiile la nevoile întreprinderilor mici și mijlocii.

3.2. CESE se pronunță în favoarea reducerii sarcinilor administrative și a presiunilor cu care se confruntă întreprinderile mici și mijlocii și microîntreprinderile, precum și cetățenii. Comisia ar trebui să își îndrepte atenția mai curând asupra calității decât a cantității și să dea prioritate reducerii sarcinilor administrative, considerate ca reprezentând costuri pentru întreprinderi și piedici în calea competitivității, inovării și creării de locuri de muncă. Se înțelege că această operație trebuie făcută luându-se în considerare obiectivul și finalitatea pentru care au fost introduse obligații.

3.3. Trebuie evitată orice redundanță a informațiilor solicitate, dar, pentru o bună guvernare publică, trebuie să se dispună de date și informații pertinente și esențiale pentru punerea în aplicare, controlul și evaluarea politicilor.

⁽²⁾ „Adecvarea reglementărilor UE”, COM(2012) 746 final și „Programul privind o reglementare adecvată și funcțională (REFIT): rezultate și etapele ulterioare”, COM(2013) 685 final.

⁽³⁾ „A treia analiză strategică a programului pentru o mai bună legiferare în Uniunea Europeană”, COM(2009) 15 final; Comunicarea Comisiei pe tema „Reglementarea inteligentă în Uniunea Europeană”, COM(2010) 543 final; Comunicarea Comisiei pe tema „Reglementarea inteligentă – luarea în considerare a nevoilor întreprinderilor mici și mijlocii”, COM(2013) 122 final.

⁽⁴⁾ JO C 327, 12.11.2013, p. 33, JO C 248, 25.8.2011, p. 87 și JO C 48, 15.2.2011, p. 107.

3.4. CESE este de acord cu opinia Comisiei conform căreia necesitatea securității și previzibilității juridice nu suportă soluții pe termen scurt. Comitetul consideră că orice revizuire a legislației trebuie gândită temeinic și trebuie să se înscrie într-un demers pe termen lung pentru asigurarea previzibilității, a securității juridice și a transparenței.

3.5. CESE amintește că o reglementare inteligentă nu scutește de la respectarea reglementărilor privind protecția cetățenilor, a consumatorilor și a lucrătorilor (să nu „aducă atingere drepturilor lucrătorilor și nici să reducă nivelul de protecție de bază a acestora, în special din punctul de vedere al securității și sănătății în muncă”⁽⁵⁾), precum și a celor privind normele de egalitate dintre femei și bărbați sau normele de mediu. Această reglementare inteligentă trebuie să permită evoluții și îmbunătățiri.

3.6. În această privință, CESE este mulțumit de faptul că Comisia amintește că programul REFIT nu trebuie să pună sub semnul întrebării obiectivele strategice stabilite și nici să acționeze în detrimentul sănătății și securității cetățenilor, consumatorilor, lucrătorilor sau mediului. CESE subliniază, însă, că nu este vorba numai să se evite punerea în pericol a sănătății cetățenilor, ci și să se aibă în vedere acțiuni care să servească interesului general și protecției corespunzătoare a cetățenilor împotriva tuturor riscurilor la care sunt expuși, fie că au sau nu legătură cu sănătatea acestora. Consiliul European din 26 și 27 iunie 2014 și Parlamentul European, în sesiunea sa plenară din 4 februarie 2014, au formulat preocupări similare⁽⁶⁾.

3.7. CESE consideră că o legislație inteligentă trebuie să respecte dimensiunea socială a pieței interne, așa cum prevede tratatul, în special în ceea ce privește transpunerea acordurilor negociate între partenerii sociali în cadrul dialogului social european.

3.8. În opinia CESE, REFIT trebuie să fie un obiectiv comun la nivelul UE, al statelor, al partenerilor sociali și al altor părți interesate, după cum dorește Comisia. Este esențial să se instaureze încrederea și să se asigure că nu există nicio neînțelegere cu privire la obiectivele programului. Unele dintre măsurile anunțate sau adoptate⁽⁷⁾ au suscitât, într-adevăr, neîncrederea unor părți interesate și a cetățenilor.

3.9. CESE consideră că obiectivele vizate de Comisie nu vor fi atinse decât dacă se iau în considerare preocupările tuturor părților interesate.

4. Punerea în aplicare a programului

4.1. CESE ia notă de stadiul executării programului REFIT. El își exprimă satisfacția cu privire la faptul că Comisia caută să îmbunătățească instrumentele, efectuând, printre altele, o consultare privind realizarea evaluărilor impactului și procesul de consultare însuși. Într-adevăr, este esențial ca aceste elemente orizontale ale programului să nu facă obiectul niciunei critici.

4.2. Juxtapunerea de examinări ex post și de examinări ale impactului nu poate avea altă consecință decât neaplicarea efectivă a regulilor adoptate democratic. CESE poate subscrie la realizarea evaluărilor ex post propuse de Comisie, dacă acestea sunt realizate la o anumită distanță în timp. Într-adevăr, o evaluare ex post are sens numai dacă s-a scurs un anumit număr de ani între data limită a transunerii unei dispoziții în legislația națională și evaluarea ex post a acesteia. În caz contrar, REFIT ar fi o sursă de instabilitate și de insecuritate juridică permanentă pentru cetățeni și întreprinderi.

4.3. CESE salută faptul că Comisia subliniază în mai multe rânduri necesitatea implicării partenerilor sociali, a societății civile și a IMM-urilor. Într-adevăr, el constată că, până în prezent, a fost vorba mai mult de o declarație de principiu decât de o practică structurată, care să urmărească discutarea și luarea în considerare a propunerilor formulate.

⁽⁵⁾ JO C 327, 12.11.2013, p. 33.

⁽⁶⁾ Rezoluția Parlamentului European din 4 februarie 2014 referitoare la „adecvarea reglementărilor UE, la subsidiaritate și la proporționalitate – **al 19-lea raport privind o mai bună legislație pe anul 2011**”, care subliniază, pe lângă necesitatea de a dispune de o legislație simplă, eficientă, inteligibilă și accesibilă la un preț minim, că „evaluarea impactului noilor reglementări privind IMM-urile sau societățile mari nu poate nici să aibă ca efect discriminarea lucrătorilor în funcție de dimensiunea societăților unde lucrează, nici să determine afectarea drepturilor fundamentale ale lucrătorilor, care includ dreptul la informare și la consultare, a condițiilor de muncă, a bunăstării la locul de muncă și a drepturilor în materie de securitate socială ale acestora și nici nu poate împiedica îmbunătățirea protecției de care aceștia se bucură la locul de muncă cu privire la riscurile profesionale existente sau la unele riscuri noi”.

La rândul său, Consiliul European din 26 și 27 iunie 2014 preciza că „Comisia, celelalte instituții ale UE și statele membre sunt invitate să continue punerea în aplicare a programului REFIT într-un mod ambițios, ținând seama de protecția consumatorilor și a angajaților, precum și de aspectele referitoare la sănătate și mediu”.

⁽⁷⁾ Acestea privesc, printre altele, REACH, mediul, acquis-ul privind sănătatea și securitatea la locul de muncă, protecția lucrătorilor însărcinați cu îmbunătățirea accesului la concediu parental, sănătatea și securitatea la locul de muncă în saloanele de coafură, afecțiunile musculo-scheletale, agenții cancerigeni sau mutageni, tahografele, timpul de muncă, munca cu fracțiune de normă, contractele de muncă temporare, activitățile de informare-consultare, informarea în materie de contracte de muncă, etichetarea produselor alimentare sau în materie de mediu, instrucțiunile de administrare a medicamentelor și obligațiile de informare cu privire la costurile serviciilor financiare.

4.3.1. De asemenea, CESE consideră că implicarea și consultarea structurilor reprezentative ale societății civile, sindicatelor și IMM-urilor pe căile cele mai adecvate sunt indispensabile.

4.4. În ceea ce privește evaluările impactului

4.4.1. Rapoartele⁽⁸⁾ din 2012 și 2013 ale Comitetului de evaluare a impactului identifică lacunele procesului și eforturile de îmbunătățire a acestuia.

Se semnalează printre altele:

- faptul că într-un mare număr de evaluări ale impactului nu sunt integrate în mod corespunzător diferitele opinii exprimate în cadrul consultărilor și se face referire la acestea în mod pătinator;
- necesitatea de a continua eforturile în ceea ce privește, printre altele, luarea în considerare a unor reale opțiuni de înlocuire (claritate, justificare, proporționalitate) și de a furniza informații suficient de detaliate privind toate opțiunile (și nu numai opțiunea privilegiată);
- faptul că, sub aspectul calității, evaluarea impactului social (pozitiv sau negativ) este un subiect de îngrijorare, ca și domeniul de aplicare și profunzimea analizei efectelor asupra mediului;
- necesitatea evaluărilor ex post ale legislației sau ale programelor existente în UE;
- angajamentul în direcția unei analize integrate a efectelor economice, sociale și de mediu.

4.4.2. În raportul său din 2013, Comitetul de evaluare a impactului observa reducerea importantă a numărului de avize privind impactul asupra IMM-urilor și a microîntreprinderilor. El explică acest lucru prin faptul că Comisia le ia în considerare într-o mai mare măsură, în special în ceea ce privește inversarea sarcinii probei pentru microîntreprinderi. Comitetul de evaluare a impactului subliniază că numărul analizelor referitoare la impactul asupra competitivității a crescut considerabil față de 2012 (+ 30 %). Lipsa de transparență față de avizele și opiniile critice exprimate în cadrul consultării este din nou scoasă în evidență, precum și necesitatea de a se explica în ce mod au fost luate în considerare preocupările exprimate.

4.4.3. CESE salută faptul că Comisia și Comitetul de evaluare a impactului caută să îmbunătățească calitatea procesului. El evidențiază faptul că evaluările impactului privind IMM-urile și microîntreprinderile sunt mult mai bine luate în considerare decât în trecut, ceea ce corespunde punctelor de vedere exprimate în avizele anterioare privind „Small Business Act”, principiul „a gândi mai întâi la scară mică” și testul IMM. CESE subliniază că aceste eforturi trebuie continuate. El amintește că principiul „a gândi mai întâi la scară mică” (Think Small First) nu urmărește și nu poate urmări scutirea microîntreprinderilor și a IMM-urilor de la aplicarea legislației. Dimpotrivă, scopul este ca, în cadrul procesului de elaborare a legislației, să se asigure faptul că aceasta se va aplica și unor structuri mici, fără să fie afectată realizarea obiectivului acestei legislații. El consideră că aceste principii nu pot constitui un motiv ca domeniul de aplicare al unei reglementări să fie determinat numai de dimensiunea întreprinderii sau să intre în contradicție cu interesul general, care presupune ca cetățenii, lucrătorii și consumatorii să fie protejați de riscurile care îi amenință.

4.4.4. CESE este profund preocupat de unele dintre constatările făcute mai sus. El constată că, pe lângă evaluările impactului în materie economică, socială și de mediu, sunt abordate⁽⁹⁾ și alte dimensiuni, iar Comitetul de evaluare a impactului consideră că calitatea analizelor asupra dimensiunii sociale și a celei de mediu lasă uneori de dorit. CESE dorește să se asigure că Comisia dispune de mijloacele necesare efectuării simultane a tuturor acestor analize și că acest lucru nu se realizează în detrimentul calității, menținerii echilibrelor, obiectivelor, instrumentelor de măsură și parametrilor anunțați.

4.4.5. În fine, nu este clar motivul pentru care anumite proiecte nu sunt supuse evaluării impactului, în special în sectorul Ecofin (two pack, six pack), ceea ce alimentează impresia pe care o au unele părți interesate că procesul este mai orientat către aspectele economice (și de competitivitate), decât către ceilalți doi piloni. După cum subliniază Comisia, obiectivul de simplificare trebuie asumat de către toată lumea și trebuie bazat pe analize solide și credibile.

⁽⁸⁾ IAB Report 2012, IAB Report 2013.

⁽⁹⁾ Lista tuturor documentelor de referință în materie de evaluare a impactului care figurează pe site-ul Comisiei (în engleză): Commission Impact Assessment Guidelines (January 2009) Guidelines; Annexes 1-13; alte documente de referință ale direcțiilor generale: Operational Guidelines to Assess Impacts on Micro-Enterprises (Secretariatul General + DG Întreprinderi și Industrie); Operational Guidance for Assessing Impacts on Sectoral Competitiveness within the Commission Impact Assessment System – A „Competitiveness Proofing” Toolkit for use in Impact Assessments; Operational Guidance on taking account of Fundamental Rights in Commission Impact Assessments; Assessing Social Impacts; Assessing Territorial Impacts; Operational guidance on how to assess regional and local impacts within the Commission Impact Assessment System.

4.4.6. CESE solicită Comisiei:

- să fie mai transparentă și să justifice motivele pentru care o anumită dispoziție sau propunere de dispoziție este sau nu supusă evaluării impactului;
- să asigure că se ține cont de interesul general;
- să întreprindă acțiuni pentru o luare în calcul mai echilibrată și integrată a celor trei dimensiuni (economică, socială și de mediu) și pentru asigurarea calității evaluărilor la acest nivel;
- să ia mai bine în considerare punctele de vedere emise în cadrul consultărilor și să justifice modul în care s-a ținut sau nu cont de acestea.

4.4.7. CESE regretă că comunicarea Comisiei Europene nu face referire în mod explicit la rolul său de organ consultativ, reprezentant al societății civile, care emite avize privind aspectele esențiale ale legislației UE. Comitetul înțelege să dea curs apelului la o colaborare mai generală lansat de Comisie partenerilor sociali și societății civile și este gata, prin urmare, să colaboreze mai activ pentru îmbunătățirea procesului prin consultare sau aport de expertiză.

4.5. În ceea ce privește procesul de consultare

4.5.1. Comisia insistă asupra rolului esențial al consultării părților interesate în cadrul procesului, dar rezultatul acestora nu este întotdeauna luat în considerare. În plus, numărul răspunsurilor primite la consultările deschise lansate de Comisie, chestiunea reprezentativității respondenților și, în consecință, caracterul uneori puțin reprezentativ al răspunsurilor contribuie la slăbirea calității procesului. CESE se întreabă dacă creșterea numărului de consultări și mijloacele, volumul de timp și de disponibilitate pe care îl implică formularea unor răspunsuri în cunoștință de cauză nu pot explica aceste constatări. În plus, uneori poate părea că modul în care sunt formulate întrebările influențează răspunsurile, ceea ce poate genera îndoieli cu privire la obiectivitatea și imparțialitatea procesului.

4.5.2. „Consultarea” este procesul pe care se sprijină propunerile legislative de calitate, bazate pe fapte concrete. O consultare precoce și adecvată a întreprinderilor, în special a IMM-urilor și a reprezentanților acestora, ar permite să se ia decizii pe baza analizei faptelor, a experienței și a punctelor de vedere ale destinatarilor de drept implicați în punerea în aplicare. Același principiu este valabil și la nivelul diferitelor organizații reprezentative ale cetățenilor (lucrători și beneficiari ai alocațiilor sociale, consumatori etc.).

4.5.3. CESE solicită să se acorde prioritate absolută partenerilor sociali și organizațiilor intermediare implicate. Consultarea directă și individuală a IMM-urilor și consumatorilor s-a dovedit ineficace, sporadică și nerepresentativă. În plus, organizațiile respective trebuie să dispună de o posibilitate reală de a participa la pregătirea consultărilor și chestionarelor.

4.5.4. Prin urmare, CESE se întreabă dacă nu e preferabil ca această consultare să fie mai bine structurată pe o bază instituțională și reprezentativă, profitându-se de resursele organelor consultative reprezentative deja existente și, după caz, înființându-se altele dacă se dovedește necesar.

4.5.5. CESE propune ca punctul de plecare al consultărilor să fie organele reprezentative care există atât la nivelul Uniunii, cât și la cel al statelor membre. În lipsa acestora, el amintește că există structuri de consultare care pot îndeplini această funcție.

4.5.6. CESE recomandă să se valorifice expertiza și potențialul federațiilor europene ale angajatorilor, întreprinderilor, sindicatelor și ONG-urilor și, decât să se recurgă numai la consultanți privați, să li se încredințeze acestora și sarcina de a efectua anchetele și studiile necesare.

4.5.7. În orice caz, CESE este gata să-și asume responsabilitățile în acest cadru, fără a aduce atingere altor forme de dialog social european.

5. Observații specifice

5.1. CESE consideră că programul REFIT ar trebui să fie ambițios și, totodată, simplu, clar și transparent.

5.2. Numele diferite sub care apar agendele și programele („O mai bună legislație”, „Reglementarea inteligentă”, „A gândi mai întâi la scară mică” etc.) au generat o oarecare confuzie.

Ierarhia acestor programe și a acestor proiecte, precum și interacțiunea lor ar trebui clarificate, pentru ca cetățenii să înțeleagă cui le sunt ele destinate.

5.3. Transparența procedurilor este afectată de creșterea numărului de organisme implicate în proces și a filierelor de consultare și tratare a propunerilor.

5.4. În aceeași logică de eficacitate și transparență și având în vedere mecanismele existente, inclusiv la nivelul Parlamentului European, CESE nu va subscrie la propunerea Comisiei vizând crearea unui nou grup la nivel înalt care să însoțească lucrările viitoare, decât dacă se dovedește că activitatea acestuia aduce o reală valoare adăugată. El consideră că Comisia a dobândit, în interiorul său, expertiza necesară pentru îmbunătățirea procesului.

5.5. CESE observă că Comisia consideră că evaluările impactului ar trebui să aibă loc în toate fazele procesului legislativ, inclusiv în ceea ce privește amendamentele introduse de colegiitori. Într-un sistem în care există doi colegiitori și care funcționează pe bază de compromis, pare nepotrivit ca unul dintre ei să aibă ultimul cuvânt în ceea ce privește evaluarea impactului (existând riscul denaturării regulilor stabilite prin tratat în materie de adoptare a deciziilor).

5.6. De altfel, CESE amintește că obiectivul programului REFIT cuprinde și aplicarea dreptului în UE. Liniile directoare ale Comisiei în materie de evaluare a impactului prevăd inclusiv examinarea posibilității ca, în anumite cazuri, aplicarea efectivă a dreptului să nu răspundă problemei ridicate.

5.7. CESE salută eforturile depuse de Comisie pentru a însoți și controla transpunerea efectivă a directivelor la nivelul statelor membre. El subliniază constatările cuprinse în cel de-al 30-lea raport anual privind monitorizarea aplicării dreptului UE ⁽¹⁰⁾. Raportul menționează că întârzierile și infrațiunile afectează în mod special domeniile mediului, transporturilor și fiscalității. CESE își exprimă îngrijorarea cu privire la faptul că, pentru anul 2012, problemele se manifestă în principal, în ordine descrescătoare, în domeniile transporturilor, sănătății, consumatorilor, mediului, pieței interne și serviciilor.

5.8. CESE consideră, într-adevăr, că acordarea sistematică de derogări, în orice domeniu, deschide calea elaborării legislației de către statele membre la nivel național, după propria dorință, ceea ce poate contribui la creșterea complexității legislative, a insecurității și incertitudinii juridice în cadrul pieței interne, precum și la încurajarea tendințelor protecționiste nedorite.” CESE amintește că, în avizele sale anterioare, solicita să se recurgă mai sistematic, când este cazul, la instrumentul regulamentului, care, pe lângă faptul că dispune de o mai mare securitate juridică, ar rezolva parțial această problemă.

5.9. CESE amintește avizele sale anterioare privind suprareglementarea și reglementarea inteligentă, în care solicita îmbunătățirea calității textelor juridice adoptate. El consideră necesar să se continue eforturile în acest sens, pentru sprijinirea punerii efective în aplicare a obiectivelor politice urmărite de Uniunea Europeană.

5.10. CESE amintește totodată că, în anumite cazuri, principiile autoreglementării și/sau coreglementării pot constitui un mijloc de prevenire eficace sau complementar de acțiune legislativă, cu condiția ca acesta să fie încadrat corespunzător în contextul unui cadru legislativ vast, clar, bine definit și ghidat, printre altele, de principiile transparenței, independenței, eficacității și responsabilității.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/eu_law/docs/docs_infringements/annual_report_30/com_2013_726_ro.pdf

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European – Către un nou consens privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală: un plan de acțiune al UE

[COM(2014) 392 final]

(2015/C 230/11)

Raportor: dl Pedro Augusto ALMEIDA FREIRE

La 16 iulie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European – Către un nou consens privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală: un plan de acțiune al UE

COM(2014) 392 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 19 noiembrie 2014.

În cea de-a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 144 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE susține abordarea generală a Comisiei, ce constă în adoptarea:

- unui plan de acțiune pentru a lupta împotriva încălcării dreptului de proprietate intelectuală în Uniunea Europeană. Acest plan de acțiune cuprinde o serie de măsuri vizând reorientarea politicii UE în domeniul protecției DPI asupra infracțiunilor comise la scară comercială, conform abordării *urmăririi banilor (follow the money)* și
- unei strategii de protecție și respectare a drepturilor de proprietate intelectuală (DPI) în țările terțe, al cărei obiectiv este de a defini o abordare pe plan mondial, prin examinarea evoluțiilor recente și prin prezentarea unor soluții care să îmbunătățească mijloacele de acțiune de care dispune în prezent Comisia, pentru a promova norme mai stricte în materie de proprietate intelectuală în țările terțe și pentru a elimina comerțul cu bunuri contrafăcute,

având în vedere faptul că încălcările dreptului de proprietate intelectuală sunt un fenomen global, care necesită așadar o abordare holistică.

1.2. CESE susține obiectivul planului de acțiune privind lupta împotriva încălcării dreptului de proprietate intelectuală la scară comercială, deoarece această încălcare dăunează investițiilor în inovare și creării de locuri de muncă durabile în Uniunea Europeană, provocând pierderi de venituri fiscale.

1.3. CESE ia notă de rolul tot mai important pe care îl joacă Oficiul pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (OAPI) în elaborarea și îndrumarea strategiilor Comisiei Europene în materie de promovare și protecție a drepturilor de proprietate intelectuală, printre care și această abordare cu obiective multiple, care face obiectul planului de acțiune.

1.4. CESE își însușește abordarea pragmatică a Comisiei, care constă în utilizarea cu predilecție a unor instrumente precum *urmărirea banilor* și implicarea actorilor interesați.

1.5. CESE își poate însuși abordarea cu obiective multiple a Comisiei, cu condiția ca aceste obiective să fie mai bine definite și ca aspectele lor cantitative și calitative să fie precizate; el salută mai ales organizarea unor campanii de comunicare ale Observatorului European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală (denumit în continuare „Observatorul”), care au rolul de a-i sensibiliza pe tineri ⁽¹⁾ cu privire la repercusiunile încălcărilor drepturilor de proprietate intelectuală, dar și pe judecători și pe practicienii din domeniul dreptului ⁽²⁾.

⁽¹⁾ <https://oami.europa.eu/ohimportal/fr/web/observatory/news/-/action/view/1251336>

⁽²⁾ Seminarul **destinat judecătorilor privind contrafacerea și și spălarea banilor, din 16 și 17 octombrie 2014**, Oficiul pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (OAPI), <https://oami.europa.eu/ohimportal/fr/web/observatory/news/-/action/view/1574263>. A se vedea de asemenea JO L 354, 28.12.2013, p. 73 și COM(2014) 144 final.

1.6. CESE salută atenția acordată de Comisie IMM-urilor pentru facilitarea accesului lor la căile de atac în justiție și sprijin în același timp proiectul european IPorta, un sistem de susținere a IMM-urilor ⁽³⁾ care țin seama de aspectele legate de protecția drepturilor de proprietate intelectuală și care se ocupă de coordonarea asistenței la nivel național.”

1.7. CESE solicită Comisiei să se asigure că mijloacele de acces și de protecție efectivă a proprietății intelectuale în Europa sunt accesibile, inclusiv din punct de vedere financiar, tuturor întreprinderilor, indiferent de dimensiunea acestora.

1.8. Comitetul regretă însă că abordarea Comisiei se limitează la instrumente fără caracter legislativ, fără a menționa măcar că ar trebui evaluate instrumentele legislative existente și că ar fi benefice să fie revizuite. În această privință, CESE subliniază că Comisia ar fi putut fi mai ambițioasă, astfel încât să ia în considerare și acest parametru.

1.9. În plus, CESE nu este de acord cu rolul exagerat pe care Comisia îl atribuie punerii în funcțiune a unor sisteme de aplicare voluntară, a unor protocoale de acorduri voluntare și a unor bune practici, într-un domeniu care ține de contrafacere și de piratare.

2. Observații generale

2.1. Planul de acțiune al UE „Către un nou consens privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală” cuprinde zece acțiuni specifice care prevăd o nouă politică de creare și utilizare a unor instrumente de combatere în special a activităților prin care se încalcă drepturile de proprietate intelectuală la scară comercială. Aceste activități sunt cele mai dăunătoare și reprezintă o provocare majoră pentru UE, întrucât afectează investițiile în inovare și crearea de locuri de muncă durabile, provocând pierderi de venituri fiscale.

2.2. Aceste noi instrumente, care, deocamdată, nu au caracter legislativ, includ o serie de acțiuni bazate pe abordarea *urmării banilor*, prin care se urmărește să le fie împiedicat accesul la mijloacele de promovare și de distribuire a produselor contrafăcute și la veniturile aferente contraveniențelor care acționează la *scară comercială*.

2.3. Obiectivele planului de acțiune al UE „Către un nou consens privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală”, incluse și în comunicarea Comisiei ce face obiectul acestui aviz, sunt identice cu cele ale strategiei pentru protecția și punerea în aplicare a drepturilor de proprietate intelectuală în țările terțe, și anume:

- (i) utilizarea tuturor mijloacelor posibile pentru a descuraja și împiedica efectiv intrarea și răspândirea pe piața internă a produselor contrafăcute provenite din țări terțe;
- (ii) stimularea investițiilor, a creșterii și a ocupării forței de muncă în sectoarele care depind de proprietatea intelectuală, aspecte ce ocupă un loc esențial în economiile noastre.

2.4. În ceea ce îi privește pe consumatori și producători, o dimensiune importantă a acestui exercițiu este și atingerea unui nivel mai ridicat de conștientizare cu privire la încălcările DPI, prin dezbateri și prin sensibilizarea lor.

2.5. Pe plan european, acțiunile vor fi puse în aplicare de către Comisie și, dacă este cazul, în parteneriat cu Oficiul pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (OAPI), care, din iunie 2012, găzduiește Observatorul ⁽⁴⁾. Dintr-un studiu publicat de Observator la 25 noiembrie 2013 ⁽⁵⁾, reiese că respondenții, în special cei mai tineri, nu conștientizează decât în mică măsură amploarea impactului pe care încălcările DPI îl pot avea asupra menținerii și creării locurilor de muncă bazate pe proprietatea intelectuală. Studiul a indicat, de asemenea, că tinerii europeni consideră că infrastructura în materie de proprietate intelectuală aduce beneficii în special întreprinderilor mari.

2.6. Ca atare, Comisia a optat pentru o abordare bazată pe obiective multiple, ținând seama de analiza motivelor pentru care produsele contrafăcute au tot mai mare căutare în rândul „generației digitale”. O parte din această strategie cuprinde dezvoltarea de către Observator a mijloacelor de comunicare menite să îi sensibilizeze pe cetățenii Uniunii cu privire la repercusiunile încălcărilor DPI, mai ales asupra ocupării forței de muncă și asupra economiei.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/ipr/what-are-iprs/index_fr.htm

⁽⁴⁾ În temeiul Regulamentului (UE) nr. 386/2012 din 19 aprilie 2012, OAPI are diverse atribuții de facilitare și sprijinire a activităților autorităților naționale, ale sectorului privat și ale instituțiilor UE în combaterea încălcărilor DPI. Aceste atribuții nu includ participarea la operațiuni sau investigații individuale desfășurate de autoritățile naționale și nici chestiuni care intră sub incidența titlului V partea a III-a din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (de exemplu, cooperarea penală și polițienească).

⁽⁵⁾ A se vedea site-ul oami.europa.eu. Studiul s-a bazat pe o analiză a literaturii de specialitate, pe o anchetă calitativă la care au participat 250 de cetățeni europeni cu vârste cuprinse între 15 și 65 de ani și pe o analiză/etapă cantitativă în care peste 26 000 de cetățeni și-au exprimat opiniile în interviuri telefonice.

3. Observații specifice

3.1. Deocamdată, Comisia nu oferă detalii în privința conținutului acestor măsuri, dar dă asigurări că va purcede la o consultare privind instrumentele fără caracter legislativ, incluzând abordarea *urmării banilor*, prin care se urmărește să le fie împiedicat accesul la mijloacele de promovare și de distribuire a produselor contrafăcute și la veniturile aferente contraveniențelor care acționează la *scară comercială*. Aceste instrumente vor fi elaborate în mod transparent și riguros, pentru a le fi garantată eficacitatea în materie de combatere a încălcărilor drepturilor de proprietate intelectuală.

3.2. Dispozitivul respectiv va fi sprijinit de acțiuni de cooperare între autoritățile europene și de discuții/negocieri cu țările terțe. Va fi vorba, de exemplu, despre a utiliza „toate mijloacele pentru a descuraja și împiedica efectiv intrarea și răspândirea produselor care încalcă drepturile de proprietate intelectuală pe piețe, atât pe piețele UE, cât și pe cele din țările terțe”.

3.3. Aceste instrumente *fără caracter legislativ* se vor baza pe bunăvoința actorilor: prin urmare, nu vor recurge la instrumente legislative noi, ci se vor sprijini pe instrumentele legislative existente. Avantajul acestor soluții negociate constă în punerea lor rapidă în aplicare. Aceste măsuri preventive vor contribui la o mai mare eficacitate a căilor de atac în instanțele civile. Acest obiectiv nu va fi îndeplinit decât cu condiția ca măsurile să fie elaborate în mod transparent și să ia în considerare și interesele publice existente.

3.4. CESE consideră că această abordare limitată de autoreglementare, sub formă de *acorduri voluntare* sau de *bune practici*, nu s-ar putea substitui acțiunii legislative în domenii ce trebuie să facă obiectul unei reglementări eficiente.

4. Noțiunea de scară comercială

4.1. Noțiunea de scară comercială, care se aplică anumitor măsuri menționate în planul de acțiune al Comisiei, este mult mai cuprinzătoare decât pare. De altfel, planul de acțiune este destul de laconic în această privință, însă CESE relevă faptul că noțiunea figurează deja în *acquis-ul* Uniunii și contribuie la înăsprirea măsurilor de aplicare a somațiilor și a sancțiunilor civile.

4.2. CESE subliniază că scara comercială poate viza operațiuni care nu sunt neapărat efectuate în „scopuri comerciale”.

4.3. Noțiunea se regăsește în Directiva 2004/48/CE privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală⁽⁶⁾ și reprezintă temeiul anumitor căi de atac din dreptul civil. De exemplu, criteriul scării comerciale le permite judecătorilor de la nivel național să ordone adoptarea unor măsuri asiguratorii, precum sechestrul asigurător al bunurilor mobile și imobile ale presupusului contravenient, inclusiv blocarea conturilor sale bancare și a altor bunuri [articolul 9 alineatul (2) din directivă]. În anumite state membre, acest criteriu este utilizat și ca factor declanșator al sancțiunilor penale, cu toate că *acquis-ul* Uniunii nu prevede acest lucru.

4.4. Și alte instrumente legislative ale UE utilizează noțiuni similare celei de *scară comercială*; astfel, Directiva 2001/29/CE privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională⁽⁷⁾, face referire la concepte precum caracter comercial, scop comercial, avantaj economic sau comercial direct sau indirect ori utilizare comercială.

Articolul 13 litera (a) din Directiva 98/71/CE privind protecția juridică a desenelor și modelelor industriale⁽⁸⁾ prevede, referitor la limitele drepturilor conferite prin înregistrarea unui desen sau model, că „drepturile conferite prin înregistrarea desenului sau modelului industrial nu se exercită în privința actelor efectuate în scop personal și necomercial”.

4.5. Prin urmare, rămâne ca judecătorul să se pronunțe de la caz la caz, cu riscul de a crea o jurisprudență lipsită de coerență, neadaptată și, ca atare, nesigură.

4.6. Conștient de ambiguitatea noțiunii și de incertitudinea juridică aferentă, serviciile Comisiei au încurajat Observatorul să colecteze jurisprudență națională referitoare la încălcări ale DPI, pentru nuanțarea conceptului, printre altele. În plus, în urma unei cereri de exprimare a interesului lansate vara trecută în mediul universitar pentru analiza conceptelor economice ale proprietății intelectuale, la 19 septembrie 2014 a fost organizat un prim atelier economic. Cu această ocazie, anumiți specialiști au discutat despre utilizarea în practică a conceptelor de scară comercială și de finalitate comercială în contextul infracțiunilor comise împotriva PI⁽⁹⁾ și despre mijloacele de a le înțelege dintr-o perspectivă economică.

⁽⁶⁾ JO L 195, 16.6.2004, p. 16.

⁽⁷⁾ JO L 167, 22.6.2001, p. 10.

⁽⁸⁾ JO L 289, 28.10.1998, p. 28.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/workshops/140919-workshop_en.pdf

4.7. Ținând cont de miza acestui proces de reflecție, CESE ar dori ca serviciile Comisiei să analizeze această temă și să aducă concluziile lor la cunoștința părților interesate, inclusiv a societății civile.

5. Urmărirea banilor

5.1. Comunicarea are în vedere atât internetul, cât și rețelele de distribuție fizică. Ea acoperă produsele digitale și nedigitale, precum și încălcările DPI ce dăunează creării, promovării, distribuirii și utilizării acestora. Abordarea „urmărirea banilor” constă așadar în a descuraja falsificatorii să facă comerț ilegal cu bunuri contrafăcute.

5.2. La punerea în aplicare a acestei abordări, se va veghea ca toți actorii relevanți de pe circuitul cu valoare adăugată ridicată în materie de PI să ia măsurile de prevedere necesare pentru a-și menține competitivitatea pe piață. Firul conducător al acestor piețe trebuie să rămână inovarea, pentru stimularea investițiilor în activități creative și inventive.

5.3. Acest lucru ar trebui să consolideze încrederea în piețele digitale și să permită distribuirea de produse competitive, cu mare valoare adăugată în materie de PI, precum și creșterea și avântul luat de aceste piețe. Obiectivul urmărit este de a derula o politică în domeniul PI care să fie axată pe sancționarea și remedierea încălcărilor DPI, pe o perspectivă mai preventivă și mai incluzivă, care să garanteze și să pună la dispoziția consumatorului pe piața internă o ofertă extinsă și variată de produse cu valoare adăugată ridicată în materie de PI.

5.4. Comisia propune să se publice la fiecare doi ani un raport de monitorizare privind punerea în aplicare a acestei politici. CESE va insista pentru ca primul raport să cuprindă indicatori valabili și să fie publicat în timp util.

5.5. Consolidarea securității serviciilor de plată prin asigurarea unor căi de atac în cazul achizițiilor neintenționate de bunuri contrafăcute va putea, de asemenea, să asigure o mai bună protecție a consumatorilor și le va întări încrederea în piața internă. În acest sens, Comisia anunță o consultare publică privind impactul sistemelor de protecție a consumatorilor asupra luptei împotriva încălcărilor DPI la scară comercială.

5.6. În ceea ce privește legătura strânsă dintre cele două inițiative ale Comisiei și importanța abordării „urmărirea banilor”, CESE recomandă Comisiei să lanseze o consultare amplă pe tema crucială a protecției consumatorilor în domeniul serviciilor de plată și să o extindă și la abordarea „urmării banilor”, în general.

5.7. Totodată, CESE invită serviciile Comisiei să consulte actorii economici pentru a le solicita date din experiența acumulată cu privire la luarea în calcul, la evaluarea daunelor-interese, a beneficiului dobândit de falsificator în cazuri de contrafacere ⁽¹⁰⁾.

6. IMM-urile

6.1. În anumite state membre, pentru mai mult de jumătate dintre IMM-uri (54 %), proprietatea intelectuală nu este o temă de interes ori este un subiect familiar (46 %), dar perceput drept costisitor, complex și îndelungat. Această situație este de natură să stârnească uimire într-o economie dominată de cunoaștere, în care anumite elemente imateriale (precum know-how-ul, reputația, concepția sau imaginea) au căpătat o importanță capitală ⁽¹¹⁾.

6.2. În plus, se constată că IMM-urile care înscriu proprietatea industrială în strategia lor de dezvoltare au performanțe economice mai bune decât celelalte, după cum demonstrează anumite date statistice. Astfel, cei 32 de laureați din Franța care au obținut Premiile INPI (Institutul pentru proprietate industrială) pentru inovare 2010 la categoria „IMM-uri” au creat 614 locuri de muncă din 2006, și-au mărit de cinci ori cifra de afaceri în intervalul 2006-2009 și și-au dublat cifra de afaceri la export. În același timp, aceste întreprinderi au depus eforturi mai susținute în domeniul cercetării și dezvoltării, mărindu-și bugetul cu 65,6 % ⁽¹²⁾.

⁽¹⁰⁾ De exemplu, în Franța principiul există deja (cf. Legea nr. 2014-315 din 11 martie 2014, care a intrat în vigoare la 14 martie 2014). Articolul L615-7 din codul proprietății intelectuale (CPI), așa cum a fost modificat prin articolul 2 din legea sus-menționată dispune ca, pe viitor, pentru calcularea daunelor-interese, jurisdicția să ia în considerare separat consecințele economice negative, prejudiciul moral și beneficiile obținute de falsificator, inclusiv economiile de investiții intelectuale, materiale și promoționale. Pare însă dificilă punerea în aplicare a acestor prevederi, deseori din cauza problemei pe care o ridică dovedirea beneficiului realizat de falsificator.

⁽¹¹⁾ <http://www.picarre.be/assets/Documents/Rapport-PIPICARR-tlchargeable3.pdf>

⁽¹²⁾ <http://www.journaldunet.com/economie/magazine/proprieite-industrielle.shtml>

6.3. CESE susține așadar abordarea prin care Comisia urmărește să asigure condiții mai bune de acces la căile de atac în instanță pentru IMM-uri în general ⁽¹³⁾ și, în special, în cazul litigiilor acestora pe teme de proprietate intelectuală. Într-adevăr, costurile financiare și complexitatea procedurilor judiciare descurajează adesea IMM-urile inovatoare să-și asigure respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, inclusiv a celor care decurg din brevete esențiale.

6.4. Costul financiar este un factor determinant pentru ca întreprinderile europene să investească în inovare. Ca atare, protecția proprietății intelectuale, reînnoirea titlurilor de proprietate intelectuală și protecția lor trebuie să fie accesibile. În această privință, brevetul unitar ar putea îndemna întreprinderile, inclusiv IMM-urile, tinerii întreprinzători și întreprinderile nou-înființate să își protejeze invențiile, în măsura în care costurile de obținere a acestuia sunt accesibile și să nu fie prohibitive. De asemenea, întreprinderile ar trebui să aibă acces garantat la justiție, inclusiv la jurisdicția unitară a brevetului, la prețuri rezonabile.

6.5. De asemenea, IMM-urile trebuie să adopte strategii de comercializare sau de distribuire, dar multe dintre ele nu o fac cu eficacitate din lipsa competențelor și a expertizei necesare pentru a-și proteja și promova eficient drepturile de proprietate intelectuală, după cum subliniază în mod just Comisia în planul său de acțiune.

6.6. În acest sens, CESE susține proiectul european IPorta, care constă într-un sistem de sprijinire ⁽¹⁴⁾ ce ține seama de aspectele legate de protecția drepturilor de proprietate intelectuală și care se ocupă de coordonarea asistenței la nivel național.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽¹³⁾ Recent, Comisia a propus consolidarea și îmbunătățirea actualei proceduri europene privind cererile cu valoare redusă, care este o procedură uniformă disponibilă pe teritoriul statelor membre [Regulamentul (CE) nr. 861/2007]. A se vedea JO L 226, 16.7.2014, p. 43.

⁽¹⁴⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/ipr/what-are-iprs/index_fr.htm

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Cartea albă – Către un control mai eficace al concentrărilor economice în UE

[COM(2014) 449 final]

(2015/C 230/12)

Raportor: dl Juan MENDOZA CASTRO

La 16 iulie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Cartea albă – Către un control mai eficace al concentrărilor economice în UE

COM(2014) 449 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 19 noiembrie 2014.

În cea de a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 137 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută Cartea albă, întrucât aceasta întărește unul dintre pilonii politicii în materie de concurență a Uniunii Europene și simplifică procedurile.

1.2. În această Carte albă, Comisia urmărește găsirea unui echilibru între interesul public de a suplini o lacună în sistemul de reglementare și interesul întreprinderilor de a menține costurile la nivelul cel mai scăzut posibil. Cu toate acestea, trebuie să se vegheze ca amploarea modificărilor aduse regulamentului privind concentrările să nu contravină acestui obiectiv. De asemenea, trebuie să se țină seama de avantajele pe care concentrările economice le prezintă pentru întreprinderi.

1.3. În temeiul jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene și al practicii administrative, CESE sugerează ca teoria prejudiciului care stă la baza Cărții albe:

- (a) să conștientizeze în a dovedi în ce mod concurența și, în ultimă instanță, consumatorii, pot suferi un prejudiciu;
- (b) să aibă o coerență internă;
- (c) să țină seama de beneficiile care motivează toate părțile; și
- (d) să fie coerentă (sau cel puțin să nu fie contradictorie) cu datele empirice.

1.4. CESE recomandă ca, în noul cadru de reglementare, să se țină seama și de repercusiunile sociale, în special în ceea ce privește ocuparea forței de muncă și capacitatea concurențială a întreprinderilor pe piețele mondiale.

1.5. Comitetul consideră că, în sistemul de transparență „selectiv” pe care îl propune Comisia, trebuie clarificate în mod corespunzător următoarele noțiuni: „concurrent”, conform criteriului care se aplică în măsurile *antitrust*, „întreprindere cu care există legături verticale” (luând în considerare stabilirea de praguri), natura legăturilor pentru ca dobândirea de participații să fie „semnificativă” și cazul grupurilor de întreprinderi care își desfășoară activitatea în sectoare multiple.

1.6. CESE consideră important ca prestigiul dobândit de sistemul de control al concentrărilor economice din UE să se mențină sau chiar să crească.

1.7. Deși Cartea albă reprezintă un pas în direcția cea bună, este nevoie de o abordare mai amplă, având în vedere schimbările care s-au produs în ultimii 25 de ani (creșterea numărului de cazuri și de autorități de control) și necesitățile economiei europene în secolul XXI.

1.8. În prezent, există 28 de autorități de control în UE (31 dacă se ia în considerare întregul SEE), iar criteriile lor nu sunt omogene. Prin urmare, CESE sugerează revizuirea Cărții albe, cu urmărirea următoarelor obiective:

— armonizarea legislației în materie a statelor membre;

- revizuirea cerințelor în materie de notificare obligatorie; și
- progrese în direcția instituirii unui sistem de „ghișeu unic”.

1.9. Comitetul salută modificările procedurale anunțate în Cartea albă. Acestea privesc:

- simplificarea mecanismului de trimitere a cazurilor de la statele membre către Comisie înaintea notificării;
- suprimarea așa-numitului „element de autoincriminare” în cadrul trimiterii cazurilor de la Comisie către un stat membru înaintea notificării; și
- schimbări în ce privește trimiterea cazurilor de la statele membre către Comisie după notificare.

1.9.1. Comitetul salută, de asemenea, măsurile de simplificare a procedurilor care se află în continuarea celor din „pachetul de măsuri de simplificare” din 2013, în special în cazul întreprinderilor comune (*joint ventures*) din afara SEE.

2. Conținutul Cărții albe

2.1. La zece ani după revizuirea majoră din 2004⁽¹⁾ a Regulamentului UE privind concentrările economice, Comisia evaluează, prin prezenta Carte albă, modul cum a fost aplicat testul de fond al existenței unui „obstacol semnificativ în calea concurenței efective” și prezintă câteva idei privind modul în care ar putea fi promovate în continuare convergența și cooperarea dintre Comisie și statele membre. Cartea albă a Comisiei formulează, de asemenea, propuneri de modificări concrete în vederea creșterii eficacității controlului concentrărilor economice în UE.

2.2. Pe de o parte, Cartea albă își propune să garanteze că Regulamentul privind concentrările economice abordează toate sursele de posibile prejudicii cauzate concurenței și, implicit, consumatorilor, ca urmare a concentrărilor economice sau a restructurării întreprinderilor, inclusiv sursele prejudiciilor care derivă din dobândirea unor participații minoritare fără putere de control.

2.3. Pe de altă parte, Cartea albă urmărește să asigure o cooperare mai strânsă între Comisie și autoritățile naționale din domeniul concurenței, precum și o împărțire adecvată a responsabilităților în domeniul controlului concentrărilor economice, în special prin optimizarea normelor care reglementează transferul cazurilor de concentrări economice de la statele membre către Comisie și invers.

3. Observații generale

3.1. CESE salută Cartea albă, în măsura în care reformele propuse implică consolidarea unuia dintre pilonii politicii în domeniul concurenței și, mai ales, dat fiind că include măsuri care contribuie la simplificarea procedurilor.

3.2. Comisia fondează propunerea centrală a Cărții albe – creșterea capacității sale de control pentru a o extinde la participațiile minoritare contrare concurenței – pe faptul că Regulamentul (CE) nr. 139/2004 nu se poate aplica decât dacă concentrările atrag după sine „o modificare de durată a controlului” [articolul 3 alineatul (1)], ceea ce nu se întâmplă în această ipoteză. Comitetul consideră, totodată, că articolele 101 și 102 din TFUE nu constituie, ele singure, un temei juridic suficient pentru a aborda cazul participațiilor minoritare.

3.3. În termeni generali, în această Carte albă, Comisia urmărește găsirea unui echilibru între interesul public de a suplini o lacună în sistemul de reglementare a concentrărilor economice și interesul întreprinderilor de a menține costurile administrative la nivelul cel mai scăzut posibil.

3.4. CESE consideră totuși că trebuie să se evite ca amploarea propunerilor în formularea lor actuală să ducă, în definitiv, la creșterea costurilor. Acest punct ar trebui însă evaluat din punctul de vedere al avantajelor pentru întreprinderi care decurg din noile dispoziții.

3.5. CESE consideră, de asemenea, necesară clarificarea anumitor aspecte ale Cărții albe, pentru a evita ca rezultatul să fie în contradicție cu obiectivul de a înlesni controlul concentrărilor economice fără a spori sarcina administrativă.

⁽¹⁾ Regulamentul (CE) nr. 139/2004 al Consiliului din 20 ianuarie 2004 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi (JO L 24, 29.1.2004, p. 1).

3.6. Cartea albă semnalează drept cadru pentru evaluarea concentrărilor economice „teoria prejudiciului”, care a fost adoptată de Comisie începând din 2002, după ce s-a confruntat cu obstacole judiciare ⁽²⁾. Teoria prejudiciului presupune ca aplicarea sa:

- (a) să conștie în identificarea în mod corespunzător a modului în care concurența și, în ultimă instanță, consumatorii, pot suferi un prejudiciu;
- (b) să aibă o coerență internă;
- (c) să țină seama de beneficiile care motivează toate părțile; și
- (d) să fie coerentă (sau cel puțin să nu fie contradictorie) cu datele empirice ⁽³⁾.

3.6.1. Aceste principii – care se bucură de sprijinul jurisprudenței CJUE și al practicii administrative a Comisiei ⁽⁴⁾ – trebuie să se aplice și în cazul participațiilor minoritare.

3.7. Dat fiind că această Carte albă propune extinderea considerabilă a competențelor Comisiei, CESE recomandă ca, la analizarea proceselor de concentrare, să se țină seama și de repercusiunile sociale și, în special, de situația ocupării forței de muncă.

4. UE are nevoie de un spațiu european în materie de concentrări economice care să răspundă nevoilor pieței interne din secolul XXI

4.1. Sistemul de control al concentrărilor economice al Uniunii Europene a dobândit prestigiu de-a lungul anilor și servește drept model pentru celelalte continente. CESE consideră că este importantă menținerea și chiar sporirea acestui prestigiu.

4.2. Comitetul salută obiectivul Cărții albe de a îmbunătăți coordonarea între Comisie și autoritățile naționale competente și de a face progrese pe calea creării unui „spațiu european de operațiuni de concentrare” care să înlesnească un tratament omogen al concentrărilor și să contribuie la securitatea juridică. Însă măsurile propuse nu trebuie să se limiteze la reforme punctuale în regulament, ci trebuie să abordeze, în mod mai amplu, o revizuire a sistemului de control în vigoare.

4.3. În ultimii 25 de ani, controlul concentrărilor a sporit considerabil în cadrul UE, în timp ce dimensiunile întreprinderilor europene au crescut, iar activitățile lor s-au globalizat. În 1989 nu existau decât trei autorități naționale competente în materie; în 2000 erau 14, inclusiv Comisia, iar în prezent sunt 28 (31, dacă considerăm întregul SEE).

4.4. Disparitatea normelor și a criteriilor de aplicare presupune o sarcină suplimentară pentru întreprinderi, care, în numeroase cazuri, se dovedește inutilă: sub 5 % din concentrările economice notificate Comisiei au fost considerate ca potențial periculoase pentru concurență ⁽⁵⁾. Sistemul de control trebuie să creeze condițiile necesare pentru ca protecția consumatorilor și a utilizatorilor să fie compatibilă cu necesitatea imperioasă a întreprinderilor europene de a concura pe piețele globale.

4.5. Prin urmare, CESE sugerează revizuirea Cărții albe și înscrierea acesteia într-un cadru mai larg, care să includă:

- armonizarea legislației statelor membre pentru a evita disparitatea criteriilor de punere în aplicare;
- revizuirea cerințelor în materie de notificări obligatorii, dat fiind că experiența arată că, în numeroase cazuri, acestea nu sunt necesare; și
- progrese în direcția instituirii unui sistem de „ghișeu unic”, având în vedere proliferarea autorităților de control.

⁽²⁾ În special, cauzele T-342/99, Airtours/Comisia, Rec., p. II-2585 [2002]; T-310/01, Schneider Electric/Comisia, Rec., p. II-4071 [2002]; și T-5/02, Tetra Laval/Comisia, Rec., p. II-4381 [2002].

⁽³⁾ A se vedea Zenger, Hans, și Walker, Mike, „Theories of Harm in European Competition Law”, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2009296

⁽⁴⁾ Cauza IV/M.938, Guinness/Grand Metropolitan (15.10.1997), și cauza IV/M.1524, Airtours/First Choice (22.9.1999).

⁽⁵⁾ <http://ec.europa.eu/competition/mergers/statistics.pdf>

5. Observații specifice

5.1. Sistemul de transparență „selectiv”

5.1.1. Comisia propune un sistem de transparență „selectiv” bazat pe două criterii cumulative, pentru a stabili dacă este îndeplinită sau nu condiția obligatorie pentru existența unui obstacol semnificativ în calea concurenței efective:

- (a) dobândirea unor participații minoritare la un concurent sau la o întreprindere cu care există legături verticale; și
- (b) legătura este considerată „semnificativă” dacă participația dobândită este de „aproximativ” 20 % sau este cuprinsă între 5 % și „aproximativ” 20 %, dar însoțită de factori suplimentari cum ar fi drepturi care îi asigură cumpărătorului o minoritate de blocaj *de facto*, un loc în consiliul de administrație sau accesul la informații sensibile din punct de vedere comercial în ce privește obiectivul.

5.1.2. CESE sugerează ca, odată cu modificarea regulamentului, să se clarifice următoarele aspecte:

- în primul rând, noțiunea de „concurent”, care trebuie considerată în conformitate cu definiția aplicabilă măsurilor *antitrust* pe piețe definite din punct de vedere geografic;
- în al doilea rând, parametrii care trebuie luați în considerare pentru punerea în aplicare a noțiunii de „întreprindere cu care există legături verticale”. Ar trebui să se aibă în vedere stabilirea anumitor valori-limită, având în vedere că formula generică poate atrage după sine creșterea considerabilă a numărului de note de informare impuse de regulament;
- în al treilea rând, natura juridică pe care trebuie să o aibă legăturile pentru ca dobândirea de participații să fie considerată „semnificativă”;
- în sfârșit, trebuie indicat dacă analiza obstacolului semnificativ în calea concurenței efective trebuie să includă și activitatea globală a grupurilor de întreprinderi care își desfășoară activitățile în diferite sectoare ale economiei.

5.2. Simplificarea mecanismului de trimitere a cazurilor de la statele membre către Comisie înaintea notificării

5.2.1. CESE salută propunerea privind eliminarea sistemului în două etape impus de articolul 4 alineatul (5) din Regulamentul (CE) nr. 139/2004 (cerere motivată urmată de notificare) și înlocuirea acestuia cu o notificare directă adresată Comisiei. Numărul scăzut de voturi la care au dreptul statele membre justifică această modificare, care va permite accelerarea procedurilor.

5.2.2. CESE salută, de asemenea, propunerea de a înlesni schimbul de informații între statele membre și Comisie, transmițând nota de informare inițială a părților sau cererea de atribuire a cazului statelor membre, pentru a le avertiza în legătură cu operațiunea în momentul luărilor de contact care preced notificarea.

5.3. Trimiterea cazurilor de la Comisie către un stat membru înaintea notificării

5.3.1. Se propune eliminarea de la articolul 4 alineatul (4) din Regulamentul (CE) nr. 139/2004 a „elementului de autoincriminare”, care prevede posibilitatea ca părțile implicate într-o fuziune sau preluare de control să prezinte o cerere motivată, informând Comisia în ce privește faptul că concentrarea economică poate afecta în mod semnificativ concurența pe o anumită piață a unui stat membru. Odată cu reforma, ar fi suficient să se demonstreze că operațiunea poate avea incidența sa principală asupra acestei piețe.

5.3.2. Comisia consideră că eliminarea acestei cerințe cu caracter disuasiv poate încuraja utilizarea acestei declarații voluntare, criteriu pe care CESE îl aprobă.

5.4. Trimiterea cazurilor de la statele membre către Comisie după notificare

5.4.1. În Cartea albă, se propune modificarea articolului 22 din regulament, astfel încât doar statele membre competente pentru a evalua o concentrare (în prezent, pot face acest lucru „unul sau mai multe state membre”) să poată lua decizia de a o prezenta Comisiei în termen de 15 zile lucrătoare și în conformitate cu legislația lor națională. Comisia poate decide dacă acceptă sau refuză cererea de sesizare. Dacă acceptă cererea, Comisia este competentă pentru întregul SEE. Dacă însă unul sau mai multe state membre competente se opun cererii (fără a fi obligate să prezinte un motiv), Comisia renunță la jurisdicția pentru întregul SEE, iar statele membre își păstrează jurisdicția.

5.4.2. În opinia CESE, deși propunerea poate simplifica procedurile, eficacitatea sa este limitată, întrucât în UE, doar Germania, Austria și Regatul Unit dispun de această competență în cazul dobândirii de participații minoritare fără putere de control.

5.4.3. Modificarea sesizărilor după notificare presupune, de asemenea, extinderea competenței Comisiei, pe care CESE o consideră pozitivă: dacă nu sunt obiecții din partea altor state membre, iar Comisia acceptă recomandarea, ea ar fi competentă pentru revizuirea operațiunii în întregul SEE, și nu doar pe teritoriul statului membru de referință (dacă autoritatea unui stat membru nu a autorizat deja tranzacția pe teritoriul său înainte ca Comisia să-și fi asumat această competență).

5.5. Alte modificări

5.5.1. Pe lângă aprobarea „măsurilor de simplificare” din 2013 ⁽⁶⁾, Cartea albă propune alte măsuri cu același obiectiv și care merită să fie întâmpinate favorabil de CESE.

5.5.2. Intenția cea mai remarcabilă este cea care vizează excluderea din sfera de aplicare a regulamentului a acordurilor de creare de întreprinderi comune (*joint ventures*) în afara SEE care nu au efecte asupra concurenței în cadrul SEE.

5.5.3. Este menționată, de asemenea, posibilitatea ca Comisia să scutească de notificarea prealabilă obligatorie anumite categorii de operațiuni care, în mod normal, nu pun probleme de concurență.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽⁶⁾ Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1269/2013 al Comisiei din 5 decembrie 2013 (JO L 336, 14.12.2013, p. 1) și Comunicarea Comisiei privind o procedură simplificată de analiză a anumitor concentrări în temeiul Regulamentului (CE) nr. 139/2004 al Consiliului (JO C 366, 14.12.2013, p. 5; rectificare în: JO C 11, 15.1.2014, p. 6).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor referitoare la un cadru strategic al UE privind sănătatea și siguranța la locul de muncă 2014-2020

[COM(2014) 332 final]

(2015/C 230/13)

Raportor: dl Carlos TRINDADE

La 6 iunie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor referitoare la un cadru strategic al UE privind sănătatea și siguranța la locul de muncă 2014-2020

COM(2014) 332 final.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 20 noiembrie 2014.

În cea de a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 11 decembrie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 189 de voturi pentru, 23 de voturi împotriva și 20 de abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută faptul că UE dispune deja de un cadru legislativ cuprinzător, avansat din punct de vedere economic și social și completat prin strategii europene multianuale, pe care statele membre le adaptează în funcție de contextele naționale. Cu toate acestea, CESE consideră că există anumite dificultăți, lacune și noi provocări care se cer soluționate.

1.2. CESE apreciază intenția Comisiei de a se concentra pe prevenirea riscurilor, pe simplificarea normelor – fără a pune în pericol nivelurile de protecție existente – și pe respectarea lor în mod corespunzător. Strategia urmează să garanteze asigurarea unui echilibru între un nivel de protecție ridicat și sarcinile administrative care revin întreprinderilor.

1.3. CESE salută faptul că Comisia se concentrează asupra IMM-urilor, punându-le la dispoziție, prin intermediul TIC, o serie de consultări, informații și orientări și intensificând coordonarea serviciilor publice de sprijinire a IMM-urilor.

1.4. CESE consideră că devine indispensabilă o mai bună formare a inspectorilor de muncă și creșterea numărului lor – dat fiind că în aproximativ jumătate din statele membre numărul lor este inferior nivelului minim recomandat de OIM (1 inspector la fiecare 10 000 de lucrători).

1.5. Având în vedere necesitatea de a crea o cultură a prevenirii în rândul tinerilor, proaspeților absolvenți, stagiarii și ucenicilor, CESE recomandă Comisiei să adopte măsurile cuvenite pentru ca toți aceștia să primească informații și o formare adecvată și practică.

1.6. CESE înțelege, de asemenea, cât de importante sunt investițiile în prevenire și subșcrie pe deplin la ideea că această responsabilitate nu poate reveni numai întreprinderilor, ci și statelor membre. CESE îndeamnă la intensificarea investițiilor întreprinderilor și statelor membre în acest scop, cu garantarea participării lucrătorilor.

1.7. CESE subliniază dificultățile constatate în UE în ce privește disponibilitatea datelor și solicită Comisiei să ia măsuri pentru a dispune cât mai repede de statistici și indicatori care să țină seama în special de tipul de lucrător și de ciclul de viață al acestuia. Lista bolilor profesionale, incluzând accidentele survenite în timpul programului de lucru și normele privind raportarea și analiza statistică a acestor date trebuie să fie reglementate și publicate la nivelul UE. CESE recomandă ca lucrările agențiilor specializate să fie aprofundate și difuzate pe scară largă, iar diseminarea informațiilor și a bunelor practici să contribuie la consolidarea unei culturi a prevenirii. Trebuie aprofundat studiul noilor riscuri, iar pe baza rezultatelor acestor cercetări trebuie să se elaboreze măsuri corespunzătoare (legislative sau de altă natură).

1.8. CESE consideră că implicarea lucrătorilor și a tuturor partenerilor sociali la toate nivelurile și la locul de muncă este esențială pentru ca această strategie să poată fi pusă în aplicare în mod eficient. CESE îndeamnă Comisia să-și intensifice discuțiile și consultările cu partenerii sociali și să întreprindă acțiuni concertate. Statele membre trebuie să promoveze dialogul social și negocierile colective.

1.9. CESE critică faptul că Comisia nu definește obiective cuantificate la nivel european în ceea ce privește accidentele și bolile profesionale și recomandă statelor membre ca această cuantificare să fie introdusă în cadrul strategiilor lor naționale.

2. Importanța sănătății și siguranței la locul de muncă

2.1. Importanța strategică care revine sănătății și siguranței la locul de muncă în Europa este conferită chiar de Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, care abordează această temă în mod explicit la articolele 151 și 153, în special în vederea armonizării condițiilor de muncă în condiții de progres.

2.2. În ciuda faptului că o recentă anchetă Eurobarometru arată că o mare majoritate a respondenților este mulțumită de condițiile de sănătate și siguranță de la locul de muncă (85 %) și că 77 % declară că la locul lor de muncă sunt disponibile informații și/sau acțiuni de formare în acest domeniu, sănătatea și siguranța la locul de muncă în UE necesită îmbunătățiri suplimentare, întrucât situația actuală este foarte îngrijorătoare: în fiecare an, peste 4 000 de angajați își pierd viața în accidente de muncă, iar peste trei milioane de lucrători cad victime unor accidente de muncă grave, care implică o absență de peste trei zile de la locul de muncă. Aproximativ 1 din 4 lucrători consideră că sănătatea și siguranța le sunt amenințate din cauza muncii prestate sau declară că activitatea lor profesională are un efect negativ asupra sănătății. În Germania, concediile medicale care au însumat 460 de milioane de zile anual au determinat o scădere a productivității de 3,1 % din PIB, iar în anul fiscal 2010-2011 costurile nete suportate de guvernul din Regatul Unit au fost estimate la 2 381 milioane de lire sterline.

2.3. Potrivit OIT, în 2008 s-au înregistrat în UE aproximativ 160 000 de cazuri de boli profesionale fatale, principala cauză a deceselor fiind cancerul (aproape 96 000 de cazuri). În Europa, se estimează că la fiecare 3,5 minute are loc decesul unei persoane din cauza unor accidente sau boli profesionale. Cu toate acestea, Europa continuă să ocupe un loc privilegiat în materie de sănătate și siguranță la locul de muncă.

2.4. Costurile legate de sănătate și siguranță la locul de muncă trebuie privite ca o investiție, și nu numai ca o cheltuială. De altfel, Comisia menționează că, potrivit estimărilor recente, investițiile în acest domeniu pot genera rate ridicate de rentabilitate, de 2,2 în medie, cuprinse în intervalul 1,29- 2,89. Pe de altă parte, se subliniază că lipsa unor condiții de muncă corespunzătoare generează costuri pentru întreprinderi și că, în anumite țări, primele de asigurare sunt comparativ mai scăzute pentru întreprinderile în care nu s-au produs accidente de muncă.

2.5. Deși Strategia europeană 2007-2012 privind sănătatea și siguranța în muncă ⁽¹⁾ a avut un oarecare succes, atât prin clarificarea normelor UE, cât și printr-o mai mare implicare a statelor membre, este totuși o realitate faptul că obiectivul de reducere a incidenței bolilor profesionale nu a fost atins și că persistă o serie de lacune la nivel de IMM-uri, care au indicat existența unor dificultăți considerabile în îndeplinirea cerințelor reglementare, ca urmare a unor resurse financiare și a unor capacități tehnice și umane limitate. La aspectele negative se adaugă și slaba prevenire a bolilor profesionale, insuficiența datelor statistice și de monitorizare, impactul negativ al mediului și al produselor chimice asupra sănătății și siguranței la locul de muncă și implicarea redusă a partenerilor sociali. Aspectele legate de sănătatea și siguranța lucrătorilor în sectoarele în care se practică munca nedeclarată și atipică (și anume în diverse întreprinderi din agricultură, industrie și servicii), munca la distanță, munca independentă și munca în cadrul serviciilor domestice sunt chiar și mai puțin cunoscute.

2.6. Se subliniază că este posibil ca această diminuare a accidentelor de muncă constatată în ultimii ani în Europa să se datoreze parțial reducerii ocupării forței de muncă în sectoarele cele mai expuse unor riscuri ridicate, dat fiind că în aproape toate statele membre au avut loc reduceri bugetare substanțiale în domeniul sănătății și siguranței la locul de muncă, în special în ceea ce privește activitățile legate de legislație, de inspecție și de prevenire.

2.7. CESE este de acord cu lista principalelor provocări cu care se confruntă UE, așa cum au fost identificate de Comisie, și solicită acesteia din urmă politici și măsuri ferme pentru a le soluționa: îmbunătățirea rezultatelor statelor membre în materie de implementare a unor măsuri efective și eficiente de prevenire a riscurilor prin consolidarea capacității IMM-urilor, îmbunătățirea prevenirii bolilor profesionale prin combaterea riscurilor existente, noi și emergente și, nu în ultimul rând, implementarea unui răspuns coerent și eficace la schimbările demografice.

⁽¹⁾ În perioada 2007-2011, în UE s-a înregistrat o reducere cu 27,9 % a incidenței accidentelor generatoare de absențe de peste trei zile.

2.8. Pe de o parte, eforturile concertate ale statelor membre au drept consecință scăderea incidenței bolilor profesionale și a numărului de accidente de muncă; pe de altă parte, ele protejează și investițiile în resursele umane, evitând creșterea costurilor de sănătate și a costurilor sociale și promovând astfel o societate europeană a bunăstării.

3. Contextul strategiei europene privind sănătatea și siguranța la locul de muncă pentru 2014-2020

3.1. Existența unor condiții de sănătate și siguranță demne, în conformitate cu Strategia Europa 2020, poate contribui semnificativ la o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Cadrul strategic și regulamentele Uniunii Europene constituie, alături de strategiile și normele naționale, o garanție pentru menținerea sănătății și siguranței lucrătorilor. CESE regretă că comunicarea sosește cu întârziere și că nu ține seama de propunerile formulate de avizul adoptat în unanimitate de Comitetul consultativ pentru securitate și sănătate la locul de muncă, care reprezintă în mod tripartit diferitele interese din UE.

3.2. CESE constată că în comunicarea Comisiei nu se prevede deblocarea legislației, în special în ceea ce privește problemele musculo-scheletice, și nici revizuirea directivei existente privind protecția lucrătorilor împotriva agenților cancerigeni. De asemenea, CESE constată lipsa unor referințe la crearea unui cadru juridic referitor la anticiparea schimbărilor, care a fost de altfel solicitat și de Parlament. CESE solicită Comisiei să soluționeze de urgență aceste situații.

3.3. CESE, care salută la vremea respectivă obiectivul european de reducere cu 25 % a accidentelor de muncă ⁽²⁾, constată cu regret lipsa oricărei cuantificări a acestui obiectiv pentru perioada 2014-2020. CESE criticase, de asemenea, „lipsa unui obiectiv comparabil în ce privește reducerea bolilor profesionale”, care persistă în cadrul acestei comunicări și merită să fie criticată în aceeași măsură. Se consideră fundamentală dezvoltarea unor instrumente statistice europene referitoare la accidentele de muncă, bolile profesionale și expunerea la diferite riscuri profesionale.

3.4. Îmbunătățirea implementării normelor și regulamentelor europene și naționale constituie o necesitate amplu recunoscută de către partenerii sociali și de către societate. CESE consideră că este imperios necesară consolidarea capacităților microîntreprinderilor și a IMM-urilor de a implementa măsuri eficiente și eficace de prevenire a riscurilor, în cadrul aplicării legislației – acțiuni prioritare care trebuie să se concretizeze prin intermediul unor politici publice capabile să ofere stimulente, sprijin și consiliere tehnică personalizate.

3.5. Inovațiile tehnologice și noile forme de organizare a muncii, în special noile programe de lucru atipice, dau naștere unor situații noi și unor noi provocări, dar și unor riscuri noi, care nu au fost încă identificate în mod corespunzător. Identificarea unor astfel de riscuri, prevenirea lor și definirea bolilor profesionale cunoscute și nou-apărute reprezintă sarcini urgente. Tot atât de urgentă, și de o importanță capitală, este identificarea unor soluții prin intermediul actualizării legislației existente sau al adoptării unei noi legislații, adaptată la riscurile identificate.

3.6. Progresele înregistrate în ceea ce privește speranța de viață modifică structura demografică a populației europene, fără să implice neapărat și un progres al speranței de viață în condiții bune de sănătate. Condițiile de muncă joacă un rol semnificativ în problemele de sănătate, care tind să se multiplice cu vârsta, în special din cauza efectelor cumulative ale anumitor riscuri profesionale. O mai bună prevenire, încă de la începutul activității profesionale și de-a lungul întregului ciclu de viață al lucrătorului, contribuie la depășirea provocărilor generate de evoluțiile demografice. Pe de altă parte, trebuie finanțată cercetarea la nivel național și european, pentru a identifica aspectele fundamentale din acest domeniu.

3.7. CESE consideră că lipsa de siguranță a lucrătorilor și formele atipice de muncă s-au agravat în UE și că din cauza crizei economice unele statele membre și unele întreprinderi lipsite de responsabilitate socială au redus substanțial activitățile legate de sănătatea și siguranța la locul de muncă. O astfel de situație este inacceptabilă.

3.8. Pe de altă parte, merită subliniat că unele întreprinderi iau în mod voluntar măsuri și pun în practică acțiuni de sprijinire a dezvoltării sănătății, siguranței și bunăstării lucrătorilor lor, dincolo de obligațiile care le revin prin lege. Aceste manifestări ale responsabilității sociale ale întreprinderii merită să fie recunoscute și sprijinite de către Comisie și de statele membre, în scopul generalizării unei culturi a responsabilității sociale și de mediu în activitatea întreprinderilor din întreaga Europă.

⁽²⁾ A se vedea JO C 224, 30.8.2008, pp. 88-94.

3.9. UE s-a confruntat în mod repetat cu perioade de stagnare a economiei și cu niveluri ridicate ale șomajului. Șomajul constituie un aspect specific al sănătății la locul de muncă, dat fiind că, în unele cazuri, este asociat cu anumite afecțiuni psihice. Lucrătorii de pe piața forței de muncă nedecarate sunt, la rândul lor, mai expuși la riscuri ridicate și la accidente de muncă. CESE este convins că pe lângă realizarea de investiții structurale, îmbunătățirea condițiilor de viață, în special în ce privește sănătatea și siguranța la locul de muncă, constituie o contribuție foarte importantă la creșterea economică durabilă, la promovarea locurilor de muncă de calitate și la coeziunea socială.

4. Observații generale

4.1. Dezvoltarea cadrului global de sănătate și securitate la locul de muncă și aplicarea sa efectivă în întreaga Uniune Europeană au o importanță fundamentală pentru creșterea economică durabilă. Majoritatea respondenților la consultarea publică lansată de UE⁽³⁾ au confirmat necesitatea continuării coordonării la nivelul UE (93 % dintre respondenți) și au afirmat obiectivul menținerii unui nivel ridicat de respectare a principiilor sănătății și siguranței la locul de muncă, indiferent de dimensiunea întreprinderii.

4.2. În ciuda unei relative îmbunătățiri constatate în ultimii ani în diferite state membre, mai ales în legătură cu accidentele de muncă, fapt ce se poate datora, parțial, și scăderii gradului de ocupare a forței de muncă, în Europa nu s-a generalizat încă o cultură a prevenirii, iar IMM-urile întâmpină dificultăți în materie de resurse și de capacitate, singura soluție pentru a le depăși fiind intervenția autorităților publice în materie de informare, de formare, de asistență tehnică și de consiliere. Aceste acțiuni ale autorităților publice vor trebui să se adapteze la necesitățile diferitelor sectoare de activitate și să fie specifice fiecăruia dintre ele.

4.3. Participarea reprezentanților lucrătorilor, la nivelul întreprinderii și al locului de muncă, la abordarea riscurilor profesionale este o caracteristică esențială a dialogului social. Sprijinul financiar acordat întreprinderilor trebuie să fie condiționat de respectarea normelor în materie de sănătate și siguranță la locul de muncă. Experiența diferitelor țări europene arată că o mare importanță revine acordurilor paritare, care permit crearea unor forme de reprezentare regională sau sectorială și stimulează dialogul social și prevenirea.

4.4. Nu există o coordonare suficientă între diferitele servicii publice care intervin în domeniile legate de sănătate și siguranță. Se constată o anumită utilizare inefficientă și/sau redusă a mecanismelor de implicare a partenerilor sociali, la toate nivelurile, de negociere și de încheiere a unor acorduri sectoriale specifice, aspecte care se cer îmbunătățite. O cooperare mai sistematică între serviciile de sănătate publică și serviciile de prevenire la locul de muncă contribuie la îmbunătățirea prevenirii și permite o mai bună detectare a bolilor profesionale. Trebuie să se înființeze puncte de contact unice în statele membre, care să faciliteze comunicarea dintre administrația publică și IMM-uri.

4.5. În ce privește dificultățile bugetare, majoritatea statelor membre au redus resursele financiare și umane alocate instituțiilor și entităților legate de sănătate și de securitate la locul de muncă, în special inspectoratelor de muncă, care au înregistrat reduceri palpabile ale activității lor de inspecție, de sprijin și de consiliere pe lângă întreprinderi. CESE solicită o schimbare radicală a acestei situații absolut inacceptabile, cu atât mai mult cu cât apariția unor riscuri noi și importante a luat amploare, iar condițiile de viață și siguranța lucrătorilor se degradează tot mai mult (riscuri psihosociale crescute, parțial cauzate de șomaj și de lipsa de siguranță la locul de muncă).

4.6. Este necesar ca statele membre să stimuleze și să promoveze negocierea și negocierea colectivă, garantând partenerilor sociali un rol important și efectiv în conceperea și aplicarea politicilor în materie de sănătate și siguranță și în promovarea unui mediu sigur și sănătos la locul de muncă.

4.7. CESE deplânge slabele progrese înregistrate de statisticile europene în ceea ce privește sănătatea și siguranța și insistă asupra faptului că este nevoie urgent de definiții și de sisteme de recunoaștere și de raportare uniforme la nivelul UE.

4.8. CESE este de acord cu Uniunea Europeană în ce privește principiul conform căruia implicarea partenerilor sociali, la toate nivelurile, asigură eficiența și eficacitatea conceperii și implementării politicilor și strategiilor în materie de sănătate și securitate la locul de muncă. În acest domeniu, structurile europene de dialog social și Comitetul consultativ tripartit pentru sănătatea și securitatea în muncă vor trebui să joace un rol fundamental. Propunerile acestora, adoptate adesea în unanimitate, vor trebui mai bine puse în valoare de către Comisie în momentul în care își stabilește prioritățile.

⁽³⁾ „Consultare publică pe tema noului cadru politic privind sănătatea și siguranța la locul de muncă”, Ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și incluziune, iunie 2014.

4.9. În ceea ce privește acordurile-cadru încheiate în cadrul dialogului social, CESE îndeamnă Comisia să evalueze rapid dacă sunt asigurate reprezentativitatea și conformitatea cu dreptul comunitar, angajându-se, prin urmare, să ia măsurile necesare pentru ca acordurile să fie respectate.

4.10. CESE recomandă statelor membre să recurgă la Fondul social european și la alte fonduri europene structurale și de investiții (fondurile ESIF) pentru a finanța acțiuni în materie de sănătate și de securitate la locul de muncă.

4.11. CESE este de acord cu Comisia în ce privește necesitatea unei mai bune valorificări a sinergiilor dintre politica în materie de sănătate și de siguranță la locul de muncă și alte domenii de intervenție publică. CESE este ferm convins că progresele realizate în acest domeniu sunt încă mult prea limitate în majoritatea statelor membre.

5. Observații specifice

5.1. Strategii naționale, aplicarea legislației și controlul

5.1.1. CESE sprijină orientarea pe care o oferă Comisia în ce privește necesitatea ca statele membre, în consultare cu partenerii sociali, să lanseze revizuirea strategiilor naționale în lumina noului cadru strategic al UE. Cu toate acestea, Comitetul recomandă să se realizeze o evaluare detaliată a impactului strategiei naționale anterioare. Aproprierea strategiei 2014-2020 de către partenerii sociali trebuie considerată esențială de toate statele membre, fiind necesară identificarea unor indici și a unor criterii omogene, care să scoată în evidență în mod sistematic gradul acestei aproprieri și să permită o monitorizare și o evaluare sistematice.

5.1.2. CESE este de acord cu Comisia în ceea ce privește necesitatea ca statele membre, în cooperare cu Agenția Europeană pentru Sănătate și Securitate în Muncă (EU-OSHA), să creeze o bază de date cu privire la sănătatea și siguranța la locul de muncă și să realizeze reuniuni periodice (cel puțin de două ori pe an) în cadrul EU-OSHA, al Comitetului consultativ pentru securitate și sănătate la locul de muncă (CCSS) și al Comitetului inspectorilor de muncă principali (SLIC).

5.1.3. Furnizarea de suport tehnic și financiar pentru implementarea OiRA (instrumentul interactiv online de evaluare a riscurilor) și a altor instrumente bazate pe TIC în statele membre trebuie să fie considerată esențială și să pună accentul asupra sectoarelor prioritare. Pentru ca EU-OSHA să poată juca un rol hotărâtor, mijloacele financiare și umane de care dispune trebuie să fie consolidate. CESE deplânge faptul că statele membre nu au recurs la Fondul social european decât într-o măsură foarte limitată pentru a finanța activitățile de învățământ și formare.

5.1.4. Identificarea unor bune practici și a unor instrucțiuni specifice, în special pentru IMM-uri, trebuie să se adapteze la condițiile specifice ale sectoarelor și la natura activităților antreprenoriale, iar EU-OSHA trebuie să-și consolideze intervenția în aceste domenii și să promoveze o cultură a prevenirii.

5.1.5. Activitatea inspectoratelor de muncă în cadrul întreprinderilor ar trebui îmbunătățită într-o serie de state membre, în special în ceea ce privește informarea, consultarea, riscurile emergente, facilitarea aplicării legislației și indentificarea și descurajarea muncii nedeclarate. În acest scop, este fundamental ca resursele și competențele inspectoratelor de muncă să fie consolidate.

5.1.6. CESE sprijină acțiunile de evaluare a programelor de schimb/formare a inspectorilor de muncă și măsurile care vizează intensificarea cooperării dintre inspectoratele de muncă întreprinse în cadrul SLIC.

5.1.7. CESE subscie la poziția SLIC privind sănătatea și siguranța ca priorități strategice ale UE, în special în ceea ce privește problemele musculo-scheletice, bolile cu o durată lungă de latență (cancere profesionale și boli cronice, precum afecțiunile pulmonare de origine profesională) și aplicarea corectă a REACH, precum și riscurile psihosociale legate de muncă⁽⁴⁾. În cadrul IMM-urilor este relevant să se îmbunătățească competențele în materie de sănătate și siguranță, să crească gradul de conformitate în raport cu cerințele, să se furnizeze informații și orientări accesibile și actualizate și să se ia măsuri pentru ca marile întreprinderi să-și asume responsabilitatea în ceea ce privește îmbunătățirea rezultatelor IMM-urilor cu care interacționează.

⁽⁴⁾ „Priorités stratégiques de l'UE”, 2013-2020, Doc. 2091_FR, februarie 2012.

5.2. Simplificarea legislației

5.2.1. CESE consideră că o eventuală simplificare a legislației în vigoare nu trebuie în niciun caz să pună în pericol nivelurile actuale și îmbunătățirea constantă a condițiilor în materie de sănătate și siguranță la locul de muncă ale lucrătorilor europeni. Consultarea publică a UE evidențiază unele divergențe între partenerii sociali cu privire la simplificarea legislației existente, care urmează să figureze în noul instrument politic european: 73,4 % dintre organizațiile lucrătorilor s-au declarat împotriva acestei simplificări, în timp ce numai 4,3 % dintre organizațiile angajatorilor s-au pronunțat împotriva acesteia ⁽⁵⁾. Din ansamblul celor consultați (523), 40,5 % sunt în favoarea simplificării, 46,1 % sunt împotriva și 13,4 % nu se pronunță. Chiar și în aceste condiții, CESE consideră că unele sarcini administrative asupra întreprinderilor vor putea fi reduse, fără însă ca condițiile de sănătate și siguranță ale lucrătorilor să fie puse în pericol.

5.2.2. Conform Sondajului european în rândul întreprinderilor privind riscurile noi și emergente (ESENER), cele mai importante motivații ale abordării sănătății și siguranței la locul de muncă în cadrul întreprinderilor sunt „respectarea obligațiilor legale”(90 %), „presiunea lucrătorilor”(76 %) și „presiunea inspectoratelor de muncă” (60 %), toți acești factori fiind supuși unor presiuni importante. Pe de altă parte, ancheta arată că, dintre întreprinderile care nu realizează periodic controale în materie de siguranță, numai 37 % au indicat „obligațiile legale foarte complexe” ca motiv pentru lipsa de acțiune.

5.2.3. CESE recomandă ca identificarea unor eventuale simplificări și/sau reduceri ale sarcinilor administrative inutile pentru întreprinderi, ca urmare a analizei prevăzute de legislația în vigoare, să fie rezultatul unei ample dezbateri și al participării și negocierii cu partenerii sociali la toate nivelurile. CESE atrage atenția asupra articolului 153 din Tratat, care prevede că legislația europeană stabilește condiții minime și autorizează statele membre să mențină sau să adopte norme care garantează o mai bună protecție a lucrătorilor. Această prevedere contribuie la îmbunătățirea condițiilor de muncă în condiții de progres și permite anticiparea unor inițiative europene, așa cum a demonstrat-o interzicerea azbestului în numeroase state membre înainte de adoptarea de către Comisie a unei decizii în acest sens.

5.3. Riscurile noi și emergente

5.3.1. Este absolut necesar să se aprofundeze cunoașterea științifică în materie de noi riscuri pentru a preveni bolile legate de muncă și bolile profesionale, iar eforturile trebuie concentrate la nivelul UE. O mai bună interacțiune/coordonare a diferitelor instituții europene și naționale este esențială pentru a identifica forme adecvate de definire a unor strategii și măsuri legislative în vederea abordării noilor riscuri și a riscurilor emergente. Având în vedere instituțiile existente, CESE nu consideră necesară crearea unui nou organism științific de consultare independent.

5.3.2. CESE a evocat sistematic necesitatea de a garanta îmbunătățirea condițiilor de sănătate și siguranță pentru anumite categorii de lucrători (tineri, femei, lucrători vârstnici, migranți, lucrători cu contracte de muncă atipice și lucrători cu handicap) și de a se aborda noile probleme care decurg din mutațiile de la nivelul organizării muncii (în special stresul și bolile psihice la locul de muncă), teme care sunt de altfel larg recunoscute de statele membre, de partenerii sociali și de societate. CESE consideră că aceste probleme se cer abordate, deoarece se amplifică și sunt însoțite de costuri economice și sociale. Se subliniază că perspectiva de gen permite articularea politicilor privind sănătatea la locul de muncă cu progresele din domeniul egalității.

5.4. Date statistice

5.4.1. Lipsa dramatică a unor date statistice fiabile la nivel european, disponibile în timp util și comparabile, este una dintre problemele cele mai importante în materie de sănătate și siguranță la locul de muncă. Această situație regretabilă, care se prelungește în mod inexplicabil de-a lungul anilor, se cere soluționată. CESE sprijină acțiunile Comisiei în vederea depășirii acestor dificultăți, care ar merita să devină priorități majore ale Comisiei și ale statelor membre. Acestea ar avea astfel posibilitatea, dacă doresc, să elaboreze statistici complementare, mai detaliate și mai bine adaptate contextului național. Colaborarea cu OMS în domeniul extinderii ansamblului de date privind ICD-10 ar permite utilizarea bazelor de date privind îngrijirile de sănătate și, prin urmare, colectarea mai rapidă și mai eficace a datelor.

5.4.2. CESE deploră sistarea prelucrării statisticilor europene privind bolile profesionale și solicită reluarea investigațiilor statistice privind expunerea la agenții cancerigeni în mediul profesional, așa cum a fost cazul proiectului CAREX, dezvoltat în anii 1990. CESE consideră pozitive eforturile Comisiei de a crea o bază de date și elaborarea unui model de estimare a expunerii profesionale la o serie de produse chimice periculoase într-o serie de state membre ale UE și în statele AELS/SEE (proiectul HAZCHEM).

⁽⁵⁾ „Consultare publică pe tema noului cadru politic privind sănătatea și siguranța la locul de muncă”, iunie 2014.

5.5. Colaborarea cu instituțiile internaționale

5.5.1. CESE consideră că consolidarea colaborării cu organizațiile internaționale, în special OIM, OMS și OCDE, trebuie să fie prioritară pentru a se reduce accidentele și bolile în întreaga lume.

5.5.2. Trebuie să se acorde o deosebită atenție deficitelor în materie de sănătate și siguranță la locul de muncă în cadrul lanțurilor de aprovizionare globale, contribuindu-se astfel la apariția unor locuri de muncă mai sigure, nu numai în Europa, ci pe toate continentele. Trebuie să se ia în considerare introducerea acestui domeniu în acordurile UE, asigurându-se respectarea de către partenerii UE a convențiilor și recomandărilor OIM. CESE reamintește avizele sale anterioare privind azbestul și solicită Comisiei să adopte o poziție concretă pentru a obține interzicerea azbestului la nivel mondial.

5.5.3. CESE recomandă statelor membre să aplice normele și convențiile internaționale, iar Comisiei să elaboreze rapoarte sistematice privind respectarea lor efectivă de către statele membre.

Bruxelles, 11 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

ANEXĂ

la avizul Comitetului Economic și Social European

Următoarele amendamente au fost respinse, cu toate că au întrunit cel puțin un sfert din voturile exprimate:

Punctul 1.8

Se modifică după cum urmează:

„CESE consideră că implicarea lucrătorilor și a tuturor partenerilor sociali la toate nivelurile și la locul de muncă este esențială pentru ca această strategie să poată fi pusă în aplicare în mod eficient. CESE îndeamnă Comisia să-și intensifice discuțiile și consultările cu partenerii sociali și să întreprindă acțiuni concertate. Statele membre trebuie să ~~promoveze~~ încurajeze dialogul social și ~~negocierile colective pe teme legate de sănătate și siguranță între angajatori și reprezentanții lucrătorilor.~~”

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 66

Voturi împotrivă: 143

Abțineri: 17

Punctul 3.2

Se modifică după cum urmează:

„CESE constată că în comunicarea Comisiei nu se prevede deblocarea legislației, în special în ceea ce privește problemele musculo-scheletice și nici revizuirea directivei existente privind protecția lucrătorilor împotriva agenților cancerigeni. ~~De asemenea, CESE constată lipsa unor referințe la crearea unui cadru juridic referitor la anticiparea schimbărilor, care a fost de altfel solicitat și de Parlament. CESE solicită Comisiei să soluționeze de urgență aceste situații.~~”

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 60

Voturi împotrivă: 141

Abțineri: 13

Punctul 3.5

Se modifică după cum urmează:

„Inovațiile tehnologice și noile forme de organizare a muncii, în special noile programe de lucru atipice, dau naștere unor situații noi și unor noi provocări, dar, câteodată, și unor eventuale riscuri noi, care nu au fost încă identificate în mod corespunzător. Identificarea unor astfel de riscuri, prevenirea lor și definirea bolilor profesionale cunoscute și nou-apărute reprezintă sarcini urgente. Tot atât de urgentă, și de o importanță capitală, este identificarea unor soluții ~~prin intermediul~~ în vederea actualizării legislației existente sau a adoptării unei noi legislații, adaptată la riscurile identificate.”

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 77

Voturi împotrivă: 140

Abțineri: 10

Punctul 3.9

Se modifică după cum urmează:

„UE s-a confruntat în mod repetat cu perioade de stagnare a economiei și cu niveluri ridicate ale șomajului. Șomajul constituie un aspect specific al sănătății la locul de muncă, dat fiind că, în unele cazuri, este asociat cu anumite boli psihice. Lucrătorii de pe piața forței de muncă nedecarate ~~sunt~~ ar putea fi uneori, la rândul lor, mai expuși la riscuri ridicate și la accidente de muncă. CESE este convins că pe lângă realizarea de investiții structurale, îmbunătățirea condițiilor de viață, în special în ce privește sănătatea și siguranța la locul de muncă, constituie o contribuție foarte importantă la creșterea economică durabilă, la promovarea locurilor de muncă de calitate și la coeziunea socială.”

Rezultatul votului:

Voturi pentru:	62
Voturi împotriva:	145
Abțineri:	10

Punctul 4.6

Se modifică după cum urmează:

„Este necesar ca statele membre să stimuleze și să promoveze dialogul social dintre angajatori și reprezentanții lucrătorilor ~~negocierea și negocierea colectivă~~, garantând partenerilor sociali un rol important și efectiv în conceperea și aplicarea politicilor în materie de sănătate și siguranță și în promovarea unui mediu sigur și sănătos la locul de muncă.”

Rezultatul votului:

Voturi pentru:	66
Voturi împotriva:	141
Abțineri:	17

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Oportunități de utilizare eficientă a resurselor în sectorul clădirilor

[COM(2014) 445 final]

și Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Spre o economie circulară: un program „deșeuri zero” pentru Europa

[COM(2014) 398 final]

și Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2008/98/CE privind deșeurile, a Directivei 94/62/CE privind ambalajele și deșeurile de ambalaje, a Directivei 1999/31/CE privind depozitele de deșeuri, a Directivei 2000/53/CE privind vehiculele scoase din uz, a Directivei 2006/66/CE privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori și a Directivei 2012/19/UE privind deșeurile de echipamente electrice și electronice

[COM(2014) 397 final – 2014/0201 (COD)]

(2015/C 230/14)

Raportor: dna An LE NOUAIL MARLIÈRE

La 14 iulie 2014, la 28 iulie 2014 și, respectiv, la 20 octombrie 2014, în conformitate cu articolele 43 alineatul (2) și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Oportunități de utilizare eficientă a resurselor în sectorul clădirilor

COM(2014) 445 final

și

Comunicarea Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Spre o economie circulară: un program „deșeuri zero” pentru Europa

COM(2014) 398 final

și

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2008/98/CE privind deșeurile, a Directivei 94/62/CE privind ambalajele și deșeurile de ambalaje, a Directivei 1999/31/CE privind depozitele de deșeuri, a Directivei 2000/53/CE privind vehiculele scoase din uz, a Directivei 2006/66/CE privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori și a Directivei 2012/19/UE privind deșeurile de echipamente electrice și electronice

COM(2014) 0397 final – 2014/0201 (COD).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 12 noiembrie 2014.

În cea de-a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 129 de voturi pentru, 3 voturi împotrivă și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul salută cele două comunicări și pachetul de amendamente la directivele privind deșeurile și sprijină eforturile de a sensibiliza toate întreprinderile și consumatorii cu privire la necesitatea de a elimina modelul economic liniar actual bazat pe principiul „a lua, a face, a consuma și a elimina” și de a accelera tranziția către un model circular reparator prin însăși concepția sa, care are ca obiectiv utilizarea de energie din surse regenerabile, pentru a reduce la minimum utilizarea de resurse naturale.

1.2. Comitetul sprijină obiectivul de a crea un cadru care să creeze condițiile necesare pentru această tranziție, care să acopere întregul ciclu de viață al produselor, de la furnizarea de materii prime la proiectarea ecologică, comerțul cu amănuntul, modelele de afaceri și modelele de consum, reutilizarea și refabricarea, și utilizarea deșeurilor ca resursă.

1.3. Cu toate acestea, Comitetul regretă că propunerile specifice formulate de Comisie se concentrează prea mult asupra politicilor și legislației privind deșeurile, dar lipsesc propuneri specifice similare „în amonte” menite să îmbunătățească întregul ciclu de viață al produselor. CESE speră că Comisia va prezenta atât o foaie de parcurs pentru astfel de măsuri, care să indice clar calendarul, procesul și bugetele, precum și propuneri privind utilizarea de instrumente inovatoare de finanțare, cum ar fi obligațiunile ecologice.

1.4. Comitetul solicită Comisiei să integreze cadrul care să creeze condițiile necesare pentru o economie circulară în alte politici europene, cum ar fi politica privind energia și clima și politica industrială, inclusiv obiectivul UE în materie de reindustrializare. CESE sprijină completarea obiectivelor principale ale Strategiei Europa 2020 cu un obiectiv în materie de utilizare eficientă a resurselor, așa cum a sugerat Platforma europeană pentru utilizarea eficientă a resurselor și așa cum s-a avut în vedere în comunicarea *Către o economie circulară*.

1.5. Cu toate că Comisia a luat în considerare beneficiile generale în domeniul ocupării forței de muncă și a lansat, totodată, o inițiativă privind locurile de muncă verzi în pachetul de politici privind economia circulară, Comitetul regretă că nu a fost folosită ocazia de a analiza în mod mai specific impactul, riscurile și beneficiile pentru ocuparea forței de muncă. În special, nu s-a acordat atenție potențialului pe care îl reprezintă prevenirea producerii de deșeuri și reutilizarea și prelucrarea deșeurilor sub aspectul ocupării forței de muncă. Pe de altă parte, ar trebui să se acorde mai multă atenție asigurării de condiții decente de muncă și îmbunătățirii standardelor în materie de sănătate și siguranță pentru forța de muncă implicată.

1.6. Cadrul propus de Comisia Europeană ar trebui să repartizeze acest efort de sensibilizare și de modificare a comportamentelor în mod echitabil între părțile interesate: trebuie să se realizeze un echilibru între perspectivele viitoare, realizarea de progrese științifice, introducerea de aplicații inovatoare și garantarea competitivității Europei și a interesului comun european.

1.7. Consumatorii și producătorii trebuie să devină conștienți de responsabilitățile lor. Consumatorii trebuie să fie informați, pentru a putea cumpăra în mod responsabil, trasabilitatea trebuie să fie optimă, iar producătorii trebuie trași la răspundere pentru acțiunile lor.

1.8. Eliminarea depozitării deșeurilor reciclabile și stabilirea de obiective mai ambițioase de reciclare a deșeurilor, așa cum a propus Comisia, reprezintă condiții indispensabile pentru tranziția către o economie circulară, și ar trebui să devină o realitate. Comisia ar trebui, totodată, să vegheze la dobândirea încrederii publicului, garantând credibilitatea obiectivelor sale atât în ce privește acceptabilitatea și calitatea lor, cât și caracterul lor proporțional.

1.9. Comitetul salută, de asemenea, măsurile Comisiei menite să îmbunătățească punerea în aplicare a legislației europene privind deșeurile, în special prin introducerea unei mai bune monitorizări și a unor instrumente de guvernare mai bune. Pentru ca UE să treacă de la rata actuală de reciclare a deșeurilor municipale de 42 % la un procentaj de 50 % în 2020 și de 70 % în 2030, va trebui să garanteze că anumite țări depun eforturi sporite și pun în aplicare soluții mai bune de gestionare a deșeurilor. Vor trebui, de asemenea, luate măsuri pentru a îmbunătăți calitatea produselor inițiale și a componentelor acestora, precum și cea a proceselor de reciclare în ansamblu.

1.10. Comitetul scoate în evidență faptul că propunerile Comisiei nu utilizează ierarhia deșeurilor stabilită în Directiva-cadru privind deșeurile, care definește o ordine de prioritate pentru preîntâmpinarea producerii de deșeuri, pregătirea pentru reutilizare, reciclarea, altă formă de recuperare (energie) și eliminarea deșeurilor. Lipsește o analiză aprofundată a opțiunii obiectivelor de prevenire a generării de deșeuri și a altor măsuri de preîntâmpinare a producerii de deșeuri, cu excepția unui obiectiv fără caracter obligatoriu de reducere a deșeurilor alimentare. Pe termen lung, volumul total al materialelor consumate și al deșeurilor finale ar trebui controlat și redus, din motive de mediu.

1.11. La fel ca reutilizarea (la nivel de produs), reciclarea multiplă (la nivel de material) economisește materii prime principale, reduce consumul de energie și emisiile de gaze cu efect de seră. Revizuirea pachetului privind deșeurile oferă acum o ocazie unică de a adopta principiul reciclării multiple pentru materialele permanente.

1.12. Economia circulară nu ar trebui măsurată doar din perspectiva deșeurilor produse, ci ar trebui și să încurajeze protecția resurselor materiale și umane de-a lungul întregului lanț valoric și să urmărească eliminarea oricărui proces care reprezintă un pericol pentru mediu sau pentru oameni.

1.13. Comitetul recomandă ca pachetul de politici să fie completat cu măsuri care să sprijine în mod specific pregătirea produselor utilizate pentru reutilizare. Situaarea pregătirii pentru reutilizare la același nivel cu reciclarea, așa cum Comisia o face în obiectivele sale în materie de reciclare, nu respectă ierarhia deșeurilor. Trebuie să se acorde prioritate circuitelor scurte. Reutilizarea produselor și pregătirea pentru reutilizare și refabricare pot utiliza cel mai bine valoarea intrinsecă a produselor și sporesc oportunitățile de a reține lanțurile valorice în UE, de a sprijini dezvoltarea teritorială și de a crea locuri de muncă.

1.14. În acest sens, UE ar trebui să încurajeze, de asemenea, toate statele membre să transforme treptat planurile lor privind deșeurile în planuri teritoriale de economie circulară axate pe măsuri de promovare a economisirii resurselor materiale și de protejare a bunăstării oamenilor.

1.15. În sfârșit, Comitetul recomandă, de asemenea, extinderea abordării sectoriale, pentru a promova economia circulară.

2. Introducere

2.1. La 2 iulie 2014, Comisia Europeană a publicat un pachet de cinci propuneri ⁽¹⁾, care includea:

- (a) Comunicarea pe tema *Spre o economie circulară: un program „deșeuri zero” pentru Europa* [COM(2014) 398 final];
 - (b) Propunerea pentru o nouă directivă de modificare a Directivei 2008/98/CE privind deșeurile, a Directivei 94/62/CE privind ambalajele și deșeurile de ambalaje, a Directivei 1999/31/CE privind depozitele de deșeuri, a Directivei 2000/53/CE privind vehiculele scoase din uz, a Directivei 2006/66/CE privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori și a Directivei 2012/19/UE privind deșeurile de echipamente electrice și electronice [COM(2014) 397 final];
 - (c) Comunicarea pe tema *„Oportunități de utilizare eficientă a resurselor în sectorul clădirilor”,* [COM(2014) 445 final];
- și următoarele două documente, cărora CESE le va consacra un aviz separat ⁽²⁾:
- (d) Comunicarea *„Plan de acțiune verde pentru IMM-uri”,* [COM(2014) 440 final];
 - (e) Comunicarea *„Inițiativă privind locurile de muncă verzi”,* [COM(2014) 446 final].

Comisia a anunțat, totodată, publicarea ulterioară a unei comunicări privind alimentația durabilă.

3. Observații generale

3.1. Cum se pot produce bunuri și servicii, limitând, în același timp, consumul și irosirea de materii prime și surse neregenerabile de energie? Un lucru este clar: de-a lungul istoriei industriei secolului XX, costul de extragere și exploatare a resurselor naturale minerale și energetice a scăzut constant, în principal datorită creșterilor progresive ale productivității.

3.2. Or, de la începutul secolului XXI, acest model liniar nu numai că s-a blocat, dar riscă, pe termen lung, să devină nesustenabil, odată cu înapoierea resurselor planetei. Cota de alertă este deja depășită; nu mai este timpul să ne gândim cum poate fi modificat acest model economic, ci să inventăm un nou model în regim de urgență.

3.3. A extrage, a produce, a consuma, a arunca și a recicla: trebuie realizată o mutație profundă pentru a asigura, pe termen lung, autosuficiența populațiilor și dezvoltarea lor socială și durabilă pe termen lung.

3.4. În prezent, aproape toate societățile umane sunt ghidate de un model de dezvoltare prădalnic fără control, care nu ține seama de populațiile cele mai expuse la exploatarea și exploatarea excesivă a resurselor lor, de impactul neașteptat al schimbărilor climatice și al poluării, și nici de riscul pentru generațiile viitoare.

3.5. Ar trebui să punem, cu toții, sub semnul întrebării acest model afectat de criza mondială financiară, economică, socială, politică, energetică, ecologică și de mediu.

⁽¹⁾ <http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/>

⁽²⁾ A se vedea pagina 99 din prezentul JO.

3.6. În vederea inversării modelelor de producție și consum, Comisia Europeană, prin abordarea sa privind economia circulară, deschide perspective care implică întreaga societate, dar a căror punere în aplicare nu este încă o realitate.

4. Observații specifice privind documentul COM(2014) 398 final

4.1. Comunicarea „Către o economie circulară” explică conceptul general de economie circulară și evidențiază beneficiile sale în termeni de dezvoltare economică și ocupare a forței de muncă.

4.2. **Obiectivele sale generale** sunt clare, și este indispensabil să se realizeze progrese în vederea realizării lor: modelul nostru de producție și de consum are nevoie de o schimbare fundamentală; trebuie să reducem utilizarea de resurse și materiale și, în consecință, să le folosim în mod mai rațional.

4.3. Întrebarea care se pune este cum pot fi realizate aceste obiective și cum se încadrează acestea într-un cadru politic global și cuprinzător. Deficiențele și imperfecțiunile pieței pot și trebuie să fie abordate în diverse moduri: stimulente de piață (semnale de preț și semnale fiscale), reglementare (stabilirea de obiective obligatorii, lăsându-li-se actorilor libertatea de a alege mijloacele prin care să le realizeze) și standarde impuse actorilor.

4.4. Un **cadru politic global** implică, de asemenea, faptul că sunt îndeplinite toate condițiile relevante, pe plan economic, social, în ce privește ocuparea forței de muncă, sănătatea și siguranța.

4.5. Comunicarea Comisiei precizează că obiectivul său este de a defini „un cadru de politică favorabil pentru a promova proiectarea și inovarea în vederea unei economii circulare, a debloca investițiile și a mobiliza întreprinderile și consumatorii.”

4.6. Crearea unui cadru propice pentru economia circulară

4.6.1. CESE salută principiul introducerii unui cadru menit să sprijine economia circulară, în cooperare cu toate părțile interesate. Acest cadru ar trebui să permită dezvoltarea unui nou model economic care să înlocuiască treptat modelul predominant al creșterii economice liniare. Tranziția către o economie circulară necesită o abordare globală, care să acopere întregul ciclu de viață al produselor, de la furnizarea de materii prime la proiectarea ecologică, comerțul cu amănuntul, modelele de afaceri și modelele de consum, reutilizarea, refabricarea, și recuperarea și eliminarea deșeurilor. Comunicarea Comisiei urmărește o astfel de abordare globală, în principiu. În practică însă, abordarea sa nu este echilibrată, întrucât propunerile de politici concrete se limitează, în principal, la sectorul deșeurilor. Comisia nu face decât să anunțe dezvoltarea unui cadru care să creeze condițiile necesare pentru economia circulară pe viitor ⁽³⁾, fără să indice în mod clar calendarul și procesul corespunzătoare. CESE așteaptă din partea Comisiei să prezinte, fără întârziere, o propunere clară și transparentă în acest sens.

4.6.2. Conceptul de economie circulară se bazează pe analiza întregului ciclu de viață al utilizării resurselor. Acesta promovează reciclarea, înlocuirea anumitor resurse, durabilitatea și reutilizarea produselor, reducerea deșeurilor de-a lungul întregului lanț, inclusiv la sursă, a proiectării ecologice a bunurilor și serviciilor, a noilor modele de afaceri etc. Acest concept introduce noi forme de guvernare, care cuprind toți actorii societății civile. Comitetul solicită Comisiei să elaboreze o strategie politică amănunțită pe tema tranziției către o economie circulară. CESE speră, de asemenea, ca Comisia să fie mai puțin vagă în ce privește propunerile sale politice în materie de promovare a proiectării ecologice, inovare și stimulare a investițiilor și să prezinte propuneri clare, inclusiv informații privind bugetul care va fi alocat sprijinirii activităților economiei circulare și utilizarea instrumentelor financiare inovatoare, cum ar fi obligațiunile ecologice. Prin urmare, Comisia ar trebui să-și continue activitatea:

- (a) clarificând relația dintre acest nou cadru de acțiune și celelalte politici europene, în special politica de reindustrializare (materii prime, inovare, sănătatea și securitatea lucrătorilor, transport etc.) și politica privind energia și schimbările climatice;
- (b) incluzând, în cadrul Strategiei Europa 2020 revizuite, obiective privind utilizarea eficientă a resurselor, luând în considerare sugestiile Platformei europene privind eficiența utilizării resurselor;

⁽³⁾ COM(2014) 398 final, p. 3.

- (c) identificând măsuri mai specifice pentru a genera o schimbare reală în modelele de producție și de consum, cu integrarea reducerii necesare la sursă a utilizării anumitor resurse (având în vedere raritatea sau toxicitatea lor), evoluția către o societate mai puțin materialistă și mai colaborativă, precum și îmbunătățirea bunăstării lucrătorilor și a întregii societăți.

4.6.3. În acest context, Comitetul reamintește avizul său din aprilie 2012 privind *promovarea producției și consumului durabil în UE*, care recomandă „crearea unei viziuni comune reînnoite a modelului economic, cu asocierea tuturor părților interesate ale societății civile”⁽⁴⁾.

4.7. Definirea domeniului de aplicare

4.7.1. Abordarea Comisiei Europene nu precizează modul în care economia circulară trebuie să se dezvolte la nivel local și regional. Comitetul consideră că orice strategie privind economia circulară ar trebui elaborată ținându-se seama de o anumită ierarhie teritorială, de la autoritățile locale la nivelul global, incluzând nivelurile regional, național și european, cu acordarea priorității, ori de câte ori și oriunde este posibil, circuitelor și lanțurilor de aprovizionare scurte.

4.7.2. Într-adevăr, beneficiile socio-economice potențiale ale economiei circulare pot fi percepute mai întâi la nivel strict local – cartiere durabile, orașe verzi –, apoi la nivelul regiunilor (Uniunii Europene), înainte de a fi introduse la nivel național și internațional.

4.7.3. Lupta împotriva dumpingului social și ecologic internațional și, prin urmare, posibilitatea transferului la scară mică a unei mari părți a economiei fac parte din această abordare la nivel local. Optimizarea gestionării deșeurilor implică un număr de inițiative ale responsabililor locali și regionali: organizarea unei colectări diferențiate, crearea de locuri de depozitare și de centre de triere, de rețele de reparare, revânzare, reutilizare etc. Pentru gestionarea corectă a deșeurilor biologice, este clar că trebuie să se acorde prioritate lanțurilor scurte de aprovizionare, inclusiv în ceea ce privește crearea de locuri de muncă.

4.7.4. În acest sens, UE ar trebui să încurajeze statele membre să-și transforme treptat planurile privind deșeurile în planuri teritoriale de economie circulară.

4.8. Controlarea impactului socio-economic

4.8.1. Deși „pachetul” Comisiei creează efectiv legături între mediu (gestionarea deșeurilor) și economie (locuri de muncă „verzi”; plan de acțiune pentru IMM-uri), acesta nu abordează în mod sistematic:

- potențialul de ocupare a forței de muncă legat de diferitele etape ale procesului de punere în aplicare a ierarhiei de gestionare a deșeurilor și, în special, prevenția și pregătirea în vederea reutilizării;
- potențialul de ocupare a forței de muncă inerent diverselor evoluții inovatoare pe care le poate atrage după sine economia circulară (proiectarea ecologică, simbiozele industriale, economia funcțională sau participativă etc.);
- implicațiile pe care le au pentru sănătatea și securitatea lucrătorilor diversele activități economice care ar putea fi legate de dezvoltarea economiei circulare.

4.9. Completarea abordărilor sectoriale

4.9.1. Noua strategie în materie de economie circulară ar trebui să aibă o influență mai puternică asupra abordării sectoriale în ce privește deșeurile, iar CESE ar dori să înregistreze evoluții sectoriale și în afara domeniului construcțiilor durabile.

4.9.2. Comitetul consideră că abordarea sectorială ar trebui să fie completată de propuneri în ce privește alimentația durabilă și construcțiile durabile, dar și alte sectoare, cum ar fi industria prelucrătoare.

⁽⁴⁾ JO C 191, 29.6.2012, p. 6-11.

5. Recomandări specifice în ceea ce privește documentul COM(2014) 397 final

5.1. O propunere legislativă care trebuie extinsă

5.1.1. CESE aprobă abordarea generală a amendamentelor care urmăresc:

- creșterea ratelor de reciclare a deșeurilor municipale, precum și a deșeurilor de ambalaje, și impunerea de restricții privind depozitarea anumitor deșeuri;
- introducerea unui sistem de avertizare timpurie pentru monitorizarea conformității cu obiectivele în materie de reciclare;
- introducerea unor condiții minime de funcționare pentru programele de răspundere extinsă a producătorilor; armonizarea definițiilor;
- raționalizarea obligațiilor de raportare;

5.1.2. Cu toate acestea, anumite opțiuni suplimentare (cum ar fi formularea unor obiective specifice pentru prevenție și reutilizare, sau programe de primire obligatorie înapoi a anumitor produse) par să fi respinse fără prea multe argumente în studiul de impact. Propunerile Comisiei nu respectă ierarhia deșeurilor stabilită în Directiva-cadru privind deșeurile ⁽⁵⁾, care definește o ordine de prioritate pentru preîntâmpinarea producerii de deșeuri, pregătirea pentru reutilizare, reciclarea, alte forme de recuperare și eliminarea deșeurilor.

5.1.3. Articolul 9 litera (c) din Directiva-cadru privind deșeurile prevede obligația Comisiei de a prezenta Parlamentului European și Consiliului un raport însoțit, dacă este cazul, de propuneri de măsuri necesare în ceea ce privește stabilirea de obiective de prevenire a generării de deșeuri și obiective de decuplare pentru 2020, precum și de indicatori de prevenire a producerii de deșeuri. Dat fiind că prevenirea generării de deșeuri reprezintă o parte integrantă a economiei circulare, ar fi fost oportun ca acest raport să fie prezentat odată cu pachetul privind economia circulară. Studiul de impact care însoțește pachetul actual de măsuri privind economia circulară precizează că stabilirea unui obiectiv global de prevenire a generării de deșeuri a fost respins, fără a pune la dispoziție o analiză aprofundată cu privire la această chestiune.

5.1.4. În mod similar, **proiectarea ecologică a produselor și serviciilor** nu pare a fi garantată suficient. Acest lucru s-ar putea realiza prin:

- includerea de clauze specifice în cadrul **procedurilor de achiziții publice**;
- cerințe privind acordarea priorității anumitor produse, în comparație cu altele;
- obligații de a include un anumit procent de materiale reciclate în produse;
- stimulente economice pentru produsele refozabile sau reciclabile (cum ar fi reduceri de TVA);
- etc.

5.1.5. În opinia Comitetului, chestiunea **obsolescenței programate** ar trebui abordată printr-o strategie specifică care să includă aspecte tehnice, comerciale, normative, educative și informative ⁽⁶⁾.

5.2. Obiective care trebuie îndeplinite

5.2.1. Existența unor obiective în materie de prevenire este practic indispensabilă pentru aplicarea corectă a ierarhiei deșeurilor, astfel cum au subliniat deja Parlamentul European, Comitetul Regiunilor și un audit al Curții Europene. Comisia ar trebui să formuleze astfel de obiective pe baza programelor naționale de prevenire transmise de statele membre.

5.2.2. Obiectivul de reducere cu 10 % a cantității de deșeuri municipale propus de Comitetul Regiunilor ar trebui studiat cu atenție ⁽⁷⁾. Plecând de la diversele experiențe naționale și regionale de limitare a deșeurilor menajere, ar trebui, de asemenea, să se ia în considerare fixarea unei limite la nivel european (de ordinul a 200-300 kg pe cap de locuitor pe an).

⁽⁵⁾ JO L 312, 22.11.2008, p. 3.

⁽⁶⁾ JO C 67, 6.3.2014, p. 23-26

⁽⁷⁾ <http://cor.europa.eu/en/news/regional/Pages/cities-and-regions-eu-waste.aspx>

5.2.3. *Deșeurile municipale* (articolul 3 din Directiva-cadru privind deșeurile) ar trebui definite strict ca deșeuri menajere și nu ar trebui extinse la deșeurile comerciale și industriale sau la deșeurile colectate prin sisteme de răspundere extinsă a producătorilor, pentru a asigura o definiție clară a rolurilor și responsabilităților;

5.2.4. *Deșeurile comerciale și industriale* ar trebui definite ca deșeuri care nu sunt considerate deșeuri menajere, în vederea definirii unui obiectiv separat în materie de reciclare;

5.2.5. *Rambleiajul* nu ar trebui definit ca reprezentând întotdeauna o operație de „recuperare”, iar această tehnică ar trebui interzisă pentru deșeurile periculoase și limitată la deșeurile din construcții și demolări (articolul 3 din Directiva-cadru privind deșeurile);

5.2.6. Propunerea Comisiei privind un obiectiv de prevenire care să privească doar risipa de alimente ar trebui să includă sau să fie legat de un obiectiv în materie de **reducere a ambalajelor**.

5.2.7. Comitetul recomandă ca pachetul de politici să fie completat cu măsuri care să sprijine în mod specific pregătirea produselor utilizate pentru reutilizare. Punerea pregătirii pentru reutilizare pe același nivel cu reciclarea, așa cum Comisia o face în obiectivele sale în materie de reciclare, nu respectă ierarhia deșeurilor. Repararea produselor și a pieselor care intră în alcătuirea produselor permite nu doar utilizarea mai eficientă a produselor și materialelor, ci și oportunități importante în materie de creare de locuri de muncă la nivel local și regional. Mai mult, pregătirea pentru reutilizare (de exemplu pregătirea pentru reutilizare a ambalajelor și a echipamentelor electrice și electronice sau chiar a altor bunuri cum ar fi jucăriile și scutecele pentru copii) nu ar trebui abordată în același mod ca reciclarea: acestea ar trebui să i se aplice un obiectiv separat (de exemplu în jur de 5 %).

5.2.8. Propunerea legislativă prevede creșterea ratei de reciclare sau reutilizare a deșeurilor municipale la 70 % până în 2030, creșterea ratei de reciclare sau reutilizare a deșeurilor de ambalaje la 80 % până în 2030, interzicerea depozitării deșeurilor reciclabile până în 2025, și reducerea cu 30 % a generării de deșeuri alimentare până în 2025. Aceste obiective sunt esențiale și trebuie respectate.

5.2.9. Obiectivele trebuie să facă parte integrantă din modelele de afaceri ale actorilor economici, mai ales ale celor din sectorul ambalajelor și din cel al comerțului, care ar trebui să găsească ei înșiși cea mai eficientă modalitate de a le îndeplini. Cu toate acestea, trebuie să se asigure faptul că această tranziție necesară are loc cu respectarea altor principii și criterii la fel de importante. Preocuparea majoră privește condițiile de muncă și standardele de sănătate și securitate a lucrătorilor în cauză. Sectorul ambalajelor și cel al gestionării deșeurilor sunt deosebit de vulnerabile, ca urmare a condițiilor grele de muncă, a precarității locurilor de muncă și a riscurilor pentru sănătate și securitate care le sunt caracteristice. Trebuie să se garanteze faptul că realizarea acestor obiective ambițioase are loc fără deteriorarea condițiilor de muncă, ci, dimpotrivă, cu îmbunătățirea acestora ⁽⁸⁾.

5.2.10. **Trebuie dezvoltat un cadru de finanțare pentru autoritățile locale:** condițiile economice ar trebui să le permită autorităților locale să îndeplinească obiectivele definite având acces la finanțarea necesară. Dacă autorităților publice li se impun reguli stricte în materie de îndatorare, orice nevoie suplimentară de investiții, de exemplu în gestionarea deșeurilor, va implica, în mod inevitabil, reducerea cheltuielilor aferente altor activități esențiale. Cadrul politic trebuie să asigure un **context financiar adecvat**, dacă este necesar prin intermediul unor bugete specifice cum ar fi fondurile structurale ale UE și resursele disponibile pentru Europa 2020.

5.2.11. În ceea ce privește reducerea deșeurilor alimentare, trebuie să se garanteze că siguranța alimentară nu este sacrificată și că standardele de protecție a consumatorilor sunt respectate. În acest sens, trebuie implicate și consultate **organizațiile de protecție a consumatorilor și organismele de siguranță alimentară**.

5.2.12. În ceea ce privește deșeurile alimentare, este vorba despre materii prime organice, care, în măsura posibilului, ar trebui fie prelucrate, fie reutilizate în producția agricolă, în stare nemodificată. Anumite tipuri de deșeuri alimentare sunt, prin natura lor, potrivite pentru a fi reutilizate fie ca hrană pentru animale, fie ca îngrășămintă. În prezent, acest lucru este exclus printr-o serie de dispoziții restrictive. Prin urmare, CESE recomandă Comisiei să analizeze dacă aceste restricții sunt oportune.

⁽⁸⁾ Pentru observații amănunțite privind gestionarea deșeurilor, a se vedea nr. 2014/9 al HesaMag, publicat de Institutul European al Sindicatelor (ETUI): <http://www.etui.org/en/Topics/Health-Safety/HesaMag>

6. Observații specifice privind documentul COM(2014) 445 final

6.1. Comunicarea privind oportunitățile de utilizare eficientă a resurselor în sectorul clădirilor urmărește promovarea reducerii impactului general al acestui sector asupra mediului, de-a lungul întregului ciclu de viață. Comunicarea propune un set de indicatori pentru evaluarea performanței de mediu a clădirilor pentru a le permite proiectanților, fabricanților, contractanților, autorităților și utilizatorilor să facă alegeri pe bază de informații. Într-adevăr, este esențial să existe un sistem transparent de indicatori, în special **statistici standardizate** și o serie de indicatori comparabili și ușor de utilizat.

6.2. Pachetul privind economia circulară ar trebui să includă măsuri adecvate bazate pe cerere (*pull measures*), care să permită crearea unei piețe autosuficiente de materii prime secundare (de exemplu, produse cu un conținut minim de materiale reciclate). Trebuie să se ajungă la o situație în care deșeurile să fie considerate materii prime cu o bună lichiditate de piață și, prin urmare, ar trebui să se formeze și un preț de piață corespunzător pentru ele în termeni economici, umani și de mediu. Aceasta reprezintă cel mai bun stimulent pentru colectarea deșeurilor.

6.3. *Provocări în ceea ce privește clasificarea produselor – prevenirea riscurilor de cereri de despăgubire în serie*

6.3.1. Prevenirea cererilor de despăgubire în serie reprezintă o provocare majoră cu care se confruntă asigurările; într-adevăr, un defect al unui articol care este produs în zeci de mii de exemplare poate genera, direct și indirect, costuri de reparare de mai multe zeci sau chiar sute de milioane de euro. De exemplu, unele dintre cererile de despăgubire în serie din ultimii douăzeci de ani au avut la origine incompatibilitatea chimică dintre diversele componente ale unui anumit produs utilizat pentru construcție.

6.3.2. Acest tip de cereri de despăgubire în serie sunt, în general, datorate unei reacții care se dezvoltă în timp în urma interacțiunii cu parametri exteriori (cum ar fi umiditatea sau temperatura). Unele dintre aceste cereri de despăgubire pot fi, de asemenea, legate de produse importate, ale căror caracteristici nu au fost indicate corect inițial.

6.3.3. Utilizarea de materiale reciclate la fabricarea de materiale de construcție nu reprezintă o piedică în sine. Cu toate acestea, este necesar să se cunoască exact proprietățile fizice și chimice ale materialului care urmează a fi reciclat, în vederea prevenirii oricărui risc de incompatibilitate la reutilizarea acestuia. Dificultatea constă în identificarea și clasificarea corectă a materialelor recuperate și asigurarea omogenității lotului de produse care urmează a fi reutilizate.

6.3.4. Revizuirea pachetului privind deșeurile oferă o ocazie unică de a adopta principiul reciclării multiple, pentru a stimula eficiența utilizării resurselor. Reciclarea multiplă are loc atunci când materialele nu se degradează din punct de vedere structural în procesul de reciclare – este cazul materialelor permanente –, ci pot fi reintroduse în uz în repetate rânduri pentru a consolida economia circulară, asigurându-se faptul că materialele funcționale nu sunt irosite sau pierdute prin incinerare sau aruncare în gropile de gunoi. Ca atare, materialele permanente reprezintă un bun mereu disponibil pentru societate.

6.3.5. Punerea în aplicare a unui sistem de trasabilitate a materialelor de construcție în decursul primului lor ciclu de viață ar permite reutilizarea mai ușoară a acestora; și ar trebui definite reguli de clasificare a materialelor în funcție de utilizarea lor ulterioară, cu accentul pe gradul ridicat de biodegradabilitate și cu introducerea de standarde de calitate.

6.4. Comisia ar trebui să aibă în vedere punerea în aplicare de dispoziții obligatorii și sancțiuni pentru a evita un eventual dumping, prin care materialele devenite indezirabile sunt exportate în afara UE.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Plan de acțiune verde pentru IMM-uri: Permițând IMM-urilor să transforme provocările legate de mediu în oportunități de afaceri

[COM(2014) 440 final]

și Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Inițiativă privind locurile de muncă verzi: Exploatarea potențialului economiei verzi în materie de creare de locuri de muncă

[COM(2014) 446 final]

(2015/C 230/15)

Raportor: dl Antonello PEZZINI

La 16 iulie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Plan de acțiune verde pentru IMM-uri: Permițând IMM-urilor să transforme provocările legate de mediu în oportunități de afaceri

COM(2014) 440 final

și la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Inițiativă privind locurile de muncă verzi: Exploatarea potențialului economiei verzi în materie de creare de locuri de muncă

COM(2014) 446 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 12 noiembrie 2014.

În cea de-a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 135 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) apreciază perspectiva unei economii circulare europene relevante în termeni de competitivitate sistemică a UE, cu condiția ca aceasta să se bazeze pe o viziune strategică europeană împărtășită de toți, cu participarea activă a sectorului ocupării forței de muncă, a guvernelor, a angajatorilor și a lucrătorilor, a consumatorilor și a autorităților legislative și de reglementare de la diverse niveluri.

1.2. CESE este convins că trecerea la o economie europeană circulară poate deschide perspective pozitive pentru îndeplinirea obiectivelor Strategiei Europa 2020: ea poate deveni un motor al creșterii, care să genereze noi locuri de muncă și competențe „verzi”, întărind capacitatea de a gestiona resursele naturale în mod durabil, într-o economie sustenabilă și competitivă.

1.3. Comitetul solicită lansarea unei inițiative constând într-un exercițiu de analiză de prospectare la nivel european, care să fie participativă și să își propună să concretizeze o viziune comună a tuturor actorilor publici și privați, pentru a pregăti politici și instrumente coerente și eficiente la nivel regional, național și al UE, pentru tranziția pe baze consensuale către economia circulară și pentru a impulsiona în mod concret aplicarea Agendei pentru inovare verde. Ar trebui sprijinite rețelele de actori ai societății civile care militează pentru trecerea la o economie circulară. Comitetul ar putea promova în mod activ aceste rețele și ar putea analiza înființarea și gestionarea unei platforme europene pentru economia circulară.

1.4. În paralel, CESE consideră că este esențială inițierea unui dialog structurat pentru fiecare sector în parte, în care să se întreprindă acțiuni-pilot de susținere a experimentării, acțiuni care să-și asume un rol de conducere și care să demonstreze potențialul practicilor care au un caracter mai durabil, cu deplina participare a asociațiilor consumatorilor, a întreprinderilor mici și mijlocii și a economiei sociale.

1.5. Comitetul consideră că este important să se evalueze, pe baza unei analize costuri-beneficii, care elemente ar avea cel mai mult de suferit de pe urma unei reconversii sistemice a sistemelor de producție, comercial, de distribuție și de consum, renunțându-se la sistemul de obsolescență programată în favoarea unor noi formule de utilizare și consum, astfel încât să se obțină produse și componente care să-și mențină cât mai mult posibil valoarea adăugată și capacitatea de a fi reutilizate.

1.6. Potrivit Comitetului, trecerea la noul model de economie circulară, care ar urma să includă refabricarea (*re-manufacturing*) și reconsumarea (*re-consuming*) nu ar putea fi separată de difuzarea pe scară largă a metodologiilor de „teritoriu responsabil social”, care să se bazeze pe dezvoltarea unei culturi având caracter inovator-participativ, care să fie împărtășită.

1.7. CESE solicită ca UE să prevadă posibilitatea de identificare, potrivit unor criterii dinainte stabilite, a unui număr semnificativ de zone de inovare facilitată bine delimitate – orașe inteligente (*smart cities*), zone portuare libere, clustere localizate, *green deal* – unde să se poată experimenta procesul de trecere la economia circulară, inclusiv prin folosirea experiențelor pozitive înregistrate de instrumentele europene, cum ar fi Convenția primarilor.

1.8. Prin urmare, CESE salută propunerile cuprinse în planul de acțiune verde (*Green Action Plan*) pentru IMM-uri și în inițiativa privind locurile de muncă verzi (*Green Employment Initiative*), însă regretă absența acțiunilor concrete și a ghidurilor practice destinate IMM-urilor, pentru a le ajuta să devină mai sustenabile și verzi. În plus, cere ca principiul „Think Small First” să devină centrul de greutate al planului de acțiune, în conformitate cu *Small Business Act*.

1.9. În special, CESE consideră că este esențial ca partenerii sociali și societatea civilă să joace un rol activ în formularea, aplicarea și monitorizarea politicilor naționale de dezvoltare durabilă și în trecerea la o economie circulară caracterizată de un grad înalt de durabilitate a mediului, de înființarea de întreprinderi și de crearea susținută de locuri de muncă „verzi”.

1.10. În opinia CESE, măsurile propuse pentru eliminarea actualului deficit de competențe verzi trebuie întărite printr-o utilizare eficientă și bine ținută a fondurilor structurale – în special a Fondului social european (FSE), a Fondului european de dezvoltare regională (FEDR), a Fondului european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și a Fondului european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM) – și a instrumentelor de inovare, cum sunt programele Orizont 2020, COSME și LIFE, precum și a ghișeului unic pentru microfinanțare ecologică al Băncii Europene de Investiții (BEI).

1.10.1. Este necesar și:

- să se realizeze o cuantificare reală a disponibilităților de ocupare a forței de muncă pe durată lungă și fără delocalizare;
- să se asigure caracterul echitabil și sustenabil al procesului, evitându-se riscul de sărăcie și precaritate energetică, prin întreținerea unui dialog social structurat la diverse niveluri, parte a unei viziuni strategice comune;
- să se efectueze acțiuni de sensibilizare și orientare, în colaborare cu partenerii sociali;
- să se realizeze o interacțiune strânsă între sectorul ocupării forței de muncă și sectorul educației și formării, prin utilizarea forțelor sociale.

1.11. CESE este convins că trecerea la o economie europeană circulară, care să se facă pe bază de consens și cu participarea tuturor, poate oferi numeroase posibilități microîntreprinderilor, IMM-urilor și economiei sociale, devenind un important motor al creșterii, atât pe piața internă, cât și pe cea internațională. În acest sens, ar trebui să se acorde prioritate:

- consolidării și generalizării mecanismului voluntar de audit intern de mediu (*green audit*) al întreprinderilor;
- îmbunătățirii accesului la credite, mai ales prin sisteme de garantare;
- finanțării eco-inovării la nivel de întreprindere mică sau micro, în special în domeniile unde au loc activități de demonstrare a soluțiilor ecoinovatoare sistemice (*Systemic Eco-Innovation Demonstrator*);

- întăririi acțiunilor de formare antreprenorială și de mentorat în cadrul întreprinderii;
- sprijinirii unei piețe UE circulare a materialelor, componentelor și produselor intermediare, inclusiv prin lansarea unei platforme comerciale circulare (*Circular eBay*) pe baza unor norme și standarde tehnice europene și internaționale, inclusiv cu scopul de a stabili în Europa aceste resurse primare și secundare, care pot reprezenta elemente valoroase pentru securitatea aprovizionării și balanța comercială.

1.12. Comitetul este convins că traseul către o economie circulară merită să fie susținut cu tărie, în special pe continentul european. Prin urmare, ar fi necesar:

- ca în evaluarea la mijlocul perioadei a Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii să fie inclusă această abordare politică integrată, pentru a profita de posibilitățile economice și de ocupare a forței de muncă;
- să se concentreze atenția asupra unor idei noi și/sau a unor sectoare deosebit de inovatoare și cu un grad mare de aplicabilitate tehnologică practică, inclusiv pe exploatarea tehnologiilor existente și pe integrarea inovațiilor sociale durabile;
- să se schimbe complet abordarea politico-legislativă la diverse niveluri – UE, național și regional –, trecându-se de la o abordare prohibitivă la una proactivă, inclusiv prin lansarea unei atât de necesare Cărți albe privind economia circulară, ocuparea forței de muncă și creșterea în UE, care să acopere numeroasele instrumente și politici din domeniu.

2. Introducere

2.1. Noțiunea de economie circulară, opusă celei de economie lineară (de tipul „iei-produci-folosești-arunci”) își are originea în nevoia unei creșteri durabile, în care valoarea adăugată a produselor să fie menținută cât mai mult cu putință, iar componentele lor să beneficieze de un grad cât mai mare de reutilizare în scopuri productive, reducând tot mai mult crearea de deșeurii, eliminarea lor și presiunile asupra mediului.

2.2. McKinsey afirmă că între 60 % și 80 % din resurse sunt irosite la capătul traseului linear extragere-produție-consum-deșeurii. Într-o lume în care 3 miliarde de consumatori fac parte din clasa medie, acest lucru nu mai este sustenabil.

2.3. Trecerea la economia circulară presupune operarea unor schimbări importante în mentalitatea producătorilor, a lucrătorilor, a consumatorilor și cetățenilor în ceea ce privește resursele și materiile prime, în proiectarea produselor, în modelele de piață și de întreprindere și în căutarea de noi metode de transformare a deșeurilor în resurse.

2.4. Există tehnologiile necesare asigurării trasabilității materialelor de-a lungul lanțului de valori. Apoi se mai pune și problema deficitului crescând de resurse și a prețurilor ridicate ale produselor oferite. Pentru consumatori, posibilitatea de a apela la un serviciu punctual poate fi mai interesantă decât deținerea efectivă a unui produs.

2.5. Un asemenea model de creștere verde presupune nu doar o adevărată schimbare culturală, cu un impuls puternic dat inovării și cercetării, ci și investiții importante în planul tehnologiei, educației, organizării și calificării pentru noi profiluri profesionale, noi metode de finanțare și politici adecvate.

2.6. O abordare politică integrată este fundamentală pentru a beneficia de toate posibilitățile de ocupare a forței de muncă, pe baza accesului corespunzător la profiluri noi, cât și pentru a face față dificultăților ce decurg din tranziția către o economie cu ciclu nelinear, chiar prin consolidarea comunicării, pentru înfruntarea marilor mize aflate în joc, inclusiv prin noi modele de formare, de muncă și de organizare.

2.7. Pentru a asigura viitorul competitivității industriale a UE, este esențial să se consolideze capacitatea de a fabrica produse cu o durată lungă de viață, utilizând mai puține materii prime, mai puțină energie și mai puțină apă, recuperând totodată resursele nefolosite din teritoriu: trebuie concepute și produse articole de manufactură care să poată fi reutilizate, reparate, regenerate și reciclate, în acest sens fiind necesar să se introducă servicii funcționale.

2.8. Deșeurile provenite dintr-o etapă de prelucrare ar trebui să poată fi transformate în resurse pentru diverse activități și, eventual, în îngrășăminte pentru fermele din zonă. Căldura, în loc să fie irosită, ar trebui recuperată pentru a fi utilizată în alte scopuri, cum ar fi încălzirea locuințelor sau a serelor.

2.9. Modelul circular: din fiecare tonă de material, din fiecare joule de energie, din fiecare hectar de teren ar trebui să se poată obține o mai mare valoare adăugată și beneficii mai mari, datorită utilizării reduse de materiale, utilizării și reciclării lor.

2.10. Pentru a se profita de procesul de trecere la economia circulară, este necesar:

2.10.1. **să se elimine barierele sistemice care împiedică dezvoltarea unor modele de afaceri circulare** de către IMM-uri și utilizarea eficientă a materialelor din fluxurile de deșeuri și a rețelilor de informare sectoriale și intersectoriale, inclusiv la nivelul UE;

2.10.2. să se formeze noi profiluri profesionale ale resurselor umane, destinate gestionării acestor procese, dat fiind că educația și formarea în vederea ecologizării locurilor de muncă se sprijină pe o bună formare de bază, însoțită de formarea pe parcursul întregii vieți active, inclusiv o formare menită să crească gradul de conștientizare în materie de protecție a mediului ⁽¹⁾;

2.10.3. să se dispună de instrumente financiare adecvate, mai ales pentru cercetare și inovare, consolidarea capacităților și analize de piață, recurgându-se la instrumente cum ar fi Orizont 2020, fondurile structurale, BEI și PPP;

2.10.4. ca autoritățile publice de la diverse niveluri să simplifice și să adapteze legislația, trecând de la sisteme bazate pe interdicție la abordări proactive, pentru a facilita crearea și dezvoltarea de întreprinderi verzi, care generează locuri de muncă calificate și de durată, în conformitate cu Small Business Act;

2.10.5. ca partenerii sociali și societatea civilă să joace un rol activ în formularea, aplicarea și monitorizarea politicilor naționale de dezvoltare durabilă și în trecerea la o economie circulară caracterizată de un grad înalt de durabilitate a mediului și de crearea susținută de locuri de muncă verzi;

2.10.6. să se pună la dispoziția microîntreprinderilor, a IMM-urilor și a cooperativelor orientări și sprijin tehnic concret, indicându-le, în colaborare cu actorii sociali, în ce mod își pot ecologiza propriile proceduri de producție, cu ajutorul unui set de instrumente destinat creării de noi modele de afaceri și a schimbului de bune practici;

2.10.7. să se favorizeze o cultură a dialogului și a cooperării la locul de muncă, pentru o utilizare mai rațională a resurselor, reducerea deșeurilor, recurgerea la tehnologii și metode de lucru curate și nepericuloase și îmbunătățirea calității locurilor de muncă.

2.11. Ecologizarea locurilor de muncă și promovarea locurilor de muncă verzi, atât în sectoare tradiționale, cât și în sectoare emergente, ar trebui să favorizeze o economie durabilă sub aspect ecologic, competitivă și cu o amprentă de carbon redusă, precum și moduri de consum și de producție durabile, contribuind astfel la lupta împotriva schimbărilor climatice.

2.12. CESE a avut ocazia în mai multe rânduri să abordeze această tematică vastă în diverse avize ⁽²⁾, în care a subliniat, printre altele:

- faptul că toți trebuie să fie conștienți că se află în fața unei noi revoluții industriale, care plasează în centrul dezvoltării calitatea vieții și a mediului și impune un nou mod – integrat – în care resursele naturale să fie proiectate, produse, consumate, conservate și gestionate;
- necesitatea urgentă de a trece de la o atitudine defensivă și reactivă la o atitudine convinsă și proactivă;
- susținerea unor inițiative îndreptate către dezvoltarea unei politici comunitare de consum și producție sustenabile, integrate pe deplin cu celelalte politici comunitare, pentru transformarea eventualelor provocări în șanse competitive pentru industria UE;
- necesitatea unui dialog serios, care să implice instituțiile UE, guvernele naționale și cele regionale, cât și toți partenerii sociali, în încercarea de a modifica dinamica de consum și modelul economic și social general.

⁽¹⁾ JO C 318, 29.10.2011, p. 142-149.

⁽²⁾ JO C 224, 30.8.2008, p. 1-7; JO C 226, 16.7.2014, p. 1-9; JO C 67, 6.3.2014, p. 23-26 și JO C 44, 11.2.2011, p. 110-117.

2.12.1. O bună parte din progresele industriale ale ultimilor treizeci de ani au la bază legi și norme care au obligat industriile să reducă poluarea și să caute noi modalități prin care deșeurile să devină aducătoare de profit. Trebuie adoptate noi reguli fiscale care să creeze un echilibru între utilizarea energiei și economisirea ei, precum și dispoziții adecvate care să permită industriilor să-și asume responsabilitățile pentru întregul ciclu de producție.

2.13. În plus, într-un aviz recent al său, CESE a subliniat că „profunde și necesare schimbări în tipul de producție și consum necesită în mod fundamental implicarea societății civile de-a lungul întregului proces de tranziție către o economie ecologică integratoare și, de asemenea, că acest lucru trebuie să aibă loc la toate nivelurile, în mod deosebit la nivel sectorial și teritorial (european, național și regional)”⁽³⁾.

2.14. Parlamentul European a adoptat la 12 decembrie 2013 o rezoluție pe tema „Ecoinovarea – locuri de muncă și creștere economică prin intermediul politicii de mediu”⁽⁴⁾, în care:

- a subliniat, între altele, avantajul dublu – ecologic și economic – al trecerii la o economie verde sustenabilă, sub aspectul creării de locuri de muncă de durată;
- a subliniat faptul că aceste oportunități ar trebui să creeze locuri de muncă de calitate și sustenabile atât pentru lucrătorii calificați, cât și pentru cei necalificați;
- a încurajat statele membre să ofere întreprinderilor, în special IMM-urilor, stimulente pentru a încuraja investițiile în activitățile sectorului privat de cercetare și dezvoltare (C & D).

2.15. În octombrie 2011, Comitetul Regiunilor (CoR) a adoptat un aviz privind inițiativa emblematică „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”, în care a exprimat sprijinul CoR pentru „crearea unei platforme de tranziție privind eficiența resurselor care să implice mai mulți actori”, care să reunească „factori decizionali de la diferite niveluri administrative, inclusiv regional și local”.

3. Observații generale

3.1. Comitetul salută prezentarea pachetului privind economia circulară și, în special, a celor două inițiative privind ocuparea verde și planul de dezvoltare a IMM-urilor, care fac obiectul prezentului aviz, în procesul de trecere la o economie circulară.

3.2. În același timp, totuși, CESE își exprimă preocuparea cu privire la aceste inițiative – în special planul de acțiune pentru IMM-uri – pentru prezența unui mare număr de informații, fără însă a se prevedea acțiuni concrete și ghiduri practice pentru IMM-uri și pentru personalul calificat din domeniu cu privire la modul în care pot deveni ecologice în mod eficient procesele de producție și serviciile, cu costuri limitate și cu o mai bună calitate a muncii, fără a afecta competitivitatea.

3.3. În opinia CESE, tranziția la o economie circulară nu se poate face fără implicarea sectorului de producție, de manufactură și de consum, precum și a autorităților politice și a administrației publice la diverse niveluri, începând cu nivelul UE, care ar trebui să treacă la o abordare bazată pe interdicții la o abordare proactivă, coerentă, de susținere a tranziției, inclusiv prin impunerea unor condiții „verzi” în întregul sistem de achiziții publice.

3.4. De fapt, este vorba nu numai de concepții noi în materie de manufactură și, în consecință, de necesitatea ca întreprinzătorii și lucrătorii să dobândească noi competențe, de necesitatea de a dezvolta sisteme inovatoare de organizare și de piață și de a adopta noi metode de utilizare și de consum, ci și – poate mai ales – de o nouă cultură industrială și a serviciilor și, în special de o cultură legislativă și administrativă.

3.5. Comitetul cere cu convingere lansarea, în cadrul programului Orizont 2020, a unei mari inițiative constând într-un exercițiu de analiză de prospectare la nivel european, care să fie participativă și să își propună să concretizeze o viziune comună a tuturor actorilor publici și privați, pentru a pregăti politici și instrumente coerente și eficiente la nivel regional, național și european, pentru tranziția coerentă și pe baze consensuale către economia circulară, care să meargă dincolo eforturile pozitive ale Platformei europene privind eficiența utilizării resurselor (EREP), precum și pentru:

⁽³⁾ JO C 271, 19.9.2013, p. 18-22.

⁽⁴⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0584+0+DOC+XML+V0//RO>

3.5.1. implicarea cetățenilor, a lucrătorilor, a consumatorilor și a întreprinderilor, cu ajutorul unor instrumente inovatoare, care să stimuleze, inclusiv la nivel individual, comportamente și acțiuni de urmat;

3.5.2. a promova, cu ajutorul unor măsuri normative și financiare favorizate de UE, sustenabilitatea socială și de mediu și pentru a stimula inovarea și investițiile în capitalul uman, social și de mediu;

3.5.3. a instaura un cadru instituțional coerent și simplificat, în care întreprinderile, lucrătorii, investitorii și consumatorii să poată participa activ la procesul de tranziție;

3.5.4. a asigura sprijinul financiar adecvat la nivel teritorial, național și european, favorizând accesul la credite, în special pentru microîntreprinderi;

3.5.5. a favoriza măsurile de înlesnire fiscală urmărite, parteneriate public-privat inovatoare și politici de achiziții publice „verzi” și pentru a disemina cele mai bune practici care să favorizeze accesul la piețe de desfacere și pentru a face mai incluzive piețele forței de muncă, economisind resursele la nivel teritorial;

3.5.6. a pune în mișcare o interacțiune durabilă între sectorul de producție și de afaceri și sectorul educației și formării, în vederea realizării producției, consumului și locurilor de muncă verzi ⁽⁵⁾;

3.5.7. a pune la dispoziția IMM-urilor și microîntreprinderilor asistență și îndrumare prin intermediul unor rețele și centre de excelență europene, în vederea dezvoltării cunoștințelor, competențelor și piețelor, dar mai ales cu ajutorul unui sprijin financiar și în domeniul formării.

3.6. În paralel, CESE consideră că este esențială inițierea unui dialog structurat pentru fiecare sector în parte, în care să se întreprindă acțiuni-pilot de susținere a experimentării, acțiuni care să-și asume un rol de conducere și care să demonstreze potențialul practicilor care au un caracter mai durabil, cu deplina participare a grupurilor sociale de interese, a asociațiilor consumatorilor, a întreprinderilor mici și mijlocii și a economiei sociale.

3.7. În opinia Comitetului, înainte de a interveni cu acțiuni pentru crearea de noi locuri de muncă verzi demne și durabile și pentru dezvoltarea de planuri de acțiune verzi pentru IMM-uri, ar fi necesar să se lanseze un plan de luptă împotriva obsolescenței programate a produselor.

3.8. Costurile filierelor industriale de reciclare și reutilizare, calitatea și durata noilor locuri de muncă create astfel nu pot fi considerate doar un principiu al politicii de protecție a mediului, ci presupun complexe sisteme de guvernare proactivă, cu măsuri integrate în multe sectoare strategice, cum ar fi cele legate de consumatori, transporturi, agricultură și energie ⁽⁶⁾.

3.9. Inovarea de pe piețele materialelor reciclate trebuie să se poată baza pe un cadru normativ european reînnoit și coerent, cu impulsuri care să conjuge inovarea unui produs cu utilizarea acestuia, contracarând actualele fluxuri de recondiționare a rebuturilor și de eliminare a componentelor în țări cu costuri mici ale forței de muncă și care nu acordă atenție siguranței și sănătății lucrătorilor ⁽⁷⁾.

3.10. Potrivit Comitetului, trecerea către noul model de economie circulară, care ar urma să includă refabricarea și reutilizarea, nu ar putea fi separată de difuzarea pe scară largă a noțiunii de „teritoriu responsabil social”.

4. Economia circulară și crearea de locuri de muncă

4.1. CESE consideră insuficiente măsurile propuse pentru eliminarea actualelor lacune de competențe „verzi”: schimbul de bune practici în cadrul rețelelor existente nu pare să fie suficient pentru a asigura o mai bună evaluare a evoluțiilor în materie de competențe și locuri de muncă. În opinia CESE, o mai bună definire la nivel european a competențelor și a locurilor de muncă „verzi” – inclusiv prin date statistice mai bune și cu participarea activă a partenerilor sociali, a IMM-urilor și a economiei sociale – ar putea permite efectuarea unor analize mai clare și a unor exerciții de prognoză mai bine întinse, nu numai pentru profilurile profesionale noi, ci și pentru reconversia profilurilor profesionale depășite inclusiv sub aspectul flexibilității și al introducerii Cadrului european de calitate ⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ JO C 311, 12.9.2014, p. 7-14

⁽⁶⁾ JO C 24, 28.1.2012, p. 11-17

⁽⁷⁾ JO C 107, 6.4.2011, p. 1-6

⁽⁸⁾ JO C 451, 16.12.2014, p. 116.

4.2. Comitetul consideră că utilizarea eficientă și bine direcționată a fondurilor structurale – și a instrumentelor de inovare cum sunt Orizon 2020, COSME și LIFE, ca și a ghișeului unic al BEI pentru microfinanțare ecologică – este fundamentală pentru promovarea unei forțe de muncă calificate, mai ales dacă acestea sunt orientate către microîntreprinderi și economia socială și dacă sunt puse în legătură cu procesul consensual de prognoză pe care îl susține Comitetul.

În această privință este necesar:

4.2.1. să se realizeze, la nivel local, sectorial și intersectorial, **o cuantificare reală a disponibilităților de ocupare a forței de muncă pe durată lungă și fără delocalizare**, generate de trecerea la economia circulară, inclusiv în raport cu necesitatea urgentă ca economia europeană să realizeze o creștere economică sustenabilă și generatoare de locuri de muncă;

4.2.2. **să se protejeze echitatea și caracterul sustenabil al procesului**: trecerea la economia circulară nu ar trebui să pună probleme de justiție socială pentru lucrători, pentru microîntreprinderi, pentru întreprinderile mici și pentru economia socială;

4.2.3. **să se realizeze un dialog social structurat la diverse niveluri**, inclus pe deplin în definiția viziunii strategice și a politicilor integrate care urmează a fi puse în practică, astfel încât economia circulară să beneficieze în același timp de competențele profesionale și de mâna de lucru necesară dezvoltării sale;

4.2.4. **să se realizeze o strânsă interacțiune între sectorul ocupării forței de muncă și sectorul educației și formării**, pentru o dezvoltare pozitivă a competențelor, cu sisteme solide de formare și de instruire tehnico-profesională, care să implice direct forțele sociale⁽⁹⁾.

5. Planul de acțiune verde pentru IMM-uri

5.1. CESE este convins că trecerea la o economie europeană circulară poate oferi numeroase posibilități microîntreprinderilor, IMM-urilor și economiei sociale, devenind un important motor al creșterii, atât pe piața internă, cât și pe cea internațională, al consolidării capacităților lor de a gestiona în mod durabil resursele naturale și al creării de noi locuri de muncă calificate.

5.2. Comitetul solicită ca planul de acțiune verde pentru IMM-uri să urmărească și să promoveze principiul „a gândi mai întâi la scară mică” pe parcursul întregului proces de reglementare și aplicare, dând atenție în special legislației privind utilizarea eficientă a resurselor și în conformitate cu Small Business Act, aplicând „testul IMM” ca element-cheie al procesului de tranziție către economia circulară.

5.3. În opinia CESE, ar trebui, așadar, să se remodeleze instrumentele de sprijinire a întreprinderilor mici și a economiei sociale, întrucât instrumentele precedente, cum a fost Planul de acțiune privind ecoinovarea, au obținut doar rezultate limitate.

5.4. Din cele 34 de acțiuni descrise în documentul de lucru al Comisiei⁽¹⁰⁾ anexat la propunere, Comitetul consideră că ar trebui să se acorde prioritate următoarelor acțiuni:

5.4.1. consolidarea și **generalizarea mecanismului voluntar experimental de audit ecologic pentru IMM-uri** (AUDIT-GREEN) prin verificări extinse, cu subvenții comunitare, ale tehnologiilor de mediu ETV de ecoproiectare și de proces, eventual cu marca comunitară „green” (tip Ecolabel II);

5.4.2. **sporirea accesului la credite**: extinderea rolului BEI pentru accesul întreprinderilor la credite în vederea trecerii la economia circulară, prin întărirea rolului ghișeului reprezentat de Mecanismul de finanțare a capitalului natural (NCFE); crearea de sisteme de garantare specifice pentru întreprinderile mici și microîntreprinderi, pentru accesul rapid și simplu la credite, microcredite, capital de risc și instrumente de finanțare privată pentru eficiență energetică (PF4EE), pe întreg teritoriul UE;

5.4.3. **finanțarea ecoinovării la nivelul microîntreprinderilor și al întreprinderilor mici**: utilizarea noilor instrumente pentru IMM-uri din cadrul Orizont 2020, a fondurilor FEDR, FEPAM, LIFE și FEADR, pentru experimente UE inovatoare cu caracter demonstrativ la ghișeul unic interprograme în domenii bine definite și delimitate, cum este **sistemul de demonstrare a soluțiilor ecoinovatoare sistemice** (Systemic Eco-Innovation Demonstrator – SEIDEM)– în domenii cum sunt orașele inteligente, grupările teritoriale, zonele libere –, unde să se concentreze intervențiile, înlesnirile și scutirile, cu obiective intermediare cuantificabile și de mare vizibilitate;

⁽⁹⁾ JO C 311, 12.9.2014, p. 7-14

⁽¹⁰⁾ SWD(2014) 213 final.

5.4.4. **accentuarea acțiunii de formare antreprenorială și de mentorat în întreprindere:** să se sprijine formarea în întreprindere cu ajutorul suporturilor digitale – cu sprijinul rețelei EEN și al viitorului centru de excelență în resurse – și al mentoratului oferit de experți specializați, cu finanțare UE, în cadrul unor organizații profesionale ale microîntreprinderilor și întreprinderilor mici aflate în apropiere, cu utilizarea programelor Erasmus Plus și COSME pentru proiectele selectate;

5.4.5. constituirea unei **piețe circulare de materiale, componente și produse intermediare:** lansarea unei **platforme comerciale (eBay)** circulare cu acces facilitat și securizat pentru întreprinderile mici și microîntreprinderile verzi și cele din cadrul economiei sociale, cu schimburi bazate pe **standarde tehnico-normative consolidate** (CEN-Cenelec-ETSI și ISO).

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – O mai bună cunoaștere a situației prin intermediul unei mai strânse cooperări între autoritățile care se ocupă de supravegherea maritimă: următoarele etape în cadrul mediului comun pentru schimbul de informații pentru domeniul maritim al UE

[COM(2014) 451 final]

(2015/C 230/16)

Raportor: dl Christos POLYZOGOPOULOS

La 20 noiembrie 2013, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – O mai bună cunoaștere a situației prin intermediul unei mai strânse cooperări între autoritățile care se ocupă de supravegherea maritimă: următoarele etape în cadrul mediului comun pentru schimbul de informații pentru domeniul maritim al UE

[COM(2014) 451 final].

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 11 noiembrie 2014.

În cea de a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014, (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz în unanimitate.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE apreciază comunicarea supusă analizei, care se înscrie în continuarea logică a eforturilor de instituire a unei supravegheri maritime eficace și mai rentabile, ceea ce constituie unul dintre obiectivele strategice ale politicii maritime integrate (PMI), și subliniază că îmbunătățirea schimburilor de informații între autoritățile de supraveghere maritimă se leagă în mod esențial de protecția, securitatea, economia și viitorul Europei din punctul de vedere al protecției mediului.

CESE recunoaște progresele realizate la nivel european și național după elaborarea foii de parcurs din 2010 ⁽¹⁾, considerând însă că ar fi extrem de util ca această evoluție să fie analizată cu mai multă precizie din perspectiva obiectivelor și a celor șase etape ale foii de parcurs, precum și a comunicării din 15 octombrie 2009 ⁽²⁾.

1.2. Făcând recent observația ⁽³⁾ că provocările de natură geopolitică, strategică și de mediu se intensifică în domeniul securității maritime, CESE solicită Comisiei să pună în practică imediat și să accelereze „un proces de revizuire pentru a evalua implementarea mediului comun pentru schimbul de informații (CISE) pentru domeniul maritim și necesitatea unor acțiuni ulterioare” ⁽⁴⁾, a căror lansare este prevăzută în comunicare până în 2018.

1.3. CESE recomandă ca, în dezvoltarea ulterioară a mediului comun pentru schimbul de informații (CISE), să se valorifice lărgirea domeniului de intervenție și posibilitățile oferite de recenta comunicare privind strategia europeană de securitate maritimă ⁽⁵⁾ în vederea dezvoltării unei abordări actualizate, coerente și globale a supravegherii maritime.

1.4. CESE solicită Comisiei să precizeze în ce mod vor fi încurajate statele membre „să continue să lucreze la modernizarea sistemelor de supraveghere maritimă” (tehnologiile informației), fără să dispună, în acest scop, decât de „posibilități de finanțare pentru a sprijini micile îmbunătățiri” ⁽⁶⁾ și recomandă canalizarea sau reinvestirea unei părți a resurselor economisite pentru acoperirea lacunelor CISE și îmbunătățirea sa generală.

⁽¹⁾ Calendarul privind instituirea unui „mediu comun în vederea schimbului de informații pentru domeniul maritim al UE” [COM (2010) 584 final].

⁽²⁾ „Către integrarea supravegherii maritime: Un mediu comun în vederea schimbului de informații pentru domeniul maritim al UE” [COM(2009) 538 final].

⁽³⁾ Avizul CESE pe tema „Strategia UE în domeniul securității maritime” (JO C 458, 19.12.2014, p. 61).

⁽⁴⁾ COM(2014) 451 final, p. 9.

⁽⁵⁾ „Pentru un domeniu maritim mondial deschis și sigur: elemente pentru o strategie a Uniunii Europene în materie de securitate maritimă” [JOIN(2014) 9 final].

⁽⁶⁾ COM(2014) 451 final, p. 8.

1.5. Având în vedere caracterul voluntar al proiectului și importanța voinței politice, precum și obstacolele de natură culturală, care decurg, între altele, din mentalități, stereotipuri și metode de lucru înrădăcinate de-a lungul timpului, CESE solicită Comisiei să-și concentreze eforturile pe acțiuni de educație și formare, prin inițiative capabile să ducă la reinstaurarea încrederii, sprijinindu-se pe experiențele pozitive de până acum, precum Forumul autorităților de pază de coastă ale Atlanticului de Nord (*North Atlantic Coast Guard Forum*) sau Asociația Internațională de Semnalizare Maritimă (IALA: *International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities*).

1.6. De asemenea, CESE invită Comisia să definească mai clar măsurile prin care intenționează să facă față, pe termen scurt și lung, obstacolelor juridice și tehnice care complică consolidarea unui CISE eficace.

1.7. CESE atrage atenția asupra faptului că, dată fiind evoluția rapidă a mijloacelor informatice, orice nou mediu de schimb de informații sensibile, precum CISE, este expus atacurilor ⁽⁷⁾ cibernetice, dar și teroriste, cu consecințe incalculabile pentru securitatea transporturilor, a comerțului, a activității portuare, a navelor, a echipajelor și a mărfurilor și solicită Comisiei să examineze cât mai urgent chestiunea siguranței cibernetice în transportul maritim și să consolideze măsurile de protecție a CISE. Raportul din 2014 al Organismului de audit al Congresului Statelor Unite (U.S. Government Accountability Office), „*Maritime critical infrastructure protection*” (Protecția infrastructurilor critice maritime), ilustrează faptul că este urgent să se ia măsuri în acest domeniu (a se vedea <http://gao.gov/products/GAO-14-459>).

1.8. CESE subliniază că o mai bună cunoaștere a situației și cooperarea consolidată a autorităților de supraveghere maritimă prin intermediul CISE va contribui, de asemenea, la protecția integrității ecologice a domeniului maritim al UE, la o mai bună protecție a biodiversității și resurselor marine împotriva accidentelor nucleare, a deversării ilegale de substanțe toxice, a incidentelor grave în care sunt implicate substanțe poluante, precum și a efectelor schimbărilor climatice. Îmbunătățirea securității cablurilor și conductelor submarine va consolida eficacitatea energetică.

2. Introducere

2.1. Pentru identificarea riscurilor și amenințărilor, este extrem de important să se asigure accesul în timp util la informații exacte și posibilitatea unei imagini comune și valide a situației maritime. Integrarea diverselor surse de date și coordonarea autorităților competente contribuie la o mai bună înțelegere a actualelor probleme maritime și creează valoare adăugată prin utilizarea eficace a unor resurse limitate.

2.2. În acest cadru, asigurarea unui schimb corespunzător de informații între autoritățile de supraveghere maritimă constituie unul dintre obiectivele strategice ale politicii maritime integrate. Dezvoltarea unui mediu comun pentru schimbul de informații pentru domeniul maritim al UE a făcut obiectul a două comunicări, publicate de Comisie în 2009 și 2010 ⁽⁸⁾.

2.3. În 2012, consolidarea securității maritime a dobândit, prin supravegherea integrată a mărilor, valoare de componentă de bază a programului dedicat creșterii albastre, care urmărește generarea de creștere și locuri de muncă în cadrul economiei maritime ⁽⁹⁾.

2.4. Recenta comunicare comună, din 2014, privind strategia UE în materie de securitate maritimă ⁽¹⁰⁾ confirmă, cu argumente, importanța supravegherii maritime și a schimbului de informații privind afacerile maritime ca element constitutiv esențial al securității maritime.

3. Sinteza comunicării Comisiei

3.1. Comunicarea prezintă progresele realizate la nivel european și național după lansarea foii de parcurs privind CISE, care este un proces de colaborare voluntară permanentă, menit să consolideze cunoștințele, eficacitatea, calitatea, capacitățile de reacție și coordonarea acțiunilor de supraveghere din cadrul domeniului maritim european, precum și să încurajeze inovarea.

3.2. Prin intermediul CISE, UE urmărește ca informațiile să depășească stadiul unui simplu schimb, făcând obiectul unor utilizări multiple și corecte de către diferite comunități de utilizatori, fără suprapuneri, printr-o rețea descentralizată de supraveghere maritimă care să respecte dispozițiile privind protecția datelor și reglementările internaționale. El nu înlocuiește sistemele și platformele de schimb de informații existente la ora actuală și nu are niciun impact asupra structurilor aferente sau asupra legislației în statele membre.

⁽⁷⁾ A se vedea avizul din proprie inițiativă al CESE privind atacurile cibernetice în UE (JO C 451, 16.12.2014, p. 31).

⁽⁸⁾ COM(2009) 538 final și COM(2010) 584 final.

⁽⁹⁾ COM(2012) 494 final.

⁽¹⁰⁾ JOIN(2014) 9 final, p. 8-10.

3.3. Mai concret, foaia de parcurs ⁽¹¹⁾ a stabilit șase etape pentru dezvoltarea CISE, respectiv: identificarea comunității de utilizatori, cartografierea datelor și analiza lacunelor în materie de schimburi de date, definirea de niveluri comune de clasificare a datelor, crearea unui cadru de sprijin, stabilirea drepturilor de acces și, în fine, stabilirea unui cadru juridic coerent.

3.4. CISE se referă la următoarele domenii de intervenție: 1. securitatea maritimă (inclusiv cercetarea și salvarea), siguranța maritimă și prevenirea poluării provocate de nave; 2. controlul pescuitului; 3. pregătirea și reacția în materie de poluare marină accidentală și protecția mediului marin; 4. vama; 5. controlul frontierelor; 6. aplicarea legislației și 7. apărarea.

3.5. Economii potențiale pe care le poate realiza economia europeană în planul costurilor administrative și al exploatării sunt de ordinul a 400 milioane EUR pe an, ceea ce reprezintă, pentru autoritățile publice, în jur de 40 milioane EUR pe an. Investițiile din primul deceniu sunt estimate la 10 milioane EUR pe an.

4. Observații generale

4.1. Punând accentul pe importanța cantitativă a marinei europene și pe impactul acesteia asupra ocupării forței de muncă și asupra economiei, CESE a formulat, în avizele sale anterioare, observații și recomandări pertinente privind o serie de probleme din domeniul politicii maritime europene ⁽¹²⁾ și s-a pronunțat punctual atât asupra unor probleme generale de securitate maritimă, cât și asupra unor chestiuni care privesc în mod mai specific supravegherea maritimă integrată, indicând că, pentru asigurarea acestei supravegheri, este necesar un sistem integrat ⁽¹³⁾.

4.2. CESE se pronunță în favoarea unei abordări transsectoriale a gestionării mărilor, subliniind că, pentru realizarea unei piețe maritime cu adevărat integrate, este indispensabil ca serviciile de control, paza de coastă și marina de război din cadrul statelor membre să conlucreze mai strâns, ceea ce presupune crearea unei structuri de schimb de informații și a unui sistem integrat de supraveghere maritimă ⁽¹⁴⁾.

4.3. CESE s-a pronunțat de asemenea în favoarea unui mecanism de supraveghere comun pentru întreaga UE, bazat pe un cadru juridic armonizat, care să asigure schimbul de informații cu caracter sensibil și mai puțin sensibil între autoritățile, agențiile și utilizatorii din statele membre ale UE ⁽¹⁵⁾.

4.4. CESE scoate în evidență faptul că este important să se clarifice și să se consolideze structurile de guvernanță și resursele dacă se dorește asigurarea viabilității inițiativei care face obiectul prezentei analize, excepțional de complexă și de ambițioasă, la care participă un număr de 400 de autorități, care gestionează un volum enorm de informații privind supravegherea maritimă și printre care figurează autoritățile publice ale statelor membre ale UE și SEE, precum și diferite organisme ale UE, de exemplu, Agenția Europeană pentru Controlul Pescuitului (EFCA), Frontex, Agenția Europeană pentru Siguranță Maritimă (EMSA) și Agenția Europeană de Apărare (AEA).

4.5. CESE atrage atenția asupra faptului că, date fiind caracterul voluntar al acestei acțiuni și principiul subsidiarității, rolul central, în contextul unei perioade de austeritate bugetară și de criză, le revine statelor membre, ceea ce implică sarcini suplimentare pentru autoritățile lor competente și cheltuieli importante pentru modernizarea și asigurarea compatibilității echipamentelor lor informatice, care, într-o măsură substanțială – aproximativ o pătrime – se bazează pe o structură monolitică și vetustă. În acest sens, se face trimitere la documentul de lucru al serviciilor Comisiei SWD (2014) 224 final, „Evaluarea impactului”, 2013, și la Gartner, 2013: „Sustainability and Efficiency of Visions for CISE” (Durabilitatea și eficacitatea planurilor privind CISE), Direcția Generală Afaceri Maritime și Pescuit a Comisiei Europene.

⁽¹¹⁾ COM(2010) 584 final.

⁽¹²⁾ A se vedea: JO C 211, 19.8.2008, p. 31-36; JO C 128, 18.5.2010, p. 131-135; JO C 107, 6.4.2011, p. 64-67; JO C 161, 6.6.2013, p. 87-92; JO C 255, 22.9.2010, p. 103-109.

⁽¹³⁾ A se vedea: JO C 44, 11.2.2011, p. 173-177; JO C 67, 6.3.2014, p. 32-46; JO C 76, 14.3.2013, p. 15-19; JO C 168, 20.7.2007, p. 57-62; JO C 32, 5.2.2004, p. 21-27; JO C 61, 14.3.2003, p. 174-183, JO C 458, 19.12.2014, p. 61.

⁽¹⁴⁾ JO C 107, 6.4.2011, p. 64-67.

⁽¹⁵⁾ JO C 44, 11.2.2011, p. 173-177.

4.6. Având în vedere studiul care a fost realizat privind evaluarea riscurilor în domeniul maritim al UE pentru următorii 15 ani, CESE consideră că, în ierarhizarea informațiilor care vor fi schimbate, va trebui să se acorde prioritate detectării eficiente a pericolelor, amenințărilor și punctelor slabe din fiecare sector în parte, atât în zonele maritime, cât și într-un plan mai general. A se vedea în acest sens Wise Pens International, 2013, „Risk Assessment Study as an Integral Part of the Impact Assessment in Support of a CISE for the EU Maritime Domain” (Studiu de evaluare a riscurilor, ca parte integrantă a evaluării impactului, în favoarea unui CISE pentru domeniul maritim în UE), Direcția Generală Afaceri Maritime și Pescuit a Comisiei Europene.

4.7. În orice caz, confidențialitatea și protecția datelor sensibile cu caracter personal sau comercial constituie chestiuni de importanță majoră. CESE consideră că acestea trebuie să fie tratate cu mai multă atenție și precizie și trimite la observațiile și recomandările pe care le-a exprimat anterior pe această temă.

4.8. CESE își exprimă satisfacția față de progresele realizate în ceea ce privește punerea în aplicare a foi de parcurs prin intermediul programelor BlueMassMed, Marsuno și CoopP, care au confirmat necesitatea operațională a schimbului de informații la nivel intersectorial și au adus clarificări, și solicită Comisiei să își extindă eforturile în acest sens.

4.9. CESE consideră că sunt încurajatoare progresele deja realizate în introducerea a numeroase dispozitive⁽¹⁶⁾ utile îndeplinirii obiectivelor urmărite în diverse sectoare de acțiune și care, în anumite cazuri, acoperă mai multe domenii.

4.10. CESE subliniază că geografia maritimă a Uniunii Europene este unică, cu cele șase bazine maritime, regiunile periferice și particularitățile zonelor insulare, și atrage atenția asupra faptului că, în condițiile unor amenințări și pericole de dimensiuni globale, consolidarea cunoștințelor și a eficacității CISE nu este posibilă fără consolidarea cooperării internaționale, regionale și transfrontaliere și fără a se acorda atenție schimbului de informații selectate cu țările terțe și chestiunilor de securitate și de reciprocitate privind aceste informații.

4.11. CESE consideră că o abordare coerentă a supravegherii maritime în UE și la scară internațională va trebui să ia în considerare chestiunile referitoare la conceperea și desfășurarea misiunilor care țin de politica de securitate și apărare comună (PSAC).

4.12. CESE salută îmbunătățirile semnificative în ce privește schimbul de informații dintre autoritățile civile și militare, care se numără printre principalii deținători de date privind supravegherea maritimă, și invită Comisia să aibă în vedere utilizarea punctuală a resurselor NATO. În plus, CESE amintește soluțiile exemplare de cooperare dintre autoritățile civile și militare de la nivel național și european, care au fost dezvoltate în cadrul Sistemului european de supraveghere a frontierelor (EUROSUR).

4.13. CESE invită Comisia să exploateze mai bine resursele și datele spațiale necesare dezvoltării CISE, având în vedere că supravegherea maritimă constituie unul dintre domeniile de utilizare a sistemelor satelitare ale UE. De exemplu, serviciile de supraveghere maritimă din cadrul programului Copernicus (fostul program GMES, de monitorizare globală pentru mediu și securitate) sprijină acțiuni de combatere a pirateriei, a traficului de stupefiante, a pescuitului ilegal sau a deversării deșeurilor toxice, în colaborare cu servicii precum FRONTEX, EMSA și Centrul Satelitar al UE pentru supravegherea terestră, și contribuie la aplicații de securitate destinate supravegherii frontierelor maritime externe ale UE.

4.14. CESE solicită Comisiei să examineze urgent chestiunea securității cibernetice în transportul maritim și să prevadă măsuri ținute de protejare a CISE, luând în considerare faptul că este indispensabilă asigurarea unei coordonări orizontale eficiente a autorităților implicate.

5. Chestiuni specifice

5.1. CESE solicită Comisiei să își intensifice eforturile în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării, în vederea gestionării aspectelor tehnice dificile legate de interoperabilitatea și arhitectura aplicațiilor, sistemelor și serviciilor, cum ar fi diferențele de calitate a datelor dintre diferitele programe și sisteme, care au un impact semnificativ asupra implementării eficiente a CISE și a credibilității acestuia⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁶⁾ COM(2014) 451 final, p. 5.

⁽¹⁷⁾ COM(2014) 451 final.

5.2. CESE consideră că crearea unui mediu comun de schimb de informații pentru domeniul maritim al UE va oferi oportunități în materie de ocupare a forței de muncă și de activități antreprenoriale inovatoare, în special în ceea ce privește tehnologiile informației și comunicării (TIC) și încurajează Comisia să evidențieze acest aspect important al proiectului.

5.3. CESE invită Comisia să-și intensifice eforturile în vederea depășirii obstacolelor culturale care împiedică schimburile și difuzarea de informații și consideră că, pentru instaurarea încrederii și promovarea unei mentalități bazate pe principiul „care to share to be aware” (schimbați informații pentru a fi la curent), atât în cadrul sectoarelor implicate, cât și între acestea, nu este suficient să se publice un manual fără caracter obligatoriu, care să grupeze recomandările de bune practici pentru punerea în aplicare a CISE.

5.4. Diferențele intersectoriale cu care se confruntă integrarea supravegherii maritime generează discordanțe majore la nivelul eforturilor depuse pentru articularea lor cu CISE. Astfel, unele țări au realizat o simplificare a sistemelor informatice destinate acestei supravegheri, altele nu. Unele au acționat energic pentru asigurarea cooperării electronice între sectoare pe teritoriul lor, în timp ce altele dispun de dispozitive informatice sectoriale care rămân închise.

5.5. CESE salută inițiativele Comisiei care au în vedere dezvoltarea de norme în vederea elaborării unui model comun de date, adică a unei liste de termeni, definiții, convenții de numire, formate și relații între date, care să constituie un instrument de „traducere” a datelor între sistemele de informare privind supravegherea maritimă, în special între sistemele civile și cele militare.

5.6. CESE salută progresele realizate în ceea ce privește crearea ghișeelor naționale unice, care constituie platformele centrale naționale de schimb de informații pentru a transmite declarații și a face schimb de date privind navele în cadrul sistemului unificat de schimb de informații al Uniunii, dar și al altor sisteme. Bunele practici în domeniu, identificate de Comisia Economică pentru Europa a Națiunilor Unite (CEE-ONU) în cadrul recomandării nr. 33 a acesteia privind facilitarea schimburilor comerciale și a transporturilor, constituie de asemenea un punct de referință util pentru CISE.

5.7. CESE consideră că trebuie abordate dificultățile majore pe care le ridică dependența platformelor informatice de furnizorii lor („*vendor lock-in*”), ceea ce îngreunează interoperabilitatea acestor platforme, având în vedere că aproximativ 85 % dintre sistemele informatice de supraveghere maritimă ale statelor membre nu sunt normalizate, fiind dotate cu o structură specifică, astfel încât rămân dependente de furnizori pentru orice adaptare sau modernizare.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Strategia pentru protecția și punerea în aplicare a drepturilor de proprietate intelectuală în țări terțe (comunicare)

[COM(2014) 389 final]

(2015/C 230/17)

Raportor: dl Jacques LEMERCIER

La 16 iulie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European – Comerț, creștere economică și proprietate intelectuală – Strategie pentru protecția și punerea în aplicare a drepturilor de proprietate intelectuală în țări terțe

COM(2014) 389 final.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 noiembrie 2014.

În cea de-a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 127 de voturi pentru, 0 voturi împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

- 1.1. CESE își exprimă sprijinul pentru comunicarea privind îmbunătățirea protecției și punerii în aplicare a drepturilor de proprietate intelectuală în țările terțe.
- 1.2. Comitetul este în special în favoarea demersului Comisiei de combatere a contrafacerii în aceste țări, considerat prioritar.
- 1.3. CESE consideră că noua abordare, referitoare la țările terțe, asigură un echilibru între menținerea ajutoarelor din partea UE și sancțiunile preconizate în caz de fraudă dovedită.
- 1.4. CESE reamintește că populațiile locale nu trebuie să sufere nicidecum de pe urma eventualei reduceri a unor finanțări din partea UE.
- 1.5. Comitetul subliniază necesitatea unei mai bune informări și sensibilizări a societății civile europene, precum și a celei din țările terțe cu privire la consecințele nerespectării drepturilor de proprietate intelectuală (DPI). Sectorul produselor de lux nu este singurul afectat de fenomenul contrafacerii. Acesta vizează diverse sectoare, precum industria automobilelor, aviația, medicamentele, produsele fitosanitare sau de igienă, precum și numeroase produse de larg consum, ca de exemplu jucăriile și aparatele electrice.
- 1.6. CESE este convins că, pe lângă acordurile internaționale de protecție a drepturilor intelectuale, semnarea unor acorduri comerciale bilaterale și acordarea de asistență tehnică țărilor terțe rămâne cea mai bună metodă de apărare a intereselor diverselor părți.
- 1.7. Comitetul sprijină abordarea de tip *Follow the money* (urmărirea banilor), aplicată de Comisie în cazul DPI de la nivelul UE, dar se îndoiește de eficacitatea ei reală, dincolo de caracterul exemplar al demersurilor voluntare ale principalilor intermediari care intervin de-a lungul întregului lanț de valoare al economiei internetului.
- 1.8. În fine, CESE consideră că Comisia, care nu a reușit nici să informeze și nici să sensibilizeze publicul cu privire la importanța respectării drepturilor de proprietate intelectuală, trebuie să întreprindă noi acțiuni pentru a remedia această situație.

2. Sinteza comunicării Comisiei

- 2.1. Prezenta comunicare își propune să revizuiască strategia lansată de Comisia Europeană în 2004, propunând o nouă strategie pentru protecția și punerea în aplicare a drepturilor de proprietate intelectuală în țările terțe. Comisia consideră că în ultimii zece ani au survenit nu numai schimbări tehnologice importante, dar și o evoluție considerabilă a mizelor și riscurilor legate de proprietatea intelectuală a întreprinderilor europene, precum și evoluția legăturilor dintre societate și DPI. Textul propune soluții mai precise și mai eficace în materie de apărare a proprietății intelectuale în țările terțe și de combatere a contrafacerii.

2.2. O concluzie gravă se impune: însușirea ilegală a drepturilor de proprietate intelectuală constituie o piedică în calea dezvoltării.

2.2.1. Sectoarele care utilizează intensiv DPI reprezintă circa 39 % din PIB-ul Uniunii Europene, adică 4,7 trilioane EUR anual, și până la 35 % din locurile de muncă directe și indirecte.

2.2.2. Conform anumitor estimări evocate de Comisie, UE ar pierde aproape 8 miliarde EUR din PIB în fiecare an din cauza contrafacerii și pirateriei. Până în 2015, costurile la nivel global ar putea ajunge până la 1,3 trilioane EUR.

2.2.3. Având în vedere că cota țărilor BRIC ⁽¹⁾ în comerțul mondial a crescut de la 8 % în 2000 la 18,2 % în 2010 și că se estimează că țările în curs de dezvoltare vor avea o pondere de aproape 60 % din PIB-ul global până în 2030, există riscul ca contrafacerea, pirateria, furtul și celelalte forme de însușire ilegală a proprietății intelectuale să ia o și mai mare amploare.

2.2.4. Internetul este vital pentru multe sectoare, estimându-se că în țările G8 economia internetului a generat peste 20 % din creșterea PIB-ului între 2006 și 2011. Cu toate acestea, dezvoltarea tehnologiilor digitale a făcut ca încălcarea DPI să atingă un nivel fără precedent; conform unei evaluări, comerțul cu produse contrafăcute și piratate a reprezentat, în 2008, 2 % din comerțul mondial.

2.2.5. Încălcarea DPI nu vizează doar bunuri digitale culturale, ci și bunuri fizice, care sunt comercializate din ce în ce mai mult pe platformele de comerț electronic.

2.3. Prin urmare, se impune instituirea unei adevărate „infrastructuri” a proprietății intelectuale.

2.3.1. Bineînțeles, Acordul OMC privind aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală (TRIPS) a determinat țările terțe să efectueze numeroase reforme în materie de reglementare. Dar eforturile de punere în aplicare se lovesc de probleme ca lipsa de voință politică, pregătirea insuficientă a responsabililor administrativi locali, proceduri judiciare prea lungi și sancțiuni prea ușoare pronunțate de tribunale. În plus, faptul că – spre deosebire de legile privind proprietatea intelectuală – internetul nu cunoaște frontiere complică procesul de elaborare a unor politici echilibrate și ridică problema răspunderii intermediarilor, ca de exemplu furnizorii de servicii de internet care găzduiesc site-uri ce încălcă DPI, mai ales când aceștia sunt stabiliți în țări terțe în care lipsește legislația corespunzătoare și/sau dorința de a acționa.

2.3.2. În ceea ce privește chestiunea specifică a accesului la medicamente sigure și eficiente la un preț accesibil, UE desfășoară politici menite să favorizeze atât comercializarea medicamentelor inovatoare, cât și a celor generice. Unul dintre obiective rămâne combaterea comerțului cu medicamente contrafăcute și falsificate, care pot fi periculoase pentru pacienți.

2.3.3. Comunicarea reamintește că, în lupta împotriva acestor abateri, UE are la dispoziție o serie întreagă de „instrumente”, a căror eficacitate depinde însă foarte adesea de voința țărilor terțe de a respecta drepturile existente.

2.4. Îmbunătățirea comunicării cu părțile interesate

2.4.1. Trebuie remarcat că respectarea drepturilor fundamentale, precum și a *libertăților internetului* au condus la respingerea propunerii de acord comercial de combatere a contrafacerii (ACTA) în Europa și a propunerilor de proiecte intitulate *Stop Online Piracy Act* (SOPA), vizând pirateria online, și respectiv *PROTECT IP Act* (PIPA), privind protejarea proprietății intelectuale în SUA. Aceste eșecuri ilustrează dificultatea concilierii respectării DPI cu opinia publică. Astfel, anumite categorii de public din Europa sunt de părere că contrafacerea și pirateria nu sunt delict sau nu cunosc implicațiile economice ale încălcării DPI.

Se impune așadar o mai bună explicare a obiectivelor UE și a impactului încălcării DPI în țările terțe, precum și prezentarea eforturilor Uniunii de îmbunătățire a aplicării DPI în aceste țări, în vederea creării unui mediu propice apărării drepturilor inventatorilor.

2.5. Oferirea de date mai bune

2.5.1. Anumite date, precum scara și impactul încălcărilor DPI rămân greu de obținut.

⁽¹⁾ Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud.

2.5.2. Înființarea unui *Observator European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală* reprezintă o acțiune importantă: aceasta va prezenta situația respectării DPI în țările terțe, în vederea stabilirii priorităților și a informării părților interesate.

2.6. Armonizarea legislației europene, pentru a avea mai multă influență în țările terțe

Este limpede că o legislație armonizată la nivelul UE privind DPI facilitează negocierile cu țările terțe, deoarece instituie o bază clară pentru definirea poziției adoptate de Uniunea Europeană în negocieri.

2.7. Îmbunătățirea cooperării în cadrul UE

Ar trebui analizată posibilitatea îmbunătățirii suplimentare a cooperării dintre Comisie și statele membre (în special în ceea ce privește schimbul de informații), pe baza parteneriatului stabilit, de exemplu, între Comisie, statele membre și întreprinderi pentru punerea în aplicare a strategiei privind accesul la piețe și, deci, pentru o utilizare mai eficientă a resurselor.

2.8. Îmbunătățirea protecției și aplicării DPI în țările terțe

După cum a arătat studiul de evaluare din 2010, „Comisia a contribuit activ la aplicarea PI la nivel multilateral, în special în cadrul Consiliului TRIPS al OMC, însă a obținut doar realizări limitate, în principal din cauza opoziției țărilor terțe”.

2.9. Rezolvarea disputelor și alte remedii

2.9.1. Se poate face apel la proceduri de rezolvare a disputelor de către OMC în cazul încălcărilor Acordului TRIPS.

2.9.2. În cazul țărilor care încalcă în mod repetat angajamentele internaționale privind punerea în aplicare a drepturilor de proprietate intelectuală, Comisia poate lua în considerare restricționarea participării acestora la anumite programe specifice de asistență tehnică sprijinite de Uniunea Europeană sau reducerea contribuției financiare de care beneficiază în cadrul acestor programe.

2.9.3. Pentru a facilita dialogul și pentru a dispune de expertiză pe teren, mai multe state membre au desemnat „atașați pentru PI”⁽²⁾ în cadrul delegațiilor lor din țări-cheie. Obiectivul constă în furnizarea de asistență titularilor de drepturi din UE în țările terțe.

2.10. Stabilirea de priorități geografice

La fiecare doi ani, UE își va actualiza lista de țări prioritare în care DPI sunt încălcate.

3. Observații esențiale

3.1. Ultimul studiu efectuat de *Observatorul European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală* și de Oficiul european de brevete vizează sectoarele industriale din UE care utilizează DPI. Studiul evaluează contribuția acestora la rezultatele economice și la schimburile comerciale la scara UE și efectuează o analiză la nivelul statelor membre pentru perioada 2008-2010.

3.2. În acest interval, industriile care utilizează DPI au avut cea mai mare pondere în comerțul UE cu celelalte țări ale lumii și au generat excedent comercial. 88 % din importurile UE și 90 % din exporturi constau în bunuri caracterizate de o prezență ridicată a DPI. Așadar, industriile care utilizează DPI într-o măsură foarte mare contribuie semnificativ la poziția comercială a Uniunii.

3.3. Conform studiului, sectoarele în care drepturile de proprietate intelectuală sunt prezente în mare măsură sunt responsabile direct pentru 26 % din totalul locurilor de muncă din UE, adică 56 de milioane de locuri de muncă directe, cărora li se adaugă 20 de milioane de posturi indirecte. În total, în UE, un loc de muncă din trei se regăsește într-unul din sectoarele cu un grad mare de utilizare a drepturilor de proprietate intelectuală.

3.4. S-ar impune măsurarea impactului economic și social pe care îl are lipsa aplicării drepturilor de proprietate în statele membre ale UE și în țările terțe. Această necesitate este motivată de dificultățile economice și sociale pe care Uniunea Europeană le resimte în prezent.

⁽²⁾ Atașați pentru proprietate intelectuală (PI).

3.5. Anumite sectoare rămân foarte sensibile. Accesul la medicamente este unul dintre acestea.

3.5.1. CESE atrage atenția asupra cazului special al licențelor obligatorii în comerțul internațional. Licențele sunt definite la articolul 31 din Acordul TRIPS ca reprezentând un mecanism ce permite utilizarea obiectului brevetului fără acordul titularului de drepturi, de exemplu în scopuri de sănătate publică.

3.5.2. În general, titularul unui brevet are dreptul de exploata singur invenția protejată sau de a autoriza o altă persoană în acest sens. Totuși, atunci când rațiunile de interes general o justifică, autoritățile publice naționale pot autoriza exploatarea unui brevet de către un terț fără consimțământul proprietarului.

3.5.3. Acest regim poate fi aplicat într-o țară terță semnatară a Acordului TRIPS și de statele membre ale UE atunci când întreprinderi stabilite într-o țară terță comercializează pe piață, la un preț prohibitiv, molecule capabile să amelioreze gradul de sănătate publică.

4. Observațiile CESE

4.1. CESE își exprimă sprijinul pentru comunicarea privind îmbunătățirea protecției și punerii în aplicare a drepturilor de proprietate intelectuală în țări terțe.

4.2. CESE salută în special noua abordare privind țările terțe, care asigură un echilibru între menținerea ajutoarelor din partea UE și sancțiunile preconizate în caz de neaplicare a DPI.

4.3. CESE reamintește că populațiile locale nu trebuie să sufere nicidecum de pe urma eventualei reduceri a unor finanțări din partea UE.

4.4. CESE susține cele afirmate la Consiliul European din martie 2014, care a reamintit că proprietatea intelectuală constituie un vector fundamental al creșterii și inovării.

4.5. Comitetul sprijină așadar demersul Comisiei de combatere a contrafacerii, aspect considerat prioritar.

4.6. Comitetul reamintește că sectoarele produselor de lux (îmbrăcăminte, parfumuri, marochinărie etc.) nu sunt singurele afectate. Se înregistrează o evoluție primejdioasă în ceea ce privește contrafacerea pieselor mecanice pentru sectorul auto, a pesticidelor cu o componență adesea foarte periculoasă și a produselor curente de consum din domeniul igienei corporale, cu consecințe imediate asupra sănătății și securității.

4.7. CESE reamintește că 90 % din exporturile UE sunt realizate de sectoarele caracterizate de o utilizare ridicată a DPI. Urmările asupra economiei și ocupării forței de muncă nu sunt nici pe departe neglijabile.

4.8. CESE ia notă de noile măsuri de combatere a încălcării normelor comerțului internațional.

4.9. CESE este de acord cu principiul efectuării de sondaje periodice care să permită identificarea întreprinderilor sau țărilor care acționează în acest mod.

4.10. CESE se declară în favoarea adoptării de măsuri proporționate împotriva celor care se dovedesc puțin dispuși să respecte regulile.

4.11. CESE se declară așadar favorabil oricărei politici care să îi vizeze în primul rând pe cei care încalcă normele la o scară așa-zis comercială, pentru a-i priva de veniturile obținute din comerțul ilegal, cu încălcarea flagrantă a DPI și cu efecte devastatoare asupra creșterii, inovării și ocupării forței de muncă.

4.12. În acest sens, CESE ar dori ca noțiunea de *scară comercială* să fie definită cât mai precis posibil, pentru a se evita o aplicare prea restrânsă a sancțiunilor preconizate sau o prelungire considerabilă a termenelor de punere în aplicare.

4.13. CESE subliniază importanța unei bune cooperări cu statele membre. Comitetul face trimitere în special la acțiunile desfășurate de acestea în ceea ce privește protecția și punerea în aplicare a DPI în țările terțe.

4.14. În fine, CESE consideră că Comisia nu a reușit nici să informeze și nici să sensibilizeze publicul cu privire la drepturile de proprietate intelectuală și îi solicită să întreprindă noi acțiuni pentru a remedia această situație.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind importul în cadrul Uniunii al produselor agricole provenite din Turcia (text codificat)

[COM(2014) 586 final – 2014/0272 (COD)]

(2015/C 230/18)

La 20 octombrie 2014, în conformitate cu articolul 207 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind importul în cadrul Uniunii al produselor agricole provenite din Turcia (text codificat)

COM(2014) 586 final – 2014/0272 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 503-a sesiune plenară, din 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 144 de voturi pentru, 3 voturi împotrivă și 2 abțineri.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de suspendare a anumitor concesiї privind importul în cadrul Uniunii al produselor agricole provenite din Turcia (text codificat)

[COM(2014) 593 final – 2014/0275 (COD)]

(2015/C 230/19)

La 20 octombrie 2014, în conformitate cu articolul 207 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de suspendare a anumitor concesiї privind importul în cadrul Uniunii al produselor agricole provenite din Turcia (text codificat)

[COM(2014) 593 final – 2014/0275 (COD)]

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de a 503-a sesiune plenară, din 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 145 de voturi pentru, 2 voturi împotrivă și 5 abțineri.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind deschiderea și modul de gestionare a anumitor contingente tarifare ale Uniunii pentru carnea de vită și mânzat de calitate superioară, carnea de porc, carnea de pasăre, grâu, borceag și tărațe, brizuri și alte reziduuri (text codificat)

[COM(2014) 594 final – 2014/0276 COD]

(2015/C 230/20)

La 20 octombrie 2014, în conformitate cu articolul 207 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind deschiderea și modul de gestionare a anumitor contingente tarifare ale Uniunii pentru carnea de vită și mânzat de calitate superioară, carnea de porc, carnea de pasăre, grâu, borceag și tărațe, brizuri și alte reziduuri (text codificat)

[COM(2014) 594 final – 2014/0276 COD].

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de a 503-a sesiune plenară, din 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 150 de voturi pentru, 2 voturi împotrivă și 6 abțineri.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui plan multianual pentru stocurile de cod, hering și șprot din Marea Baltică și pentru activitățile de pescuit care exploatează stocurile respective, de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2187/2005 al Consiliului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1098/2007 al Consiliului

[COM(2014) 614 final – 2014/0285 COD]

(2015/C 230/21)

La 20 octombrie 2014 și la 27 octombrie 2014, în conformitate cu articolul 43 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui plan multianual pentru stocurile de cod, hering și șprot din Marea Baltică și pentru activitățile de pescuit care exploatează stocurile respective, de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2187/2005 al Consiliului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1098/2007 al Consiliului

[COM(2014) 614 final – 2014/0285 COD].

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de a 503-a sesiune plenară din 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 152 voturi pentru, 1 vot împotriva și 2 abțineri.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind măsurile de salvagardare prevăzute de Acordul dintre Comunitatea Economică Europeană și Republica Islanda (text codificat)

[COM(2014) 308 final – 2014/0160 (COD)]

(2015/C 230/22)

La 15 septembrie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind măsurile de salvagardare prevăzute de Acordul dintre Comunitatea Economică Europeană și Republica Islanda (text codificat)

[COM(2014) 308 final – 2014/0160 (COD)].

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de a 503-a sesiune plenară din 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 157 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 3 abțineri.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind regimul comun aplicabil exporturilor (text codificat)

[COM(2014) 322 final – 2014/0167 (COD)]

(2015/C 230/23)

La 15 septembrie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind regimul comun aplicabil exporturilor (codificare)

[COM(2014) 322 final – 2014/0167 (COD)]

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de a 503-a sesiune plenară din 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 147 voturi pentru, 1 vot împotriva și 4 abțineri.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind regimul comun aplicabil importurilor (text codificat)

COM(2014) 321 final – 2014/0166 (COD)

(2015/C 230/24)

La 15 septembrie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind regimul comun aplicabil importurilor (text codificat)

COM(2014) 321 final – 2014/0166 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 503-a sesiune plenară din 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 150 voturi pentru, 1 vot împotriva și 5 abțineri.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind regimul comun aplicabil importurilor din anumite țări terțe (reformare)

[COM(2014) 323 final – 2014/0168 (COD)]

(2015/C 230/25)

La 15 septembrie 2014 și la 8 octombrie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind regimul comun aplicabil importurilor din anumite țări terțe (reformare)

[COM(2014) 322 final – 2014/0168 (COD)].

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de a 503-a sesiune plenară din 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 145 de voturi pentru, 3 voturi împotrivă și 7 abțineri.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind regimul comun aplicabil importurilor de produse textile din anumite țări terțe, care nu sunt reglementate de acorduri, protocoale sau alte înțelegeri bilaterale sau de alte regimuri specifice de import ale Uniunii (reformare)

COM(2014) 345 final – 2014/0177 (COD)

(2015/C 230/26)

La 8 octombrie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind regimul comun aplicabil importurilor de produse textile din anumite țări terțe, care nu sunt reglementate de acorduri, protocoale sau alte înțelegeri bilaterale sau de alte regimuri specifice de import ale Uniunii (reformare)

COM(2014) 345 final – 2014/0177 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 503-a sesiune plenară din 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 151 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 5 abțineri.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind adoptarea procedurilor Uniunii în domeniul politicii comerciale comune în vederea asigurării exercitării de către Uniune a drepturilor care îi sunt conferite de normele comerțului internațional, în special de cele instituite sub egida Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) (text codificat)

COM(2014) 341 final – 2014/0174 (COD)

(2015/C 230/27)

La 15 septembrie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind adoptarea procedurilor Uniunii în domeniul politicii comerciale comune în vederea asigurării exercitării de către Uniune a drepturilor care îi sunt conferite de normele comerțului internațional, în special de cele instituite sub egida Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) (text codificat)

COM(2014) 341 final – 2014/0174 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 503-a sesiune plenară din 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 150 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 1 abținere.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind măsurile pe care Uniunea le poate lua ca urmare a unui raport adoptat de Organul de soluționare a litigiilor al OMC privind măsurile antidumping sau antisubvenții (text codificat)

[COM(2014) 317 final – 2014/0163 (COD)]

(2015/C 230/28)

La 20 octombrie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind măsurile pe care Uniunea le poate lua ca urmare a unui raport adoptat de Organul de soluționare a litigiilor al OMC privind măsurile antidumping sau antisubvenții (text codificat)

[COM(2014) 317 final – 2014/0163 (COD)].

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de a 503-a sesiune plenară din 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 148 de voturi pentru, 3 voturi împotrivă și 6 abțineri.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind anumite proceduri de aplicare a Acordului de stabilizare și de asociere între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Muntenegru, pe de altă parte (text codificat)”

[COM(2014) 374 final – 2014/0190 (COD)]

(2015/C 230/29)

La 20 octombrie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind anumite proceduri de aplicare a Acordului de stabilizare și de asociere între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Muntenegru, pe de altă parte (text codificat)

[COM(2014) 374 final – 2014/0190 (COD)].

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de a 503-a sesiune plenară din 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie 2014), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 152 voturi pentru, 1 vot împotriva și 6 abțineri.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția împotriva importurilor care fac obiectul unor subvenții din partea țărilor care nu sunt membre ale Uniunii Europene (versiune codificată)

[COM(2014) 660 final – 2014/0305 (COD)]

(2015/C 230/30)

La 12 noiembrie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția împotriva importurilor care fac obiectul unor subvenții din partea țărilor care nu sunt membre ale Uniunii Europene (versiune codificată)

[COM(2014) 660 final – 2014/0305 (COD)].

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de a 503-a sesiune plenară din 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 10 decembrie), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 154 de voturi pentru, 3 voturi împotrivă și 5 abțineri.

Bruxelles, 10 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

ISSN 1977-1029 (ediție electronică)
ISSN 1830-3668 (ediție tipărită)

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

RO